

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
“ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ”**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ**

Επιμέλεια Εργασίας: Στεφανία Κοψιδά

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Χριστοπούλου Όλγα

Βόλος, Ιούνιος 2012

196

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από άποψη βιοποικιλότητας, η Ελλάδα και η Γαλλία είναι δύο από τις πλουσιότερες χώρες της ΕΕ. Χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα πλούσια χλωρίδα και πανίδα, καθώς και από μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων και τοπίων. Ο πλούτος αυτός πρέπει να διατηρηθεί, καθώς η σωστή και συνετή διαχείρισή του μπορεί να καταστεί σημαντικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα. Έτσι, δημιουργήθηκε ο θεσμός των Προστατευόμενων Περιοχών, οι οποίες έχουν καθιερωθεί διεθνώς ως ένα από τα σημαντικότερα μέσα για την προστασία του περιβάλλοντος γενικά και της βιοποικιλότητας ιδιαίτερα.

Με την παρούσα διατριβή επιχειρείται η περιγραφή του εγχώριου και διεθνούς συστήματος των προστατευόμενων περιοχών στη Γαλλία και την Ελλάδα. Γίνεται λεπτομερής καταγραφή του θεσμικού πλαισίου, του νομικού καθεστώτος, καθώς, επίσης, και του καθεστώτος διαχείρισης υπό το οποίο λειτουργούν οι χώρες μελέτης όσον αφορά στις προστατευόμενες περιοχές τους και γίνεται μία εκτενής αναφορά στο Δίκτυο Περιοχών Natura ή Φύση 2000.

Τα τελευταία χρόνια σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της διατήρησης της βιολογικής ποικιλότητας, προωθείται η ένταξη ολοένα και περισσότερων προστατευόμενων περιοχών της Γαλλίας και της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Προστατευόμενες Περιοχές, βιοποικιλότητα, Ελλάδα, Γαλλία, NATURA 2000, Φορείς Διαχείρισης, νομικό καθεστώς.

RESUME

En ce qui concerne la biodiversité, la Grèce et la France sont parmi les plus riches pays de l'EE. Ils sont caractérisés par la richesse de la flore et de la faune, ainsi qu'une grande variété des écosystèmes et des paysages. Cette richesse doit être conservée, car la gestion juste et prudente peut devenir un avantage important du développement. C'est pourquoi la constitution des Aires Protégées a été établie internationalement comme l'un des plus importants supports pour la protection de l'environnement et particulièrement de la biodiversité.

Cette présente étude propose une description du système national et international des aires protégées en France et en Grèce. Il s'agit d'une description détaillée du cadre institutionnel et de l'état juridique, ainsi que de l'état de gestion selon lequel les pays d'étude fonctionnent en ce qui concerne leurs aires protégées tandis qu'une référence importante concerne le réseau des Zones Natura 2000.

Lors des dernières années au niveau européen, afin que l'objectif de conservation de la biodiversité soit atteint, l'intégration des aires de plus en plus protégées en France et en Grèce dans le réseau Natura 2000, a été favorisée.

MOTS CLES: *Aires Protégées, biodiversité, Grèce, France, NATURA 2000, Communautés de gestion, état juridique.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	i
RESUME	ii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	iii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	xiii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	xvi
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2 ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	6
2.1 Έννοια και σπουδαιότητα της βιοποικιλότητας	6
2.2 Βιοποικιλότητα των χωρών μελέτης.....	12
2.2.1 Περιγραφή της βιοποικιλότητας στη Γαλλία	12
2.2.2 Περιγραφή της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα.....	16
2.3 Συγκριτική αξιολόγηση της βιοποικιλότητας στη Γαλλία και την Ελλάδα	22
3 ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	25
3.1 Η έννοια και τα βασικά γνωρίσματα των Προστατευόμενων Περιοχών.....	25
3.1.1 Η σύγχρονη διεθνής προσέγγιση των Προστατευόμενων Περιοχών	27
3.1.2 Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000.....	29
3.2 Οι Προστατευόμενες Περιοχές στη Γαλλία	32
3.2.1 Εθνικά Πάρκα	34
3.2.2 Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα	39
3.2.3 Φυσικά Αποθέματα	43
3.2.4 Ευαίσθητες Φυσικές Περιοχές.....	46
3.2.4.1 Βιότοποι	48
3.2.4.2 Παράκτιες Περιοχές	49
3.2.5 Βιολογικά Αποθέματα.....	51
3.2.6 Προστατευόμενες Περιοχές της Γαλλίας ενταγμένες στο Δίκτυο Natura 2000	53
3.2.7 Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (Σύμβαση Ραμσάρ)	55

3.2.8	Αποθέματα Βιόσφαιρας και Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.....	57
3.2.9	Εθνικά Φυσικά Θαλάσσια Πάρκα	59
3.3	Οι Προστατευόμενες Περιοχές στην Ελλάδα	61
3.3.1	Προστατευόμενες Περιοχές της Ελλάδας ενταγμένες στο Δίκτυο Natura 2000	63
4	ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	67
4.1	Εισαγωγή	67
4.2	Νομικό πλαίσιο Προστατευόμενων Περιοχών στη Γαλλία	69
4.2.1	Εθνική Νομοθεσία	70
4.2.2	Διεθνής Νομοθεσία.....	74
4.2.2.1	Η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN).....	74
4.2.2.2	Η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα.....	77
4.2.2.3	Η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας (Σύμβαση Ραμσάρ).....	78
4.2.2.4	Η Σύμβαση της Βαρκελώνης για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και των Παράκτιων Περιοχών της Μεσογείου.....	81
4.2.2.5	Η Σύμβαση της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων	83
4.2.2.6	Η Σύμβαση της Βόννης για τη Διατήρηση των Μεταναστευτικών Ειδών Αγρίων Ζώων	84
4.2.2.7	Συμβάσεις της UNESCO.....	85
4.2.2.8	Άλλες Συμβάσεις	87
4.2.3	Ευρωπαϊκή Νομοθεσία.....	87
4.2.3.1	Η Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την Προστασία των Άγριων Πτηνών.....	88
4.2.3.2	Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη Διατήρηση των Φυσικών Οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.....	91
4.3	Νομοθεσία και συσχέτιση με τις κατηγορίες των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα.....	94
4.3.1	Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο	95

4.3.2	Διεθνές και Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο	103
5	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ	
	ΜΕΛΕΤΗΣ	110
5.1	Γενικές αρχές διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.....	110
5.2	Διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών στη Γαλλία.....	113
5.2.1	Σχέδια Διαχείρισης (DOCOB).....	113
5.2.2	Διοίκηση και Διαχείριση των Εθνικών Πάρκων	114
5.2.3	Διοίκηση και Διαχείριση των Φυσικών Περιφερειακών Πάρκων	115
5.2.4	Διοίκηση και Διαχείριση των Φυσικών και των Βιολογικών Αποθεμάτων	116
5.2.5	Διοίκηση και Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών.....	117
5.2.6	Διοίκηση και Διαχείριση των Γαλλικών Περιοχών του Δικτύου Natura 2000.....	120
5.2.7	Διοίκηση και Διαχείριση των Φυσικών Θαλάσσιων Πάρκων	122
5.3	Διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα	124
5.3.1	Σχέδιο Διαχείρισης - Στάδια εκπόνησης διαχειριστικού σχεδίου	124
5.3.2	Αρμόδιοι για την προστασία των Περιοχών και Φορείς Διαχείρισης	129
5.3.2.1	Αρμοδιότητες Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών	131
5.3.3	Χρηματοδοτικά μέσα των Προστατευόμενων Περιοχών	134
6	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	138
6.1	Σύγκριση του καθεστώτος των Προστατευόμενων Περιοχών της Γαλλίας και της Ελλάδας - Συμπεράσματα	138
6.2	Γενικότερα Συμπεράσματα	142
6.3	Προτάσεις.....	143
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	146
	ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ	146
	ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	159
	ΝΟΜΟΙ & ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ	174
	ΠΗΓΕΣ INTERNET	174
	Παράρτημα Α: Ονομαστική καταγραφή των Προστατευόμενων Περιοχών ‘Natura 2000’ στην Ελλάδα	178
	Παράρτημα Β: Νομικό πλαίσιο για τους 28 Φορείς Διαχείρισης στην Ελλάδα	196

Παράρτημα Γ: Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης στην Ελλάδα	202
Παράρτημα Δ: Χάρτες	205

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1: Η κατάσταση διατήρησης για 85 τύπους οικοτόπων, 58 είδη φυτών και 182 είδη ζώων, σύμφωνα με εθνική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2008.....	19
Πίνακας 2.2: Αξιολόγηση της Βιοποικιλότητας στο σύνολο της έκτασης	23
Πίνακας 3.1: Οι κατηγορίες ΠΠ στη Γαλλία σε αντιστοιχία με τον αριθμό ΠΠ στις οποίες συναντώνται και την έκτασή τους σε εκτάρια	33
Πίνακας 3.2: Τα 9 Εθνικά Πάρκα της Γαλλίας και η έκτασή τους σε εκτάρια	36
Πίνακας 3.3: Τα 48 πλέον Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα της Γαλλίας (αλφαβητικά).....	40
Πίνακας 3.4: ΠΠ της Γαλλίας ενταγμένες στο Δίκτυο Natura 2000	54
Πίνακας 3.5: Τα 10 Αποθέματα Βιόσφαιρας στη Γαλλία, σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO	57
Πίνακας 3.6: Ποσοστό που καταλαμβάνουν οι χρήσεις γης εντός του ελληνικού τμήματος του Δικτύου Natura 2000 το 2008.....	63
Πίνακας 3.7: Καταγραφή οικοτόπων και ειδών για την Ελλάδα το 2008	65
Πίνακας 3.8: Είδη - τύποι οικοτόπων και αριθμός περιοχών στις οποίες συναντώνται.	65
Πίνακας 4.1: Οι κατηγορίες ΠΠ της IUCN.....	77
Πίνακας 4.2: Θεσμικές κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας.....	95
Πίνακας 4.3: Κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας, σύμφωνα με την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία, μέχρι τέλος Μαρτίου 2011	96
Πίνακας 4.4: Κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας σύμφωνα με το νέο εθνικό Ν. 3937/2011 για τη Βιοποικιλότητα	97
Πίνακας 4.5: 17 Εθνικά Πάρκα έχουν κηρυχθεί βάσει του Ν. 1650/1986 μέχρι και το Δεκέμβριο του 2009.....	98
Πίνακας 4.6: Οι Εθνικοί Δρυμοί μέχρι και το Μάιο του 2011	99
Πίνακας 4.7: Αισθητικά Δάση της Ελλάδας	100
Πίνακας 4.8: Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	102
Πίνακας 4.9: Η Ελλάδα χαρακτήρισε 10 υγρότοπους ως Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ (Υγρότοποι Ραμσάρ).	104
Πίνακας 4.10: Ειδικά ΠΠ σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης.....	105
Πίνακας 4.11: Βιογενετικά Αποθέματα της Ελλάδας.....	107
Πίνακας 4.12: Κατηγορίες ΠΠ σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.....	109

Πίνακας 5.1: Εναλλακτικοί ορισμοί της έννοιας ‘Σχέδιο Διαχείρισης’	124
Πίνακας 5.2: Οι υφιστάμενοι ΦΔ στην Ελλάδα. Πλέον, έχει προστεθεί και ο 28 ^{ος} ΦΔ, ο οποίος διαχειρίζεται το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου.	130
Πίνακας 5.3: Κατανομή των 27 ΦΔ ανά Περιφέρεια. Εφόσον αθροίσουμε και την έκταση του 28 ^{ου} ΦΔ, η συνολική έκταση του Δικτύου Natura 2000 όπου έχουν δικαιοδοσία οι ΦΔ είναι 990.000 ha.....	131
Πίνακας 5.4: Οι κυριότεροι στρατηγικοί στόχοι των ΦΔ	133
Πίνακας 6.1: Σύγκριση του αριθμού των ΘΠΠ και του ποσοστού παράκτιας ζώνης που προστατεύεται στη Γαλλία και την Ελλάδα.....	139

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 2.1: 2010: Διεθνές Έτος Βιοποικιλότητας.....	11
Σχήμα 2.2: Πάνω αριστερά, κόκκινος βάτραχος που εντοπίζεται στο Εθνικό Πάρκο Vanoise. Πάνω δεξιά, είδος ερπετού. Κάτω αριστερά, ενδημικό πτηνό <i>Rhynchoceros jubatus</i> που ζει στη Νέα Καληδονία και είναι ο μοναδικός εκπρόσωπος της βιολογικής οικογένειάς του. Κάτω δεξιά, άμπελος <i>Rubus alceifolius</i> , που αναπτύσσεται στο Εθνικό Πάρκο Réunion.	13
Σχήμα 2.3: Από αριστερά, Εθνικό Φυσικό Απόθεμα Camargue. Βιότοπος Ramières de Bigorre. Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Iroise.....	14
Σχήμα 2.4: Πάνω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Cévennes με μεγάλη ποικιλία αρπακτικών και πλούσια χλωρίδα. Πάνω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Guyanne. Κάτω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Rytépées, το οποίο διαθέτει μεγάλη ποικιλία ζώων μαστοφόρων και ηπειρωτικών. Κάτω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Vanoise, πλούσιο σε χλωρίδα και πανίδα του δάσους.....	16
Σχήμα 2.5: Πλούσια πανίδα στο Δέλτα του Έβρου. Πάνω αριστερά, Αργυροπελεκάνοι. Πάνω δεξιά, Κύκνοι. Κάτω αριστερά, Λαγγόνα. Κάτω δεξιά, Χαλκόκοτες.....	17
Σχήμα 2.6: Πλούσια ορνιθοπανίδα στον Υδροβιότοπο Άγρα στην Έδεσσα.....	18
Σχήμα 2.7: Αριστερά πάνω Μικροτσικνιάς (<i>Ixobrychus minutus</i>). Αριστερά κάτω Καλαμοκανάδες (<i>Himantopus himantopus</i>). Δεξιά Είδος αμφιβίου.....	22
Σχήμα 2.8: Γνωστά είδη χλωρίδας και πανίδας στην Ελλάδα συγκριτικά με τον αντίστοιχο αριθμό ειδών στην ΕΕ.....	24
Σχήμα 3.1: Το ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000.....	30
Σχήμα 3.2: Το λογότυπο του Δικτύου NATURA 2000.....	32
Σχήμα 3.3: Από αριστερά προς τα δεξιά, Wallis και Futuna, Νέα Καληδονία, είδος φυτού ‘Mangrove’ που αναπτύσσεται στη Νέα Καληδονία.....	34
Σχήμα 3.4: Vanoise (1963), το πρώτο Εθνικό Πάρκο της Γαλλίας.....	36
Σχήμα 3.5: Πάνω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Mercantour (1979). Πάνω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Guadeloupe (1989). Κάτω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Réunion (2007). Καλύπτει το 40% του εδάφους της νήσου Réunion. Κάτω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Guyanne (2007), η έκταση του οποίου καλύπτει 3,4 εκατομμύρια εκτάρια (τέσσερις φορές το μέγεθος της Κορσικής).	37

Σχήμα 3.6: Πάνω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Port-Cros (1963) με πλούσια χλωρίδα και πανίδα (κυρίως αποδημητικά πουλιά και ψάρια). Πάνω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Pygénéees (1967). Κάτω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Cévennes (1970) με μεγάλη ποικιλία αρπακτικών και πλούσια χλωρίδα. Κάτω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Ecrins (1973).	39
Σχήμα 3.7: Τα Γαλλικά Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα.....	41
Σχήμα 3.8: Πάνω αριστερά, ΦΠΠ Brenne. Πάνω δεξιά, ΦΠΠ Volcans d'Auvergne. Κάτω αριστερά, ΦΠΠ Grands Causses. Κάτω δεξιά, ΦΠΠ Ballons des Vosges.....	42
Σχήμα 3.9: Αριστερά, Φυσικό Απόθεμα Κορσικής Trepadule de Suartone (Haute-Corse). Δεξιά, Περιφερειακό Φυσικό Απόθεμα Haut-Rhône.....	44
Σχήμα 3.10: Τα Φυσικά Αποθέματα της Γαλλίας. Με πιο έντονο πράσινο συμβολίζονται τα Εθνικά Φυσικά Αποθέματα και τα Φυσικά Αποθέματα της Κορσικής. Με πιο ανοιχτό πράσινο συμβολίζονται τα Φυσικά Περιφερειακά Αποθέματα.	44
Σχήμα 3.11: Πάνω αριστερά, Εθνικό Φυσικό Απόθεμα Marais de Lavours. Πάνω δεξιά, Εθνικό Φυσικό Απόθεμα Romelaere (Nord-Pas-de-Calais). Κάτω αριστερά, πανοραμική θέα των υγρών λιβαδιών του Φυσικού Αποθέματος Lavours. Κάτω δεξιά, Φυσικό Απόθεμα Κορσικής Scandola.....	46
Σχήμα 3.12: Το πευκοδάσος (βίοτοπος) Teste στην περιοχή Gironde χαρακτηρίζεται ως Ευαίσθητη Φυσική Περιοχή.	47
Σχήμα 3.13: Αριστερά, λίμνες και έλη στο βίοτοπο Saint-Jean de Chevelu. Δεξιά, βίοτοπος Baie de Somme.....	49
Σχήμα 3.14: Αριστερά, παράκτια ΠΠ 'Marais de Neyran'. Δεξιά, 'Marais du Conseiller'.....	50
Σχήμα 3.15: Πάνω, Βιολογικό Απόθεμα Rambouillet. Κάτω αριστερά, Βιολογικό Απόθεμα Mare à Goriaux. Κάτω δεξιά, Βιολογικό Απόθεμα στο δάσος του Mont Ventoux.	52
Σχήμα 3.16: Σπήλαιο Gouffre de la Fage· σημαντική περιοχή Natura 2000 για τα πλούσια είδη νυχτερίδας που φιλοξενεί (14 από τα 33 είδη που υπάρχουν στη Γαλλία). Βρίσκεται στην περιοχή Noailles της περιφέρειας Limousin της κεντρικής Γαλλίας.	54
Σχήμα 3.17: ΠΠ της Γαλλίας σύμφωνα με τη Συνθήκη Ραμσάρ. Πάνω αριστερά, Υγρότοπος Camargue. Πάνω δεξιά, Υγρότοπος Rayol Canadel. Κάτω αριστερά, Υγρότοπος Lac d'annecy. Κάτω δεξιά, Υγρότοπος Plaine des lacs στη Νέα Καληδονία.....	56

Σχήμα 3.18: Τα 8 Αποθέματα Βιόσφαιρας που βρίσκονται στη μητροπολιτική Γαλλία.....	58
Σχήμα 3.19: Η λιμνοθάλασσα της Νέας Καληδονίας χαρακτηρίστηκε από την UNESCO το 2008 Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τα 2/3 των 23.000 km ² της.....	58
Σχήμα 3.20: Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Iroise. Αποτελεί το πρώτο Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο της Γαλλίας. Δημιουργήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2007 και καταλαμβάνει έκταση 3.500 km ²	60
Σχήμα 3.21: Αριστερά, Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Mayotte (2010). Είναι το πρώτο φυσικό θαλάσσιο πάρκο στις υπερπόντιες αποικίες της Γαλλίας. Δεξιά, Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Iroise.	60
Σχήμα 3.22: Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (ΕΘΠΑΒΣ) είναι το πρώτο Θαλάσσιο Πάρκο της Ελλάδας, και η μεγαλύτερη προστατευμένη θαλάσσια περιοχή στην Ευρώπη (περίπου 2,220 km ²).	62
Σχήμα 3.23: Αριστερά, Εθνικό Πάρκο Δρυμού Ολύμπου. Εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000. Δεξιά, άποψη από τη λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου.....	62
Σχήμα 3.24: Οι Υγρότοποι Κοτυχίου – Δάσος Στροφυλιάς είναι σημαντικό Εθνικό Πάρκο, η έκταση του οποίου μοιράζεται στους νομούς Αχαΐας και Ηλείας. Αποτελούν ΖΕΠ και ΤΚΣ. Η λιμνοθάλασσα Κοτύχι περιλαμβάνεται και στους Υγροτόπους Ραμσάρ.	64
Σχήμα 3.25: Παράδειγμα απεικόνισης περιοχών του κοινοτικού δικτύου Natura 2000 από την περιφέρεια Ηπείρου.....	66
Σχήμα 4.1: Η περιοχή της λιμνοθάλασσας Κοτυχίου και του δάσους της Στροφυλιάς στην Ηλεία είναι εν μέρει θεσμικά κατοχυρωμένη, καθώς έχει εκδοθεί ΚΥΑ προστασίας.....	68
Σχήμα 4.2: Το λογότυπο της Σύμβασης Ραμσάρ.....	80
Σχήμα 4.3: ΠΠ της Γαλλίας που έχουν ενταχθεί στη Συνθήκη Ραμσάρ. Από αριστερά προς τα δεξιά, Υγρότοπος Camargue, Basses Vallés Angevines, Bonifacio στην Κορσική.	81
Σχήμα 4.4: Αριστερά, Απόθεμα Βιόσφαιρας Mer d'Iroise. Δεξιά, το Γαλλογερμανικό Απόθεμα Βιόσφαιρας Palatinate Forest-Vosges Mountains.....	86
Σχήμα 4.5: Οι 381 ΖΕΠ της Γαλλίας, σύμφωνα με την Οδηγία για τα πουλιά (απεικονίζονται με πράσινο χρώμα). Καταλαμβάνουν έκταση 76.297 km ²	91

Σχήμα 4.6: Χερσότοποι και Υγρότοποι της Haute Vézère (1996). Είναι η παλαιότερη περιοχή Natura 2000 της περιφέρειας Limousin της κεντρικής Γαλλίας. Είναι ΖΕΠ.	92
Σχήμα 4.7: Οι 1.366 ΤΚΣ της Γαλλίας, σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους (απεικονίζονται με πράσινο χρώμα). Καταλαμβάνουν έκταση 72.418 km ²	94
Σχήμα 4.8: Αριστερά, Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, το μεγαλύτερο Εθνικό Πάρκο της χώρας μας με έκταση 1.462.580 στρέμματα. Δεξιά, Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης (2006).....	98
Σχήμα 4.9: Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου. Πάνω αριστερά, Αμμονησίδες. Πάνω δεξιά, Λιμνοθάλασσα Δράνα. Κάτω, Υγρό λιβάδι.	99
Σχήμα 4.10: Αριστερά, Προστατευτικό δάσος ορεινού όγκου Λευκών Ορέων Νομού Χανίων. Δεξιά, Φαράγγι της Σαμαριάς στα Λευκά Όρη. Είναι το μεγαλύτερο στην Ευρώπη και έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικός Δρυμός.....	103
Σχήμα 4.11: Άποψη του ποταμού Νέστου πλησίον του Παρθένου Δάσους Παρανεστίου.....	107
Σχήμα 5.1: Το ‘Conservatoire du Littoral’ το 2001 κατείχε έκταση 65.510 εκταρίων.....	119
Σχήμα 5.2: Αριστερά, ο ΦΔ Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων, το ευαίσθητο οικοσύστημα της οποίας ανήκει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000. Δεξιά, ο ΦΔ Δέλτα Νέστου Βιστωνίδας – Ισμαρίδας.....	132
Σχήμα 5.3: Η χωρική κατανομή των ΦΔ στον ελλαδικό χώρο	134
Σχήμα 5.4: Αριστερά, Εθνικό Πάρκο δάσους Δαδιάς - Λευκίμμης – Σουφλίου (2006). Δεξιά, Εθνικό πάρκο Βόρειας Πίνδου. Αποτελούν δύο από τις 28 ΠΠ για τις οποίες έχει ιδρυθεί ΦΔ.	137
Σχήμα 6.1: Αριστερά, ο ΦΔ Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου. Δεξιά, ο ΦΔ λιμνών Κορώνειας Βόλβης, αρμόδιος για την προστασία και διαχείριση του Εθνικού Πάρκου Κορώνειας Βόλβης και Μακεδονικών Τεμπών.....	141
Σχήμα 6.2: Θα πρέπει να συνεχιστεί η επέκταση του Δικτύου Natura 2000 και σε περιοχές που δεν εντάσσονται στο Δίκτυο, παρόλο που φιλοξενούν ενδιαιτήματα υψηλής προτεραιότητας, όπως είναι η κοιλάδα Προκοπίου και το Δέλτα Κηρέως στην Εύβοια.....	145

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΓΓΔΦΠ	Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος
ΓΔ	Γενική Διεύθυνση
ΔΕΚ	Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΓΤΠΕ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΖΔ	Ειδικές Ζώνες Διατήρησης
ΕΘΠΑΒΣ	Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βόρειων Σποράδων
ΕΘΠΖ	Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου
ΕΚΒΥ	Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων
ΕΚΠΑΑ	Ελληνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΕΟΕ	Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία
ΕΟΠ	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος
ΕΠΑΜΘ	Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
ΕΠΑΠ	Εθνικό Πάρκο Πρεσπών
ΕΠΑΔΑΑ	Εθνικό Πάρκο Δέλτα Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα
ΕΠΜ	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη
ΕΠΟΡ	Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης
ΕΠΠΕΡ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΕΡΠΣ	Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΖΕΠ	Ζώνες Ειδικής Προστασίας
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΘΠΠ	Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές
ΚΠΕ	Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΥΔΕ	Κατάλογος Υγροτόπων Διεθνούς Ενδιαφέροντος
ΜΓΦΙ	Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΜΟΜ	Εταιρεία για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ΟΔΠΖ	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΠ	Προστατευόμενη/ες Περιοχή/ές
ΣΔ	Σχέδιο Διαχείρισης
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΕΕ	Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
ΤΚΣ	Τόποι Κοινοτικής Σημασίας
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΥΠΕΠΘ	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
ΦΔ	Φορέας/εις Διαχείρισης
ΦΠΠ	Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα
ΑΕΕ	Agence européenne pour l'environnement
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species
CMS	Convention on Migratory Species
DOCOB	Documents d'Objectifs
ΕΕΑ	European Environment Agency
IUCN	International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources
MEEDDM	Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
ONF	Office National des Forêts
SCI	Sites of Community Importance
SNPN	Société nationale de protection de la nature
TAAF	Terres Australes et Antarctiques Françaises
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture
WWF	World Wildlife Fund

Κοψιδά Στεφανία

*Κατάλογος ακρωνυμίων
και συντομογραφιών*

ZPS

Zone de Protection Spéciale

ZSC

Zone Spéciale de Conservation

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών ‘Χωρική Ανάλυση και Διαχείριση Περιβάλλοντος’, του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ) του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Στα πλαίσια της φοίτησής μου μου ανατέθηκε από την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια κ. Χριστοπούλου Όλγα η εκπόνηση πτυχιακής μελέτης με θέμα ‘Θεσμικό καθεστώς και Διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών στη Γαλλία και την Ελλάδα για συγκριτικούς σκοπούς’.

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους εκείνους που συνέβαλαν στην πραγματοποίησή της, καθώς θα ήταν αδύνατο να ολοκληρωθεί χωρίς την ουσιαστική βοήθεια κάποιων ανθρώπων.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε η συμβολή της επιβλέπουσας Αναπληρώτριας Καθηγήτριας κ. Χριστοπούλου Όλγας, που μέσω της ανάθεσης του θέματος και της καθοδήγησής της κατάφερα να δω από μια καινούργια οπτική γωνία θέματα σχετικά με τις προστατευμένες περιοχές στη Γαλλία και την Ελλάδα και η οποία ουσιαστικά αποτέλεσε την αφορμή για την ενασχόλησή μου με το εν λόγω γνωστικό αντικείμενο.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ηλία Μπεριάτο, Καθηγητή του ΤΜΧΠΠΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, και την κ. Μαρί Νοέλ Ντυκέν, Επίκουρη Καθηγήτρια του ΤΜΧΠΠΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την ενασχόλησή τους με την αξιολόγηση της εργασίας μου ως μέλη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής.

Είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων στη συμφοιτήριά μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών ‘Χωρική Ανάλυση και Διαχείριση Περιβάλλοντος’ και αγαπημένη φίλη Γεωργία Χατζηγεωργίου για την ουσιαστική βοήθεια, τη φιλική υποστήριξη και τις εποικοδομητικές συμβουλές που μου προσέφερε κατά τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας διατριβής.

Επίσης, ευχαριστώ θερμά το σύντροφό μου Φίλιππο Κόντα για την πολύτιμη συμπαράσταση από την αρχή της προσπάθειάς μου και καθ’ όλη τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας, έπειτα από καθημερινή, πολύωρη εργασία για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Κλείνοντας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου, που μου έμαθε ότι αξίζει να αγαπώ τον τόπο μου και να έχω την

θέληση να προσφέρω σε αυτόν μέσα από την επιστημονική έρευνα και μελέτη και η οποία σε όλη μου τη ζωή στάθηκε δίπλα μου, παρέχοντας μου τα εφόδια για να φτάσω ως εδώ.

Βόλος, Ιούνιος 2012

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι αλληπάλληλες καταστροφές που προκλήθηκαν από τον άνθρωπο στη φύση οδήγησαν πριν από ενάμιση περίπου αιώνα στις πρώτες συστηματικές προσπάθειες για την προστασία των ειδών που κινδύνευαν με εξαφάνιση με τη θέσπιση μεμονωμένων απαγορεύσεων και αποσπασματικών ρυθμίσεων για το σκοπό αυτό (Χατζημαρκάκη, 2003: 6). Παράλληλα, τα κράτη και οι κυβερνήσεις δέχτηκαν πιέσεις να θέσουν υπό την προστασία τους φυσικές περιοχές της γης ιδιαίτερης αξίας λόγω των μοναδικών ή σπάνιων χαρακτηριστικών τους με σκοπό να εξασφαλιστεί η επιβίωση της άγριας ζωής και η διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του φυσικού περιβάλλοντος (Γιβροπούλου, 2007: 2). Έτσι, δημιουργήθηκε ο θεσμός των Προστατευόμενων Περιοχών (ΠΠ), οι οποίες έχουν καθιερωθεί διεθνώς ως ένα από τα σημαντικότερα μέσα για την προστασία του περιβάλλοντος γενικά και της βιοποικιλότητας ιδιαίτερα (Παπακωνσταντίνου και Σμπαρούνης, 2008: 1).

Ο ρόλος των ΠΠ είναι ιδιαίτερα σημαντικός, όχι μόνο για την προστασία και διατήρηση της φύσης, αλλά και τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη (Μπεριάτος, 2003: 58). Ο πλούτος αυτός της βιοποικιλότητας πρέπει να διατηρηθεί, αφού, εκτός των άλλων, η σωστή και συνετή διαχείρισή του μπορεί να καταστεί σημαντικό αναπτυξιακό συγκριτικό πλεονέκτημα (<http://ellinikifysi.gr>). Δυστυχώς, ο πλούτος αυτός της εθνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς δεν έχει ερευνηθεί, αποτιμηθεί και απογραφεί μέχρι σήμερα επαρκώς. Υπάρχουν ασφαλώς πολλές μελέτες, οι οποίες, όμως, είναι διάσπαρτες και χωρίς συνοχή. Απαιτείται μια καταγραφή των όσων έχουν γίνει μέχρι σήμερα και ένας προγραμματισμός των ενεργειών για το μέλλον ώστε να αποκτηθούν όλες εκείνες οι απαραίτητες πληροφορίες που θα αποτελέσουν τη βάση για την ορθολογική διαχείριση και προστασία των σπάνιων και μοναδικών περιοχών των κρατών (<http://www.minenv.gr/>).

Θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας στα πλαίσια του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών 'Χωρική Ανάλυση και Διαχείριση Περιβάλλοντος', αποτελεί το θεσμικό καθεστώς και η διαχείριση των ΠΠ στη Γαλλία και την Ελλάδα για συγκριτικούς σκοπούς. Η επιλογή των παραπάνω χωρών μελέτης έγινε με κριτήριο αφενός το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν, αφού διαθέτουν μοναδικό φυσικό πλούτο, ποικιλία οικοτόπων και φιλοξενούν σπάνια είδη σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, και αφετέρου προκειμένου να μελετηθεί η ενσωμάτωση στο

εθνικό δίκαιο των δύο αυτών χωρών των ευρωπαϊκών επιταγών, με προεξέχουσα την οδηγία 79/409/ΕΟΚ (δίκτυο Natura 2000). Το γεγονός ότι και οι δύο αυτές χώρες αποτελούν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) καθιστά καταλυτικό το ρόλο του δικτύου Natura 2000 στο καθεστώς και τη διαχείριση του μεγαλύτερου όγκου από τις ΠΠ τους. Επιπλέον, στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος συνετέλεσε η διαπίστωση πως οι αλλαγές στο σύγχρονο τρόπο ζωής του ανθρώπου έχουν προκαλέσει σοβαρές καταστροφές στο περιβάλλον. Παρόλο, όμως, που ο άνθρωπος καταστρέφει το περιβάλλον στο οποίο ζει, μια μεγάλη μερίδα του πληθυσμού έχει αρχίσει να αφυπνίζεται και να ενεργοποιείται για την προστασία του, καθώς συνειδητοποιεί σταδιακά πως η σχέση του με το περιβάλλον είναι αλληλοσυνδεόμενη και καθοριστική. Γι' αυτό, λοιπόν, σαν κοινωνικοί λειτουργοί δεν μπορούμε να παραμένουμε αμέτοχοι σ' αυτή την προσπάθεια. Και αναμφίβολα, το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος γενικά και της βιοποικιλότητας ιδιαίτερα αποτελεί ζήτημα αιχμής, τόσο για το περιβάλλον όσο και για τον ίδιο τον άνθρωπο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η παρούσα μελέτη περιορίζεται στα βασικότερα σημεία του παγκόσμιου διαλόγου για την προστασία της φυσικής κληρονομιάς. Ο όγκος των νομοθετημάτων που αφορούν το φυσικό περιβάλλον και την προστασία του απαιτεί επίπονη και διεξοδική μελέτη με συγκριτικές μεθόδους προκειμένου να καταλήξει κανείς σε ασφαλή συμπεράσματα.

Τα θεωρητικά και πρακτικά όρια διεξαγωγής της παρούσας εργασίας τέθηκαν με βάση: (α) τις διαθέσιμες πηγές και περιορισμούς που θέτουν τόσο η ξενόγλωσση (ιδίως γαλλική και αγγλική) όσο και η ελληνόγλωσση βιβλιογραφία, (β) τις ιδιαιτερότητες των χωρών μελέτης, (γ) τους χρονικούς περιορισμούς του μεταπτυχιακού προγράμματος, (δ) την παράμετρο του κόστους (π.χ. δαπάνες μετακινήσεων, πληροφοριακού υλικού), καθώς και (ε) τις τεχνικές γνώσεις και δεξιότητες του ερευνητή.

Η διπλωματική μου εργασία διαρθρώνεται συνολικά στα παρακάτω έξι κεφάλαια. Αναλυτικότερα, ξεκινώντας από το παρόν κεφάλαιο (**Κεφάλαιο 1**), γίνεται μια εισαγωγική αναφορά στο αντικείμενο μελέτης και το σκοπό της παρούσας εργασίας, καθώς και στους κύριους άξονες με βάση τους οποίους αυτή δομήθηκε.

Όσον αφορά στο **Κεφάλαιο 2**, αυτό ορίζει εκτενώς την έννοια της βιοποικιλότητας και τονίζει τη σημασία της, περιγράφει τη βιοποικιλότητα των ενδιαιτημάτων και ειδών χλωρίδας και πανίδας που φιλοξενούν οι χώρες μελέτης, δηλαδή η Γαλλία και η Ελλάδα, και στο τέλος παραθέτει συγκριτική αξιολόγηση της βιοποικιλότητας στις

χώρες αυτές. Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της πολιτικής της ΕΕ (<http://www.medsos.gr/>). Σύμφωνα με την Εκτίμηση Οικοσυστημάτων της Χιλιετίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) που δημοσιεύτηκε το 2005, τα τελευταία 50 χρόνια ο άνθρωπος έχει αλλάξει τα οικοσυστήματα με πιο γρήγορους ρυθμούς και σε μεγαλύτερη έκταση από οποιοδήποτε άλλη περίοδο της ιστορίας (http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=771&Itemid=373). Η ανάγκη για προστασία και ανάδειξη της χλωρίδας και πανίδας όπως, επίσης, των φυσικών οικοτόπων οδήγησε στη δημιουργία των προστατευόμενων φυσικών περιοχών (ΕΚΒΥ, 2007b: 8).

Το **Κεφάλαιο 3** αναφέρεται αρχικά στην έννοια και τα βασικά γνωρίσματα των ΠΠ, στη σύγχρονη διεθνή προσέγγιση των ΠΠ και στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000. Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα από τα πιο φιλόδοξα ευρωπαϊκά προγράμματα για την προστασία της φύσης και ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής της ΕΕ για τη διατήρηση της φύσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002b: 16). Συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει την επιβίωση των πλέον ανεκτίμητων και απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών και ενδιαιτημάτων της Ευρώπης (<http://www.biodiversity.gr/>). Στη συνέχεια, αναλύεται το καθεστώς των ΠΠ στη Γαλλία και την Ελλάδα, καθώς και οι κατηγορίες ΠΠ των δύο χωρών που είναι ενταγμένες στο Δίκτυο Natura 2000.

Στις ενότητες του **Κεφαλαίου 4** παρουσιάζεται αναλυτικά το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των ΠΠ. Η κάθε ενότητα χωρίζεται σε δύο μέρη: (α) την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία (παρουσίαση των σημαντικότερων εθνικών νόμων για τη θέσπιση και διαχείριση ΠΠ) και (β) την ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία (παρουσίαση των δύο Οδηγιών, βάσει των οποίων δημιουργείται το ευρωπαϊκό Δίκτυο ΠΠ Natura 2000, και σειράς διεθνών συμβάσεων, τις οποίες έχουν υπογράψει οι δύο χώρες για την προστασία των ΠΠ). Στις ενότητες αυτές παρατίθεται μια κατηγοριοποίηση των ΠΠ σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN), την υφιστάμενη γαλλική νομοθεσία, την ελληνική νομοθεσία (Ν. 1650/86 και νέος Ν. 3937/2011), καθώς και ανάλυση των διεθνών συμβάσεων για την προστασία των ΠΠ, όπως, για παράδειγμα, η Διεθνής Σύμβαση Ramsar για την προστασία των υγροτόπων διεθνούς σημασίας, η Σύμβαση UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, γνωστή ως 'Σύμβαση για την παγκόσμια κληρονομιά', η Κοινοτική Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την προστασία των άγριων πτηνών, η Κοινοτική Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας (Οδηγία των Οικότοπων).

Στο **Κεφάλαιο 5** γίνεται μια εισαγωγική αναφορά στις γενικές αρχές διαχείρισης των ΠΠ και, στη συνέχεια, σκιαγραφείται το καθεστώς διαχείρισης των ΠΠ στη Γαλλία και την Ελλάδα. Βασική προϋπόθεση για την προστασία των φυσικών περιοχών σήμερα αποτελεί η διαχείρισή τους. Αναλύεται πώς και από ποιούς γίνεται η διαχείριση των ΠΠ στις δύο χώρες, καθώς και τα σημαντικά εργαλεία για μία ορθή και αποτελεσματική διαχείριση. Για τη Γαλλία αναλύεται το ιδιαίτερο καθεστώς διοίκησης και διαχείρισης των κατηγοριών των ΠΠ της. Ο σχεδιασμός διαχείρισης αποτελεί μια διαδικασία, ένα 'εργαλείο' για την καθοδήγηση των διαχειριστών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης μιας περιοχής (Thomas and Middleton, 2003: 4). Το Σχέδιο Διαχείρισης (ΣΔ) αποτελεί το σημαντικότερο εργαλείο στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος (Τσουγκράκης κ.ά., 2006: 11). Εκτός από την υλοποίηση των ΣΔ, στην Ελλάδα απαιτείται και η θεσμοθέτηση Φορέων Διαχείρισης (ΦΔ) για καθεμία ΠΠ (<http://www.callisto.gr/>). Κατά αυτόν τον τρόπο, υπάρχει η δυνατότητα να ελεγχθεί η λειτουργία των περιοχών αυτών και να επιτυγχάνεται καλύτερα και πιο οργανωμένα η προστασία τους. Ο ΦΔ έχει ως κύρια αρμοδιότητα την κατάρτιση, καθώς και την ευθύνη για την εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΣΔ (Διαμαντίδης, 2008: 2). Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα από το 2000 και μετά, ακολουθώντας την ευρωπαϊκή και την ελληνική νομοθεσία, γίνεται μια προσπάθεια εκ μέρους του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) να συσταθεί σε κάθε ΠΠ εξειδικευμένος ΦΔ για την περιοχή αυτή (Παπακωνσταντίνου και Σμπαρούνης, 2008: 1).

Εξετάζοντας συνδυαστικά όλα τα παραπάνω, στο **Κεφάλαιο 6** παρατίθεται συγκριτική αξιολόγηση του καθεστώτος των ΠΠ στις χώρες μελέτης και εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα της έρευνας, από τα οποία προκύπτουν ανάλογες προτάσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και στη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς των ΠΠ των δύο χωρών.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη συγκριτική αξιολόγηση μπορούν να αξιοποιηθούν ουσιαστικά για την ορθολογική και αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος. Στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης γίνονται προσπάθειες προσδιορισμού των δυνητικών οφελών και του κόστους που συνεπάγονται οι πολιτικές αποφάσεις και τα διαχειριστικά μέτρα που σχετίζονται με το περιβάλλον,

για την τρέχουσα και τις μελλοντικές γενιές. Τέλος, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη συγκριτική αξιολόγηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διεκδίκηση περιβαλλοντικών προγραμμάτων προστασίας, διατήρησης και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και για τη συγκριτική αξιολόγηση εναλλακτικών σεναρίων διαχείρισης των ΠΠ στις χώρες μελέτης. Ελπίζω η παρούσα εργασία να αποτελέσει έναυσμα και για μελλοντικές έρευνες που θα έχουν συναφή θέματα, καθώς το περιβαλλοντικό ζήτημα είναι διαχρονικό και πάντοτε επίκαιρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

2.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

Η έννοια της βιοποικιλότητας αναφέρεται στην ποικιλία γενών, ειδών και οικοσυστημάτων από τα οποία αποτελείται η ζωή στη Γη (<http://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity>). Ο όρος ‘βιολογική ποικιλότητα’ επινοήθηκε από τον αμερικανό περιβαλλοντολόγο R.F. Dasmann, στα τέλη του 1960. Αργότερα, το 1980, ο αμερικανός βιολόγος Dr. Thomas Eugene Lovejoy εισήγαγε τον όρο στην επιστημονική κοινότητα (Μαρδίρης κ.ά., 2008: 4). Όμως, η βιοποικιλότητα έγινε περισσότερο γνωστή από τις διαλέξεις και τα βιβλία των W.G. Rosen το 1985 και E.O. Wilson το 1988 (Theys, 2010: 13; Κουσουρή, 2011: 67).

Τα τελευταία είκοσι περίπου χρόνια στα διεθνή περιβαλλοντικά συνέδρια, στις παγκόσμιες διασκέψεις για το περιβάλλον, στις εναγώνιες συσκέψεις των οργανισμών και των κυβερνήσεων επαναλαμβάνεται όλο και συχνότερα ο όρος ‘βιοποικιλότητα’ (Καρατάσος κ.ά., 2009:6 όπως αναφέρεται στις Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 14). Σήμερα η βιοποικιλότητα έχει γίνει παγκόσμια έννοια, όχι αποκλειστικά επιστημονική, καθώς έχει τόσο κοινωνικές, όσο και οικονομικές διαστάσεις (ΥΠΕΠΘ, 2010). Η Παγκόσμια Ημέρα Βιοποικιλότητας εορτάζεται κάθε χρόνο στις 22 Μαΐου. Καθιερώθηκε το 1993 από τα Ηνωμένα Έθνη (ΗΕ) για την καλύτερη κατανόηση και ευαισθητοποίηση σε θέματα βιοποικιλότητας (<http://www.ekby.gr/>).

Υπήρξαν πολλές επιστημονικές διαφωνίες για τον ακριβή ορισμό της βιοποικιλότητας (Καρατάσος κ.ά., 2009:6 όπως αναφέρεται στις Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 14). Αν και ο όρος είναι απλός και σαφής, το περιεχόμενό του είναι μια από τις πλέον αφηρημένες και αμφιλεγόμενες έννοιες της οικολογίας, ενώ υπάρχουν διαφορετικοί ορισμοί ως προς το βιολογικό περιεχόμενο που δίνεται (Κουσουρή, 2011: 67). Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύθηκε το 2010, μόνο το 38% των Ευρωπαίων γνωρίζουν την έννοια της λέξης ‘βιοποικιλότητα’. Το 28% έχει ακούσει τον όρο, αλλά δε γνωρίζει περί τίνος πρόκειται (MEDDTL, 2011 : 4).

Ο πιο περιεκτικός ορισμός είναι ‘η ποικιλία της ζωής σε όλα τα επίπεδα οργάνωσής της’ (Gaston and Spicer, c2004: 3). Ο λόγος είναι ότι δεν υπάρχει μία αλλά πολλές βιοποικιλότητες, σε διάφορα επίπεδα οργάνωσης της ζωής και, επίσης, ότι δεν είναι ενιαίος ο τρόπος έκφρασης ή καλύτερα εκτίμησής της (Κουσουρή, 2011: 67; <http://www.minenv.gr/>). Σύμφωνα με τον Holgate (1999), η

βιοποικιλότητα ορίζεται ως το συνολικό άθροισμα της ποικιλίας της ζωής στη γη, που εκφράζεται σε τρία επίπεδα: γενετικό, ειδών και οικοσυστημάτων (http://www.ecodonet.gr/biodiversity_greek.php). Πρακτικά μπορούν να διακριθούν τέσσερα διαφορετικά επίπεδα βιοποικιλότητας (γενετική ποικιλότητα, ποικιλότητα ειδών φυτών και ζώων, ποικιλότητα οικοσυστημάτων, ποικιλότητα τοπίων), τα οποία όμως αποτελούν αναπόσπαστα μέρη ενός ενιαίου συνόλου (<http://www.callisto.gr/>).

Η Παγκόσμια Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα υπογράφηκε στη Σύνοδο του Ρίο στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992 και ισχύει από τις 29-12-1993. Η Διάσκεψη του Ρίο το 1992 ήταν το αποκορύφωμα της παγκόσμιας αναγνώρισης της ανάγκης να διατηρηθεί η βιοποικιλότητα και της διεθνούς πολιτικής αναγνώρισης του όρου 'βιοποικιλότητα' (EKBY, 2009: 5). Μετά τη Σύνοδο του Ρίο ο όρος 'βιοποικιλότητα' χρησιμοποιείται ευρέως (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 3). Σύμφωνα με την εν λόγω Παγκόσμια Σύμβαση, η 'βιοποικιλότητα' ορίστηκε ως 'η παραλλακτικότητα των ζωντανών οργανισμών κάθε προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των χερσαίων, θαλασσίων, και άλλων υδάτινων οικοσυστημάτων, και οικολογικών συμπλεγμάτων των οποίων αποτελούν τμήμα' (Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, 2009: 11-2; Petit et Prudent, 2010: 16). Στη Σύμβαση διακηρύσσονται τρεις κύριοι στόχοι: 1) να διατηρηθεί η βιοποικιλότητα, 2) η βιοποικιλότητα να χρησιμοποιείται με βιώσιμο τρόπο, 3) τα οφέλη από την ύπαρξή της να μοιράζονται αμερόληπτα και δίκαια (Kelleher, 1999: 3-4).

Ο ελληνικός Νόμος 2204/94 ενσωματώνει τη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα και την καθιστά νόμο του ελληνικού κράτους (http://www.ornithologiki.gr/page_in.php?tID=2883). Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 2204/1994, 'βιολογική ποικιλότητα ή βιοποικιλότητα νοούνται η ποικιλία των ζώντων οργανισμών πάσης προελεύσεως, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των χερσαίων, θαλασσίων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος. Επίσης, περιλαμβάνεται η ποικιλότητα εντός των ειδών, μεταξύ ειδών και οικοσυστημάτων' (Ν.2204/1994; ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 5). Στη βιολογική ποικιλότητα περιλαμβάνεται τέλος η ποικιλότητα των γονιδίων μέσα και μεταξύ των ειδών (<http://www.biodiversity.gr/>).

Εκτός από τη Σύμβαση του Ρίο, οι σημαντικότερες Ευρωπαϊκές Συμβάσεις, που υπογράφηκαν από τα κράτη-μέλη της ΕΕ και οι κοινοτικές οδηγίες που υπογράφηκαν από το Συμβούλιο της Ευρώπης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι η Οδηγία 79/49/ΕΟΚ για τη διατήρηση των άγριων πουλιών, η Σύμβαση της Βέρνης για τη

διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης, η Σύμβαση της Βόννης για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας και η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (Μελιάδου, 2000: 34-5). Οι οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους βρίσκονται στο επίκεντρο της πολιτικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα (ΕΕ, 2010b: 14). Δίνουν τη δυνατότητα και στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ να συνεργάζονται, εντός ενός κοινού νομοθετικού πλαισίου, για την προστασία ορισμένων από τα πολυτιμότερα είδη και οικοτόπους της Ευρώπης σε ολόκληρη την περιοχή φυσικής κατανομής τους στο εσωτερικό της ΕΕ, ανεξάρτητα από πολιτικά ή διοικητικά σύνορα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 20).

Αναλυτικότερα, βιοποικιλότητα παρουσιάζεται (α) στο επίπεδο των γονιδίων (γενετική ποικιλότητα), (β) στο επίπεδο των οργανισμών (ποικιλότητα ειδών) και (γ) στο επίπεδο των οικοσυστημάτων (οικολογική ποικιλότητα) (Kratochwil, c1999: 201). Δηλαδή 'η βιοποικιλότητα, συνήθως εξετάζεται στα παρακάτω επίπεδα: α) τη γενετική ποικιλότητα, που εκφράζει το εύρος των κληρονομικών καταβολών ενός είδους και εκδηλώνεται με την πολυμορφία των ατόμων του είδους, β) την ποικιλότητα των ειδών, που αναφέρεται στον αριθμό των ειδών, φυτών και ζώων, τα οποία συναντώνται σε μια συγκεκριμένη περιοχή, γ) την ποικιλότητα των οικοσυστημάτων και τοπίων, που εκφράζεται με το πλήθος των συνδυασμών ειδών φυτών και ζώων που συναντώνται σε μία συγκεκριμένη περιοχή και των τοπίων που αναπτύσσονται σε αυτή' (ΜΓΦΙ, 2010; <http://www.minenv.gr/>). Η ποικιλότητα των οικοσυστημάτων και η ποικιλότητα των τοπίων μπορούν να αποτελέσουν ξεχωριστά επίπεδα (ΥΠΕΠΘ, 2010: 11).

Η γενετική ποικιλότητα αφορά πιο συγκεκριμένα στη διαφοροποίηση του γενετικού υλικού μεταξύ των ατόμων του ίδιου είδους, στο εύρος δηλαδή των κληρονομήσιμων χαρακτηριστικών, και αντιστοιχεί στη γενετική ποικιλία μεταξύ των πληθυσμών του ίδιου είδους ή στη γενετική ποικιλία μεταξύ των ατόμων του ίδιου πληθυσμού (Μαρδίρης κ.ά., 2008: 4).

Όσον αφορά στην ποικιλότητα των ειδών, αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις πιο συγκρατημένες εκτιμήσεις στον πλανήτη μας, υπάρχουν 10 εκατομμύρια διαφορετικά είδη. Μόνο 1,8 εκατομμύρια, όμως, από αυτά έχουν μέχρι σήμερα καταγραφεί και ταξινομηθεί. Τα περισσότερα από τα είδη που έζησαν στη Γη έχουν εξαφανιστεί, σε ποσοστό που υπερβαίνει το 99%. Ωστόσο ο αριθμός των σύγχρονων ειδών είναι μεγαλύτερος συγκρινόμενος με αυτόν σε οποιαδήποτε άλλη εποχή της

ιστορίας του πλανήτη μας. Μέσω διαδικασιών βιολογικής εξέλιξης νέα είδη δημιουργούνται συνεχώς από προϋπάρχοντα που μπορεί να εκλείπουν' (Μαρδίρης κ.ά., 2008: 5). Η σημασία της βιοποικιλότητας των ειδών είναι προφανής για την οικολογική ισορροπία, σταθερότητα και λειτουργία των μηχανισμών ενός οικοσυστήματος. Όσο περισσότερα είδη μετέχουν στη σύνθεση ενός οικοσυστήματος τόσο μεγαλύτερη σταθερότητα παρουσιάζει το οικοσύστημα (Κουσουρής, 2011: 68).

Ο όρος 'βιοποικιλότητα οικοσυστημάτων' περιγράφει και διερευνά τους διαφορετικούς τύπους οικοσυστημάτων, καθώς και ποικιλία των ενδιαιτημάτων και των οικολογικών διεργασιών που χαρακτηρίζουν το καθένα από αυτά (Κολτσιδόπουλος και Παρδαλίδης, 2007: 13). Η εκτίμηση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων είναι πιο προβληματική από αυτή της γενετικής ποικιλότητας και της ποικιλότητας των ειδών, καθώς τα όρια των οικοσυστημάτων είναι συχνά ασαφή ή δυσδιάκριτα και ο ορισμός τους υποκειμενικός (Μαρδίρης κ.ά., 2008: 6). Η βιολογική ποικιλότητα ενός οικοσυστήματος συσχετίζεται με την πολυπλοκότητα των σχέσεων και των λειτουργιών των διαφόρων έμβιων ειδών (<http://www.minenv.gr/>). Ένα οικοσύστημα χαρακτηρίζεται ως περισσότερο σταθερό όσο μεγαλύτερη είναι η βιοποικιλότητά του (Kettunen and ten Brink, 2006: 10). Γενικά, θεωρείται ότι η μείωση της βιοποικιλότητας οδηγεί στην υποβάθμιση ενός οικοσυστήματος (Tilman, 2000: 209). Η πλούσια βιοποικιλότητα των οικοσυστημάτων παρέχει σε αυτά περισσότερα εργαλεία και τρόπους αντιμετώπισης των εξωτερικών διαταραχών (McCann, 2000: 229). Η ποικιλότητα των οικοσυστημάτων εξασφαλίζει όχι μόνο την προστασία των ειδών που τα συνθέτουν, αλλά και τη διατήρηση της φυσιογνωμίας των τοπίων, τα οποία αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς (Κουσουρής, 2011: 68).

Η ποικιλότητα τοπίου εκφράζεται με το πλήθος διαφορετικών τύπων τοπίων που εμφανίζονται σε μια περιοχή ή σε μια χώρα (<http://www.callisto.gr/>). Στη σύνθεση ενός τοπίου δε μετέχουν μόνο φυσικά οικοσυστήματα αλλά και τεχνητά, όπως οι διάφορες γεωργικές καλλιέργειες αλλά και τύποι οικισμών (<http://www.minenv.gr/>). Στην Ευρώπη είναι τόσο μακρόχρονη και έντονη η επίδραση του ανθρώπου ώστε δύσκολα να μπορούμε να βρούμε κάποιο παρθένο τοπίο (ΥΠΕΠΘ, 2010: 11). Ο αριθμός των τύπων οικοσυστημάτων, φυσικών και τεχνητών, η κατανομή τους στο χώρο και η αναλογία συμμετοχής τους προσδιορίζουν το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία του τοπίου (<http://www.minenv.gr/>). Εκτός από την αρχιτεκτονική τοπίου, επιστήμη που ήδη διδάσκεται σε πολλές σχολές, αναπτύχθηκε τελευταία και

η επιστήμη της οικολογίας τοπίου, η οποία ασχολείται με τις αλληλεπιδράσεις και αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των οικοσυστημάτων που συνθέτουν ένα τοπίο (Μαρδίρης κ.ά., 2008: 6).

Παρά τη διάκριση της βιοποικιλότητας σε διάφορα επίπεδα, η προστασία της πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κάτι ενιαίο. Η προστασία κάθε επιπέδου εξαρτάται από την προστασία του προηγούμενου ή επόμενου επιπέδου (<http://www.callisto.gr/>). Η προστασία και διατήρηση των τοπίων εξαρτάται από την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων που τα συνθέτουν (<http://www.minenv.gr/>). Η σταθερότητα των οικοσυστημάτων εξαρτάται από την προστασία και διατήρηση των ειδών που συμμετέχουν στη δομή τους, δηλαδή από την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας των ειδών. Ακόμη, η προστασία και επιβίωση των ειδών εξαρτάται από τη διατήρηση και προστασία της γενετικής βιοποικιλότητάς τους (<http://www.callisto.gr/>). Είναι σαφές ότι η διατήρηση της βιοποικιλότητας εξασφαλίζει την ανάπτυξη βιώσιμων πληθυσμών και οικοσυστημάτων (Νάντσου, 2008).

Σήμερα, είμαστε μάρτυρες μιας σταθερής φθίνουσας πορείας της βιοποικιλότητας, με βαριές συνέπειες για το φυσικό κόσμο και την ανθρώπινη ευημερία (<http://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity>). Οι κύριες αιτίες είναι οι αλλαγές στους φυσικούς οικοτόπους, που οφείλονται στα συστήματα εντατικής γεωργικής παραγωγής, στην ανοικοδόμηση, στις εξορύξεις, στην υπερεκμετάλλευση δασών, ωκεανών, ποταμών, λιμνών και εδάφους, στις διεισδύσεις αλλόχθονων ειδών, στη μόλυνση και, όλο και περισσότερο, στην αλλαγή του παγκόσμιου κλίματος (EKBY, 2009: 4; <http://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity>).

Για τη σημασία της βιοποικιλότητας υπάρχει ευρεία διεθνής συναίνεση (ΜΓΦΙ, 2010). Η βιοποικιλότητα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διατήρηση της ζωής πάνω στη γη (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 5). Η ποικιλία των ζωικών και φυτικών ειδών είναι ουσιαστικής σημασίας για τη ανθρώπινη ύπαρξη και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εξάλειψη της φτώχειας (<http://www.ekby.gr/>). Η πραγματική αξία της βιοποικιλότητας είναι ανυπολόγιστη (EKBY, 2007a: 7). Οι ωφέλειες που απορρέουν από τη βιοποικιλότητα σχετίζονται με την οικονομική τους αξία και με τις συνέπειες που επιφέρουν στην αειφορική ανάπτυξη (Νάντσου, 2008). Η παροχή τροφίμων, ο καθαρισμός του αέρα και του νερού, η διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους και του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων, ο μετριασμός των πλημμυρών και της ξηρασίας, η σταθεροποίηση του κλίματος αλλά και

επιμέρους πολιτιστικά και αισθητικά οφέλη είναι ορισμένες μόνο από τις ωφέλειες που η βιοποικιλότητα παρέχει στον άνθρωπο (EKBY, 2010: 3).

Σε αναγνώριση της σημασίας της Βιοποικιλότητας ακριβώς, ο ΟΗΕ κήρυξε το 2010 ως ‘Διεθνές έτος Βιοποικιλότητας’ (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 7). Στόχος, η κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας για την προστασία της βιοποικιλότητας και την αντιμετώπιση των απειλών που αυτή δέχεται (ΓΔ Περιβάλλοντος, 2010b).

Σχήμα 2.1: 2010: Διεθνές Έτος Βιοποικιλότητας

Πηγή: <http://www.iucn.org/iyb/>

Ο προσδιορισμός της συνολικής αξίας της βιοποικιλότητας είναι περίπλοκος και αποτελεί αντικείμενο έντονων επιστημονικών συζητήσεων (EKBY, 2007a: 7). Υπάρχουν πολλές απόπειρες προσδιορισμού της ‘αξίας’ της βιοποικιλότητας με βάση κλασικούς οικονομικούς όρους, καθώς και με συγκεκριμένους δείκτες που έχουν επιλεγεί κατά καιρούς λαμβάνοντας υπόψη ορισμένα κριτήρια (EEA, 2009: 11). Τα κριτήρια είναι συνήθως κοινωνικά και οικονομικά (Maxim, 2012: 347).

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η προστασία της βιοποικιλότητας σε όλα της τα επίπεδα, για την οποία τόσα πολλά λέγονται και τόσα λίγα γίνονται, επιβάλλεται από την ανάγκη ορθολογικής και αειφορικής διαχείρισης των φυσικών πόρων, συνεπώς για την επιβίωση του ίδιου του ανθρώπου (<http://www.minenv.gr/>). Η προστασία της βιοποικιλότητας και η αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων δεν είναι μόνον επιστημονικά θέματα· αφορούν ολόκληρη την κοινωνία, την τοπική και την παγκόσμια (Jelinski, 2005: 276). Είναι απόλυτα κατανοητό ότι η προστασία της βιοποικιλότητας αφορά ολόκληρο τον πλανήτη, αφού οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις θετικές ή αρνητικές δε σταματούν στα εθνικά σύνορα κάποιας χώρας (Νάντσου, 2008). Προϋποθέτει διαδικασίες προγραμματισμού και διαχείρισης, στο πλαίσιο των οποίων εξασφαλίζεται ευρεία φάση διαβούλευσης από τους εμπλεκόμενους αρμόδιους φορείς, ερευνητικά ιδρύματα, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και

πολίτες, ώστε να αξιοποιείται η βέλτιστη επιστημονική γνώση και η διαθέσιμη τεχνογνωσία (<http://www.opengov.gr/minenv>).

2.2 ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ

2.2.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Η Γαλλία έχει έκταση περίπου 550.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα (Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l'Aménagement du territoire, 2009: 14). Είναι η μεγαλύτερη χώρα της Ευρώπης και εκτείνεται από τη Βόρεια Θάλασσα μέχρι τη Μεσόγειο (http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/france/index_el.htm), διαθέτοντας μια ευρεία θαλάσσια ζώνη, που εκτείνεται σε 11 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Συγκεκριμένα, βρίσκεται στο σταυροδρόμι τεσσάρων γεωγραφικών περιοχών (Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l'Aménagement du territoire, 2009: 14): πεδινή Γαλλία, περιοχή Ατλαντικού, μεσογειακή περιοχή και περιοχή των Άλπεων (Martinez, 2008: 9).

Είναι μία από τις λίγες χώρες, το έδαφος των οποίων 'αγγίζει' ολόκληρο τον πλανήτη (MEDDTL, 2011: 2). Το τοπίο της παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και είναι ορεινό στα νότια και ανατολικά, όπου βρίσκεται το Λευκό Όρος των Άλπεων, η υψηλότερη κορυφή της δυτικής Ευρώπης. Η πεδινή Γαλλία αποτελείται από τέσσερις κοιλάδες, με τον ποταμό Σηκουάνα στα βόρεια, το Λίγηρα και το Γαρούνα στα δυτικά, και το Ροδανό που χύνεται στη Μεσόγειο (http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/france/index_el.htm). Το κλίμα της Γαλλίας γενικά είναι ήπιο, γεγονός που οφείλεται στο ότι δεν είναι χώρα ορεινή και στο ότι από τις δυο πλευρές της βρέχεται από θάλασσα (<http://www.conservation-nature.fr/>).

Η λεκάνη της Μεσογείου, στην οποία περιλαμβάνεται και η Γαλλία, συμπεριλαμβάνεται στα λεγόμενα 'θερμά σημεία' βιοποικιλότητας του πλανήτη· πρόκειται για περιοχές με πλούσια βιολογικά είδη (Myers et al., 2000: 856). Στη Γαλλία συναντάμε μια από τις πιο πλούσιες φυσικές κληρονομίες της Ευρώπης. Έχουν καταγραφεί 4.500 είδη φυτών εκ των οποίων τα 133 είναι ενδημικά είδη και 531 είδη ζώων (Bardiau, 2011). Παράλληλα ο αριθμός των μεγάλων ζώων αυξάνεται μέσα σε 20 χρόνια ο πληθυσμός των ελαφιών διπλασιάστηκε και εκείνος των ζαρκαδιών τριπλασιάστηκε (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Επίσης, ο

γαλλικός πλούτος αμφιβίων είναι μεγάλος και σημαντικός για την ΕΕ και περιλαμβάνει πολλά αυτόχθονα είδη (Martinez, 2008: 22).

Η μητροπολιτική Γαλλία είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που καλύπτει μια ποικιλία εξαιρετικών οικολογικών συνθηκών, γεγονός που κατατάσσει τη χώρα σε οικοδεσπότη αρκετών μεταναστευτικών πληθυσμών (10%). Φιλοξενεί 131 από τους 216 τύπους οικοτόπων που περιλαμβάνονται στο κοινοτικό πλαίσιο της Οδηγίας για τους Οικοτόπους και το 40% της χλωρίδας της Ευρώπης, με ένα υψηλό ποσοστό ενδημικών ειδών, τα οποία εντοπίζονται κυρίως στα μεσογειακά και αλπικά τμήματα της χώρας (Theys, 2010: 3). Ο δασικός όγκος αντιπροσωπεύει το 26% της χώρας και είναι ο τρίτος στην ΕΕ. Η Γαλλία απαριθμεί 136 ποικιλίες δέντρων, γεγονός σπάνιο για μια ευρωπαϊκή χώρα (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Σχήμα 2.2: Πάνω αριστερά, κόκκινος βάτραχος που εντοπίζεται στο Εθνικό Πάρκο Vanoise. Πάνω δεξιά, είδος ερπετού. Κάτω αριστερά, ενδημικό πτηνό *Rhynochetos jubatus* που ζει στη Νέα Καληδονία και είναι ο μοναδικός εκπρόσωπος της βιολογικής οικογένειάς του. Κάτω δεξιά, άμπελος *Rubus alceifolius*, που αναπτύσσεται στο Εθνικό Πάρκο Réunion.

Πηγή: Bourgoin et Garin, 2007: 37; Petit et Prudent, 2010: 111, 20

Η φυσική κληρονομιά της Γαλλίας είναι σημαντική παγκοσμίως κυρίως για τους εξής λόγους: α) οι υπερπόντιες αποικίες της είναι εδάφη πλούσιας βιοποικιλότητας (MEDDTL, 2011: 1), β) περιλαμβάνει σημεία μείζονος σημασίας για τη βιοποικιλότητα, όπως, για παράδειγμα, την Πολυνησία και μια από τις τρεις μεγαλύτερες δασικές περιοχές της γης, αυτή του Αμαζονίου (WWF France, 2009: 4-5), γ) οι πιο σημαντικές, από άποψη ποικιλίας, κοινότητες πουλιών είναι εγκατεστημένες στις γαλλικές αποικίες (Bourrain et Roché, 2002: 3), δ) το υδάτινο

περιβάλλον της παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από άποψη βιοποικιλότητας και περιλαμβάνει το 10% των υφάλων κοραλλιών και των λιμνοθαλασσών παγκοσμίως (IFEN, 2007: 1; Miltgen, 2008: 8).

Η διατήρηση αυτής της πολύτιμης φυσικής κληρονομιάς είναι ένα ζήτημα αποφασιστικής σημασίας για τη γαλλική πολιτική στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης (Theys, 2010: 13). Μια σειρά από κανόνες και φορείς αποτελούν ένα στερεό μηχανισμός διατήρησης, υποστηριζόμενη από την ισχυρή ρυθμιστική προστασία (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>).

Σχήμα 2.3: Από αριστερά, Εθνικό Φυσικό Απόθεμα Camargue. Βιότοπος Ramières de Bigorre. Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Iroise.

Πηγή: Cizel, 2010: 104, 91; Canteri, 2009: 9

Ήδη η ανάγκη για προστασία της άγριας ζωής στη Γαλλία, δηλαδή της άγριας γλωρίδας και πανίδας, είχε πάρει τη μορφή μιας νέας δημόσιας πολιτικής και αρκετές προσπάθειες είχαν γίνει προς αυτή την κατεύθυνση (Saussay, 1980: 1,3). Το άρθρο 6 της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα αναφέρεται στην ανάπτυξη στρατηγικών και σχεδίων για τη διαχείριση των ΠΠ. Η υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα στη Γαλλία αποτέλεσε το πρώτο βήμα (Martinez, 2007: 3).

Το 2004 η Γαλλία υιοθέτησε μια Εθνική Στρατηγική για την προστασία της βιοποικιλότητας (Pavard and Paquin, 2006: 5) με κύριους άξονες τους ακόλουθους: επέκταση του δικτύου ΠΠ, καταπολέμηση του κατακερματισμού των φυσικών οικοτόπων, προώθηση νέων σχεδίων για την αποκατάσταση και διασφάλιση των πλέον απειλούμενων ειδών, καλύτερη διαχείριση της φύσης, βελτίωση των νομοθετικών διατάξεων (Gervasoni, 2006: 9), αναγνώριση των αξιών της βιολογικής

διαφορετικότητας, κινητοποίηση στον τομέα προστασίας της βιοποικιλότητας, ενσωμάτωση της συνθήκης για τη βιοποικιλότητα σε όλες τις δημόσιες πολιτικές, ενίσχυση της επιστημονικής γνώσης (Pavard and Raquin, 2006: 20; Nègre, 2010: 128). Ανάμεσα στα μέτρα που έπρεπε να πάρει η Γαλλία στα πλαίσια της στρατηγικής αυτής, όπως ήδη αναφέρθηκε, ήταν και η δημιουργία καινούριων ΠΠ (ΑΕΕ, 2010). Όμως, τα μέτρα που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης για την πολιτιστική κληρονομιά δε φαίνεται, από μόνα τους, να αρκούν για να φέρουν στις τωρινές ΠΠ της Γαλλίας ένα συνεκτικό στρατηγικό πλαίσιο (Martinez, 2007: 3). Στη Γαλλία υπουργείο υπεύθυνο για την εφαρμογή της ‘Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη’ είναι το Υπουργείο Οικολογίας, Βιώσιμης Ανάπτυξης και Ενέργειας (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Ωστόσο, η μεγάλη βιοποικιλότητα που παρατηρείται στα γαλλικά εδάφη απειλείται, πιο πολύ μάλιστα στα εδάφη των γαλλικών αποικιών όπου το ποσοστό βιοποικιλότητας είναι περίπου 30 φορές μεγαλύτερο από αυτό που παρατηρείται στη μητροπολιτική Γαλλία (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Σύμφωνα με την κόκκινη λίστα της IUCN, 523 είδη είναι ευπαθή ή απειλούνται με εξαφάνιση στα γαλλικά υπερπόντια εδάφη, ενώ μόνο 124 στη μητροπολιτική Γαλλία (Petit et Prudent, 2010: 17). Τα τρία τέταρτα των οικοτόπων της Γαλλίας βρίσκονται σε δυσμενή κατάσταση διατήρησης (Theys, 2010: 3). Το ποσοστό των υγροτόπων που εξαφανίστηκε στη Γαλλία τον τελευταίο αιώνα ανέρχεται στο 50% (Theys, 2010: 7), για παράδειγμα το 75% των θινών της (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002a: 5). Επίσης, 36% είναι το ποσοστό των απειλούμενων θηλαστικών ειδών (Theys, 2010: 7). Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η Γαλλία βρίσκεται στην 4^η θέση παγκοσμίως σε επίπεδο απειλής των ειδών των ζώων της και στην 9^η θέση παγκοσμίως αναφορικά με το βαθμό απειλής προς εξαφάνιση των φυτών της (<http://www.iucn.org/iyb/>).

Σχήμα 2.4: Πάνω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Cévennes με μεγάλη ποικιλία αρπακτικών και πλούσια χλωρίδα. Πάνω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Guyanne. Κάτω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Pyrénées, το οποίο διαθέτει μεγάλη ποικιλία ζώων μαστοφόρων και ηπειρωτικών. Κάτω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Vanoise, πλούσιο σε χλωρίδα και πανίδα του δάσους.

Πηγή: <http://www.parcsnationaux.fr>; <http://gr.franceguide.com/>

2.2.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

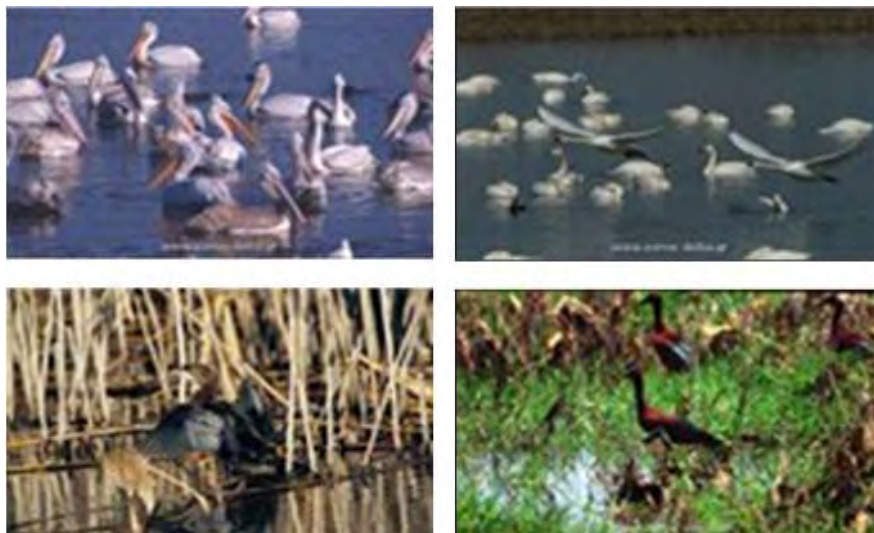
Η Ελλάδα, με έκταση 132.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό περίπου 10.500.000, βρίσκεται στο νοτιότερο τμήμα της Βαλκανικής χερσονήσου και αποτελεί τμήμα της ευρωπαϊκής ανατολικής Μεσογείου (ΜΓΦΙ, 2010). Το κλίμα της Ελλάδας μπορεί γενικά να θεωρηθεί ως μεσογειακού τύπου, με ήπιο χειμώνα και ξηρό καλοκαίρι (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 9).

Από άποψη βιοποικιλότητας, η Ελλάδα είναι μία από τις πλουσιότερες χώρες της ΕΕ (Hadjibiros, 1996: 3). Ευρείες περιοχές της χώρας μας χαρακτηρίζονται από ένα σχεδόν άθικτο φυσικό περιβάλλον (OECD, 2009: 5). Διαθέτει πολύ μεγάλη βιοποικιλότητα σε όλα τα επίπεδά της, δηλαδή γενετική βιοποικιλότητα, βιοποικιλότητα ειδών, βιοποικιλότητα φυτοκοινωνιών-οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητα τοπίων (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 5).

Χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα πλούσια χλωρίδα και πανίδα, καθώς και από μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων και τοπίων (<http://www.ekby.gr/>). Έχουν καταγραφεί στη χώρα μας 6.000 περίπου είδη χλωρίδας ανώτερων φυτών εκ των οποίων τα 263 θεωρούνται σπάνια και απειλούμενα, περίπου 50.000 είδη ζώων εκ των οποίων τα 30.000 είναι γνωστά (Λεγάκης, 2006), 116 είδη θηλαστικών, δηλαδή λίγο λιγότερα από τα μισά είδη που απαντώνται στην Ευρώπη και περισσότερα από 440 είδη πτηνών (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dQBgv%2FvVzPI%3D&tabid=367>). Επίσης, αναφέρονται 2.000 είδη μυκήτων, 86 είδη ερπετών και αμφιβίων, 110 είδη ψαριών γλυκού νερού,

230 είδη πεταλούδες, 447 είδη θαλασσινών ψαριών και 1160 είδη θαλασσινών μαλακίων (ΜΓΦΙ, 2010). Ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ, η Ελλάδα κατέχει τη δεύτερη μεγαλύτερη ποικιλότητα σε ανώτερα φυτά, καθώς μόνο η Ιβηρική χερσόνησος έχει να παρουσιάσει μεγαλύτερο αριθμό ειδών (Αριανούτσου - Φαραγγιτάκη, 200-: 78).

Σχήμα 2.5: Πλούσια πανίδα στο Δέλτα του Έβρου. Πάνω αριστερά, Αργυροπελεκάνοι. Πάνω δεξιά, Κύκνοι. Κάτω αριστερά, Λαγγόνα. Κάτω δεξιά, Χαλκόκοτες.

Πηγή: <http://www.evros-delta.gr/>

Η λεκάνη της Μεσογείου, στην οποία περιλαμβάνεται και η χώρα μας, εμπεριέχεται στα λεγόμενα 'θερμά σημεία' βιοποικιλότητας του πλανήτη· πρόκειται για περιοχές με πλούσια βιολογικά είδη (Myers et al., 2000: 856). Η υψηλή αυτή βιοποικιλότητα οφείλεται στη γεωγραφική θέση της Ελλάδας στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, στη γεωλογική της ιστορία, στην ποικιλομορφία του γεωγραφικού αναγλύφου και στη διάσπασή της σε πολυάριθμες χερσονήσους και νήσους, στην παρουσία μεγάλου εύρους κλιματικών συνθηκών και στη διαρκή επίδραση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων για περισσότερα από 8.000 χρόνια (<http://www.opengov.gr/minenv>; Αργυρόπουλος, 2010: 1; ΕΚΒΥ, 2006α: 2).

Από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της βιοποικιλότητας της Ελλάδας είναι ο υψηλός ενδημισμός σε πολλές ζωικές και φυτικές ομάδες (Legakis and Spyropoulou, 1998: 11). Η διαφορετική σύσταση του υποστρώματος, ο ορεινός χαρακτήρας της χώρας, που έχει ως αποτέλεσμα το έντονο εδαφικό ανάγλυφο, το μεγάλο μήκος των ακτών και οι πολυάριθμες χερσονήσοι και νησιά συμβάλλουν στη μεγάλη ποικιλία του φυσικού τοπίου (<http://www.minenv.gr/>). Επιπλέον, η διάκριση ορισμένων

βιοτόπων οδήγησε στη δημιουργία σχετικά μεγάλου αριθμού ενδημικών και σπάνιων ειδών φυτών και ζώων (<http://www.in.gr/> όπως αναφέρεται στην Χατζημαρκάκη, 2003: 14).

Σχήμα 2.6: Πλούσια ορνιθοπανίδα στον Υδροβίοτοπο Άγρα στην Έδεσσα.

Πηγή: <http://www.natura.org/sites.html>

Υποστηρίζεται ότι αναλογικά με την έκτασή της εμφανίζει τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα από όλες τις χώρες της ΕΕ (<http://www.arcturos.gr>). Χάρη στους ίδιους παραπάνω λόγους, εκτός από την πολυμορφία ειδών, μεγάλη είναι και η ποικιλότητα των οικοσυστημάτων και ενδιαιτημάτων της χώρας (Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, 2009: 22). Όπως ήδη αναφέρθηκε, η προστασία των οικοσυστημάτων εξασφαλίζει όχι μόνο την προστασία των ειδών που τα συνθέτουν αλλά και τη διατήρηση της φυσιογνωμίας των τοπίων (Κουσουρής, 2011: 68).

Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, η μεγάλη αυτή βιοποικιλότητα δεν έχει μελετηθεί επαρκώς στη χώρα μας, παρά την προφανή σημασία της (<http://www.minenv.gr/>). 'Ανάμεσα στους βασικούς τύπους οικοσυστημάτων που συναντώνται στην Ελλάδα συγκαταλέγονται θαλάσσια οικοσυστήματα, λιμνοθάλασσες, ύφαλοι, παραλιακά έλη, αλμυρές στέπες, χαλικώδεις, αμμώδεις και βραχώδεις ακτές, ρέοντα και στάσιμα ύδατα, τέλματα και έλη, παραποτάμια δάση, φρύγανα, ξηρά λιβάδια, υγρολίβαδα, φυλλοβόλα δάση, μεσογειακά, ορεινά και υποαλπικά δάση κωνοφόρων, εσωτερικοί βραχώδεις σχηματισμοί, εσωτερικά σπήλαια και ηφαιστειακά πεδία' (Μαρδίρης κ.ά., 2008: 17).

Ωστόσο, παρά την πλούσια βιοποικιλότητα της χώρας μας, η προστασία των ειδών χλωρίδας και πανίδας της χώρας μας κρίνεται ανεπαρκής (Hadjibiros, 1996: 4). Η

ελληνική πολιτική για την προστασία της βιοποικιλότητας δεν ανταποκρίνεται στον πλούτο που φιλοξενεί η χώρα, με τα δείγματα υποβάθμισης να είναι ήδη ορατά (http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=2236&Itemid=384). Αυτό καταδεικνύουν και σημαντικές καταδίκες της χώρας μας από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009 όπως αναφέρεται στις Δημητριάδη και Καλλία -Αντωνίου, 2011: 249).

Εξάλλου, στους παράγοντες που απειλούν τη βιοποικιλότητα της χώρας μας, συγκαταλέγονται η πλημμελής εφαρμογή της νομοθεσίας, η ατιμωρησία περιβαλλοντικών εγκλημάτων και η πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων σε διάφορα υπουργεία (ΕΚΒΥ, 2009: 4). Δυστυχώς, δεν έχουμε καταφέρει, μέχρι σήμερα, να θεσπίσουμε ολοκληρωμένους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς διατήρησης και προστασίας των μοναδικών φυσικών χαρακτηριστικών της (<http://www.econews.gr/>). Η ελληνική πολιτική που αφορά στη βιοποικιλότητα και στους βιοτόπους υπολείπεται σοβαρά από την έστω και σε μικρό ποσοστό επίτευξη των στόχων της αντίστοιχης νομοθεσίας της ΕΕ (Νάντσου, 2008).

Πίνακας 2.1: Η κατάσταση διατήρησης για 85 τύπους οικοτόπων (σε σύνολο 255), 58 είδη φυτών και 182 είδη ζώων, σύμφωνα με εθνική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2008.

Κατάσταση διατήρησης	Αριθμός τύπων οικοτόπων	Αριθμός ειδών φυτών	Αριθμός ειδών ζώων	Σύνολο	Ποσοστό % επί συνόλου
Ικανοποιητική	49	5	25	79	24.30
Μη ικανοποιητική - ανεπαρκής	26	19	26	71	21.85
Μη ικανοποιητική - Κακή	7	2	13	22	6.77
Άγνωστη ¹	3	32	118	153	47.08
Σύνολο	85	58	182	325	100

Πηγή: <http://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17> όπως αναφέρεται στο ΕΚΒΥ, 2007c: 5, ίδια επεξεργασία

¹ Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008 για τους 3 τύπους οικοτόπων, 19 είδη φυτών και 15 είδη ζώων, των οποίων η κατάσταση διατήρησης καταχωρήθηκε ως 'άγνωστη' στα έντυπα αναφοράς, οι ειδικοί εκτιμούν ότι στην πραγματικότητα, η κατάσταση διατήρησής τους είναι 'ικανοποιητική', αν και το γεγονός αυτό δεν μπορούσε να τεκμηριωθεί στα έντυπα αναφοράς, λόγω της έλλειψης αριθμητικών δεδομένων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008 όπως αναφέρεται στον ΕΚΒΥ, 2007c: 5).

Καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε προβλήματα συμμόρφωσης με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, χωρίς όμως ουσιαστικά να έχουμε συγκεκριμένα δεδομένα για την κατάσταση διατήρησης των οικοσυστημάτων των ΠΠ (<http://www.econews.gr/>). Κι αυτό, γιατί παρά τις προβλέψεις της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας, δεν έχουν εκπονηθεί κατάλογοι των σημαντικών για προστασία ειδών και των σχετικών προτεραιοτήτων, ούτε και αντίστοιχα σχέδια δράσης (<http://politics.wwf.gr/index.php?option=comcontent&task=view&id=2236&Itemid=384>). Πολλά είδη, όπως ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας, δεν τυγχάνουν καμίας προστασίας, αφού δεν εμπίπτουν σε προστατευτικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dQBgv%2FvVzPI%3D&tabid=367>).

Ο ορατός κίνδυνος εξαφάνισης πολλών ειδών και αλλοίωσης της σύνθεσης και υποβάθμισης πολλών οικοσυστημάτων, με αποτέλεσμα τη μείωση της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, οδήγησαν στη διακήρυξη της Διάσκεψης του Ρίο το 1992 και στην έκδοση της Οδηγίας 92/43 από μέρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (<http://www.ekby.gr/>). Στην Ελλάδα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω (βλ. ενότητα 2.1), η Παγκόσμια Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, η οποία υπογράφηκε στη Σύνοδο του Ρίο το 1992, ενσωματώθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με το Ν. 2204/94 (http://www.ornithologiki.gr/page_in.php?tID=2883). Επιπλέον, ο νέος ελληνικός Νόμος 3937/2011 με τίτλο 'Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις' αποτελεί θεμέλιο για την οικοδόμηση μιας ολοκληρωμένης, αποτελεσματικής, καινοτόμου και διαφανούς πολιτικής για τη θεσμική προστασία και διαχείριση της βιοποικιλότητας (<http://government.gov.gr/2011/03/15/10055/>). Η ένταξη όλων των κατηγοριών ΠΠ σε ενιαίο σύστημα, η θέσπιση περιορισμών για την εκτέλεση έργων σε ΠΠ, η πρόβλεψη κινήτρων για την προστασία της βιοποικιλότητας και η θέσπιση ποινών για περιβαλλοντική υποβάθμιση είναι λίγα μόνο από τα στοιχεία του εξαιρετικής σημασίας νέου εθνικού Ν. 3937/2011 για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας (<http://medsos.gr/>; <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dQBgv%2FvVzPI%3D&tabid=367>).

Σκοπός της έκδοσης της Οδηγίας 92/43 είναι τόσο η διατήρηση της βιοποικιλότητας στα κράτη-μέλη της ΕΕ, μέσω της προστασίας ορισμένων φυσικών τύπων οικοτόπων και ορισμένων ειδών φυτών και ζώων κοινοτικού ενδιαφέροντος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000: 10). Βασικό μέσο για την επίτευξη αυτού του σκοπού αποτελεί η δημιουργία ενός Δικτύου ΠΠ γνωστού ως 'Natura 2000' (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000: 10). Το Δίκτυο αυτό, το οποίο έχει τεθεί κάτω από ένα καθεστώς

ειδικής διαχείρισης για κάθε χώρα-μέλος λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητές της, αποτελεί τη σπονδυλική στήλη όχι μόνο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας αλλά και της γενικότερης προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (ΥΠΕΧΩΔΕ όπως αναφέρεται στον Απτόγλου, 2007: 12). Ωστόσο, απαιτείται ακόμη μεγάλη προσπάθεια για την ολοκλήρωση του Δικτύου, την προστασία και αποτελεσματική διαχείριση των τύπων οικοτόπων και των ενδιατημάτων των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος και την αποκατάσταση των οικοτόπων που έχουν υποβαθμισθεί (<http://www.ekby.gr/>).

Ο πλούτος αυτός της βιοποικιλότητας πρέπει να διατηρηθεί, αφού, εκτός των άλλων, η σωστή και συνετή διαχείριση του μπορεί να καταστεί σημαντικό αναπτυξιακό συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας (Μότσια, 2006). Δυστυχώς, ο πλούτος αυτός της εθνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς δεν έχει ερευνηθεί, αποτιμηθεί και απογραφεί μέχρι σήμερα επαρκώς (<http://www.minenv.gr/>). Δεν υπάρχει επιστημονική παρακολούθηση των προστατευόμενων οικολογικών αξιών της χώρας μας, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατο να προγραμματιστούν οι απαραίτητες δράσεις (http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=2236&Itemid=384).

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2009, το 31% των οικοτόπων και το 80% των θαλάσσιων οικοτόπων/ενδιατημάτων που απαντώνται στην Ελλάδα και προστατεύονται από την Οδηγία βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009 όπως αναφέρεται στις Δημητριάδη και Καλλία -Αντωνίου, 2011: 249). Για το 65% των χερσαίων ειδών και για ποσοστό μεγαλύτερο του 70% των θηλαστικών, η κατάσταση διατήρησης αναφέρεται επισήμως ως άγνωστη (http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=2236&Itemid=384).

Υπάρχουν ασφαλώς πολλές μελέτες, οι οποίες, όμως, είναι διάσπαρτες και χωρίς συνοχή. Απαιτείται μια καταγραφή των όσων έχουν γίνει μέχρι σήμερα και ένας προγραμματισμός των ενεργειών για το μέλλον ώστε να αποκτηθούν όλες οι απαραίτητες πληροφορίες, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση για την ορθολογική διαχείριση και προστασία των σπάνιων και μοναδικών βιοτόπων της Ελλάδας (<http://www.minenv.gr/>). Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για την οικοδόμηση συναίνεσης γύρω από τη διατήρηση της φύσης, την ενημέρωση των τοπικών κοινοτήτων και υπηρεσιών και τα οικονομικά οφέλη από την ορθολογική διαχείριση των οικοσυστημάτων (EKBY, 2009: 5).

Σχήμα 2.7: Αριστερά πάνω Μικροτσικνιάς (*Ixobrychus minutus*). Αριστερά κάτω Καλαμοκανάδες (*Himantopus himantopus*). Δεξιά Είδος αμφιβίου.

Πηγή: Μεντζελόπουλος και Χατζηφούντας, 2006

Πρωταρχικό μας μέλημα θα πρέπει να είναι η ενίσχυση των μέτρων προστασίας της βιοποικιλότητας και μάλιστα πριν οι καταστάσεις φθάσουν σε τραγικά επίπεδα, που τότε, είναι πάρα πολύ πιθανό πως, παρά τις προσπάθειες μας, δεν θα μπορέσουμε να τις αντιμετωπίσουμε (<http://www.opengov.gr/minenv>). Για την προστασία της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα έχουν χρηματοδοτηθεί δράσεις κυρίως μέσα από (α) εθνικούς πόρους, όπως το Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΤΕΡΠΣ) ή συμμετοχή κρατικών φορέων σε κοινοτικά προγράμματα, (β) κοινοτικούς πόρους, με κυριότερους το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Life-Nature και (γ) χρηματοδότηση από ιδιώτες (κυρίως ΜΚΟ) (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007α: 10-1). Σπουδαίο βήμα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας αποτελεί η προστασία συγκεκριμένων περιοχών (Χατζηχαλαράμπος και Γεράκης, 2003 όπως αναφέρεται στον Παλιούρα, 2006: 1).

2.3 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ευρώπη, η βιοποικιλότητα είναι ανομοιόμορφα κατανεμημένη. Η ελάχιστη ποικιλία οικοσυστημάτων και η μικρότερη ποικιλότητα παρατηρείται στη Βόρεια Ευρώπη (<http://www.coastlearn.org/gr/bio-gr/introduction.html>). Οι περιοχές υψηλής βιοποικιλότητας κατανέμονται γύρω από τη Μεσόγειο (Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα, Γαλλία). Στην ΕΕ η περιοχή της Μεσογείου περιλαμβάνει επτά κράτη μέλη, είτε μερικώς (Γαλλία, Πορτογαλία, Ιταλία, Ισπανία) είτε πλήρως (Ελλάδα, Μάλτα,

Κύπρος) (ΕΕ, 2010α: 3). Είναι γνωστό ότι οι μεσογειακές χώρες, όπως η Ελλάδα και η Γαλλία, έχουν μεγάλη βιοποικιλότητα όσον αφορά σε αρκετές ομάδες οργανισμών, καθώς και σημαντικό αριθμό ενδημικών ειδών, δηλαδή ειδών που υπάρχουν μόνο σε ένα μέρος (ΥΠΕΠΘ, 2010). Επομένως, δικαίως οι εξεταζόμενες χώρες μελέτης (Ελλάδα και Γαλλία) θεωρούνται από τα πιο ενδιαφέροντα σημεία στον κόσμο από πλευράς βιοποικιλότητας (ΕΕ, 2010α: 3).

Η Γαλλία έχει τετραπλάσια έκταση από την Ελλάδα (ΥΠΕΠΘ, 2010). Παρόλα αυτά, ειδικά για την επιφάνεια της γης, η Ελλάδα έχει βιοποικιλότητα 6 φορές μεγαλύτερη από τη Γαλλία (Ζερεφός, 2010). Ακόμα πιο εντυπωσιακός είναι ο αριθμός των ενδημικών φυτών (φυτών που συναντώνται μόνο στην Ελλάδα) (Μπάουμαν, 1993 όπως αναφέρεται στο Ζάγκα, 2006). Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι η Γαλλία διαθέτει 133 ενδημικά είδη, ενώ η Ελλάδα 950 στο σύνολο των 5.700 ειδών της ελληνικής χλωρίδας (Σφήκας, 2003). Επίσης, η Ελλάδα διαθέτει το μεγαλύτερο μήκος ακτών (16.000 χιλιόμετρα) σε σχέση με τις υπόλοιπες 17 χώρες που περικλείουν τη Μεσόγειο (Καραμέρης, 2006).

Πίνακας 2.2: Αξιολόγηση της Βιοποικιλότητας στο σύνολο της έκτασης

Χώρα	Αξιολόγηση
Ελλάδα	Πολύ υψηλή βιοποικιλότητα
Τουρκία	--- «---
Ισπανία	--- «---
Ιταλία	--- «---
Γαλλία	Υψηλή βιοποικιλότητα
Πρώην Γιουγκοσλαβία	--- «---
Γερμανία	Μέση βιοποικιλότητα
Πολωνία	--- «---
Νορβηγία	--- «---
Πορτογαλία	--- «---
Αγγλία	--- «---
Ιρλανδία	Χαμηλή βιοποικιλότητα
Φινλανδία	--- «---

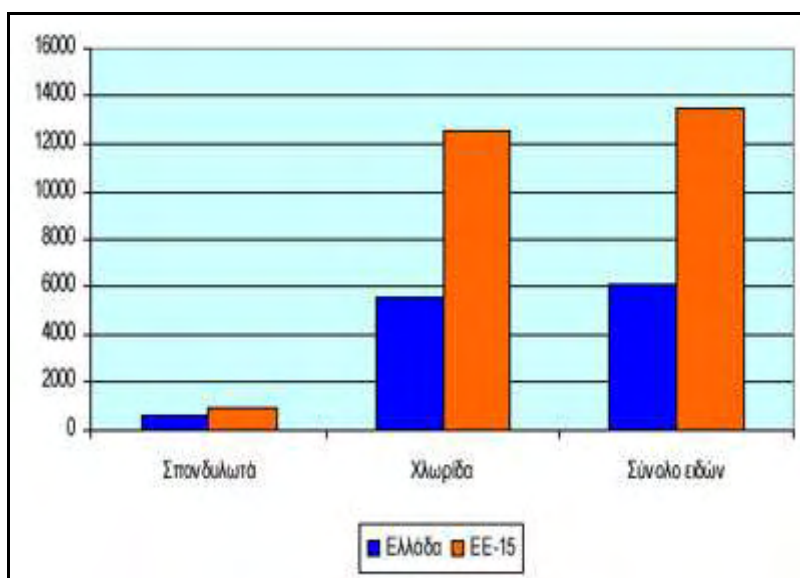
Πηγή: World Conservation Monitoring Center, 1994 όπως αναφέρεται στον Καραμέρη, 2006

Η κατάσταση της βιοποικιλότητας και στις δύο ευρωπαϊκές χώρες εξακολουθεί να επιδεινώνεται (ΕΕ, 2010b: 4). Παρότι η εξαφάνιση των ειδών δε συντελείται με εξίσου ταχείς ρυθμούς, το ποσοστό των απειλούμενων ειδών προκαλεί σοβαρή ανησυχία. Ομοίως, ένα ανησυχητικά υψηλό ποσοστό ειδών, συμπεριλαμβανομένων των χερσαίων θηλαστικών και πτηνών, βρίσκεται σε κίνδυνο. Μια ματιά στα είδη και ενδιαιτήματα, που καλύπτονται από την Οδηγία της ΕΕ για τους οικοτόπους δίνει

εξίσου ανησυχητική εικόνα (ΓΔ Περιβάλλοντος, 2010α: 4). Στο μεγαλύτερο μέρος τους τα είδη, ενδιαιτήματα και τα οικοσυστήματα που προστατεύονται βάσει της ευρωπαϊκής νομοθεσίας είτε διατρέχουν κίνδυνο, κυρίως εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας, είτε υποβαθμίζονται (http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm). Για παράδειγμα, ζωικά είδη απειλούνται με εξαφάνιση, όπως η μεσογειακή φώκια *Monachus Monachus* και ο βάτραχος της Καρπάθου (Κατσανεβάκης και Θεσσαλού-Λεγάκη, 2009: 749). Η κατάσταση θεωρείται ανησυχητική και για τις δυο χώρες.

Παρά το γεγονός ότι μέρος της βιοποικιλότητας της Ελλάδας παραμένει άγνωστο, από τα ήδη γνωστά στοιχεία προκύπτει ότι ο αριθμός των ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στη χώρα φτάνει στο 45% επί του συνόλου των καταγεγραμμένων ειδών στην ΕΕ (<http://www.minenv.gr/>). Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ο δείκτης εκτιμώμενων αριθμών γνωστών ειδών χλωρίδας και πανίδας σε σύγκριση με τον αντίστοιχο αριθμό ειδών που απαντώνται στην ΕΕ. Ο δείκτης αναφέρεται μόνο στον αριθμό των σπονδυλωτών, τα οποία έχουν καταγραφεί με μεγαλύτερη ακρίβεια (<http://www.econews.gr/>).

Σχήμα 2.8: Γνωστά είδη χλωρίδας και πανίδας στην Ελλάδα συγκριτικά με τον αντίστοιχο αριθμό ειδών στην ΕΕ.

Πηγή: <http://www.econews.gr/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

3.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές περιβαλλοντικές προκλήσεις (<http://www.econews.gr/>). Σύμφωνα με την Εκτίμηση Οικοσυστημάτων της Χιλιετίας του ΟΗΕ που δημοσιεύτηκε το 2005, τα τελευταία 50 χρόνια ο άνθρωπος έχει αλλάξει τα οικοσυστήματα με πιο γρήγορους ρυθμούς και σε μεγαλύτερη έκταση από οποιοδήποτε άλλη περίοδο της ιστορίας (http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=771&Itemid=373).

Δυστυχώς στις μέρες μας η καταστροφή του περιβάλλοντος έχει πάρει επικίνδυνες διαστάσεις οι οποίες είναι πολλές φορές μη αναστρέψιμες (Παλιούρας, 2006: 1). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι ελληνικοί υγρότοποι έχουν καταστραφεί κατά τα 3/4, ενώ το ποσοστό δάσωσης ανέρχεται μόλις σε 25% και είναι από τα χαμηλότερα της Ευρωπαϊκής Μεσογείου (http://www.parnitha-np.gr/index_prostateuomenes.htm). Ο κίνδυνος εξαφάνισης πολλών ειδών και αλλοίωσης της σύνθεσης και υποβάθμισης πολλών οικοτόπων είναι ορατός, με αποτέλεσμα τη μείωση της βιοποικιλότητας (<http://www.ekby.gr/>). Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει στη λήψη μέτρων για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Σπουδαίο βήμα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλων αξιών φυσικών οικοσυστημάτων αποτελεί η προστασία συγκεκριμένων φυσικών περιοχών (EKBY, 2007b: 8).

Πρόκειται για περιοχές οριοθετημένες με σαφήνεια, στην έκταση των οποίων οι ανθρώπινες δραστηριότητες απαγορεύονται ή ασκούνται με περιορισμούς προς όφελος της προστασίας της φύσης, καθώς και στη λήψη νομοθετικών, διοικητικών και χρηματοδοτικών μέτρων για την αποτελεσματική διαχείρισή τους (Προμπονάς, 2008: 21).

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δώσει η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN), ως Προστατευόμενη Περιοχή (ΠΠ) ορίζεται 'μία χερσαία ή και θαλάσσια περιοχή, επιστημονικά τεκμηριωμένης οικολογικής σημασίας, ειδικά αφιερωμένη στην προστασία και τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε ρυθμίσεις με νομικά μέσα ή άλλους τρόπους, ώστε να επιτυγχάνονται ειδικοί

στόχοι προστασίας' (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στον Ceballos-Lascurain, 1996: 29).

Ο όρος 'προστατευόμενη' περιοχή εννοεί τις περιοχές που προστατεύονται και διακρίνεται από αυτόν της 'προστατευταίας' που εννοεί αυτές που χρίζουν προστασίας. Οι προστατευτές, δηλαδή, είναι εν δυνάμει προστατευόμενες, παρόλο που σε αυτές μπορεί να εφαρμόζεται ήδη κάποιο πρόγραμμα προστασίας (Πάικου, 2005: 40). Η επιλογή των προστατευτέων περιοχών μπορεί να έχει ως κριτήριο τη διατήρηση ενός όσο το δυνατόν ευρύτερου φάσματος βιοποικιλότητας ή να σκοπεύει στη διατήρηση κάποιου συγκεκριμένου είδους υπό απειλή ή εξαφάνιση (Σπίνου, 2005).

Στην ελληνική νομοθεσία δεν αναφέρεται ορισμός ΠΠ (ΕΚΒΥ, 2007c: 10). Μπορεί, όμως, να υποστηριχθεί ότι οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 18 του Ν.1650/86 'για την προστασία του περιβάλλοντος' λειτουργούν ως ορισμός. Εκεί αναφέρεται (Τάχος, 2006; Ν.1650/1986) 'Η φύση και το τοπίο προστατεύονται και διατηρούνται ώστε να διασφαλίζονται οι φυσικές διεργασίες, η αποδοτικότητα των φυσικών πόρων, η ισορροπία και η εξέλιξη των οικοσυστημάτων, καθώς και η πολυμορφία, η ιδιαιτερότητα ή η μοναδικότητά τους. Χερσαίες, υδάτινες ή μικτού χαρακτήρα περιοχές, μεμονωμένα στοιχεία ή σύνολα της φύσης και του τοπίου, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα προστασίας και διατήρησης, λόγω της οικολογικής, γεωμορφολογικής, βιολογικής, επιστημονικής ή αισθητικής σημασίας τους'.

Οι ΠΠ δεν είναι ομοιογενείς εκτάσεις με παρόμοια χαρακτηριστικά. Κάθε ΠΠ έχει τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και συνεπώς, ο τρόπος διαχείρισης καθεμιάς διαφέρει (Χορμόβα, 2007: 5). Υπάρχουν περιοχές που περιλαμβάνουν αδιατάραχτα φυσικά οικοσυστήματα και άλλα ανθρωπογενή, τοπία με ιδιαίτερη αξία ή και συνδυασμό των παραπάνω χαρακτηριστικών. Ανάλογα με τις ανάγκες της ΠΠ, καθορίζονται διαφορετικοί σκοποί και με διαφορετική ένταση σε κάθε περίπτωση (Χατζημαρκάκη, 2003: 6). Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, ο όρος ΠΠ αναφέρεται σε 'καθορισμένες γεωγραφικές περιοχές οι οποίες ιδρύονται και η διαχείρισή τους γίνεται με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων προστασίας και διατήρησής τους' (Σκούλλος, 2008: 57). Για την πραγματοποίηση της ίδρυσης τέτοιων περιοχών, η διεθνής κοινότητα έχει υπογράψει σειρά συμβάσεων για την προστασία της φύσης, οι οποίες αναλύονται στο κεφάλαιο 4 (Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 34).

Οι ΠΠ επιτελούν ένα ευρύ φάσμα λειτουργιών, από τις οποίες πηγάζουν σημαντικές αξίες για τους ανθρώπους (McNeely & Miller, 1984; IUCN, 1998 όπως αναφέρεται στον Μπίτο, 2009: 6), στο πλαίσιο των αυξανόμενων πιέσεων και σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον (EEA, 2010: 2). Βασικός στόχος της θεσμοθέτησης και διαχείρισης μιας ΠΠ είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας και της αναγνωρισμένης οικολογικής της αξίας (Dudley, 2008: 2). Εκτός από την ιδιαίτερη οικολογική σημασία τους εξυπηρετούν, επίσης, ευρύτερες κοινωνικές οικονομικές και πολιτισμικές ανάγκες του ανθρώπου (Χορμόβα, 2007: 5). Ο ρόλος των ΠΠ ως εργαλείων σχεδιασμού είναι ιδιαίτερα σημαντικός όχι μόνο για την προστασία και διατήρηση της φύσης αλλά και για τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη (Μπεριάτος, 2003: 58). Η σημασία μιας ΠΠ αποφασίζεται βάσει αντικειμενικών και κωδικοποιημένων επιστημονικών κριτηρίων που περιγράφονται στο εκάστοτε νομικό πλαίσιο της κάθε χώρας (Ceballos-Lascurain, 1994 όπως αναφέρεται στις Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 33).

3.1.1 Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Σημαντική προϋστορία σε παγκόσμιο επίπεδο έχει η θέσπιση ΠΠ, παρότι ίσως ακούγεται σαν ένας πολύ πρόσφατος θεσμός λόγω των περιβαλλοντικών προβλημάτων που έχει να αντιμετωπίσει ο σημερινός άνθρωπος (Σπίνου, 2005). Ο θεσμός των ΠΠ καθιερώνεται αρχικά ως μια συνειδητή προσπάθεια της ανθρωπότητας να εξασφαλίσει τη διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών της φύσης μπροστά στον κίνδυνο της ραγδαίας υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ στη συνέχεια ο θεσμός εξελίσσεται με αποτέλεσμα να αναγνωρίζεται ότι οι ΠΠ συντελούν στην ικανοποίηση και άλλων κοινωνικών αναγκών του ανθρώπου (Κασιούμης, 1995 όπως αναφέρεται στον Μπίτο, 2009: 3).

Η προσέγγιση, δηλαδή, που ακολουθήθηκε στα πρώτα στάδια του θεσμού των ΠΠ ήταν η απόλυτη προστασία φυσικών περιοχών και ο αποκλεισμός των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Στην πορεία η προσέγγιση αυτή εγκαταλείφθηκε και έδωσε τη θέση της στην αντίληψη της ενσωμάτωσης της ΠΠ στον περιβάλλοντα χώρο και της στενής σύνδεσης της προστασίας με την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων (<http://www.ekby.gr/>). Οι αλλαγές στις αντιλήψεις και στις προσεγγίσεις είναι το αποτέλεσμα της επίδρασης παραγόντων όπως η βελτίωση των γνώσεων, η βαθύτερη συνειδητοποίηση των κοινωνικών και πολιτισμικών όψεων της διαχείρισης, η αυξανόμενη αναγνώριση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι πολιτικές και

οικονομικές εξελίξεις, η πείρα και η τεχνολογική πρόοδος (Χατζηχαραλάμπους, 2006: 2-3).

Με την πάροδο των ετών οι διεθνείς αντιλήψεις για τις ΠΠ υπέστησαν αλλαγές και πλέον δεν αποτελούν μεγαλειώδεις άγριες περιοχές που πρέπει να αφήνονται στη φυσική τους κατάσταση, να προστατεύονται έναντι υποβαθμίσεων και να είναι ανοιχτές μόνο για επιστημονικούς σκοπούς και για την απόλαυση των επισκεπτών (Κακούρος κ.ά., 2004: 14). Με την εξέλιξη και μεταβολή των όρων ζωής τις τελευταίες δεκαετίες η ιδέα της απόλυτης προστασίας της φύσης εγκαταλείπεται και οι προσπάθειες επικεντρώνονται στο συνδυασμό των στόχων προστασίας με τους κοινωνικούς και αναπτυξιακούς στόχους των ευρύτερων γεωγραφικών ενοτήτων στις οποίες υπάγονται οι ΠΠ (Μπεριάτος, 2003: 62). Επιπλέον, η νομοθεσία του περιβάλλοντος από το 1950 έως και σήμερα εξελίχθηκε ιδιαίτερα σε σχέση με τα δάση, τις ζώνες οικιστικού ελέγχου, τις ΠΠ του Δικτύου Natura 2000 και την ίδρυση ΦΔ (Ζήσης κ.ά., 2004: 8).

Έτσι, λοιπόν, σήμερα, οι ΠΠ αποσκοπούν και στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξή τους, ενώ συχνά κηρύσσονται και για άλλες αξίες, επιστημονικές, οικονομικές, και πολιτιστικές (Κακούρος κ.ά., 2004: 14). Επιπλέον, λειτουργούν επιβοηθητικά στις τοπικές κοινωνίες, καθώς θεωρούνται ως χώροι ανάπτυξης του τουρισμού μιας περιοχής, ενώ παράλληλα θεωρούνται πολύτιμες λόγω της σημασίας που έχει η 'άγρια φύση' για τον πολιτισμό. Ακόμη, βασικός σκοπός παγκοσμίως, πέρα από την προστασία τους, είναι και η αποκατάστασή τους (EKBY, 2004: 3).

Επίσης, η διοίκηση των ΠΠ ανατίθεται πλέον σε πολλούς εταίρους και όχι σε κρατικές κεντρικές υπηρεσίες, ενώ η χρηματοδότησή τους γίνεται από διάφορες πηγές και όχι μόνο από φορολόγηση. Όσον αφορά στη διαχείρισή τους, αυτή σχεδιάζεται με τη συμμετοχική δράση των τοπικών κοινωνιών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες τους, θεωρούμενες πλέον όχι μόνο εθνικό αλλά και τοπικό κεφάλαιο. Επιπλέον, σχεδιάζονται και χωροθετούνται ως τμήματα ενταγμένα σε ευρύτερες περιφέρειες, σε εθνικά ή διεθνή συστήματα, αναπτυσσόμενα σταδιακά ως δίκτυα ΠΠ (Χατζηχαραλάμπους κ.ά., 2006: 12). Η τεχνική διαχείρισης που ακολουθείται είναι αυτή της ολοκληρωμένης προσαρμοστικής διαχείρισης με μακροπρόθεσμη προοπτική και πολιτική ευαισθησία (Κακούρος κ.ά., 2004: 16). Η διαχείρισή τους γίνεται από ευρύτερες διεπιστημονικές ομάδες επιστημών, καθώς και από άτομα με ειδικές δεξιότητες. Λογίζονται δε πλέον ως περιοχές διεθνούς σημασίας και φροντίδας και όχι μονάχα ως περιοχές εθνικής προστασίας (EKBY, 2004: 3).

3.1.2 ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000

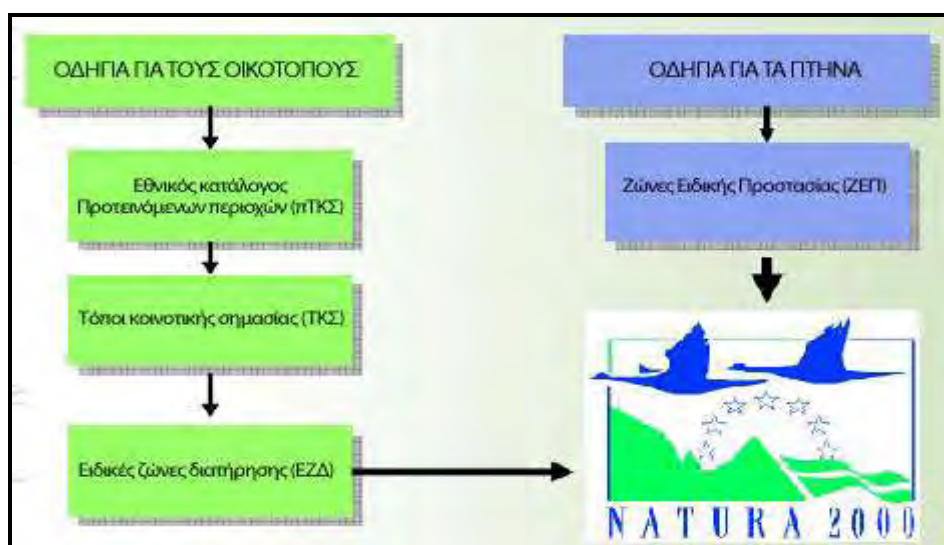
Ορισμένα είδη και τύποι οικοτόπων διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο ώστε να απαιτείται η προστασία των βασικών οικοτόπων τους (Notarbartolo di Sciara and Bearzi, 2010: 21). Συλλογικά, αυτές οι περιοχές αποτελούν το Δίκτυο Natura 2000, ένα οικολογικό δίκτυο περιοχών διατήρησης της φύσης που καλύπτει το σύνολο των 27 χωρών της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 22).

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα από τα πιο φιλόδοξα ευρωπαϊκά προγράμματα για την προστασία της φύσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002b: 16). Συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει την επιβίωση των πλέον ανεκτίμητων και απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών και ενδιαιτημάτων της Ευρώπης (<http://www.biodiversity.gr/>). Ιδρύθηκε το Μάιο του 1992 με την υιοθέτηση της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ), η οποία συμπληρώνει την Οδηγία για τα Πουλιά (79/409/ΕΟΚ) και από κοινού αποτελούν τη νομική βάση του Δικτύου (Παλιούρας, 2006 όπως αναφέρεται στη Νόνα, 2010: 14).

Οι οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους είναι οι ακρογωνιαίοι λίθοι της πολιτικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα (ΕΕ, 2010b: 8). Δίνουν τη δυνατότητα και στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ να συνεργάζονται, μέσα σε ένα κοινό νομοθετικό πλαίσιο, για την προστασία ορισμένων από τα πολυτιμότερα είδη και οικοτόπους της Ευρώπης σε ολόκληρη την περιοχή φυσικής κατανομής τους στο εσωτερικό της ΕΕ, ανεξάρτητα από πολιτικά ή διοικητικά σύνορα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 20).

Η Οδηγία για την προστασία των άγριων πτηνών απαιτούσε τη δημιουργία Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) (στα γαλλικά: Zone de Protection Spéciale – ZPS) της ορνιθοπανίδας, ενώ η Οδηγία των Οικοτόπων απαιτούσε τη δημιουργία Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (ΕΖΔ) (στα γαλλικά: Zone Spéciale de Conservation - ZSC) (VNF, 2006: 6). Η τελευταία σχεδιάστηκε για να αντιμετωπίσει τις ιδιαίτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οικοτόποι και τα είδη της Ευρώπης (<http://www.callisto.gr/>). Από κοινού αυτές οι ζώνες δημιουργούν τις περιοχές του Δικτύου 'Φύση 2000' (<http://www.minenv.gr/>). Κάθε χώρα μέλος της ΕΕ οφείλει να καταρτίσει μία λίστα με τις καλύτερες περιοχές που περιέχουν είδη, τα οποία περιλαμβάνονται στις δύο Οδηγίες. Έπειτα, η λίστα πρέπει να υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και, μετά τον έλεγχο και τη διαδικασία επιλογής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000 (<http://www.opengov.gr/minenv>).

Σχήμα 3.1: Το ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 22

Μέχρι τον Ιανουάριο του 2010, περίπου 26.000 περιοχές, που καλύπτουν περίπου 22.400 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) και 5.200 ΖΕΠ, είχαν ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000, το οποίο συνολικά κάλυπτε το ένα πέμπτο της εδαφικής έκτασης της ΕΕ (http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm όπως αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 23; <http://medsos.gr/>). Αυτό αντιστοιχεί περίπου στο 17,6% της χερσαίας έκτασης στην ΕΕ των 27¹ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 23). Στη συνέχεια, το ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000 επεκτάθηκε κατά 27.000 km² περίπου. Η επέκταση αυτή περιλαμβάνει μεγάλες θαλάσσιες περιοχές άνω των 17.500 km², επιφάνεια που θα αυξήσει την προστασία πολλών θαλάσσιων ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση (<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/18&format=HTML&aged=1&language=EL&guiLanguage=en>).

Το Δίκτυο Natura 2000 καλύπτει μέχρι τέλος του 2011 το 18% περίπου της χερσαίας έκτασης της ΕΕ και άνω των 130.000 km² των θαλασσών της (<http://www.econews.gr/>). Η τελευταία επικαιροποίηση αφορά δεκαπέντε κράτη μέλη, με κυριότερα τη Βρετανία, τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Ελλάδα, την Κύπρο, την Ουγγαρία, τη Λιθουανία και την Ιταλία. Οι πρόσφατες προσθήκες καλύπτουν έξι. Ο αριθμός των ΤΚΣ έχει αυξηθεί συνολικά σε 739, ενώ το Δίκτυο καλύπτει πλέον πάνω

¹Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 23, επειδή υπάρχει μερικές φορές σημαντική επικάλυψη μεταξύ ΖΕΠ και ΤΚΣ, τα στοιχεία δεν είναι αθροιστικά.

από 145.000 km² των θαλασσών της ΕΕ (<http://www.biodiversity.gr/>). Το περισσότερο από το μισό της προστιθέμενης περιοχής συνίσταται σε θαλάσσιες εκτάσεις (άνω των 17.500 km²), κυρίως στη Γαλλία, τη Δανία και την Ισπανία (<http://www.econews.gr/>). Η Ελλάδα είχε συμπεριλάβει από νωρίς πολλές από τις θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές της στο Δίκτυο Natura 2000, ενώ η Γαλλία αρχικά υστερούσε (ΕΕΑ, 1999: 116). Με τις πρόσφατες δε προσθήκες, ποσοστό πάνω από 90% της προστιθέμενης έκτασης αποτελείται από θαλάσσιους τόπους, κυρίως στη Γαλλία, τη Βρετανία το Βέλγιο, την Ελλάδα, την Κύπρο και την Ιταλία (<http://www.biodiversity.gr/>).

Σε ορισμένα κράτη μέλη (Αυστρία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία και Ηνωμένο Βασίλειο) η ενημέρωση αφορά μόνο μετατροπές στις υπάρχουσες περιοχές, όπως προσαρμογές των περιοχών. Αυτό δεν έχει οδηγήσει σε συνολική μεταβολή στον αριθμό των περιοχών, αλλά σε μεταβολές ως προς τη συνολική έκταση που καλύπτεται από το δίκτυο (<http://www.biodiversity.gr/>).

Η δημιουργία του Δικτύου Natura 2000 είναι αποτέλεσμα πολύχρονων προσπαθειών των κυβερνήσεων των κρατών μελών, των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των πολιτών (Γεωργιάδης, 2010: 13). Η Οδηγία του 1992 για τους Οικοτόπους επιβάλλει σε κάθε χώρα της ΕΕ να ξεχωρίσει τις γεωγραφικές εκείνες περιοχές που η σπουδαιότητα της οικολογικής τους ταυτότητας τις καθιστά τόπους ευρωπαϊκής σημασίας. Επιπλέον, ζητά από τα κράτη-μέλη να καταρτίσουν διαχειριστικά σχέδια για τις συγκεκριμένες περιοχές (Νόνα, 2010: 14). Τα σχέδια αυτά πρέπει να συνδυάζουν αρμονικά τη διατήρηση της άγριας πανίδας και χλωρίδας με τις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες και να είναι ενταγμένα σε στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης (Νικολαΐδης κ.ά., 2009: 26).

Οι δύο Οδηγίες, παρότι διατηρούν τη νομική αυτοτέλειά τους, είναι στην ουσία αλληλένδετες, ενώ σε πολλά σημεία επικαλύπτονται, με την Οδηγία των Οικοτόπων να αναθεωρεί την Οδηγία για τα άγρια πτηνά σε κάποια σημεία της, αποτελώντας έτσι ένα συνεκτικό σύνολο (Κατσούφρος, 1999). Πρέπει να γίνει σαφές ότι οι περιοχές Natura 2000 δεν προορίζονται αποκλειστικά και μόνο για φυσικά πάρκα, στα οποία απαγορεύεται κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα (<http://www.opengov.gr/minenv>). Η ΕΕ θεωρεί ότι το δίκτυο δύναται να συνυπάρξει με την οικονομική πρόοδο. Συνεπώς, δραστηριότητες όπως η γεωργία, η θήρα ή ο τουρισμός μπορούν να πραγματοποιούνται εντός των ορίων του Δικτύου, αλλά στο μέτρο που δε θίγουν τις ανάγκες διατήρησης της φύσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002b: 16-7). Περαιτέρω,

το πρόγραμμα δεν έχει σχεδιαστεί με τρόπο που να θέτει σε κίνδυνο θέσεις εργασίας ή το επίπεδο ζωής στις τοπικές κοινωνίες (Γεωργιάδης, 2010: 13).

Εξάλλου, η ΕΕ συγχρηματοδοτεί, κυρίως μέσω του προγράμματος LIFE-Φύση, μέτρα για τη συγκρότηση του Δικτύου. Ήδη, έχουν διατεθεί πάνω από 415 εκατομμύρια ευρώ για περισσότερα από 300 έργα στο σύνολο της Ευρώπης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002a: 14). Στο μεταξύ, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) χρηματοδοτεί έργα για την προστασία του περιβάλλοντος με μακροπρόθεσμα δάνεια. Βάσει του LIFE, η Ένωση συγχρηματοδοτεί έργα για την προστασία του περιβάλλοντος σε όλα τα κράτη-μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002a: 23). Ενδεικτικά στην Ελλάδα αναφέρεται το πρόγραμμα για τους λύκους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002b: 18).

Σχήμα 3.2: Το λογότυπο του Δικτύου NATURA 2000

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010: 4

Η κατάσταση διατήρησης των περισσότερων απειλούμενων ειδών και οικοτόπων εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία, παρά τη δημιουργία του δικτύου ΠΠ Natura 2000. Η κατάσταση παρουσιάζεται χειρότερη για τους υδατικούς οικοτόπους, τις παράκτιες ζώνες και τους φτωχούς σε θρεπτικές ουσίες χερσαίους οικοτόπους, όπως είναι οι ελώδεις και βαλτώδεις οικότοποι (ΕΟΠ, 2011:14).

3.2 ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Σύμφωνα με το Γαλλικό Υπουργείο Οικολογίας, Ενέργειας, Ανάπτυξης και Θάλασσας, το δίκτυο των ΠΠ της Γαλλίας αποτελείται από (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>):

9 Εθνικά Πάρκα

- ✚ 48 **Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα**, τα οποία καλύπτουν το 13% του γαλλικού εδάφους (IFEN, 2007: 1; Martinez, 2008: 13).
- ✚ 330 **Φυσικά Αποθέματα**, εκ των οποίων τα 6 είναι Φυσικά Αποθέματα της Κορσικής και τα 160 Φυσικά Περιφερειακά Αποθέματα (Martinez, 2007: 11; Cize!, 2010: 100).
- ✚ 1.072 **Ευαίσθητες Φυσικές Περιοχές**, από τις οποίες 400 είναι οι παράκτιες ΠΠ, που αντιστοιχούν σε 100.000 εκτάρια ΠΠ, και 672 τα διατάγματα για την προστασία των βιοτόπων, που αντιστοιχούν σε 324.000 εκτάρια ΠΠ, άρα συνολικά 424.000 εκτάρια ΠΠ (Martinez, 2007: 14; Aten, 2010: 2).
- ✚ 218 **Βιολογικά Αποθέματα**, τα οποία καταλαμβάνουν συνολική επιφάνεια 184.000 εκτάρια (ONF, 2007: 47).
- ✚ 1.366 **ΤΚΣ**, σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους (Medina, 2010: 10).
- ✚ 381 **ΖΕΠ**, σύμφωνα με την Οδηγία για τα Πτηνά (Medina, 2010: 10).
- ✚ 41 **Υγροτόπους διεθνούς σημασίας**, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση Ραμσάρ (<http://www.ramsar.org>).
- ✚ 10 **Αποθέματα Βιόσφαιρας**, σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO 'Ανθρωπος και Βιόσφαιρα' (Martinez, 2007: 14), και 33 **Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς** (Bardiau, 2011).
- ✚ Μια καινούρια κατηγορία ΠΠ στη Γαλλία είναι τα **Εθνικά Φυσικά Θαλάσσια Πάρκα**, τα οποία δημιουργήθηκαν με τον πρόσφατο γαλλικό νόμο της 14^{ης} Απριλίου 2006 (Martinez, 2007: 4) και είναι 3 σε αριθμό (<http://www.aire-marines.fr/>).

Πίνακας 3.1: Οι κατηγορίες ΠΠ στη Γαλλία σε αντιστοιχία με τον αριθμό ΠΠ στις οποίες συναντώνται και την έκτασή τους σε εκτάρια

Τυπολογία	Αριθμός	Έκταση (εκτάρια)
Φυσικά Αποθέματα	330	568.707
Εθνικά Πάρκα	9	5.961.616
Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα	48	7.129.800
Ευαίσθητες Φυσικές Περιοχές	1.072	400.000
Βιολογικά Αποθέματα	218	184.000
Περιοχές 'Natura 2000'	1.747	10.000.000
Υγροτόποι Διεθνούς Σημασίας (Ramsar)	41	3.308.260
Αποθέματα Βιόσφαιρας	10	892.100

Πηγή: Martinez, 2007: 14; Martinez, 2008: 13; ONF, 2007: 47; Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l'Aménagement du territoire, 2009: 7; <http://www.ramsar.org>, ίδια επεξεργασία.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται αυξημένες προσπάθειες για τη δημιουργία νέων ΠΠ (Martinez, 2008: 3). Από τις νέες ΠΠ που δημιουργήθηκαν είναι δύο νέα Εθνικά Πάρκα, ένα στη Réunion και ένα στη Guyane, το οποίο καλύπτει 3,4 εκατομμύρια εκτάρια τροπικού δάσους (Martinez, 2007: 12; Martinez, 2008: 3). Επίσης, δημιουργήθηκαν τέσσερα Φυσικά Αποθέματα, στη Mayotte, στη Réunion, στην περιοχή της Auvergne και στην Côte d'Azur αντίστοιχα, καθώς και το πρώτο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο στη θάλασσα της Iroise (Martinez, 2007: 12; Martinez, 2008: 3).

Πέραν της μητροπολιτικής Γαλλίας, ΠΠ υπάρχουν και στις γαλλικές αποικίες και συγκεκριμένα (α) στη Γαλλική Πολυνησία, η οποία αποτελείται από 121 νησιά, (β) στη Νέα Καληδονία, (γ) στην Wallis και Futuna και (δ) στις Terres Australes et Antarctiques Françaises (TAAF) (Martinez, 2008: 5).

Σχήμα 3.3: Από αριστερά προς τα δεξιά, Wallis και Futuna, Νέα Καληδονία, είδος φυτού 'Mangrove' που αναπτύσσεται στη Νέα Καληδονία.

Πηγή: Petit et Prudent, 2010: 10,110,114

3.2.1 ΕΘΝΙΚΑ ΠΑΡΚΑ

Παραδοσιακά, το εθνικό πάρκο ήταν η πιο κοινή και γνωστή κατηγορία ΠΠ (Ceballos-Lascrain, 1996: 29). Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η ιδέα της δημιουργίας εθνικών πάρκων γνώρισε μεγάλη επιτυχία στη Γαλλία. Τα πολυάριθμα άρθρα που δημοσιεύονταν στα περιοδικά και τις εφημερίδες το μαρτυρούν (Selmi, 2009: 49). Πρόκειται για διεθνώς αναγνωρισμένες περιοχές, τόσο ηπειρωτικές όσο και θαλάσσιες, με μεγάλη συμβολική σημασία (<http://www.parcsnationaux.fr>). Οι στόχοι που καλούνται να επιτελέσουν είναι η προστασία της βιοποικιλότητας, η καλή διαχείριση, που επιτυγχάνεται με καλή διοίκηση των ιδρυμάτων που ασχολούνται με

τα εθνικά πάρκα, η ενδυνάμωση των δεσμών με τους ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στην τοπική κοινωνία και η αποδοχή του κοινού (Larrere, 2009: 37).

Η ύπαρξη των εθνικών πάρκων βασίζεται καταρχήν στην προστασία εξαιρετικών τοπίων και φυσικών περιοχών (Larrere et al., 2009: 7). Ένα εθνικό πάρκο είναι μια περιοχή εξέχουσας σημασίας σε επίπεδο εθνικό ή διεθνές εξαιτίας ενός συνδυασμού γεωλογίας, βιοποικιλότητας, δυναμικής των οικοσυστημάτων, ανθρώπινων δραστηριοτήτων, δηλαδή μια περιοχή ανάμεσα στη φύση και τον πολιτισμό (MEEDDM, 2010?: 3). Ο συνδυασμός αυτός απορρέει από τη μεγάλης σημασίας φυσική κληρονομιά και από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στις περιοχές αυτές που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων (<http://www.parcsnationaux.fr>). Ειδικότερα 'ένα εθνικό πάρκο μπορεί να δημιουργηθεί σε εδάφη ή υδάτινο περιβάλλον όπου το φυσικό περιβάλλον, ιδιαίτερος η χλωρίδα και πανίδα, το έδαφος, το υπέδαφος, η ατμόσφαιρα, το νερό, το τοπίο ή ακόμα και η πολιτιστική του κληρονομιά, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και χρειάζεται να προστατευτούν από την υποβάθμιση και τις προσπάθειες ανατροπής της ποικιλότητας' (άρθρο L. 331-1 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στους Larrere et al., 2009: 8; Giran, 2005).

Η Γαλλία δημιούργησε αρχικά έξι εθνικά πάρκα από το 1963 έως το 1979, έπειτα ένα το 1989 και κανένα άλλο μέχρι το 2007, οπότε δημιουργήθηκαν το Εθνικό Πάρκο Réunion και το Εθνικό Πάρκο Guyanne, τα πιο πρόσφατα στη Γαλλία (βλ. σχήμα 3.5) (Larrere et al., 2009: 7). Η δημιουργία τους προβλεπόταν με το νόμο της 22^{ης} Ιουλίου 1960, ο οποίος τροποποιήθηκε με το νόμο της 14^{ης} Απριλίου 2006 (Larrere, 2009: 36). Συζητείται ήδη η δημιουργία καινούριων εθνικών πάρκων: ένα μεσογειακό εθνικό πάρκο, ένα πάρκο στην περιοχή Marseille-Cassis και ένα σε κάποιο υγρότοπο (<http://www.parcsnationaux.fr>).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι στη Γαλλία υπάρχουν σήμερα 9 Εθνικά Πάρκα, τα οποία καλύπτουν έκταση 48.703 km², που αντιστοιχεί στο 7,6% του γαλλικού εδάφους (Martinez, 2008: 9). Το πρώτο εθνικό πάρκο της Γαλλίας είναι το Εθνικό Πάρκο Vanoise, το οποίο δημιουργήθηκε το 1963 (Bourgoin et Garin, 2007: 39). Η ιστορία του επηρέασε σημαντικά το νόμο της 22^{ης} Ιουλίου 1960, με τον οποίο ιδρύθηκαν τα Εθνικά Πάρκα (Mauz, 2007: 127). Έχει έκταση περίπου 53.000 εκτάρια (Bourgoin et Garin, 2007: 39). Βρίσκεται ανάμεσα σε δύο κοιλάδες. Σημαντική είναι η ανάπτυξη εξαιτίας του τουρισμού στην κοιλάδα 'Tarentaise', την οποία

επισκέπτονται για σκι (Larrere, 2009: 29,30). Έχει τη μεγαλύτερη συγκέντρωση θέρετρων για σκι στην Ευρώπη, αν όχι στον κόσμο (Mauz, 2007: 127).

Σχήμα 3.4: Vanoise (1963), το πρώτο Εθνικό Πάρκο της Γαλλίας.

Πηγή: Cizel, 2010: 98; <http://www.parcsnationaux.fr>

Τα 9 Εθνικά Πάρκα της Γαλλίας καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, καλύπτοντας πολλές βιογεωγραφικές περιοχές της Ευρώπης (μεσογειακές, αλπικές, ωκεάνιες, ηπειρωτικές), της Αμερικής (Καραϊβική, Αμαζονίου) ή της Ασίας (Mascarene), τόσο στην αγροτική όσο και στην ημιαστική ζώνη (Martinez, 2008: 9). Συγκεκριμένα, 6 από τα 9 Εθνικά Πάρκα βρίσκονται στη μητροπολιτική Γαλλία και 3 στις υπερπόντιες αποικίες της (Julien La Bruyère, 2011: 9).

Θεωρείται ότι διαφυλάσσουν τα πιο σημαντικά τμήματα της φυσικής κληρονομιάς της χώρας (τοπία, άγρια ζωή), ενώ δεν κατοικούνται ή κατοικούνται από μικρές κοινότητες (Κατσαδωράκης, 2008). Συγκεκριμένα, τα Εθνικά Πάρκα της Γαλλίας παρουσιάζονται στον πίνακα 3.2.

Πίνακας 3.2: Τα 9 Εθνικά Πάρκα της Γαλλίας και η έκτασή τους σε εκτάρια

Εθνικά πάρκα	Εμβαδόν (εκτάρια)
1. Vanoise	52.800
2. Port-Cros	1.988
3. Pyrénées	45.700

4. Cévennes	91.300
5. Ecrins	91.800
6. Mercantour	68.500
7. Guadeloupe	17.800
8. Réunion	2.030.000
9. Guyanne	105.400

Πηγή: Martinez, 2008: 9

Σχήμα 3.5: Πάνω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Mercantour (1979). Πάνω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Guadeloupe (1989). Κάτω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Réunion (2007). Καλύπτει το 40% του εδάφους της νήσου Réunion. Κάτω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Guyanne (2007), η έκταση του οποίου καλύπτει 3,4 εκατομμύρια εκτάρια (τέσσερις φορές το μέγεθος της Κορσικής).

Πηγή: <http://www.parcsnationaux.fr>; <http://gr.franceguide.com/>

Ο πρώτος νόμος για τα εθνικά πάρκα στη Γαλλία, όπως ήδη αναφέρθηκε, ψηφίστηκε το 1960 (Laslaz, 2004). Η ιδέα της μεταρρύθμισης του ιδρυτικού αυτού νόμου προέκυψε μέσα από συζητήσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί αρκετά χρόνια μετά ο καινούριος νόμος για τα εθνικά πάρκα της 14^{ης} Απριλίου 2006, που είναι ενσωματωμένος στον Κώδικα περιβάλλοντος (Larrere et al., 2009: 14). Ένας από τους πρωτεργάτες του στην έκθεσή του προς τον Πρωθυπουργό έγραψε πως τα εθνικά πάρκα είναι πρωτίστως ο συνδυασμός ανάμεσα στον πολιτισμό και τη φύση, ανάμεσα στην κληρονομιά και το μέλλον μας και γι' αυτό πρέπει να προστατευθούν. Με αυτή τη τελευταία φράση έγινε μια έμμεση αναφορά στην έννοια της αειφορικής

διαχείρισης του περιβάλλοντος, άγνωστη βέβαια για την εποχή, όμως, πολύ γνωστή σήμερα (Mauz, 2007: 127).

Η ανακήρυξη μια περιοχής σε εθνικό πάρκο εκδηλώνει την πολιτική θέληση να ακολουθεί σ' αυτή την περιοχή μια υποδειγματική πολιτική (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Αποτελείται από πολλά μέρη, εδάφη ή υδάτινες επιφάνειες, που χρίζουν προστασίας (καρδιά πάρκου) και από ένα κομμάτι 'ένωσης', το οποίο ορίζεται ως ένα ολόκληρο κομμάτι ή μέρος πόλης που, για λόγους γεωγραφικής συνέχειας και οικολογικής συνοχής, προσχωρούν στην 'Χάρτα' του Εθνικού πάρκου (MEEDDM, 2010?: 3; Martinez, 2008: 10).

Η καρδιά του πάρκου χαρακτηρίζεται από σημαντικό οικολογικό πλούτο, καθώς και από τη μη ύπαρξη αισθητών ανθρώπινων παρεμβάσεων στη βιοποικιλότητά του (MEEDDM, 2010?: 3,7). Στην καρδιά του πάρκου δύναται να απαγορευθούν δραστηριότητες που βλάπτουν τη χλωρίδα και την πανίδα, εκτός αν υπάρχει ειδική άδεια γι' αυτές (Lahaye, 2009). Γεωργικές δραστηριότητες μπορεί να επιτραπούν με ειδική άδεια. Επιπλέον, μέσα στα εθνικά πάρκα μπορούν να υπάρχουν περιοχές της φύσης που ενδιαφέρουν πολύ την επιστημονική κοινότητα και που εκεί οι απαγορεύσεις μπορούν να αφορούν και τις γεωργικές εργασίες, καθώς και την είσοδο του κοινού (MEEDDM, 2010?: 8; <http://www.parcsnationaux.fr>).

Η δημιουργία ενός Εθνικού Πάρκου προκηρύσσεται με διάταγμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο L. 331-7, και περιλαμβάνει δημόσια έρευνα και συμβουλές (Giran, 2005; <http://www.parcsnationaux.fr>). Το διάταγμα αυτό καθορίζει τα όρια του πάρκου και τους κανόνες που θα τηρούνται, καθορίζει τις πόλεις που μπορούν να προσχωρήσουν στην Χάρτα του Πάρκου, εγκρίνει την Χάρτα και ιδρύει το Νομικό Πρόσωπο που θα είναι υπεύθυνο για τη διοίκηση του Πάρκου (άρθρο L. 331-2 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στους Lepeltier, 2009: 24-5; Leymarie, 2006: 19).

Η Χάρτα των Εθνικών Πάρκων είναι η νομοθετική πρόταση για προστασία των Εθνικών Πάρκων. Σ' αυτή τη Χάρτα η περιοχή, που ονομάζεται 'περιοχή ένωσης' και ορίστηκε ανωτέρω, δύναται να επιλέξει αν θα προσχωρήσει ή όχι (MEEDDM, 2010?: 4; Martinez, 2008: 10). Ουσιαστικά καθορίζει ένα σχέδιο για το κάθε πάρκο προσπαθώντας να διατηρήσει την οικολογική συνοχή ανάμεσα στην 'καρδιά' του πάρκου και των γύρω περιοχών (L. 331-3 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στην Leymarie, 2006: 16). Η Χάρτα πρέπει να εφαρμοστεί από τους ενδιαφερόμενους τοπικούς φορείς: θεσμούς, οργανώσεις και ενώσεις (MEEDDM,

2010?: 7). Αναθεώρηση της Χάρτας γίνεται 12 χρόνια μετά την υιοθέτησή της με πρωτοβουλία του νομικού προσώπου που διαχειρίζεται το Πάρκο. Οι διαχειριστές, τέλος, του πάρκου είναι υπεύθυνοι για αυτό καθώς επίσης και για την ενημέρωση του κοινού που το επισκέπτεται (Martinez, 2008: 10).

Τέλος, η δημιουργία των Εθνικών Πάρκων στη Γαλλία σηματοδοτεί την προθυμία του Κράτους να ενισχύσει την εθνική και διεθνή ακτινοβολία των πάρκων, παρέχοντάς τους πόρους και τεχνική υποστήριξη (Martinez, 2008: 9).

Σχήμα 3.6: Πάνω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Port-Cros (1963) με πλούσια χλωρίδα και πανίδα (κυρίως αποδημητικά πουλιά και ψάρια). Πάνω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Pygénéees (1967). Κάτω αριστερά, Εθνικό Πάρκο Cévennes (1970) με μεγάλη ποικιλία αρπακτικών και πλούσια χλωρίδα. Κάτω δεξιά, Εθνικό Πάρκο Ecrins (1973).

Πηγή: <http://www.parcsnationaux.fr>

3.2.2 ΦΥΣΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΡΚΑ

Τα Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα (ΦΠΠ) έχουν σημαντικές διαφορές από τα Εθνικά Πάρκα. Θεωρούνται 'περιοχές με σημαντικά στοιχεία της φυσικής κληρονομιάς της χώρας, αλλά παράλληλα περιέχουν ζωντανές και συχνά μεγάλες ανθρώπινες κοινότητες και δραστηριότητες, με την ανάπτυξη και την κοινωνική και οικονομική ευημερία των οποίων πρέπει να συνδυαστεί η προστασία της φύσης' (Κατσαδωράκης, 2008).

Αποδεικνύουν τον τεράστιο φυσικό γαλλικό πλούτο (Adam, 2005: 208) και δημιουργήθηκαν για να προστατεύουν και να ενισχύουν τους μεγάλους κατοικημένους υπαίθριους χώρους (<http://www.parcs-naturels-regionaux.fr>).

Μπορούν να χαρακτηριστούν ως ΦΠΠ αγροτικές κατεξοχήν περιοχές, των οποίων τα τοπία, το φυσικό περιβάλλον και η πολιτιστική κληρονομιά είναι υψηλής ποιότητας, αλλά η ισορροπία είναι εύθραυστη (Ministère de l' Ecologie, du Développement et de l' Aménagement Durables, 2008: 5). Επιπλέον, τα πάρκα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν φυσικές ζώνες, ζώνες γεωργίας, δάση, χωριά, τουριστικές δραστηριότητες ακόμη και μικρές πόλεις (<http://www.parc-naturels-regionaux.fr>).

Τα 48 πλέον ΦΠΠ της Γαλλίας, που καλύπτουν το 13% του γαλλικού εδάφους, εντοπίζονται σε 21 μητροπολιτικές περιοχές και 2 υπερπόντιες (IFEN, 2007: 1; Martinez, 2008: 13). Αφορούν 23 επαρχίες, 68 νομούς, 3.706 πόλεις (Ministère de l' Ecologie, du Développement et de l' Aménagement Durables, 2008: 65), ενώ πάνω από εκατό αυτόχθονα είδη ζουν σε κάθε πάρκο (<http://www.parc-naturels-regionaux.fr>). Το 2008 τα ΦΠΠ ήταν 45 (Ministère de l' Ecologie, du Développement et de l' Aménagement Durables, 2008: 61).

Πίνακας 3.3: Τα 48 πλέον Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα της Γαλλίας (αλφαβητικά)

Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα
1. Alpilles
2. Ardennes
3. Armorique
4. Avesnois
5. Ballons des Vosges
6. Boucles de la Seine Normande
7. Brenne
8. Brière
9. Camargue
10. Caps et Marais d'Opale
11. Causses du Quercy
12. Chartreuse
13. Corse
14. Forêt d'Orient
15. Gâtinais français
16. Grands Causses
17. Guyane
18. Haut-Jura
19. Haut-Languedoc
20. Haute-Vallée de Chevreuse
21. Landes de Gascogne
22. Livradois-Forez
23. Loire-Anjou-Touraine
24. Lorraine
25. Luberon
26. Marais du Cotentin et du Bessin
27. Martinique
28. Massif des Bauges

29. Millevaches en Limousin
30. Montagne de Reims
31. Monts d'Ardèche
32. Morvan
33. Narbonnaise en Méditerranée
34. Normandie-Maine
35. Oise- Pays de France
36. Perche
37. Périgord Limousin
38. Pilat
39. Préalpes d'Azur
40. Pyrénées Ariégeoises
41. Pyrénées Catalanes
42. Queyras
43. Scarpe-Escaut
44. Vercors
45. Verdon
46. Vexin Français
47. Volcans d'Auvergne
48. Vosges du Nord

Πηγή: <http://www.parcs-naturels-regionaux.fr>

Σχήμα 3.7: Τα Γαλλικά Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα

Πηγή: <http://www.parcs-naturels-regionaux.fr>

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας, οι δράσεις των Γαλλικών ΦΠΠ αποτελούν μέρος της κοινής λογικής, η οποία είναι (Martinez, 2008: 13):

- η προστασία και αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η προώθηση της κατάλληλης διαχείρισης των οικοτόπων, των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η καταπολέμηση της ρύπανσης,

- η συνεισφορά στον περιφερειακό σχεδιασμό σε συνδυασμό με τους ενδιαφερόμενους εταίρους,
- η συμβολή στη βιώσιμη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη,
- η προώθηση της ποιότητας των υπηρεσιών, της εκπαίδευσης και της πληροφόρησης του κοινού και των συμμετοχικών προσεγγίσεων των κατοίκων,
- η πραγματοποίηση πειραμάτων και καινοτόμων δράσεων στους τομείς αυτούς και η συνεισφορά σε ερευνητικά προγράμματα και προγράμματα διεθνούς συνεργασίας.

Για την ίδρυση των ΦΠΠ πρέπει να υπάρξει πρόταση προερχόμενη από τοπικούς, νομαρχιακούς ή περιφερειακούς φορείς, την οποία μπορούν να αποδεχτούν ή όχι οι τοπικές κοινωνίες ακόμη και με δημοψήφισμα. Η δε μόνιμη κήρυξή τους γίνεται μετά από δοκιμαστική περίοδο 10 ετών (Κατσαδωράκης, 2008).

Τέλος, οι γενικές αρχές που διέπουν τη λογική των ΦΠΠ είναι η αποθάρρυνση δόμησης και δημιουργίας μεγάλης κλίμακας υποδομών, η ανάπτυξη μιας πολυσχιδούς οικονομίας, συμβατής με τη διατήρηση των παραδοσιακών τοπίων και της ποιότητας ζωής της επαρχίας (Κατσαδωράκης, 2008).

Σχήμα 3.8: Πάνω αριστερά, ΦΠΠ Brenne. Πάνω δεξιά, ΦΠΠ Volcans d'Auvergne. Κάτω αριστερά, ΦΠΠ Grands Causses. Κάτω δεξιά, ΦΠΠ Ballons des Vosges.

Πηγή: Cizel, 2010: 92; <http://www.parc-naturels-regionaux.fr>

3.2.3 ΦΥΣΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

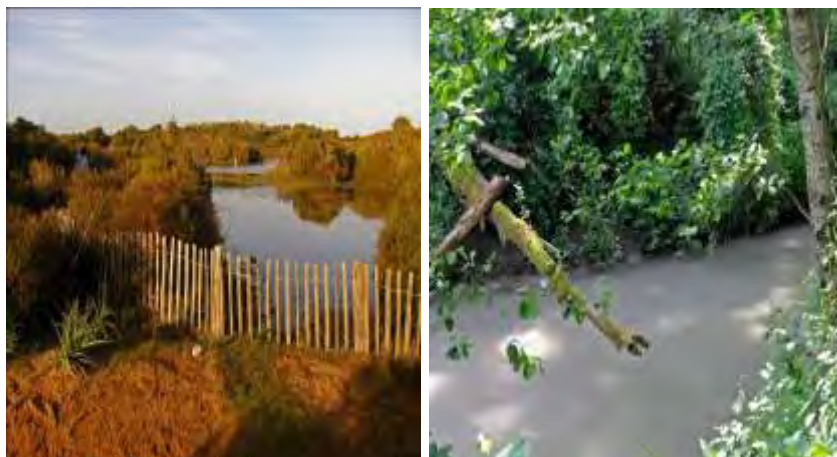
Τα Φυσικά Αποθέματα είναι περιοχές των οποίων η γλωρίδα και πανίδα, το έδαφος, το νερό και γενικά τα φυσικά, βιολογικά, γεωλογικά χαρακτηριστικά χρήζουν ειδικής προστασίας (Bruyas et Ferrère, 2009). Επωφελούνται από το πιο αυστηρό καθεστώς προστασίας, δηλαδή την προστασία σπάνιων ή απειλούμενων ειδών οικοτόπων, ενώ προορίζονται μόνο για σκοπούς επιστημονικούς ή επιμορφωτικούς (Organisation de coopération et de développement économiques, 2008: 107).

Τα φυσικά αποθέματα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και είναι ΠΠ με βάση την εθνική νομοθεσία. Για την προστασία των περιοχών αυτών προβλέπονται στη νομοθεσία ιδιαίτερα μέτρα που οδηγούν στη διαφύλαξή τους (<http://www.reserves-naturelles.org/>). Πρόκειται για περιοχές που έχουν δεχτεί λιγότερη επίδραση από ανθρώπινες δραστηριότητες, καθώς υπάρχουν κανονισμοί που απαγορεύουν τις ανθρώπινες παρεμβάσεις. Η απαγόρευση ανθρώπινων δραστηριοτήτων είναι πολύ έντονη (Lepart et Marty, 2006: 490-1).

Το Μάιο του 2008 η Γαλλία απαριθμεί 330 φυσικά αποθέματα, τα οποία καταλαμβάνουν έκταση 2,8 εκατομμύρια εκτάρια (Cizel, 2010: 100). Διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες (Martinez, 2007: 11):

- ✚ **Εθνικά Φυσικά Αποθέματα.** Βρίσκονται υπό τη δικαιοδοσία του Κράτους. Ελέγχονται από τις περιφερειακές διευθύνσεις για το περιβάλλον. Είναι 164 με συνολική επιφάνεια 2.744.497 εκτάρια (Martinez, 2008: 22; Cizel, 2010: 100). Τα Εθνικά Φυσικά Αποθέματα της Γαλλίας φιλοξενούν το 86% των αμφίβιων ειδών που προστατεύονται στη Γαλλία, το 72% των προστατευόμενων ερπετών, το 93% των προστατευόμενων ειδών πτηνών, το 66% των προστατευόμενων ειδών θηλαστικών και το 22% των προστατευόμενων ειδών εντόμων (<http://www.conservation-nature.fr/>; Martinez, 2008: 22).
- ✚ **Περιφερειακά Φυσικά Αποθέματα.** Βρίσκονται υπό τη δικαιοδοσία των περιφερειακών συμβουλίων. Είναι 160 και καλύπτουν επιφάνεια 21.000 εκτάρια (Martinez, 2008: 25; Cizel, 2010: 100).
- ✚ **Φυσικά Αποθέματα της Κορσικής.** Βρίσκονται υπό τη δικαιοδοσία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Κορσικής. Είναι 6 και καταλαμβάνουν έκταση 83.500 εκτάρια (Martinez, 2008: 26).

Σχήμα 3.9: Αριστερά, Φυσικό Απόθεμα Κορσικής Trepadule de Suartone (Haute-Corse). Δεξιά, Περιφερειακό Φυσικό Απόθεμα Haut-Rhône.

Πηγή: Cizel, 2010: 101,108

Σχήμα 3.10: Τα Φυσικά Αποθέματα της Γαλλίας. Με πιο έντονο πράσινο συμβολίζονται τα Εθνικά Φυσικά Αποθέματα και τα Φυσικά Αποθέματα της Κορσικής. Με πιο ανοιχτό πράσινο συμβολίζονται τα Φυσικά Περιφερειακά Αποθέματα.

Πηγή: Martinez, 2008: 21

Τα Εθνικά Φυσικά Αποθέματα είναι περιοχές εξαιρετικές για τη διατήρηση της βιολογικής και γεωλογικής ποικιλότητας, χερσαίας ή θαλάσσιας, στη μητροπολιτική Γαλλία ή στις υπερπόντιες αποικίες της. Αποσκοπεί σε μια μόνιμη προστασία των οικοτόπων και ειδών της, συνδυάζοντας την υποβολή σε κανονισμούς και την ενεργό διαχείριση. Αυτή η διπλή προσέγγιση είναι μια ιδιαιτερότητα που τα Εθνικά Φυσικά

Αποθέματα μοιράζονται με τα Εθνικά Πάρκα, τα Περιφερειακά Φυσικά Αποθέματα και τα Φυσικά Αποθέματα της Κορσικής (Bruyas et Ferrère, 2009).

Το πρώτο Φυσικό Απόθεμα που δημιουργήθηκε είναι αυτό του Lac Luitel το 1961 (Nedjai et al., 2003: 52). Τα πιο μεγάλα φυσικά αποθέματα βρίσκονται σε ψηλά βουνά ή στην όχθη της θάλασσας (Lepart et Marty, 2006: 490-1). Συγκεκριμένα, τα μεγαλύτερα φυσικά αποθέματα της Γαλλίας είναι τα ‘Terres australes françaises’, που καλύπτουν 2,27 εκατομμύρια εκτάρια, το ‘Réserve Naturelle des Nouragues’, που καλύπτει 100.000 εκτάρια τροπικού δάσους και το ‘Bouches de Bonifacio’ στην Κορσική, που καλύπτει 79.460 εκτάρια (<http://www.reserves-naturelles.org/>).

Για τη διακήρυξη κάποιας περιοχής ως φυσικό απόθεμα λαμβάνονται υπόψη τα εξής: (α) η προστασία περιοχών με ζώα και βλάστηση και είδη υπό εξαφάνιση ή με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, (β) η αποκατάσταση της χλωρίδας και πανίδας ή των οικοσυστημάτων τους, (γ) η διαφύλαξη των βιοτόπων και περιοχών σημαντικών από γεωλογική, γεωμορφολογική ή σπηλαιολογική άποψη, (δ) η διατήρηση ή η δημιουργία μερών εκεί που υπάρχουν πληθυσμοί αποδημητικών πουλιών, (ε) οι επιστημονικές και τεχνολογικές έρευνες, (στ) η διατήρηση περιοχών που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη μελέτη της εξέλιξης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων (<http://www.conservation-nature.fr/>).

Τα φυσικά αποθέματα δημιουργούνται με διάταγμα, μετά από δημόσια έρευνα και τη σύμφωνη γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου για την προστασία της φύσης (Cizel, 2010: 100). Το διάταγμα για τη δημιουργία του Φυσικού Αποθέματος καθορίζει τις δραστηριότητες που επιτρέπονται, περιορίζονται ή απαγορεύονται στο έδαφος του αποθέματος, σύμφωνα με το ποιες ενδέχεται να βλάψουν περισσότερο ή λιγότερο την προστασία της πανίδας και χλωρίδας: κυνήγι, ψάρεμα, γεωργικές, δασοκομικές, βιομηχανικές, μεταλλευτικές και εμπορικές δραστηριότητες, εξόρυξη υλικών, χρήση νερού, δημόσια κυκλοφορία, περιπλάνηση των ζώων (άρθρο L.332-3 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στον Cizel, 2010: 100).

Η απόφαση για τη διακήρυξη ενός εθνικού φυσικού αποθέματος γίνεται με Υπουργική Απόφαση (ΥΑ) (<http://www.reserves-naturelles.org/>). Για την έκδοση του διατάγματος λαμβάνονται υπόψη οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Σε γενικές γραμμές, πρόκειται για μια μακροσκελή διαδικασία με διάφορα στάδια μέχρι την έκδοση της ΥΑ, στην οποία λαμβάνεται υπόψη και η γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου για την προστασία της φύσης (Bruyas et Ferrère, 2009).

Όσον αφορά τα περιφερειακά φυσικά αποθέματα, για τη διακήρυξή τους αποφασίζει το περιφερειακό συμβούλιο είτε μετά από καθαρά δική του πρωτοβουλία είτε μετά από την πρωτοβουλία ιδιοκτητών γης, οι οποίοι ενδιαφέρονται σχετικά και φυσικά όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο και όταν υφίστανται λόγοι που δικαιολογούν τη δημιουργία ενός τέτοιου φυσικού αποθέματος (<http://www.conservation-nature.fr/>). Στην απόφαση αυτή λαμβάνονται υπόψη οι ΟΤΑ και οι απόψεις των επιστημών (άρθρο L.332-2 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στους Bruyas et Ferrère, 2009). Τέλος, στην Κορσική η απόφαση για τη διακήρυξη λαμβάνεται από τη Βουλή της Κορσικής, αφού λάβει υπόψη της τοπικές κοινότητες και την γνώμη αντιπροσώπου του κράτους (<http://www.conservation-nature.fr/>).

Σχήμα 3.11: Πάνω αριστερά, Εθνικό Φυσικό Απόθεμα Marais de Lavours. Πάνω δεξιά, Εθνικό Φυσικό Απόθεμα Romelaere (Nord-Pas-de-Calais). Κάτω αριστερά, πανοραμική θέα των υγρών λιβαδιών του Φυσικού Αποθέματος Lavours. Κάτω δεξιά, Φυσικό Απόθεμα Κορσικής Scandola.

Πηγή: Cizel, 2010: 85-7

3.2.4 ΕΥΑΙΣΘΗΤΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Στο γαλλικό Κώδικα Πολεοδομίας, οι Ευαίσθητες Φυσικές Περιοχές ορίζονται στο άρθρο L.142-1: ‘Με σκοπό τη διατήρηση της ποιότητας των οικοτόπων, του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος, [...] οι νομοί είναι αρμόδιοι να καταρτίσουν και να εφαρμόσουν μια πολιτική προστασίας, να διαχειρίζονται τις Ευαίσθητες Φυσικές

Περιοχές, είτε πρόκειται για δάση είτε όχι, και να τις ανοίγουν για το κοινό' (Pech et al., 2010: 154).

Θεωρούνται ευαίσθητες λόγω της ανθρωπογενούς πίεσης (Soja, 1996; Vanier, 2002; Vanier, 2003 όπως αναφέρεται στους Pech et al., 2010: 154). Μπορεί να είναι μια αξιόλογη περιοχή, που χαρακτηρίζεται από την παρουσία σπάνιων ειδών, ή μια περιοχή με αξιοσημείωτη ιστορία ή πολιτιστική κληρονομιά. Οι ευαίσθητες φυσικές περιοχές είναι εύθραυστα περιβάλλοντα (ακτές, λίμνες, όχθες ποταμών κ.λ.π.), δασικές περιοχές, αγροτικές τοποθεσίες ή ακόμη και μονοπάτια πεζοπορίας (Pech et al., 2010: 154).

Ο ορισμός των Ευαίσθητων Φυσικών Περιοχών καθορίζεται από ένα Γενικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της Περιοχής και τις πολιτικές προτεραιότητες για την προστασία που θέτει η ίδια. Κάθε Γενικό Συμβούλιο καθορίζει τα κριτήρια που πρέπει να έχουν οι περιοχές και τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: (α) να έχει έντονο ενδιαφέρον ή μια βιολογική λειτουργία, (β) να είναι εύθραυστη και/ή να απειλείται και γι' αυτό να πρέπει να διατηρηθεί, (γ) να υπόκειται σε μέτρα προστασίας και διαχείρισης, (δ) να είναι περιοχή με ιδιαίτερο φυσικό πλούτο (Martinez, 2008: 41). Βλέπουμε, λοιπόν, ότι περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα μορφών και γεωγραφικών χαρακτηριστικών, τα οποία έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος (Pech et al., 2010: 154).

Σχήμα 3.12: Το πευκοδάσος (βιότοπος) Teste στην περιοχή Gironde χαρακτηρίζεται ως Ευαίσθητη Φυσική Περιοχή.

Πηγή: Timbal et Maizeret, 1998: 408

3.2.4.1 ΒΙΟΤΟΠΟΙ

Ο βιότοπος μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια σαφώς καθορισμένη γεωγραφική περιοχή, που χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερες συνθήκες (γεωλογικές, εδαφολογικές, υδρολογικές, κλιματικές κ.τ.λ.) (Aten, 2010: 1).

Τα πρώτα διατάγματα για την προστασία των βιοτόπων εκδόθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (Comolet-Tirman et al., 2008: 5). Υπάρχουν στη Γαλλία 672 διατάγματα για την προστασία των βιοτόπων, που αντιστοιχούν σε 324.000 εκτάρια ΠΠ (Martinez, 2007: 14; Aten, 2010: 2). Οι βιότοποι μπορεί να είναι μικρής επιφάνειας ή να καλύπτουν μια ολόκληρη περιοχή (Martinez, 2008: 44).

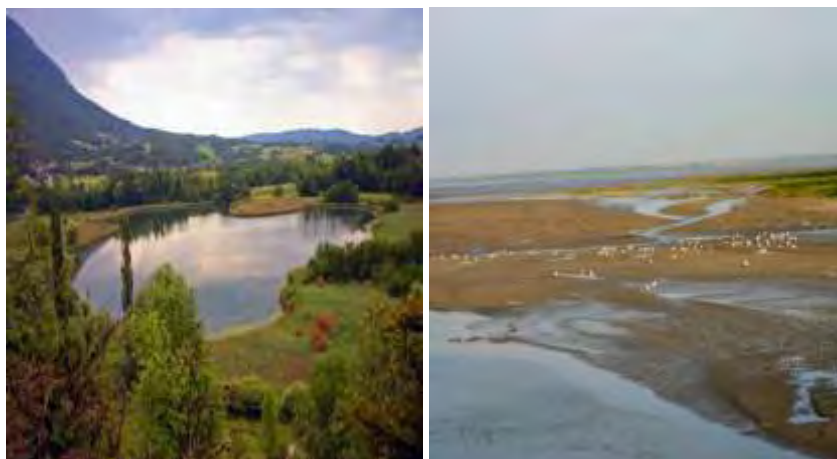
Η προστασία των βιοτόπων βρίσκεται υπό την αιγίδα του κράτους (Aten, 2010: 1) και συγκεκριμένα των περιφερειών, οι οποίες εκδίδουν τα διατάγματα για την προστασία των βιοτόπων (Cizel, 2010: 112). Τα διατάγματα για την προστασία των βιοτόπων είναι ΠΠ με κανονιστικό χαρακτήρα, που αποσκοπούν στην πρόληψη, μέσω ειδικών κανονιστικών μέτρων, της απώλειας των προστατευόμενων ειδών (Martinez, 2008: 44).

Κάθε διάταγμα αφορά ένα συγκεκριμένο βιότοπο (λίμνες, βάλτους, έλη, φράκτες, συστάδες, χερσότοποι, αμμόλοφοι ή άλλο φυσικό σχηματισμό, φυσικές περιοχές λίγο αξιοποιημένες από τον άνθρωπο, ή ακόμη και εξ ολοκλήρου τεχνητούς βιοτόπους, όπως ένα λατομείο) (Martinez, 2008: 44), στο βαθμό που αυτοί οι βιότοποι είναι απαραίτητοι για τη διατροφή, αναπαραγωγή, ανάπαυση ή επιβίωση ενός προστατευόμενου είδους (Aten, 2010: 1). Οι αποφάσεις αυτές στοχεύουν στην επιβίωση των ΠΠ. Γενικά έχουν παρθεί περιφερειακές αποφάσεις για μέρη όπως μη θαλασσινά νερά, σκόπελοι θάλασσας, δάση, γεωργικές εκτάσεις (<http://www.enf-conservatoires.org>).

Το διάταγμα για την προστασία του βιοτόπου δεν περιλαμβάνει μέτρα διαχείρισης (Martinez, 2008: 44). Δύναται μόνο να περιορίζει ή να απαγορεύει ορισμένες ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως είναι το κυνήγι, το ψάρεμα, η καταστροφή των βάλτων, το σκάλισμα, το κάψιμο των φρύγανων κ.λ.π., για την προστασία των βιοτόπων (Cizel, 2010: 112). Η παράβαση του διατάγματος για την προστασία των βιοτόπων αποτελεί αδίκημα και όχι μια απλή παράβαση (L.411-1; 415-3 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στον Cizel, 2010: 113).

Η διαδικασία αναγνώρισης μια τέτοιας περιοχής είναι πιο απλή και δεν απαιτεί δημόσια έρευνα, ενώ ιδιαίτεροι κανόνες μπορούν να υιοθετηθούν για κάθε συγκεκριμένη περιοχή (<http://www.conservation-nature.fr/>).

Σχήμα 3.13: Αριστερά, λίμνες και έλη στο βίοτοπο Saint-Jean de Chevelu. Δεξιά, βίοτοπος Baie de Somme.

Πηγή: Cizel, 2010: 112,115

3.2.4.2 ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Ο όρος ‘παράκτιος’ εμφανίστηκε αργά στη γαλλική γλώσσα, συγκεκριμένα το 19^ο αιώνα και έχει τις ρίζες του στη λατινική ‘littus’, που σημαίνει ακτή κατ’ επέκταση ενός ποταμού (Rochette, 2007: 33). Πρόκειται για περιοχές ανάμεσα στη θάλασσα και τη στεριά, οι οποίες έχουν μεγάλο ενδιαφέρον από άποψη βιολογικής, οικολογικής, πολιτιστικής ποικιλότητας και ποικιλότητας τοπίου και γι’ αυτό αξίζουν πολυετή συντήρηση (Martinez, 2008: 37).

Από τις 1.072 Ευαίσθητες Φυσικές Περιοχές της Γαλλίας, οι 400 είναι παράκτιες και αντιστοιχούν σε 100.000 εκτάρια ΠΠ (Martinez, 2007: 14). Οι περισσότερες παράκτιες ΠΠ προορίζονται να υποδέχονται τους επισκέπτες, στα όρια σεβασμού των οικοσυστημάτων (Martinez, 2008: 37). Οι παράκτιες ΠΠ βρίσκονται είτε στη μητροπολιτική Γαλλία είτε στις υπερπόντιες αποικίες της. Τα υπερπόντια εδάφη της Γαλλίας καλύπτονται από εξαιρετικά φυσικά τοπία, ιδιαίτερα πλούσια σε βιοποικιλότητα (<http://gr.franceguide.com/>). Να αναφερθεί ότι οι υπερπόντιες αποικίες της Γαλλίας είναι (α) η Μαρτινίκα (La Martinique), η Γουαδελούπη (La Guadeloupe), η Ρεϋνιόν (La Réunion) και η Γουιάνα (La Guyane) (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>).

Εκτιμάται ότι περίπου 700 πειράματα ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών σε περισσότερα από 140 κράτη παγκοσμίως ξεκίνησαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1960, από τα οποία τα 11 στη Γαλλία και τα 150 στην Ευρώπη (Sorensen, 2002 όπως αναφέρεται στους Guineberteau et al., 2006).

Οι παράκτιες περιοχές κινδυνεύουν από διαβρώσεις και ανθρώπινες παρεμβάσεις. Η διάβρωση των ακτών μπορεί να οριστεί ως ‘η επιρροή της θάλασσας στη γη’ (Commission Européenne, 2004b: 4). Πρωταρχικός στόχος των ΟΤΑ που ασχολούνται με την προστασία των παράκτιων περιοχών είναι η καταπολέμηση της διάβρωσης. Η προστασία των περιοχών αυτών αφορά 883 πόλεις. Προστατεύονται 5.000 χιλιόμετρα ακτογραμμής στη Γαλλία και 6.200 στις γαλλικές αποικίες (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>).

Ο πρώτος νόμος που προέβλεπε την προστασία των παράκτιων περιοχών ήταν ο Νόμος της 10^{ης} Ιουλίου 1975, σύμφωνα με τον οποίο το ‘Conservatoire du Littoral’ έχει ως στόχο να παρεμβαίνει στους ‘παράκτιους δήμους’ (βλ. ενότητα 5.2.5). Ακολούθησε ο Νόμος του 1986 ‘για την προστασία των παράκτιων περιοχών’ (Rochette, 2007: 39). Οι γενικοί άξονες του νόμου αυτού είναι οι εξής: προστασία σπάνιων και ευαίσθητων περιοχών, συνετή χρήση του εδάφους των περιοχών αυτών από άποψη πολεοδομίας και τουρισμού, άνοιγμα των ακτών στο κοινό, αποδοχή στις περιοχές αυτές δραστηριοτήτων που είναι συνδεδεμένες με τη θάλασσα (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>).

Σχήμα 3.14: Αριστερά, παράκτια ΠΠ ‘Marais de Neyran’. Δεξιά, ‘Marais du Conseiller’.

Πηγή: Conseil Général de la Gironde, 2008

3.2.5 ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

Στη μητροπολιτική Γαλλία, το δίκτυο των βιολογικών αποθεμάτων περιλαμβάνει 205 βιολογικά αποθέματα, τα οποία καταλαμβάνουν συνολική επιφάνεια 38.000 εκτάρια. Στις γαλλικές αποικίες, το δίκτυο αποτελείται από 13 βιολογικά αποθέματα σε σύνολο 146.000 εκταρίων (ONF, 2007: 47). Τα βιολογικά αποθέματα προσεγγίζουν τις κατηγορίες I και IV των ΠΠ της IUCN (Martinez, 2008: 30).

Τα βιολογικά αποθέματα είναι πλούσιες δασικές εκτάσεις ΠΠ, σπάνιων ή εύθραυστων. Υπόκεινται σε καθεστώς δασών, με συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Περιβάλλοντος, του Υπουργείου Γεωργίας και της Εθνικής Υπηρεσίας Δασών (CETE Méditerranée, 2008: 8). Συμπληρωματικά της διαχείρισης των δασών, τα βιολογικά αποθέματα παρέχουν επιπλέον ειδική προστασία και διαχείριση για τις πιο ξεχωριστές περιοχές των δημόσιων δασών. Αποτελούν ένα εργαλείο για την προστασία των δημόσιων δασών ιδιαίτερα καλά προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητές τους (Martinez, 2008: 29).

Τα βιολογικά αποθέματα διακρίνονται στα 'Κατευθυνόμενα Βιολογικά Αποθέματα' (Réserves biologiques dirigées) και στα 'Ολοκληρωμένα Βιολογικά Αποθέματα' (Réserves biologiques intégrales) (Martinez, 2008: 29). Αυτές οι δύο κατηγορίες βιολογικών αποθεμάτων μπορούν να εφαρμοστούν είτε στα δάση του Κράτους είτε στα δάση της περιοχής, δηλαδή σε τοπικό επίπεδο (Cizel, 2010: 123).

Τα κατευθυνόμενα βιολογικά αποθέματα έχουν ως στόχο τη διατήρηση των αξιόλογων περιοχών και ειδών (Trounilliez, 2001: 209). Παρέχουν σε αυτή την πολιτιστική κληρονομιά την κανονιστική προστασία και την ειδική διαχείριση που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματική διατήρησή της (Martinez, 2008: 29). Επιπλέον, επιτρέπουν στο Εθνικό Δασαρχείο να παρεμβαίνει προκειμένου να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν τη βιοποικιλότητα της περιοχής (Cizel, 2010: 123).

Στα ολοκληρωμένα βιολογικά αποθέματα, η εκμετάλλευση των δασών απαγορεύεται και το δάσος γίνεται μια φυσική εξέλιξη. Οι στόχοι τους είναι η γνώση της φυσικής λειτουργίας των οικοσυστημάτων και η ανάπτυξη της βιοποικιλότητας που σχετίζεται με τα παλιά δέντρα. Αποτελούν πραγματικά 'εργαστήρια της φύσης'. Τα πρώτα σχέδια των ολοκληρωμένων βιολογικών αποθεμάτων χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1950 (Martinez, 2008: 29). Σε αυτά τα βιολογικά αποθέματα απαγορεύεται κάθε ανθρώπινη παρέμβαση που θα μπορούσε να αλλάξει τη λειτουργία του οικοσυστήματος (Trounilliez, 2001: 209), ενώ παράλληλα επιτρέπουν

στις εξελικτικές διαδικασίες των οικοσυστημάτων να εμφανίζονται φυσικά και με τον ίδιο στόχο (Cizel, 2010: 123).

Εκτός από τα Κατευθυνόμενα Βιολογικά Αποθέματα και τα Ολοκληρωμένα Βιολογικά Αποθέματα, τα Μικτά Βιολογικά Αποθέματα δημιουργούνται σε περιοχές που συνδυάζουν τους δύο παραπάνω τύπους πολιτιστικής κληρονομιάς (Martinez, 2008: 29).

Τα βιολογικά αποθέματα δημιουργούνται με διάταγμα του Υπουργείου Οικολογίας και Γεωργίας (Cizel, 2010: 123) για απεριόριστο χρονικό διάστημα (<http://www.conservation-nature.fr/>). Πρόκειται για ένα συμβατικό εργαλείο, δεδομένου ότι η κατάσταση των αποθεμάτων είναι το αποτέλεσμα των συμφωνιών μεταξύ του Υπουργείου Γεωργίας και του Εθνικού Δασαρχείου. Ευθύνη του τελευταίου είναι η τήρηση των κανονισμών και, εάν είναι απαραίτητο, το έργο της διαχείρισης (Cizel, 2010: 123). Το σχέδιο για τη δημιουργία τους υπόκειται σε γνωμοδότηση του Εθνικού Συμβουλίου για την Προστασία της Φύσης (<http://www.conservation-nature.fr/>).

Στην πράξη, μπορούμε να θεωρήσουμε τα βιολογικά αποθέματα ως εργαλείο της φύσης με κανονιστικό χαρακτήρα (Cizel, 2010: 123). Τέλος, τα βιολογικά αποθέματα αποτελούν ένα από τα δυνατά σημεία για την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και τις διεθνείς δεσμεύσεις της Γαλλίας (Martinez, 2008: 29).

Σχήμα 3.15: Πάνω, Βιολογικό Απόθεμα Rambouillet. Κάτω αριστερά, Βιολογικό Απόθεμα Mare à Goriaux. Κάτω δεξιά, Βιολογικό Απόθεμα στο δάσος του Mont Ventoux.

Πηγή: Cizel, 2010: 126-7; ONF, 2007: 46

3.2.6 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000

Η Γαλλία έχει ολοκληρώσει σε μια αντιπροσωπευτική βάση τις εδαφικές περιοχές του κοινοτικού Δικτύου Natura 2000, εκ των οποίων οι ΠΠ καλύπτουν 4,61 εκατομμύρια εκτάρια στο πλαίσιο της Οδηγίας για τους Οικοτόπους και 4,3 εκατομμύρια εκτάρια στο πλαίσιο της Οδηγίας για τα Πτηνά (Martinez, 2007: 12). Εξάλλου, 12,5% του μητροπολιτικού εδάφους της ανήκει στο Δίκτυο Natura 2000, ενώ οι θαλάσσιες ΠΠ της που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000 καλύπτουν 3,1 εκατομμύρια εκτάρια (Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l' Aménagement du territoire, 2009: 7). Ας σημειωθεί ότι η Γαλλία φιλοξενεί 131 από τους 216 τύπους οικοτόπων που περιλαμβάνονται στο κοινοτικό πλαίσιο της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (Theys, 2010: 3).

Η Γαλλία κατέχει μια ξεχωριστή θέση στην υλοποίηση αυτού του ευρωπαϊκού δικτύου. Είναι πράγματι ένα σταυροδρόμι βιογεωγραφικό της Ευρώπης, καθώς συγκεντρώνει στο μητροπολιτικό έδαφος 4 από τις 5 κύριες ζώνες της (Ατλαντικού, ηπειρωτική, μεσογειακή, αλπική, αρκτική) (Martinez, 2008: 51). Σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο, οι περιοχές του δικτύου διακρίνονται σε 2 κατηγορίες: α) ΖΕΠ και β) ΤΚΣ (Medina, 2010: 10). Οι ΖΕΠ περιλαμβάνουν περιοχές θαλάσσιες ή χερσαίες, στις οποίες ζουν άγρια πουλιά που περιλαμβάνονται σε ειδική λίστα του Συμβουλίου Επικρατείας, όπως επίσης και χερσαίες ή θαλάσσιες περιοχές αναπαραγωγής ή διαβίωσης το χειμώνα των ανωτέρω πτηνών. Οι ΤΚΣ περιλαμβάνουν φυσικά ενδιαιτήματα που απειλούνται, οικοσυστήματα με γλωρίδα και πανίδα που απειλείται, καθώς και οικοσυστήματα με γλωρίδα και πανίδα άξιες προστασίας εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων τους (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Συγκεκριμένα, η Γαλλία αποτελείται από 381 ΖΕΠ, σύμφωνα με την Οδηγία για τα Πτηνά, οι οποίες καταλαμβάνουν έκταση 76.297 τετραγωνικά χιλιόμετρα, και 1.366 ΤΚΣ, σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους, οι οποίες καταλαμβάνουν έκταση 72.418 τετραγωνικά χιλιόμετρα (Medina, 2010: 10). Στη Γαλλία οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 τείνουν να είναι μικρές και να συμπίπτουν περισσότερο με περιοχές απόλυτης προστασίας παρά μεγάλες περιοχές που καλύπτουν το 18,5-21% της χώρας όπως στην Ελλάδα (Κατσαδωράκης, 2008).

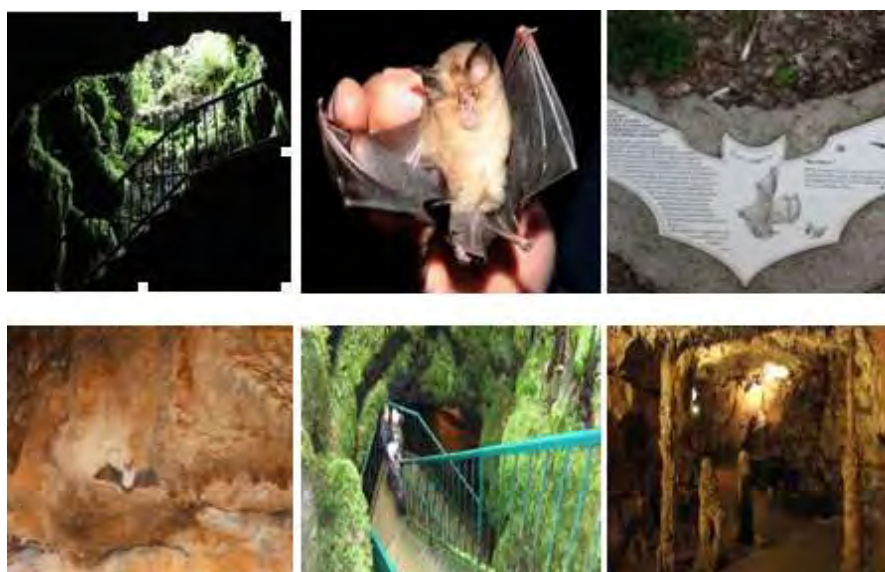
Πίνακας 3.4: ΠΠ της Γαλλίας ενταγμένες στο Δίκτυο Natura 2000

ΖΕΠ (Οδηγία για τα πουλιά)	381
ΤΚΣ (Οδηγία για τους Οικοτόπους)	1.366
Συνολικός αριθμός ΠΠ Natura 2000	1.747

Πηγή: Medina, 2010: 10, ίδια επεξεργασία.

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και συγκεκριμένα το άρθρο 6-1, που προέβλεπε τη δημιουργία του Δικτύου Natura 2000, ενσωματώθηκε στη γαλλική έννομη τάξη με τη διάταξη 2001-321 της 11^{ης} Απριλίου 2001 (VNF, 2006: 6) και κωδικοποιήθηκε στα άρθρα L. 414-1, L. 414-2 και L. 414-3 του Κώδικα Περιβάλλοντος (Makowiak, 2004: 100). Ακολούθησαν προεδρικά διατάγματα που κωδικοποιήθηκαν στον Αγροτικό Κώδικα. Ειδικότερα, ο Κώδικας Περιβάλλοντος προβλέπει ότι 'οι περιοχές Natura 2000 αποτελούν το αντικείμενο που προορίζονται να διατηρήσουν σε ένα ευνοϊκό επίπεδο και για μεγάλο χρονικό διάστημα τα φυσικά ενδιατήματα και τους πληθυσμούς ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας (...)'. Τα μέτρα αυτά λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες, καθώς και τις περιφερειακές και τοπικές ιδιαιτερότητες (Makowiak, 2004: 100).

Σχήμα 3.16: Σπήλαιο Gouffre de la Fage· σημαντική περιοχή Natura 2000 για τα πλούσια είδη νυχτερίδας που φιλοξενεί (14 από τα 33 είδη που υπάρχουν στη Γαλλία). Βρίσκεται στην περιοχή Noailles της περιφέρειας Limousin της κεντρικής Γαλλίας.

Πηγή: <http://www.natura.org/sites.html>

3.2.7 ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ (ΣΥΜΒΑΣΗ ΡΑΜΣΑΡ)

Η Σύμβαση Ραμσάρ είναι μια διεθνής συνθήκη για την προστασία των υδροβιότοπων, η οποία υιοθετήθηκε στην ιρανική πόλη Ραμσάρ το 1971. Παρέχει ένα πλαίσιο εθνικής δράσης και διεθνούς συνεργασίας για τη διατήρηση και βιώσιμη εκμετάλλευση των υδροτόπων (Association Rhin Vivant et Lebendiger Rhein, 2009: 7).

Ένας υδροτόπος ονομάζεται υδροτόπος διεθνούς σημασίας εφόσον πληροί ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια: 1) κριτήρια για τον χαρακτηρισμό των υδροτόπων ως διεθνούς ενδιαφέροντος ειδικά για τα υδρόβια πτηνά, 2) κριτήρια για τον χαρακτηρισμό των υδροτόπων ως διεθνούς ενδιαφέροντος ειδικά για τα φυτά και τα ζώα, 3) κριτήρια για το χαρακτηρισμό των υδροτόπων ως διεθνούς ενδιαφέροντος λόγω του μοναδικού και αντιπροσωπευτικού χαρακτήρα τους (Frazier, 1999: 23). Οι υδροτόποι αποτελούν μερικούς από τα πιο παραγωγικούς φυσικούς οικοτόπους και από τις πιο πολύτιμες φυσικές εκτάσεις (Tiner, 1984 όπως αναφέρεται στους Christopoulou and Tsachalidis, 2004: 445). Είναι δυναμικές περιοχές που επηρεάζονται τόσο από φυσικούς όσο και από ανθρώπινους παράγοντες (Chatterjee et al., 2008: 7). Παρέχουν πολλές σημαντικές λειτουργίες για την κοινωνία και είναι οικολογικά ευαίσθητα και εύθραυστα οικοσυστήματα (Turner et al, 2000; Mitsch and Gosselink, 2000 όπως αναφέρεται στους Christopoulou and Tsachalidis, 2004: 445). Σύμφωνα με τη Σύμβαση, το θεμελιώδες χαρακτηριστικό ενός υδροτόπου είναι το υγρό στοιχείο, δηλαδή το νερό που καλύπτει πρόσκαιρα ή μόνιμα μία έκταση, που μπορεί να είναι ακόμη και θαλάσσιο μικρού βάθους (Τριανταφύλλου, 2004).

Αποστολή της Σύμβασης για τους Υδροτόπους Διεθνούς Σημασίας ως Ενδιατήματα για τα υδρόβια πουλιά είναι 'η διατήρηση και συνετή χρήση των υδροτόπων μέσω τοπικών, περιφερειακών και εθνικών δράσεων, καθώς και μέσω της διεθνούς συνεργασίας, όπως και η συμβολή στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο' (Secrétariat de la Convention de Ramsar, 2010: 1). Η Σύμβαση προβλέπει, επίσης, τη συνεργασία των συμβαλλομένων μερών. Αυτά οφείλουν να ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες και απόψεις σχετικά με το βαθμό εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τη Σύμβαση, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για διασυνοριακούς υδροτόπους (Τριανταφύλλου, 2004).

Η Σύμβαση Ραμσάρ υπεγράφη από τη Γαλλία το 1971, ενώ επικυρώθηκε το 1986 (SNPN, 2011: 1,3). Το 1995 υιοθέτησε το Εθνικό πρόγραμμα δράσης για την

προστασία των υδρόβιων πτηνών (SNPN, 2011: 3-4). Υπογράφοντας τη Συνθήκη αυτή, η Γαλλία έχει μια διεθνή υποχρέωση προστασίας των υδροβιότοπων της. Με τη Συνθήκη αυτή προστατεύονται περιοχές ελών, περιοχές υδάτινες με φυσικές ή τεχνητές που το νερό ρέει ή είναι στάσιμο (<http://www.ramsar.org>). Να σημειωθεί ότι η διαφύλαξη και διαχείριση των ζωνών αυτών προστασίας, που χαρακτηρίστηκαν έτσι καθώς πληρούσαν τα κριτήρια που τέθηκαν από τη Συνθήκη Ραμσάρ, είναι πιο σημαντική από όλα τα άλλα σχετικά μέτρα, όπως για παράδειγμα τα μέτρα προστασίας των παράκτιων περιοχών (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Μέχρι σήμερα 41 υγρότοποι έχουν οριστεί από τη γαλλική κυβέρνηση ως Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας για τα υδρόβια πτηνά, σύμφωνα με τη Συνθήκη Ραμσάρ (Brochet et al., 2011: 10; <http://www.ramsar.org>). Από αυτές τις 41 ΠΠ που έχουν ενταχθεί στη Σύμβαση, οι 32 ανήκουν στη μητροπολιτική Γαλλία και οι 9 στις γαλλικές αποικίες, ενώ καλύπτουν συνολικά 3.308.260 εκτάρια υγροτόπων (<http://www.ramsar.org>).

Σχήμα 3.17: ΠΠ της Γαλλίας σύμφωνα με τη Συνθήκη Ραμσάρ. Πάνω αριστερά, Υγρότοπος Camargue. Πάνω δεξιά, Υγρότοπος Rayol Canadel. Κάτω αριστερά, Υγρότοπος Lac d'annecy. Κάτω δεξιά, Υγρότοπος Plaine des lacs στη Νέα Καληδονία.

Πηγή: <http://www.ramsar.org>

3.2.8 ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΒΙΟΣΦΑΙΡΑΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία ΠΠ (Bellin, 2008: 6). Ορίζονται ως ‘περιοχές των χερσαίων και παράκτιων-θαλάσσιων οικοσυστημάτων, οι οποίες αναγνωρίζονται διεθνώς για την προώθηση και επίδειξη μιας ισορροπημένης σχέσης μεταξύ ανθρώπων και φύσης’ (Kelleher, 1999: 5).

Πρόκειται για εδάφη που καλύπτονται από το πρόγραμμα της UNESCO (Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture), η οποία στοχεύει στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, με βάση τη διατήρηση και την ανάπτυξη των τοπικών πόρων, καθώς και τη συμμετοχή του πολίτη (CETE Méditerranée, 2008: 6). Τα αποθέματα βιόσφαιρας θεμελιώνονται στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα 'Άνθρωπος και Βιόσφαιρα' (MAB) της UNESCO, που ξεκίνησε το 1970 (Monédiaire, 2005: 3).

Ως αποθέματα βιόσφαιρας επιλέγονται μεγάλα οικοσυστήματα, χερσαία, παράκτια ή θαλάσσια. Θα πρέπει να πληρούν τρεις βασικές λειτουργίες: (α) διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής ποικιλότητας, (β) προνομιακή θέση για την έρευνα, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, (γ) ανάπτυξη μοντέλων διαχείρισης των ειδών και των περιοχών για την αειφόρο ανάπτυξη (CETE Méditerranée, 2008: 6). Τα αποθέματα βιόσφαιρας μπορούν να θεωρηθούν και ως εργαλεία αειφόρου περιφερειακής ανάπτυξης, εάν συνειδητά και σκόπιμα λύνουν περιφερειακά προβλήματα και προσπαθούν να επιτύχουν περιφερειακούς στόχους (Hammer, 2007: 40).

Η Γαλλία αποτελείται από 10 Αποθέματα Βιόσφαιρας, σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO 'Άνθρωπος και Βιόσφαιρα', τα οποία καταλαμβάνουν έκταση 892.100 εκτάρια (Martinez, 2007: 14). 8 από αυτά βρίσκονται στη μητροπολιτική Γαλλία, ενώ 2 στις γαλλικές αποικίες (<http://www.unesco.org/>).

Πίνακας 3.5: Τα 10 Αποθέματα Βιόσφαιρας στη Γαλλία, σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO

Αποθέματα Βιόσφαιρας
1. Mer d'Iroise
2. Pays de Fontainebleau
3. Mont Ventoux
4. Cévennes National Park
5. Camargue
6. Palatinate Forest-Vosges Mountains (μαζί με τη Γερμανία)
7. Archipel de la Guadeloupe
8. Atoll de Taïaro
9. Vallée du Fango
10. Lubéron

Πηγή: http://www.multilingualarchive.com/ma/enwiki/en/List_of_biosphere_reserves_in_France

Σχήμα 3.18: Τα 8 Αποθέματα Βιόσφαιρας που βρίσκονται στη μητροπολιτική Γαλλία

Πηγή: <http://www.unesco.org/>

Η Γαλλία αποτελείται, επίσης, από 33 μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς (Bardiau, 2011). Για να χαρακτηριστεί ένα μνημείο Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά από την UNESCO, πρέπει να πληροί τα εξής τέσσερα κριτήρια: (α) αξιοσημείωτο βιολογικό και φυσικό περιβάλλον για την εξέλιξη των οικοσυστημάτων, (β) η παρουσία κατοίκων να ευνοεί την εξαιρετική διατήρηση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων και των απειλούμενων ειδών και των υπό εξαφάνιση ειδών, (γ) εξαιρετική φυσική ομορφιά, (δ) αντιπροσωπευτικό δείγμα της γήινης ιστορίας (<http://gr.franceguide.com/>).

Σχήμα 3.19: Η λιμνοθάλασσα της Νέας Καληδονίας χαρακτηρίστηκε από την UNESCO το 2008 Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τα 2/3 των 23.000 km² της.

Πηγή: <http://gr.franceguide.com/>

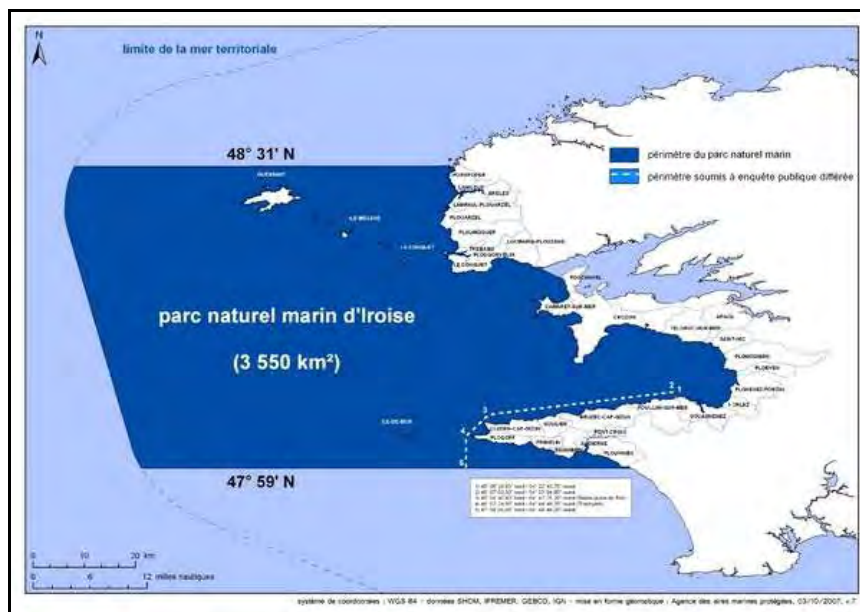
3.2.9 ΕΘΝΙΚΑ ΦΥΣΙΚΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΑΡΚΑ

Τα 'Εθνικά Φυσικά Θαλάσσια Πάρκα' αποτελούν καινούρια κατηγορία ΠΠ της Γαλλίας (Cizek, 2010: 127). Ο νέος αυτός τύπος ΠΠ δημιουργήθηκε με τον πρόσφατο γαλλικό Νόμο της 14^{ης} Απριλίου 2006 (Martinez, 2007: 4). Οι βασικές αποστολές του Νόμου αυτού ήταν: (α) η υποστήριξη των δημόσιων πολιτικών τόσο για τη δημιουργία όσο και για τη διαχείριση των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ), (β) ο συντονισμός του δικτύου διαχείρισης των ΘΠΠ και (γ) η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων και της χρηματοδότησης που προβλέπονται για τα Φυσικά Θαλάσσια Πάρκα ή άλλες ΘΠΠ που βρίσκονται υπό την αιγίδα του (<http://www.aires-marines.fr/>). Να σημειωθεί ότι οι ΘΠΠ έχουν κερδίσει παγκόσμια αναγνώριση ως αποτελεσματικά εργαλεία για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και εννοούνται πολύ στη Μεσόγειο (Abdulla et al., 2008: 12).

Τα περισσότερα μέτρα προστασίας είχαν παρθεί για το χερσαίο περιβάλλον και ήταν δύσκολα εφαρμόσιμα στο θαλάσσιο περιβάλλον. Σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο, τα φυσικά θαλάσσια πάρκα προορίζονται να συμβάλουν: (α) στην απόκτηση γνώσης σχετικά με τη θαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά, (β) στην προστασία της και (γ) στην αειφόρο ανάπτυξη του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Στόχος είναι μέχρι το 2012 να δημιουργηθούν 10 φυσικά θαλάσσια πάρκα (Martinez, 2008: 16). Σήμερα υπάρχουν ήδη τρία φυσικά θαλάσσια πάρκα (<http://www.aires-marines.fr/>).

Το πρώτο Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο είναι το Πάρκο Iroise (βλ. σχήμα 3.20) (Martinez, 2008: 3). Δημιουργήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2007 και καταλαμβάνει έκταση 3.500 τετραγωνικά χιλιόμετρα (Martinez, 2008: 16). Πρόκειται για μια μοναδική θαλάσσια περιοχή, ένα περιβάλλον σημαντικής φυσικής κληρονομιάς (Canteri, 2009: 11). Στο Θαλάσσιο Πάρκο Iroise δραστηριοποιείται μια κοινότητα ψαράδων εδώ και πάρα πολλά χρόνια, ενώ το θαλάσσιο περιβάλλον του έχει πολλές χρήσεις: επαγγελματική αλιεία, αλιεία για τον ελεύθερο χρόνο, τουρισμός, ναυτιλία. Επίσης, είναι ένα πολύ σημαντικό μέρος παγκοσμίως για τα θαλάσσια δρομολόγια (<http://www.parc-marin-iroise.gouv.fr/>).

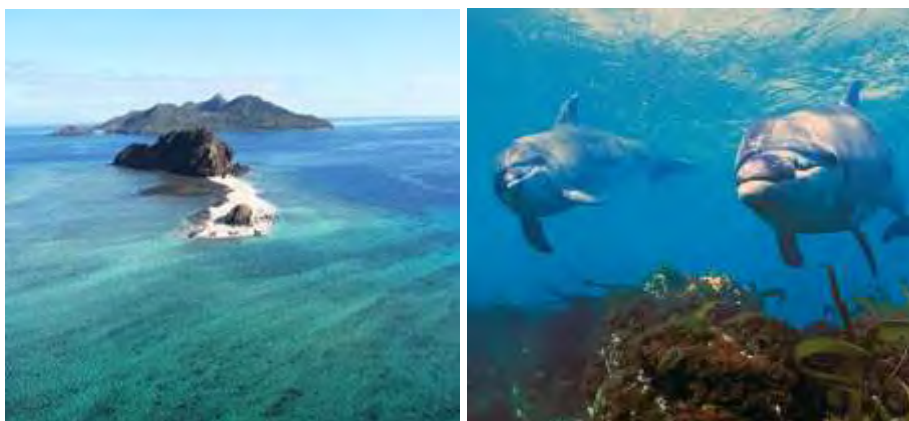
Σχήμα 3.20: Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Iroise. Αποτελεί το πρώτο Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο της Γαλλίας. Δημιουργήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2007 και καταλαμβάνει έκταση 3.500 km².

Πηγή: <http://www.aires-marines.fr/>

Στη συνέχεια, δημιουργήθηκε το Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο 'Mayotte' με διάταγμα που υπεγράφη στις 18 Ιανουαρίου 2010. Είναι το πρώτο φυσικό θαλάσσιο πάρκο στις υπερπόντιες αποικίες της Γαλλίας και καλύπτει 68.381 km² (βλ. σχήμα 3.21). Το τρίτο φυσικό θαλάσσιο πάρκο βρίσκεται πλέον στον κόλπο της 'Lion' και είναι το πρώτο της Μεσογείου. Το διάταγμα που προέβλεπε τη δημιουργία του δημοσιεύτηκε στις 13 Οκτωβρίου 2011. Καλύπτει 4.019 km² και περίπου 100 χιλιόμετρα ακτογραμμής (<http://www.aires-marines.fr/>).

Σχήμα 3.21: Αριστερά, Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Mayotte (2010). Είναι το πρώτο φυσικό θαλάσσιο πάρκο στις υπερπόντιες αποικίες της Γαλλίας. Δεξιά, Φυσικό Θαλάσσιο Πάρκο Iroise.

Πηγή: <http://www.aires-marines.fr/>; Canteri, 2009: 10

Οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των αλιευτικών δραστηριοτήτων και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων είναι πολλές και μπορούν να έχουν άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στη θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα. Οι θαλάσσιοι πόροι εξαρτώνται, επίσης, από την ποιότητα των οικοσυστημάτων στα οποία ανήκουν (Sann, 2001: 45). Στο θαλάσσιο δημόσιο τομέα δεν είναι οι περιφέρειες αλλά οι υπουργοί, αντιστοίχως, που είναι οι αρμόδιοι επιφορτισμένοι για την οικολογία και την αλιεία (Cizel, 2010: 112).

Η διαδικασία, συνεπώς, της δημιουργίας ενός φυσικού θαλάσσιου πάρκου ξεκινάει με την πρωτοβουλία του αρμόδιου Υπουργού για τη Θάλασσα και του αντίστοιχου νομάρχη της περιοχής όπου θα δημιουργηθεί το πάρκο (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Για την ανακήρυξή του εκδίδεται ΥΑ, αφού προηγηθεί έρευνα στην περιοχή, η οποία κινητοποιείται από τις παράκτιες πόλεις που ενδιαφέρονται για το έργο. Η απόφαση αυτή καθορίζει τα όρια του πάρκου και τη σύνθεση του φορέα διαχείρισής του (<http://www.aires-marines.fr/>).

3.3 ΟΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε στα πρώτα στάδια του θεσμού των ΠΠ ήταν η απόλυτη προστασία φυσικών περιοχών και ο αποκλεισμός των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Στην πορεία η προσέγγιση αυτή εγκαταλείφθηκε και έδωσε τη θέση της στην αντίληψη της ενσωμάτωσης της ΠΠ στον περιβάλλοντα χώρο και της στενής σύνδεσης της προστασίας με την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων (<http://www.ekby.gr/>).

Οι ΠΠ στην Ελλάδα μπορούν και θα πρέπει να αποτελέσουν τοπικούς πόλους βιώσιμης ανάπτυξης. Η διασπορά τους σε όλη την επικράτεια αλλά και η διάχυση των ωφελημάτων τους στο σύνολο της ελληνικής κοινωνίας μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μία άλλου τύπου ανάπτυξη, μία ήπια ανάπτυξη συμβατή με τη διατήρηση του περιβάλλοντος (<http://ellinikifysi.gr/>).

Η προστασία και διατήρηση της φύσης μέσω της δημιουργίας ΠΠ έχει θεσμοθετηθεί στην Ελλάδα εδώ και πολλά χρόνια (Χατζηχαραλάμπους, 2006: 2). Συγκεκριμένα, η πρώτη προσπάθεια έγινε το 1937 με την έκδοση του Ν. 856/1937 'Περί Εθνικών Δρυμών'. Το 1938 ιδρύθηκε ο πρώτος Εθνικός Δρυμός στον Όλυμπο (EKBY, 2001: 6).

Σχήμα 3.22: Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (ΕΘΠΑΒΣ) είναι το πρώτο Θαλάσσιο Πάρκο της Ελλάδας, και η μεγαλύτερη προστατευμένη θαλάσσια περιοχή στην Ευρώπη (περίπου 2,220 km²).

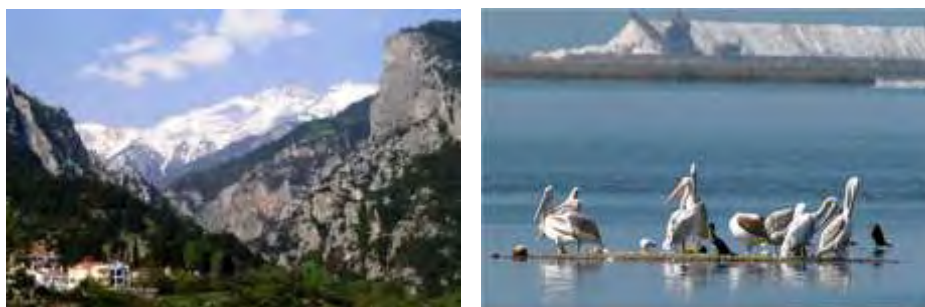

Πηγή: <http://ellinikifysi.gr/>

Ο αριθμός των ΠΠ της χώρας μας αυξήθηκε από το έτος 1900 μέχρι το 2003 (http://www.parnitha-np.gr/index_prostateuomenes.htm). Περισσότερες από τετρακόσιες περίπου περιοχές της Ελλάδας με ιδιαίτερο οικολογικό ενδιαφέρον έχουν ενταχθεί στο ευρωπαϊκό Δίκτυο ΠΠ (<http://ellinikifysi.gr/>). Σκοπός της ένταξης των περιοχών στο δίκτυο αυτό είναι η διατήρηση, βιώσιμη διαχείριση και ανάδειξή τους, η οποία θα οδηγήσει σε αύξηση των τοπικών εισοδημάτων και σε αντιμετώπιση του κοινωνικού και γεωγραφικού αποκλεισμού που παρατηρείται στις περισσότερες από αυτές τις περιοχές (<http://www.minenv.gr/>; <http://ellinikifysi.gr/>).

Στην Ελλάδα φυσικές περιοχές αναγνωρίζονται ως προστατευόμενες είτε μέσω του χαρακτηρισμού τους με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, είτε με την κατοχύρωσή τους στο πλαίσιο διεθνών συμβάσεων, τις οποίες έχει κυρώσει η χώρα και διεθνών ή ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών (ΕΚΒΥ, 2011: 7). Οι κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 4.3.1 παράλληλα με το θεσμικό καθεστώς τους (βλ. κεφάλαιο 4.3).

Σχήμα 3.23: Αριστερά, Εθνικό Πάρκο Δρυμού Ολύμπου. Εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000. Δεξιά, άποψη από τη λιμνοθάλασσα Μεσολογίου.

Πηγή: <http://www.econews.gr>

3.3.1 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000

Το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα απαρτίζεται τον Απρίλιο του 2010 από 241 ΤΚΣ και 202 ΖΕΠ. Οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν χωρική αλληλοεπικάλυψη (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=13dUwY5yc7U%3D&tabid=432>). Μάλιστα, 31 ΤΚΣ είναι απολύτως ταυτόσημοι με ΖΕΠ όσον αφορά στην έκταση και τη χωροθέτησή τους (<http://www.ekby.gr/>). ΕΖΔ δεν έχουν κηρυχθεί ακόμη στην Ελλάδα (μέχρι τις αρχές του έτους 2012) (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=13dUwY5yc7U%3D&tabid=432>). Οι ΤΚΣ και οι ΖΕΠ, αν δε μετρηθούν διπλά οι αλληλεπικαλύψεις, καταλαμβάνουν έκταση περίπου 4.294.960 εκτάρια. Το χερσαίο τμήμα της έκτασης του δικτύου Natura 2000 καταλαμβάνει το 27,29% της ελληνικής χέρσου ενώ το θαλάσσιο το 6,1% των χωρικών υδάτων (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=13dUwY5yc7U%3D&tabid=432>; <http://www.ekby.gr/>).

Πίνακας 3.6: Ποσοστό που καταλαμβάνουν οι χρήσεις γης εντός του ελληνικού τμήματος του Δικτύου Natura 2000 το 2008

Ποσοστό έκτασης του Natura 2000	Χρήσεις γης
0,5%	Αστικοποιημένες περιοχές
9%	Αγροτικές περιοχές - λιβάδια
5%	Αγροτικές περιοχές με εκτάσεις φυσικής βλάστησης
23%	Δάση
11%	Βοσκότοποι
24%	Θάμνοι
1%	Παραλίες - Βράχοι
5%	Βάλτοι - αραιή βλάστηση
3%	Εσωτερικά ύδατα - αλυκές - λιμνοθάλασσες
19%	Θάλασσα - ωκεανός

Πηγή: <http://www.minenv.gr/>; ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007a: 12

Ο κατάλογος των ΤΚΣ στην χέρσο της Ελλάδας θεωρείται πλήρης σχεδόν στο σύνολό του. Παραμένουν εκκρεμότητες που αφορούν στο θαλάσσιο χώρο και αποτελούν εκκρεμότητα όχι μόνον για την Ελλάδα αλλά για ολόκληρη την Ευρώπη (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=13dUwY5yc7U%3D&tabid=432>).

Όσον αφορά τον κατάλογο των ΖΕΠ, έχουν επισημανθεί από την ΕΕ εκκρεμότητες που αφορούν στην κήρυξη ως ΖΕΠ περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας. Η Ελλάδα έχει καταδικαστεί σχετικά από το ΔΕΚ (Νόνα, 2010: 19). Η πλειοψηφία των περιοχών είναι και οι ίδιες

μεγάλης έκτασης. Η μέση τιμή της έκτασης των περιοχών βρίσκεται περίπου στα 5.000 εκτάρια (<http://www.minenv.gr/>).

Σχήμα 3.24: Οι Υγρότοποι Κοτυχίου – Δάσος Στροφυλιάς είναι σημαντικό Εθνικό Πάρκο, η έκταση του οποίου μοιράζεται στους νομούς Αχαΐας και Ηλείας. Αποτελούν ΖΕΠ και ΤΚΣ. Η λιμνοθάλασσα Κοτύχι περιλαμβάνεται και στους Υγροτόπους Ραμσάρ.

Πηγή: <http://ellinikifysi.gr>

Στη χώρα μας το 2011 προστέθηκαν στο δίκτυο Natura 2000 δύο νέες περιοχές: το παράκτιο τμήμα και η θαλάσσια ζώνη των Βραχονησίδων Καλόγεροι, έκτασης 21,7 τετραγωνικών χιλιομέτρων και το παράκτιο τμήμα και η θαλάσσια ζώνη της νήσου Γυάρου, έκτασης 261 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Οι συγκεκριμένες τοποθεσίες καλύπτονται εκτενώς από λιβάδια Ποσειδωνίας και υφάλους, ενώ αυτές οι περιοχές αποτελούν τόπους αναπαραγωγής ενός σημαντικού πληθυσμού της απειλούμενης θαλάσσιας φώκιας *Monachus monachus* (<http://www.biodiversity.gr/>)

Η ομάδα με το μεγαλύτερο αριθμό εκπροσώπων στην Ελλάδα σε σχέση με τον αριθμό ειδών των παραρτημάτων των δύο Οδηγιών είναι τα πτηνά του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. 64% του αριθμού των προστατευόμενων πτηνών σε ευρωπαϊκό επίπεδο απαντάται και στη χώρα μας (Νόνα, 2010: 21). Υψηλή είναι και η παρουσία των θηλαστικών με 43% των κοινοτικών ειδών να εμφανίζονται στην Ελλάδα, των ερπετών με 41% και των τύπων οικοτόπων με 40%. Χαμηλότερο ποσοστό αριθμού ειδών σε σχέση με τα κοινοτικώς προστατευόμενα είδη έχει η ομάδα των φυτών (9%) (<http://www.minenv.gr/>).

Πίνακας 3.7: Καταγραφή οικοτόπων και ειδών για την Ελλάδα το 2008

Οικότοποι – Είδη
88 τύποι οικοτόπων
5 αμφίβια
10 ερπετά
22 ιχθείς
13 ασπόνδυλα
22 θηλαστικά
40 φυτά
125 πτηνά Παρ. Ι Οδηγίας πτηνών
217 αποδημητικά πτηνά

Πηγή: <http://www.minenv.gr/>

Ο μεγάλος αριθμός ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντώνται στην Ελλάδα έχει ευρεία εξάπλωση στον ελλαδικό χώρο (<http://www.minenv.gr/>). Τύποι οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ έχουν καταγραφεί σε όλους τους ΤΚΣ (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007α: 12). Διαδεδομένες είναι και οι ομάδες των αμφιβίων – ερπετών και των θηλαστικών. Αμφίβια και ερπετά απαντώνται σε 188 ΤΚΣ. Θηλαστικά απαντώνται σε 179 ΤΚΣ. Προκύπτει λοιπόν, ότι λόγω της μεγάλης έκτασης των περιοχών και της ιδιαίτερης βιοποικιλότητας του ελληνικού χώρου, οι περιοχές είναι μικτές και περιλαμβάνουν ποικιλία τύπων οικοτόπων και οικοτόπων ειδών (<http://www.minenv.gr/>; Νόνα, 2010: 21).

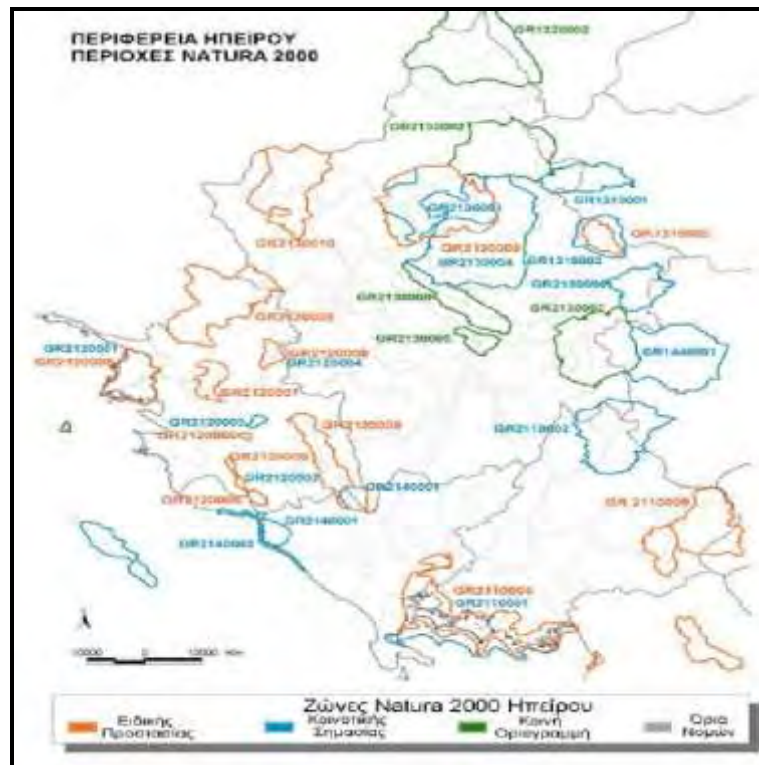
Στο παράρτημα Ι παρατίθεται αναλυτικός πίνακας με όλες τις ελληνικές ΠΠ που μέχρι στιγμής έχουν συμπεριληφθεί στο ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000.

Πίνακας 3.8: Είδη - τύποι οικοτόπων και αριθμός περιοχών στις οποίες συναντώνται.

Οικότοποι - είδη	Αριθμός Περιοχών
Τύποι οικοτόπων	236
Αμφίβια - ερπετά	188
Ιχθείς	63
Ασπόνδυλα	60
Θηλαστικά	179
Φυτά	62
Πτηνά	151

Πηγή: <http://www.minenv.gr/>

Σχήμα 3.25: Παράδειγμα απεικόνισης περιοχών του κοινοτικού δικτύου Natura 2000 από την περιφέρεια Ηπείρου.

Πηγή: http://www.epirus.gov.gr/images/natura_map.jpg όπως αναφέρεται στους Μαρδίνη κ.ά., 2008: 133

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαρκώς επιταχυνόμενη εξαφάνιση των μορφών ζωής, δηλαδή των ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας, οδήγησαν τη διεθνή κοινότητα να προβάλλει την αναγκαιότητα διατήρησης της φύσης, δηλαδή του φυσικού χώρου και των μορφών ζωής που αναπτύσσονται σε αυτόν και να λάβει μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση (Χορμόβα, 2007: 8). Ως προσφορότερο μέσο για την επίτευξη του προαναφερόμενου σκοπού έχει επιλεγεί ο θεσμός της ίδρυσης προστατευόμενων φυσικών περιοχών (Προμπονάς, 2007: 68-70 όπως αναφέρεται στις Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 72). Εκείνο που διαφοροποιεί τις ΠΠ από άλλες παρόμοιες εκτάσεις είναι το γεγονός ότι διέπονται από ιδιαίτερο νομοθετικό καθεστώς και η ανάγκη ειδικής προστασίας και διαχείρισης τους κατοχυρώνεται από τη πολιτεία (Κασιούμης, 1995 όπως αναφέρεται στις Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 35).

Το πρώτο βήμα για τη λειτουργία ενός συστήματος ΠΠ είναι η θεσμική κατοχύρωση των περιοχών, έτσι ώστε η ύπαρξή τους να είναι σαφής και μακροπρόθεσμα σεβαστή από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και το ευρύ κοινό (<http://www.callisto.gr/>). Με τον όρο θεσμική κατοχύρωση εννοούμε αποφάσεις (Προεδρικά Διατάγματα (ΠΔ) ή έστω ΚΥΑ), οι οποίες να είναι δημοσιευμένες στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (WWF Ελλάς, 2004: 12). Το θεσμικό πλαίσιο παρέχει σημαντικά εργαλεία στους ενδιαφερόμενους φορείς, δηλαδή τους ΟΤΑ, ΦΔ, περιβαλλοντικές οργανώσεις και κινήσεις πολιτών, για την προστασία και διαχείριση περιοχών που έχουν οικολογική σημασία, καθώς και την ανάπτυξη ανθρώπινων δραστηριοτήτων συμβατών με το αντικείμενο προστασίας τους (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003 όπως αναφέρεται στις Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 33).

Η όποια θεσμική κατοχύρωση πάντως μπορεί να φέρει αποτελέσματα μόνο μέσα σε ένα περιβάλλον αποδοχής από την τοπική κοινωνία, τις τοπικές αρχές αλλά και τα γειτονικά προς την ΠΠ οικονομικά συμφέροντα. Περαιτέρω, είναι βασικό η τοπική κοινωνία να γνωρίζει με σαφήνεια τα όρια της ΠΠ και τους περιορισμούς που μπορεί να συνεπάγεται το καθεστώς προστασίας για τις δραστηριότητές τους (WWF Ελλάς, 2004: 12).

Η σημαντικότερη πτυχή της θεσμικής κατοχύρωσης των ΠΠ αφορά στην εφαρμογή της νομοθεσίας (WWF Ελλάς, 2004: 13). Σε γενικές γραμμές, η νομοθεσία θεωρείται ως ο θεμέλιος λίθος μιας ΠΠ (Phillips, 2002: 17). Σε έρευνα του WWF σε ΠΠ, η εφαρμογή και επιβολή της νομοθεσίας αξιολογείται ως η βασικότερη διαχειριστική δράση. Προέκυψε ότι ο βαθμός εφαρμογής της νομοθεσίας σε μια ΠΠ σχετίζεται σημαντικά με τη συνολική αποτελεσματικότητα της διαχείρισης. Η εφαρμογή σχετίζεται αφενός με την ύπαρξη φύλαξης προκειμένου να διαπιστώνονται οι τυχόν παραβάσεις και αφετέρου με τη λειτουργία ενός συστήματος που θα εξασφαλίζει την επιβολή των όποιων κυρώσεων (WWF Ελλάς, 2004: 13).

Σχήμα 4.1: Η περιοχή της λιμνοθάλασσας Κοτυχίου και του δάσους της Στροφυλιάς στη Ηλεία είναι εν μέρει θεσμικά κατοχυρωμένη, καθώς έχει εκδοθεί ΚΥΑ προστασίας.

Πηγή: <http://www.ilianet.gr>

Η μη θεσμική κατοχύρωση συνδέεται άμεσα και με την έλλειψη σαφώς κατοχυρωμένων ορίων στις ΠΠ. Ζώνες προστασίας έχουν προσδιοριστεί για τις ΠΠ όπου είχαν εγκριθεί οι σχετικές Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΠΜ) (WWF Ελλάς, 2004: 14). Η διάρκεια ισχύος των ΕΠΜ ορίζεται σε 15 έτη. Εντός δύο ετών από την έγκριση της σχετικής ΕΠΜ πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες οριοθέτησης της ΠΠ και η θεσμοθέτηση μέτρων προστασίας και διαχείρισης με βάση την εγκεκριμένη ΕΠΜ (<http://www.opengov.gr/minenv/>).

Η έλλειψη θεσμικής κατοχύρωσης αντανακλάται και στο βαθμό αποδοχής του καθεστώτος προστασίας από τις τοπικές κοινωνίες. Όπου έχουν γίνει ειδικά προγράμματα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης η αποδοχή συνήθως αυξάνεται, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις το Δίκτυο Natura 2000 αντιμετωπίζεται συχνά ως ένα

σύνολο απαγορεύσεων ανάλογο των Περιοχών Απόλυτης Προστασίας της Φύσης (WWF Ελλάς, 2004: 14).

Πρέπει να αναφερθεί ότι πολλές περιοχές που αξίζουν προστασία δεν έχουν ακόμη τυπική και νομική αναγνώριση. Ωστόσο, μια αποτελεσματική νομική βάση είναι συνθήτως απαραίτητη προκειμένου να καθιερωθεί και να διαχειριστεί μια ΠΠ (Phillips, 2002: 17).

Στις επόμενες ενότητες αυτού του κεφαλαίου παρουσιάζεται το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των ΠΠ. Η κάθε ενότητα χωρίζεται σε δύο μέρη: (α) την εθνική νομοθεσία (παρουσίαση των σημαντικότερων εθνικών νόμων για τη θέσπιση και διαχείριση ΠΠ) και (β) την ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία (παρουσίαση των δύο Οδηγιών, βάσει των οποίων δημιουργείται το ευρωπαϊκό Δίκτυο ΠΠ Natura 2000, και σειράς διεθνών συμβάσεων, τις οποίες έχουν υπογράψει οι δύο χώρες για την προστασία των ΠΠ).

4.2 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 και τις αρχές της δεκαετίας του 1970 παρατηρείται μία μεταστροφή της διεθνούς κοινής γνώμης στα περιβαλλοντικά θέματα και μία ανησυχία για την τύχη του πλανήτη μας (Μίχας, 2008: 61). Επίσης, η προστασία της βιοποικιλότητας και η διαφύλαξη των ΠΠ αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της πολιτικής της ΕΕ (<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=224>).

Η συσσώρευση των οικολογικών προβλημάτων, τα οποία προκάλεσε η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη διεθνώς, οδήγησε στη συνειδητοποίηση της ανάγκης να προστατευθεί το περιβάλλον και οι δραστηριότητες του ανθρώπου πάνω στα φύση να υπαχθούν στη σφαίρα του δικαίου (Μίχας, 2008: 55). Έτσι, η Κοινότητα οδηγήθηκε στην ανάπτυξη κανόνων ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου για την προστασία του περιβάλλοντος μέσα από διεθνείς συμβάσεις υποχρεωτικού ή μη χαρακτήρα, καθώς και κοινοτικές οδηγίες (Schramm, 2010: 2).

Η Διάσκεψη της Στοκχόλμης του 1972 και η Διάσκεψη του Ρίο του 1992 συνέβαλαν σημαντικά στο διεθνές νομικό πλαίσιο των στόχων της προστασίας του περιβάλλοντος (Schramm, 2010: 6). Η Διακήρυξη της Στοκχόλμης πέτυχε δύο βασικούς στόχους: επέτρεψε τη δημιουργία περιβαλλοντικών θεσμών και αποτέλεσε την απαρχή ενός σώματος ουσιαστικού διεθνούς δικαίου στο τομέα του περιβάλλοντος. Το ουσιαστικό, όμως, βήμα προς την εξέλιξη του διεθνούς περιβαλλοντικού δικαίου συντελείται με τη διάσκεψη των ΗΕ το 1992 και τη

Διακήρυξη του Ρίο ντε Τζανέιρο, η οποία επιβεβαιώνει τις βασικές αρχές της Διακήρυξης της Στοκχόλμης (Μίχας, 2008: 67).

Η Γαλλία έχει εντάξει στη δική της νομοθεσία μια σειρά από διεθνείς συμβάσεις και κοινοτικές οδηγίες για την προστασία της φύσης (<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/ratifications.pdf>). Η δημιουργία και εφαρμογή του Δικτύου Natura 2000 στη Γαλλία φέρνει μια επιπλέον κοινοτική διάσταση (Martinez, 2007: 4). Η εφαρμογή του Δικτύου Natura 2000 σε πανευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί, όπως είναι γνωστό, όχι μόνο έναν αποτελεσματικό τρόπο διατήρησης της βιοποικιλότητας, αλλά επιπλέον συμβάλλει αποφασιστικά στην αειφόρο ανάπτυξη των ευρύτερων περιοχών (Christopoulou et al., 2004: 9). Τα σημαντικότερα κείμενα της ΕΕ που αφορούν στο καθεστώς και τη διαχείριση των ΠΠ συνοψίζονται στα ακόλουθα 2 νομοθετήματα: την Οδηγία των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) και την Οδηγία για τα Πουλιά (79/409/ΕΟΚ), οι οποίες από κοινού αποτελούν τη νομική βάση του Δικτύου (Παλιούρας, 2006 όπως αναφέρεται στη Νόνα, 2010: 14). Ο εθνικός Κώδικας Περιβάλλοντος της Γαλλίας προβλέπει ότι ‘οι περιοχές Natura 2000 αποτελούν το αντικείμενο που προορίζονται να διατηρήσουν σε ένα ευνοϊκό επίπεδο και για μεγάλο χρονικό διάστημα τα φυσικά ενδιαίτηματα και τους πληθυσμούς ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας’ (Makowiak, 2004: 100).

4.2.1 ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Πρέπει αρχικά να αναφερθεί ότι, σε αντίθεση με την Ελλάδα, όπως και πολλές άλλες χώρες, η Γαλλία δεν έχει ούτε είχε ποτέ ειδική νομοθεσία για τις ΠΠ. Η έννοια των ΠΠ δε χρησιμοποιείται πουθενά, ούτε καθορίζεται από τη γαλλική νομοθεσία, η οποία προτιμά να αναφέρει τις διάφορες κατηγορίες με το όνομά τους αντίστοιχα (π.χ. εθνικό πάρκο, περιφερειακό πάρκο, ΠΠ) (Guignier et Prieur, 2010: 7).

Μετά από τα βασιλικά καταφύγια θηραμάτων το δέκατο ένατο αιώνα, ο εικοστός αιώνας αποτέλεσε πρόσφορο έδαφος για την πολιτική προστασίας των φυσικών περιοχών στη Γαλλία (Martinez, 2007: 3). Οι γαλλικές ΠΠ θεμελιώνονται νομικά σε διαφορετικά νομικά κείμενα (νόμους) και κανονισμούς (διατάγματα), τα οποία ενσωματώθηκαν το 2000 στον Κώδικα Περιβάλλοντος. Επίσης, μερικές ΠΠ μπορεί να θεμελιώνονται σε άλλες τομεακές νομοθετικές πράξεις, όπως στον Αστικό και στο Δασικό Κώδικα (Guignier et Prieur, 2010: 9). Μετά τη δοκιμαστική λειτουργία του πρώτου Εθνικού Πάρκου Γαλλικών Εδαφών το 1901, καθώς και των πρώτων καταφυγίων που συστάθηκαν δυνάμει του νόμου για την προστασία των οικοτόπων

το 1930, δεν είχε πραγματικά τεθεί μέχρι τη δεκαετία του εξήντα το 'σώμα' των ΠΠ στη Γαλλία (Martinez, 2007: 4).

Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο στη Γαλλία είχαν εντατικοποιηθεί οι προσπάθειες για την προστασία της φύσης με την ψήφιση σχετικών νόμων και διαταγμάτων (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Ακολούθησε η υιοθέτηση πολλών θεμελιωδών κειμένων, όπως ο Νόμος για τα 'Ενικά Πάρκα' το 1960, το Διάταγμα για την ίδρυση των 'Περιφερειακών φυσικών Πάρκων' το 1967 και ο Νόμος για τη διαφύλαξη των παράκτιων περιοχών και των ακτών των λιμνών το 1975 (Martinez, 2007: 4). Πριν την ενσωμάτωση των νόμων που αφορούν το περιβάλλον στον Κώδικα Περιβάλλοντος, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο σημαντικότερος γαλλικός νόμος για το περιβάλλον θεωρείται ο Νόμος της 10^{ης} Ιουλίου 1976. Θεωρείται το πρώτο κείμενο που είδε σφαιρικά τα προβλήματα του περιβάλλοντος και προέβλεπε ένα σύστημα διαφύλαξης της προστασίας της χλωρίδας, της πανίδας και των οικοσυστημάτων. Από τότε η νομοθεσία στον τομέα του περιβάλλοντος έχει εμπλουτιστεί αισθητά (Camproux-Duffrène and Duruousseau, 2007: 10-1).

Επίσης, ο Νόμος της 10^{ης} Ιουλίου 1976 προέβλεπε την προστασία των παράκτιων περιοχών (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>) και τη δημιουργία των φυσικών αποθεμάτων (Guignier et Prieur, 2010: 10), ενώ εισήγαγε την έννοια του βιοτόπου (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Τα πρώτα διατάγματα για την προστασία των βιοτόπων εκδόθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (Comolet-Tirman et al., 2008: 5).

Συγκεκριμένα, αναφορικά με τις ΠΠ σχετικοί νόμοι υπήρχαν και πριν το 1976. Ειδικότερα, την 1^η Ιουλίου 1957 ψηφίστηκε ο εθνικός νόμος για την προστασία των 'φυσικών αποθεμάτων' (Veuillet, 2001), ο οποίος προβλέπει ιδιαίτερα μέτρα για τη διαφύλαξη των ΠΠ (<http://www.reserves-naturelles.org/>). Στις 24 Οκτωβρίου 1975 προβλέφθηκε με νόμο η δημιουργία των 'Περιφερειακών Πάρκων' (Gerber, 2004: 6). Στις 22 Ιουλίου 1960 ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος που προέβλεπε τη δημιουργία 'Εθνικών Πάρκων' στη Γαλλία (Mauz, 2007: 127; Guignier et Prieur, 2010: 10), ο οποίος πολύ αργότερα τροποποιήθηκε με το νόμο της 14^{ης} Απριλίου 2006 (Larrere, 2009: 36).

Η ιδέα της μεταρρύθμισης του ιδρυτικού αυτού νόμου της 22^{ης} Ιουλίου 1960 προέκυψε μέσα από συζητήσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πολλά χρόνια μετά ο καινούριος νόμος για τα εθνικά πάρκα της 14^{ης} Απριλίου 2006, που είναι ενσωματωμένος στον Κώδικα περιβάλλοντος (Larrere et al., 2009: 14). Ένας από

τους πρωτεργάτες του Νόμου αυτού στην έκθεσή του προς τον Πρωθυπουργό έγραψε πως τα εθνικά πάρκα είναι πρωτίστως ο συνδυασμός ανάμεσα στον πολιτισμό και τη φύση, ανάμεσα στην κληρονομιά και το μέλλον μας και γι' αυτό πρέπει να προστατευθούν (Mauz, 2007: 127). Σύμφωνα με τον Κώδικα Περιβάλλοντος και συγκεκριμένα το άρθρο L.331-1 αυτού, 'ένα εθνικό πάρκο μπορεί να δημιουργηθεί σε εδάφη ή υδάτινο περιβάλλον όπου το φυσικό περιβάλλον, ιδιαιτέρως η χλωρίδα και πανίδα, το έδαφος, το υπέδαφος, η ατμόσφαιρα, το νερό, το τοπίο ή ακόμα και η πολιτιστική του κληρονομιά, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και χρειάζεται να προστατευτούν από την υποβάθμιση και τις προσπάθειες ανατροπής της ποικιλότητας' (Larrere et al., 2009: 8; Giran, 2005).

Επιπλέον, με το νέο Νόμο της 14^{ης} Απριλίου 2006 (Martinez, 2007: 4) δημιουργήθηκε ένας νέος τύπος ΠΠ, τα 'Εθνικά Φυσικά Θαλάσσια Πάρκα', τα οποία αποτελούν την πιο καινούρια κατηγορία ΠΠ της Γαλλίας (Cize!, 2010: 127). Οι βασικές αποστολές του Νόμου αυτού είναι: (α) η υποστήριξη των δημόσιων πολιτικών τόσο για τη δημιουργία όσο και για τη διαχείριση των ΘΠΠ, (β) ο συντονισμός του δικτύου διαχείρισης των ΘΠΠ και (γ) η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων και της χρηματοδότησης που προβλέπονται για τα Φυσικά Θαλάσσια Πάρκα ή άλλες ΘΠΠ που βρίσκονται υπό την αιγίδα του (<http://www.aires-marines.fr/>).

Όλοι οι παραπάνω νόμοι, όπως αυτοί τροποποιήθηκαν, ενσωματώνονται σήμερα στον Κώδικα Περιβάλλοντος της Γαλλίας (Guignier et Prieur, 2010: 9). Οι νομοθετικές διατάξεις σχετικές με το φυσικό περιβάλλον κωδικοποιήθηκαν στον Κώδικα Περιβάλλοντος στο τρίτο βιβλίο 'Φυσικές περιοχές' (άρθρο L.300-1 έως L.364-1) και στον τίτλο I του βιβλίου IV 'Προστασία της πανίδας και χλωρίδας' (άρθρο L.411-1 έως L.415-5) (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 6).

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους Οικοτόπους και συγκεκριμένα το άρθρο 6-1, που προέβλεπε τη δημιουργία του Δικτύου Natura 2000, ενσωματώθηκε στη γαλλική έννομη τάξη με τη διάταξη 2001-321 της 11^{ης} Απριλίου 2001 (VNF, 2006: 6) και κωδικοποιήθηκε στα άρθρα L. 414-1, L. 414-2 και L. 414-3 του Κώδικα Περιβάλλοντος (Makowiak, 2004: 100). Όμοια και η Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την προστασία των άγριων πτηνών (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 6). Ο Κώδικας Περιβάλλοντος προβλέπει ότι 'οι περιοχές Natura 2000 αποτελούν το αντικείμενο που προορίζονται να διατηρήσουν σε ένα ευνοϊκό επίπεδο και για μεγάλο χρονικό διάστημα τα φυσικά

ενδιαυτήματα και τους πληθυσμούς ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας' (Makowiak, 2004: 100).

Στη Γαλλία, είναι ο Νόμος του Προσανατολισμού για το Χωροταξικό Σχεδιασμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη της 25^{ης} Ιουνίου 1999 που αναγνωρίζει τη σημασία των οικολογικών δικτύων. Επίσης, ο Νόμος αυτός θέτει τη θεωρητική βάση για τη δημιουργία ενός Εθνικού Οικολογικού Δικτύου, το οποίο κατονομάζει ως σημαντικό στρατηγικό ζήτημα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας (Pavard and Paquin, 2006: 20). Το άρθρο 6 της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα αναφέρεται στην ανάπτυξη στρατηγικών και σχεδίων για τη διαχείριση των ΠΠ. Η υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα στη Γαλλία αποτέλεσε το πρώτο βήμα (Martinez, 2007: 3).

Οι νόμοι αυτοί παρείχαν στο γαλλικό Δίκαιο μια ποικιλία προσεγγίσεων για την προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα με το παραπάνω ρυθμιστικό κανονιστικό πλαίσιο, υπήρξαν και άλλες πρωτοβουλίες ευνοϊκές για την προστασία του περιβάλλοντος, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο (Martinez, 2007: 4).

Το 2004 μάλιστα η Γαλλία υιοθέτησε μια Εθνική Στρατηγική για την προστασία της βιοποικιλότητας (Pavard and Paquin, 2006: 5) με κύριους άξονες τους ακόλουθους: επέκταση του δικτύου ΠΠ, καταπολέμηση του κατακερματισμού των φυσικών οικοτόπων, προώθηση νέων σχεδίων για την αποκατάσταση και διασφάλιση των πλέον απειλούμενων ειδών, καλύτερη διαχείριση της φύσης, βελτίωση των νομοθετικών διατάξεων (Gervasoni, 2006: 9), αναγνώριση των αξιών της βιολογικής διαφορετικότητας, κινητοποίηση στον τομέα προστασίας της βιοποικιλότητας, ενσωμάτωση της συνθήκης για τη βιοποικιλότητα σε όλες τις δημόσιες πολιτικές, ενίσχυση της επιστημονικής γνώσης (Pavard and Paquin, 2006: 20; Négre, 2010: 128). Ανάμεσα στα μέτρα που έπρεπε να πάρει η Γαλλία στα πλαίσια της στρατηγικής αυτής, όπως ήδη αναφέρθηκε, ήταν και η δημιουργία καινούριων ΠΠ (ΑΕΕ, 2010). Όμως, τα μέτρα που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης για 'την πολιτιστική κληρονομιά' δε φαίνεται, από μόνα τους, να αρκούν για να φέρουν στις τωρινές ΠΠ της Γαλλίας ένα συνεκτικό στρατηγικό πλαίσιο (Martinez, 2007: 3). Στη Γαλλία υπουργείο υπεύθυνο για την εφαρμογή της 'Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη' είναι το Υπουργείο Οικολογίας, Βιώσιμης Ανάπτυξης και Ενέργειας (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Αξίζει, τέλος, να αναφερθούν τα άρθρα R.133-4 και R.133-5 του γαλλικού Κώδικα Περιβάλλοντος, που αναφέρονται στο 'Εθνικό Συμβούλιο για την προστασία της

φύσης'. Πρόκειται για ένα συμβουλευτικό όργανο του αρμόδιου υπουργού για την προστασία της φύσης. Απαρτίζεται από 40 μέλη, από τα οποία 20 είναι εκπρόσωποι υπουργείων, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πρόεδροι εθνικών ενώσεων, διευθυντές δημόσιων οργανισμών, ενώ τα υπόλοιπα 20 μέλη, που διορίζονται για θητεία 4 ετών, είναι προσωπικότητες επιστημονικά αναγνωρισμένες, πρόεδροι των εθνικών πάρκων και των περιφερειακών πάρκων (Guignier et Prieur, 2010: 12). Το Συμβούλιο αυτό είναι υπεύθυνο να ενημερώνει τον αρμόδιο υπουργό για την προστασία της φύσης σχετικά με τα μέσα που θα οδηγήσουν στη διατήρηση και αποκατάσταση της ποικιλότητας της χλωρίδας, της πανίδας και των φυσικών οικοτόπων. Επιπλέον, αναθεωρεί τα νομοθετικά και κανονιστικά μέτρα, καθώς και τις συναφείς με αυτά επιστημονικές έρευνες (Boutin, 2005: 4). Τέλος, το 2005 το Εθνικό Συμβούλιο για την προστασία της φύσης απέκτησε μια επιτροπή ειδικά επιφορτισμένη στα θέματα των ΠΠ (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

4.2.2 ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ο διεθνής χαρακτήρας του δικαίου προστασίας του περιβάλλοντος είναι αναμφισβήτητος. Η τάση διεθνοποίησής του είναι έντονη λόγω της φύσης των περιβαλλοντικών κινδύνων και της αλληλεξάρτησης των οικοσυστημάτων (Μίχας, 2008: 61).

Η Γαλλία, όπως και όλες οι μεσογειακές χώρες, παρουσιάζει υψηλό βαθμό συμμετοχής σε διεθνείς συμβάσεις που αφορούν στην προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας (<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/ratifications.pdf>). Όλα τα μεσογειακά κράτη συμμετέχουν στη Διεθνή Σύμβαση Ραμσάρ και στη Σύμβαση της Βαρκελώνης, ενώ οι περισσότερες συμμετέχουν στη Σύμβαση για τη Διεθνή Βιοποικιλότητα, στη Σύμβαση της Βόννης και στη Σύμβαση της Βέρνης (Βρετού, 2008). Στην ενότητα αυτή αναλύονται οι κυριότερες διεθνείς συμβάσεις που έχει συνάψει η Γαλλία και αφορούν στη διαφύλαξη των ΠΠ.

4.2.2.1 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ (IUCN)

Η Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources - IUCN) ιδρύθηκε το 1948 (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στον Rohn-Brossard, 2006: 13) και είναι ένας διεθνής, μη κερδοσκοπικός οργανισμός για τη διατήρηση των φυσικών

πόρων (<http://www.iucn.org/iyb/>). Αποτελεί τον εξειδικευμένο και υπεύθυνο φορέα για την προώθηση της ίδρυσης του ενιαίου διεθνούς δικτύου αποτελεσματικά διαχειριζόμενων χερσαίων και θαλάσσιων ΠΠ και διανέμει συνεχώς καινούργιες οδηγίες πάνω σ' αυτά τα θέματα (Μπίτος, 2009: 10).

Η IUCN διαμόρφωσε ένα σύστημα κατηγοριοποίησης των ΠΠ περιοχών, με βάση συγκεκριμένους στόχους που πρέπει να εκπληρώνουν οι ΠΠ (Phillips, 2002: 6). Το πρώτο τέτοιο σύστημα ταξινόμησης ιδρύθηκε το 1978 και αντικαταστάθηκε το 1994 από το ισχύον σύστημα κατηγοριών ΠΠ της IUCN (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στον Phillips, 2002: 6). Το σύστημα ταξινόμησης των ΠΠ περιλαμβάνει 6 κατηγορίες ΠΠ (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στον Rohn-Brossard, 2006: 13), σύμφωνα με τους διαχειριστικούς στόχους τους (Thomas and Middleton, 2003: 3) και ένα γενικό ορισμό των ΠΠ, προκειμένου να διαλυθεί η σύγχυση που επικρατούσε μέχρι τη δεκαετία του '90 εξαιτίας των διαφόρων κατηγοριών ΠΠ στις διάφορες χώρες (<http://www.iucn.org/iyb/>).

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δώσει η IUCN, ως ΠΠ ορίζεται 'μία χερσαία ή και θαλάσσια περιοχή, επιστημονικά τεκμηριωμένης οικολογικής σημασίας, ειδικά αφιερωμένη στην προστασία και τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε ρυθμίσεις με νομικά μέσα ή άλλους τρόπους, ώστε να επιτυγχάνονται ειδικοί στόχοι προστασίας' (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στον Ceballos-Lascurain, 1996: 29).

Οι κατηγορίες των ΠΠ καθορίστηκαν ως εξής:

- ❖ IUCN Ia: Φυσικό απόθεμα απόλυτης προστασίας. Πρόκειται για περιοχές με εξέχοντα και αντιπροσωπευτικά οικοσυστήματα, γεωλογικούς σχηματισμούς και είδη, διαθέσιμα κυρίως για επιστημονική έρευνα ή/και περιβαλλοντικό έλεγχο (IUCN, 1994: 17).
- ❖ IUCN Ib: Αδιατάρακτη περιοχή. Ανήκουν περιοχές που προστατεύονται και διαχειρίζονται με σκοπό την προστασία τους και τη διατήρηση της φυσικής τους κατάστασης (IUCN, 1994: 18).
- ❖ IUCN II: Εθνικό Πάρκο. Ορίζεται ως η φυσική περιοχή, χερσαία ή/και υδάτινη, η οποία έχει χαρακτηριστεί: α) για να προστατεύει την οικολογική ακεραιότητα ενός ή περισσότερων οικοσυστημάτων τόσο για τις σημερινές όσο και για τις μελλοντικές γενιές, β) για να αποκλείει κάθε είδους εκμετάλλευση ή κατάληψη της περιοχής, επιζήμια προς τους σκοπούς χαρακτηρισμού της, γ) για να παρέχει μια βάση για πνευματικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές ευκαιρίες,

οι οποίες πρέπει να είναι περιβαλλοντικά και πολιτιστικά συμβατές (IUCN, 1994: 19).

- ❖ IUCN III: Μνημείο της Φύσης. Αποτελεί μια περιοχή με συγκεκριμένα φυσικά ή φυσικά/πολιτιστικά χαρακτηριστικά, εξαιρετικής ή μοναδικής αξίας, η οποία οφείλεται στη σπανιότητά τους, στην αντιπροσωπευτικότητά τους, στην αισθητική τους ποιότητα ή στην πολιτιστική τους σημασία (IUCN, 1994: 20).
- ❖ IUCN IV: Περιοχή διαχείρισης βιοτόπων και ειδών. Ορίζεται ως η χερσαία ή/και υδάτινη περιοχή που υπόκειται σε ενεργό επέμβαση για διαχειριστικούς σκοπούς, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η διατήρηση βιοτόπων από τους οποίους θα ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις συγκεκριμένων ειδών (IUCN, 1994: 21). Για παράδειγμα, μπορεί να είναι περιοχές υπό ανόρθωση ή αποκατάσταση οικοσυστημάτων ή ειδών (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στο ΕΚΒΥ, 2007c: 9).
- ❖ IUCN V: Προστατευόμενο τοπίο. Είναι η χερσαία περιοχή, όπου η χρόνια αλληλεπίδραση ανθρώπου-φύσης έχει δημιουργήσει μια περιοχή με ξεχωριστό χαρακτήρα, με σημαντική αισθητική, οικολογική ή/και πολιτιστική αξία και συχνά με υψηλή βιοποικιλότητα. Η προστασία της ακεραιότητας αυτής της παραδοσιακής αλληλεπίδρασης είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία, τη διατήρηση και την εξέλιξη μιας τέτοιας περιοχής (IUCN, 1994: 21). Για παράδειγμα, μπορεί να είναι χερσαία ή θαλάσσια τοπία για τη διατήρηση και την αναψυχή (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στο ΕΚΒΥ, 2007c: 9). Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα ΦΠΠ της Γαλλίας (IUCN, 1998 όπως αναφέρεται στον Phillips, 2002: 22).
- ❖ IUCN VI: Περιοχή διαχειριζόμενων φυσικών πόρων. Αποτελείται από περιοχές με αδιατάρακτα κυρίως φυσικά οικοσυστήματα, κάθε μία από τις οποίες διαχειρίζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας, ενώ συγχρόνως παρέχει μια αειφορική ροή φυσικών προϊόντων και υπηρεσιών, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της κοινότητας (IUCN, 1994: 21). Πρόκειται για περιοχές που προορίζονται για την αειφόρο χρήση των φυσικών οικοσυστημάτων (IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στο ΕΚΒΥ, 2007c: 9).

Πίνακας 4.1: Οι κατηγορίες ΠΠ της IUCN

IUCN	Κατηγορίες Προστατευόμενων Περιοχών
	Iα: Φυσικό απόθεμα απόλυτης προστασίας
	Iβ: Αδιατάρακτη περιοχή
	II. Εθνικό Πάρκο
	III. Μνημείο της φύσης
	IV. Περιοχή διατήρησης βιοτόπων και ειδών
	V. Προστατευόμενο τοπίο
VI. Περιοχή διαχειριζόμενων φυσικών πόρων	

Πηγή: IUCN, 1994 όπως αναφέρεται στον Phillips, 2002: 6

4.2.2.2 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα ή Βιοποικιλότητα, υπογράφηκε στο πλαίσιο της Συνδιάσκεψης του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας (Pavard and Raquin, 2006: 15) στις 5 Ιουνίου 1992 (Rohn-Brossard, 2006: 14). Η Διάσκεψη του Ρίο το 1992 ήταν το αποκορύφωμα της παγκόσμιας αναγνώρισης της ανάγκης να διατηρηθεί η βιοποικιλότητα και της διεθνούς πολιτικής αναγνώρισης του όρου ‘βιοποικιλότητα’ (Martinez, 2007: 3; EKBY, 2009: 5). Κυρώθηκε από τη Γαλλία την 1^η Ιουλίου 1994, ενώ τέθηκε σε ισχύ στις 29 Σεπτεμβρίου 1994 (<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/ratifications.pdf>).

Μετά τη Σύνοδο του Ρίο ο όρος ‘βιοποικιλότητα’ χρησιμοποιείται ευρέως (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 3). Σύμφωνα με την εν λόγω Παγκόσμια Σύμβαση, η ‘βιοποικιλότητα’ ορίστηκε ως ‘η παραλλακτικότητα των ζωντανών οργανισμών κάθε προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των χερσαίων, θαλασσίων, και άλλων υδάτινων οικοσυστημάτων, και οικολογικών συμπλεγμάτων των οποίων αποτελούν τμήμα’ (Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, 2009: 11-2; Petit et Prudent, 2010: 16).

Πρωταρχικός στόχος της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η αιφορική χρήση των βιολογικών πόρων της και η κατανομή των ωφελειών από αυτή τη χρήση αμερόληπτα και δίκαια (Kelleher, 1999: 3-4). Η βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας καθίσταται, συνεπώς, ένας από τους βασικούς στόχους της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>). Παράλληλα αποτελεί την πιο σύγχρονη παγκόσμια συμφωνία για την προστασία και διατήρηση της ποικιλίας των ζώντων οργανισμών κάθε προέλευσης, χερσαίων,

θαλάσσιων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων (Pavard and Paquin, 2006: 16).

Η Διάσκεψη των Μερών αποτελεί το κεντρικό αποφασιστικό και ελεγκτικό όργανο της Σύμβασης, προσδιορίζει τις νέες προτεραιότητες, θέτει τα σχέδια εργασίας για τα κράτη-μέρη και γενικότερα προωθεί την εφαρμογή της Συνθήκης μέσω των αποφάσεων που παίρνει στις περιοδικές συνεδριάσεις του (Τριανταφύλλου, 2004).

Ειδικότερα, για την επίτευξη των στόχων της Σύμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη, μεταξύ άλλων, οφείλουν: (α) να αναπτύσσουν εθνικές στρατηγικές και προγράμματα προστασίας (άρθρο 6) (Rohn-Brossard, 2006: 14), (β) να διακρίνουν και να προστατεύουν τα κρισιμότερα συστατικά της βιολογικής ποικιλότητας (άρθρο 7), (γ) να προάγουν τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας (άρθρο 8) (Rohn-Brossard, 2006: 14), (δ) να ελέγχουν τους τρόπους χρήσης των βιολογικών πόρων. Επίσης, καλούνται να λαμβάνουν τα πρόσφορα οικονομικοκοινωνικά μέτρα για τη δημιουργία κινήτρων προς διατήρηση της βιοποικιλότητας (άρθρο 11), ενώ ιδιαίτερη μνεία γίνεται αναφορικά με την υποχρέωση των συμβαλλομένων αφενός για εξειδικευμένη έρευνα και επιμόρφωση των επιστημόνων (άρθρο 12) και αφετέρου για εκπαίδευση και συνεχή ενημέρωση του κοινού σε σχετικά ζητήματα (άρθρο 13) (Τριανταφύλλου, 2004).

Τέλος, η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό από το άλλα διεθνή κείμενα που συγκροτούν το παραδοσιακό Διεθνές Δίκαιο που αφορά τα είδη και τους οικοτόπους τους. Η διαφοροποίηση αυτή προκύπτει κυρίως επειδή ως ουσιαστικό αντικείμενο της Σύμβασης υπεισέρχεται η βιοτεχνολογία για οικονομικές, επιστημονικές και άλλες δραστηριότητες (Τριανταφύλλου, 2004).

4.2.2.3 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ (ΣΥΜΒΑΣΗ ΡΑΜΣΑΡ)

Η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας, ιδιαίτερα ως οικοτόπων υδρόβιων πτηνών, είναι γνωστή παγκοσμίως ως ‘Σύμβαση Ραμσάρ’ (Kelleher, 1999: 4). Η Σύμβαση Ραμσάρ είναι μια διεθνής συνθήκη για την προστασία των υγροβιότοπων, η οποία υπεγράφη υπό την αιγίδα της UNESCO στην ιρανική πόλη Ραμσάρ στις 2 Φεβρουαρίου 1971 (Association Rhin Vivant et Lebendiger Rhein, 2009: 7).

Ήταν η πρώτη Σύμβαση που ασχολήθηκε αποκλειστικά με την προστασία των υγροτόπων (Σκούλλος, 2008: 65). Επιπλέον, είναι το πρώτο νομικό κείμενο παγκόσμιας σημασίας που θέτει ως στόχο τη δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου προστασίας υγροτόπων (Τριανταφύλλου, 2004). Αποστολή της Σύμβασης είναι ‘η διατήρηση και συνετή χρήση των υγροτόπων μέσω τοπικών, περιφερειακών και εθνικών δράσεων, καθώς και μέσω της διεθνούς συνεργασίας, όπως και η συμβολή στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο’ (Secrétariat de la Convention de Ramsar, 2010: 1).

Παρέχει ένα πλαίσιο εθνικής δράσης και διεθνούς συνεργασίας για τη διατήρηση και βιώσιμη εκμετάλλευση των υγροτόπων (Association Rhin Vivant et Lebendiger Rhein, 2009: 7). Αποτέλεσε όχι μόνο μία διεθνή διάσκεψη με περιβαλλοντικό περιεχόμενο, αλλά ταυτόχρονα ένα διεθνές επιστημονικό ‘forum’ για τη μελέτη, την προβολή και την ανταλλαγή γνώσεων ανάμεσα στους ειδικούς της επιστήμης και στις μεγάλες διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις σχετικά με την προστασία των υγροτόπων και των αποδημητικών πτηνών (Τριανταφύλλου, 2004).

Η Σύμβαση Ραμσάρ τέθηκε σε ισχύ το 1975 (Ministère de l’ Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 6), ενώ η Γαλλία την επικύρωσε το 1986 (SNPN, 2011: 1,3). Υπογράφοντας τη Συνθήκη αυτή, η Γαλλία έχει μια διεθνή υποχρέωση προστασίας των υγροβιότοπων της. Με τη Συνθήκη προστατεύονται περιοχές ελών, περιοχές υδάτινες με φυσικές ή τεχνητές που το νερό ρέει ή είναι στάσιμο (<http://www.ramsar.org>). Στη Σύμβαση παρουσιάζονται δύο βασικοί σκοποί: ο πρώτος αφορά στην αναγκαιότητα εξειδικευμένης και κατά προτεραιότητα προστασίας των υγροτόπων, ενώ ο δεύτερος επιδιώκει τη συνολικότερη προστασία των υγροτόπων, σε συνδυασμό με τα υδρόβια πτηνά αλλά και με την υπόλοιπη χλωρίδα και πανίδα (Τριανταφύλλου, 2004). Η Γαλλία έχει συμβάλει ενεργά στην ανάπτυξη της Συνθήκης. Λόγω του άρθρου 55 του Συντάγματος του 1958, η Σύμβαση Ραμσάρ, όπως όλες οι επικυρωμένες διεθνείς συμβάσεις, αποτελεί μέρος του γαλλικού νομικού πλαισίου (MEEDDM, 2010: 26).

Στο άρθρο 1 της Σύμβασης ως υγρότοπος ορίζεται: ‘Ελη, τέλματα, περιοχές τύρφης ή υδάτων φυσικής ή τεχνητής προέλευσης, μόνιμων ή πρόσκαιρων, όπου το νερό (γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό) ρέει ή είναι στάσιμο, συμπεριλαμβανομένων και των εκτάσεων που καλύπτονται από θαλασσινό νερό, βάθους κατά τη ρηχία όχι μεγαλύτερο από έξι μέτρα. Με τον όρο υδρόβια πτηνά νοούνται τα εξαρτώμενα από οικολογική άποψη από τους υγροτόπους πτηνά’ (<http://www.ramsar.org>).

Σχήμα 4.2: Το λογότυπο της Σύμβασης Ραμσάρ

Πηγή: Association Rhin Vivant et Lebendiger Rhein, 2009: 7

Επιπλέον, ένας υγρότοπος ονομάζεται υγρότοπος διεθνούς σημασίας εφόσον πληροί ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια: 1) κριτήρια για το χαρακτηρισμό των υγροτόπων ως διεθνούς ενδιαφέροντος ειδικά για τα υδρόβια πτηνά, 2) κριτήρια για το χαρακτηρισμό των υγροτόπων ως διεθνούς ενδιαφέροντος ειδικά για τα φυτά και τα ζώα, και 3) κριτήρια για το χαρακτηρισμό των υγροτόπων ως διεθνούς ενδιαφέροντος λόγω του μοναδικού και αντιπροσωπευτικού χαρακτήρα τους (Frazier, 1999: 23). Κοινό γνώρισμα όλων των κριτηρίων χαρακτηρισμού των υγροτόπων είναι ο σημαντικός για ορισμένη ευρύτερη περιοχή χαρακτήρας τους από πλευράς οικολογικής, βοτανικής, ζωολογικής, λιμνολογικής ή υδρολογικής (Τριανταφύλλου, 2004).

Το σημαντικότερο από άποψη αρμοδιοτήτων και ιεραρχικά ανώτατο όργανο της Σύμβασης Ραμσάρ είναι η Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Μερών, που έχει ως σκοπό την εξέταση και προώθηση της εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης (Τριανταφύλλου, 2004). Να σημειωθεί ότι η διαφύλαξη και διαχείριση των ζωνών αυτών προστασίας, που χαρακτηρίστηκαν έτσι καθώς πληρούσαν τα κριτήρια που τέθηκαν από τη Συνθήκη, είναι πιο σημαντική από όλα τα άλλα σχετικά μέτρα, όπως για παράδειγμα τα μέτρα προστασίας των παράκτιων περιοχών (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Το ουσιαστικό διεθνές καθεστώς προστασίας της Σύμβασης στηρίζεται στην ιδέα της δημιουργίας ενός Καταλόγου Υγροτόπων Διεθνούς Ενδιαφέροντος (ΚΥΔΕ), του οποίου τον πυρήνα αποτελούν οι υγρότοποι των συμβαλλόμενων μερών της Σύμβασης. Επίσης, η Σύμβαση καθιερώνει την υποβολή 'Αναφορών', οι οποίες έχουν ως περιεχόμενο θετικές και αρνητικές αλλαγές στους υγροτόπους του ΚΥΔΕ και σκοπεύουν στην ενημέρωση και πληροφόρηση των οργάνων της Σύμβασης και των

συμβαλλόμενων μερών, κυρίως, όμως, αποβλέπουν στη δημοσιοποίηση των δυσμενών αλλαγών (Τριανταφύλλου, 2004).

Τέλος, η Σύμβαση Ραμσάρ αποτελεί σταθμό στη διεθνή οικολογική συνεργασία, όχι μόνο λόγω της σπουδαιότητας των ρυθμίσεών της, αλλά και γιατί συνιστά την πρώτη διεθνή σύμβαση με αποκλειστικό σκοπό την προστασία των υγροτόπων (<http://www.ramsar.org/>).

Σχήμα 4.3: ΠΠ της Γαλλίας που έχουν ενταχθεί στη Συνθήκη Ραμσάρ. Από αριστερά προς τα δεξιά, Υγρότοπος Camargue, Basses Vallées Angevines, Bonifacio στην Κορσική.

Πηγή: <http://www.ramsar.org>

4.2.2.4 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Το 1975 η Γαλλία μαζί με άλλα 16 μεσογειακά κράτη υιοθέτησε το Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης, το οποίο αποτέλεσε το πρώτο περιφερειακό θαλάσσιο πρόγραμμα που λειτούργησε υπό την αιγίδα του UNEP (Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον). Αποτελείται από τη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου και από τα έξι συνοδευτικά πρωτόκολλα (Βρετού, 2008). Τα πρωτόκολλα αυτά εξειδικεύουν το γενικό πλαίσιο κανόνων που θέτει η Σύμβαση (ΕΕΑ, 1999: 115).

Η Σύμβαση της Βαρκελώνης ‘Περί των ειδικά ΠΠ της Μεσογείου από τη ρύπανση’ υπογράφηκε από τη Γαλλία στις 16-2-1976 και επικυρώθηκε στις 11 Μαρτίου 1978. Αναθεωρήθηκε στις 10 Ιουνίου 1995 ως η Σύμβαση της Βαρκελώνης ‘για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της

Μεσογείου' (<http://www.unep.org/regionalseas/programmes/unpro/mediterranean/instruments/default.asp>).

Ουσιαστικά, από το 1995 όπου λαμβάνει χώρα αναθεώρηση της Σύμβασης της Βαρκελώνης, εγκαινιάζεται μία νέα περίοδος, που χαρακτηρίζεται από την ολοκληρωμένη και αειφορική διαχείριση της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της Μεσογείου (Chafik et al., 2008: 7). Η έννοια της ένταξης, η οποία σχεδιάστηκε ως μια δυναμική διαδικασία της αειφορικής διαχείρισης, κινητοποιεί ταυτόχρονα την αλληλεπίδραση μεταξύ των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών, των νομικών προτύπων και των μέσων υλοποίησης (Prieur, 2011).

Σύμφωνα με το πρωτόκολλο 'Περί των ειδικά ΠΠ της Μεσογείου', τα συμβαλλόμενα κράτη-μέρη της Σύμβασης δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των σημαντικών θαλάσσιων περιοχών για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των φυσικών τοπίων και των περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου (<http://www.minenv.gr/>; <http://www.ekby.gr/>).

Ειδικότερα, στο άρθρο 4 της Σύμβασης, όπου καθορίζονται οι γενικές υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών, προβλέπεται η υποχρέωση τήρησης όλων των αρχών του σύγχρονου περιβαλλοντικού δικαίου με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και τη συνεισφορά στη βιώσιμη ανάπτυξη της Περιοχής της Μεσογείου Θάλασσας (Βρετού, 2008). Επίσης, στο άρθρο 10 ορίζεται ότι 'τα συμβαλλόμενα μέρη θα λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να προστατεύουν και να διατηρούν τη βιολογική ποικιλότητα, τα σπάνια ή ευαίσθητα οικοσυστήματα και τα σπάνια, ελαττούμενα, απειλούμενα ή υπό εξαφάνιση είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας και τους οικοτόπους τους, στην περιοχή στην οποία εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση' (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Τέλος, το Πρωτόκολλο της Μαδρίτης της 21^{ης} Ιανουαρίου 2008, για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ) στη Μεσόγειο είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που διατίθεται για την ολοκληρωμένη διαχείριση αυτών των ευαίσθητων περιοχών (Ros, 2011: 2). Στο πλαίσιο του συστήματος της Βαρκελώνης, με τη Σύμβασή της και τα έξι πρωτόκολλά, στοχεύει στην προώθηση, μέσω των παράκτιων περιοχών, που θεωρούνται ως περιοχές βιώσιμης ανάπτυξης, μιας κοινής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, επιτυγχάνοντας βαθύτερη περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των παράκτιων κρατών (Prieur, 2011).

4.2.2.5 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ

Η Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας χλωρίδας και πανίδας, των απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών και των μεταναστευτικών ειδών υπογράφηκε από τα κράτη - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 19 Σεπτεμβρίου 1979 (Rohn-Brossard, 2006: 14) και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουνίου 1982 (Conseil de l'Europe, 2011: 1).

Η εν λόγω Σύμβαση ισχύει για την ΕΕ, καθώς και μερικά άλλα κράτη στην Ευρώπη και την Αφρική (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 6). Υιοθετήθηκε από τη Γαλλία με το Νόμο L.89-1004 της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1989, που ενέκρινε τη Σύμβαση, καθώς και με το διάταγμα 90-756 της 22ας Αυγούστου 1990, που τη δημοσιοποίησε (Pavard and Paquin, 2006: 15).

Η Σύμβαση της Βέρνης αποτελείται από 24 άρθρα και 4 παραρτήματα (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>). Αναφέρεται στο σημαντικό ρόλο των ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας της Ευρώπης και των φυσικών οικοτόπων των ειδών αυτών για τη διατήρηση της βιολογικής ισορροπίας (Conseil de l'Europe, 2004: 7). Στο άρθρο 1 προσδιορίζεται ο στόχος της (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>), που είναι η προστασία και διατήρηση των ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας της Ευρώπης, ιδίως εκείνων που απειλούνται με εξαφάνιση, καθώς και η διατήρηση των φυσικών οικοτόπων των ειδών αυτών (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 6). Η φυσική αυτή κληρονομιά πρέπει να διατηρηθεί από άποψη αισθητική, επιστημονική, πολιτιστική, ψυχαγωγική και οικονομική (Rohn-Brossard, 2006: 14). Στο άρθρο 2 αναφέρει τα είδη και τις ποικιλίες της (Conseil de l'Europe, 2004: 5).

Η Γαλλία, όπως και όλα τα συμβαλλόμενα μέρη, δεσμεύεται (α) να εφαρμόζει την εθνική πολιτική για τη διατήρηση της άγριας χλωρίδας και πανίδας, καθώς και των φυσικών οικοτόπων, (β) να ενσωματώνει τη διατήρηση αυτή στην εθνική πολιτική ανάπτυξης, διαχείρισης και περιβάλλοντος, (γ) να ενθαρρύνει την εκπαίδευση και να προωθεί τη διάδοση πληροφοριών αναφορικά με την αναγκαιότητα διατήρησης των ειδών (Conseil de l'Europe, 2011).

4.2.2.6 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΟΝΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ

Η Σύμβαση για τη Διατήρηση των Μεταναστευτικών Ειδών της Άγριας Πανίδας, γνωστή ως ‘CMS’ ή ‘Σύμβαση της Βόννης’ (<http://www.cms.int/>) υπεγράφη στη Βόννη της Γερμανίας στις 23 Ιουνίου 1979 (de Klemm and Shine, 1993: 40) και τέθηκε σε ισχύ το Νοέμβριο του 1983 (Castro, 2003: 4). Από τη Γαλλία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1990 (<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/ratifications.pdf>). Πρόκειται για μια διακυβερνητική συνθήκη, η οποία συνήφθη υπό την αιγίδα του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον, που ασχολούνταν με τη διατήρηση της άγριας ζωής και των οικοτόπων σε παγκόσμια κλίμακα (<http://www.cms.int/>).

Είναι μια συμφωνία-πλαίσιο, βάσει της οποίας ομάδες κυβερνήσεων συνάπτουν συμφωνίες, μνημόνια συμφωνίας και σχέδια δράσης για τη διατήρηση των μεταναστευτικών ειδών μεμονωμένα (Kelleher, 1999: 6). Η ανάπτυξη των μοντέλων ανάλογα με τις ανάγκες διατήρησης του εύρους των μεταναστευτικών ειδών είναι μια μοναδική ικανότητα της Σύμβαση της Βόννης (<http://www.cms.int/>). Παρά το γεγονός ότι οι συμφωνίες αφορούν κυρίως στη διαχείριση των ειδών, τυχαίες ζημιές και στον έλεγχο της ρύπανσης, μπορεί να περιλαμβάνουν και τη δημιουργία αποθεμάτων (Kelleher, 1999: 6). Επίσης, η Σύμβαση της Βόννης αφορά τα κράτη μέρη σε όλες τις ηπείρους (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 6).

Στόχος της είναι να διασφαλίσει τη διατήρηση των μεταναστευτικών ειδών της άγριας πανίδας, που βρίσκονται στην ξηρά, τη θάλασσα και τον αέρα σε όλη την ακτίνα τους σε παγκόσμιο επίπεδο (Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer, 2004: 6). Τα άγρια ζώα απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, λόγω της σημασίας τους από περιβαλλοντική, οικολογική, γενετική, επιστημονική, ψυχαγωγική, πολιτιστική, εκπαιδευτική, κοινωνική και οικονομική άποψη (<http://www.cms.int/>).

Η Σύμβαση ορίζει τα μεταναστευτικά είδη ως εκείνα τα οποία διέρχονται κυκλικά και περιοδικά ένα ή περισσότερα όρια της δικαιοδοσίας τους. Τα είδη αυτά περιλαμβάνονται στα παραρτήματα I και II της Σύμβασης (de Klemm and Shine, 1993: 40). Το Παράρτημα I απαριθμεί τα ‘κρίσιμα’ είδη, τα οποία βρίσκονται στο χείλος της εξαφάνισης. Τα κράτη μέρη της CMS αναμένεται να αναλάβουν συντονισμένη δράση για να εξασφαλίσουν τη διατήρηση των ειδών αυτών. Το

Παράρτημα II περιλαμβάνει κατάλογο των μεταναστευτικών ειδών, τα οποία μπορεί να μην κινδυνεύουν, αλλά απαιτούν ή θα επωφεληθούν από διεθνείς συμφωνίες συνεργασίας για τη διατήρηση (Cooper et al., 2006: 2).

4.2.2.7 ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ UNESCO

Σε διεθνές επίπεδο, η UNESCO είναι ένα σώμα κεντρικής σημασίας για τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (Bardiau, 2011). Στοχεύει στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, με βάση τη διατήρηση και την ανάπτυξη των τοπικών πόρων, καθώς και τη συμμετοχή του πολίτη (CETE Méditerranée, 2008: 6).

Η Σύμβαση UNESCO για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, γνωστή ως ‘Σύμβαση για την Παγκόσμια Κληρονομιά’ υπεγράφη στις 23 Νοεμβρίου 1972 (Rohn-Brossard, 2006: 14) από τη Γενική Διάσκεψη της UNESCO και τέθηκε σε ισχύ το 1975. Η Σύμβαση αυτή έχει ως στόχο τον εντοπισμό και την προστασία των πολιτιστικών και φυσικών τοπίων, εξαιρετικής και οικουμενικής αξίας (Kelleher, 1999: 4), καθώς επίσης και τη διατήρηση και διαχείρισή τους (Rohn-Brossard, 2006: 14).

Οι περιοχές για πιθανή ένταξη ως Παγκόσμιας Κληρονομιάς κρίνονται με συγκεκριμένα κριτήρια (Dudley, 2008: 70), τα οποία είναι: (α) αξιοσημείωτο βιολογικό και φυσικό περιβάλλον για την εξέλιξη των οικοσυστημάτων, (β) η παρουσία κατοίκων να ευνοεί την εξαιρετική διατήρηση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων και των απειλούμενων ειδών και των υπό εξαφάνιση ειδών, (γ) εξαιρετική φυσική ομορφιά, (δ) αντιπροσωπευτικό δείγμα της γήινης ιστορίας (<http://gr.franceguide.com/>).

Επίσης, οι πιθανές περιοχές για να ενταχθούν κατονομάζονται από τις κυβερνήσεις και, μετά την έγκρισή τους από την Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Dudley, 2008: 70), εγγράφονται στον κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς ως τοποθεσίες Φυσικές, Πολιτιστικές ή Μικτές Φυσικές/Πολιτιστικές (Kelleher, 1999: 4). Περιλαμβάνουν μνημεία, καθώς επίσης και εξαιρετικές φυσικές περιοχές. Τα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς αποτελούν μερικά από τα πιο σημαντικά πολιτιστικά και φυσικά μέρη στον κόσμο, που αναγνωρίζονται από τη Σύμβαση UNESCO και απαιτούν ιδιαίτερη προστασία από τα έθνη που τα φιλοξενούν (Dudley, 2008: 70-1).

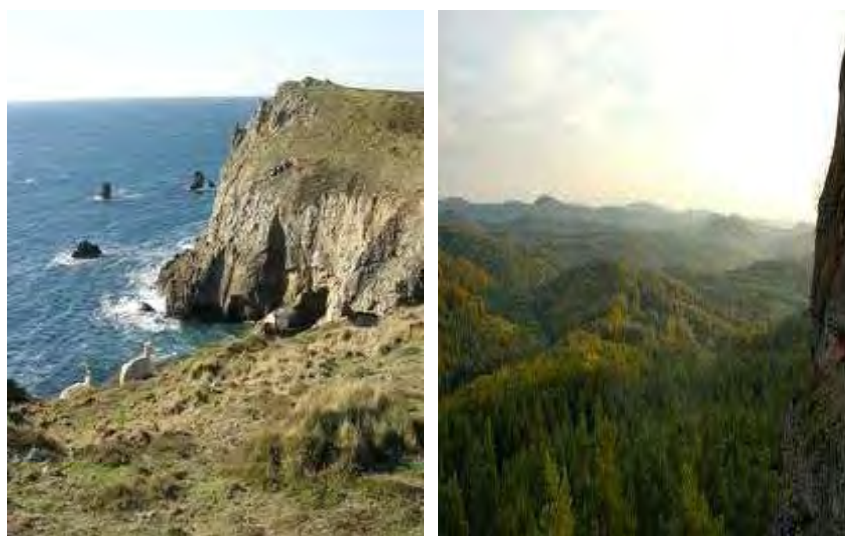
Η συντριπτική πλειοψηφία των περιοχών Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς είναι ΠΠ (Dudley, 2008: 71). Στη Γαλλία έχουν κηρυχθεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς για το φυσικό περιβάλλον τους 33 περιοχές (Bardiau, 2011).

Άλλο σημαντικό διεθνές πρόγραμμα ΠΠ είναι το 'Άνθρωπος και Βίοςφαιρα της UNESCO' (Kelleher, 1999: 5). Τα αποθέματα βίοςφαιρας θεμελιώνονται στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα 'Άνθρωπος και Βίοςφαιρα' (MAB) της UNESCO, που ξεκίνησε το 1970 (Monédiaire, 2005: 3).

Ένα συνέδριο της UNESCO το 1968 συνέλαβε την ιδέα για τα αποθέματα βίοςφαιρας ως μέρη που δίνουν έμφαση στην ανθρώπινη διάσταση της διατήρησης και χρήσης των πόρων του πλανήτη (Kelleher, 1999: 5). Τα αποθέματα βίοςφαιρας πρέπει να πληρούν τρεις βασικές λειτουργίες: (α) διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής ποικιλότητας, (β) προνομιακή θέση για την έρευνα, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, (γ) ανάπτυξη μοντέλων διαχείρισης των ειδών και των περιοχών για την αειφόρο ανάπτυξη (CETE Méditerranée, 2008: 6). Ένα θεσμικό πλαίσιο καθορίζει τους κανόνες για τη ρύθμιση της λειτουργίας του Παγκόσμιου αυτού Δικτύου (Kelleher, 1999: 6).

Η Γαλλία διαθέτει 10 Αποθέματα Βίοςφαιρας, σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO 'Άνθρωπος και Βίοςφαιρα' (βλ. ενότητα 3.2.8) (Martinez, 2007: 14).

Σχήμα 4.4: Αριστερά, Απόθεμα Βίοςφαιρας Mer d' Iroise. Δεξιά, το Γαλλογερμανικό Απόθεμα Βίοςφαιρας Palatinate Forest-Vosges Mountains.

Πηγή: <http://www.unesco.org/>

4.2.2.8 ΑΛΛΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Άλλες δύο σημαντικές διεθνείς συμβάσεις που έχει συνάψει η Γαλλία, οι οποίες αφορούν στην προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητάς της, αναλύονται παρακάτω.

Η Σύμβαση CITES Διεθνούς Εμπορίας Ειδών της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας, που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, γνωστή και ως ‘Σύμβαση της Ουάσιγκτον’, υπογράφηκε το 1973, ενώ τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1975 (<http://www.cites.org/>) και από τη Γαλλία στις 27 Δεκεμβρίου 1977 (Veuillet, 2001).

Στοχεύει να εξασφαλίσει ότι το εμπόριο των ειδών δεν απειλεί την επιβίωσή τους (<http://www.cites.org/>). Στην πραγματικότητα, η Σύμβαση CITES επιδιώκει να εμποδίσει τη μη αιωφόρο χρήση της βιοποικιλότητας, σε αντίθεση με τη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, που επιδιώκει να προωθήσει την αιωφορική χρήση της βιοποικιλότητας (IUCN, 2010: 7).

Επίσης, η Σύμβαση των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, που υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1982, κυρώθηκε από τη Γαλλία στις 11 Απριλίου 1996 (http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/conventiondeclarations.htm#France%20Upon%20ratification). Η Γαλλία, ως κράτος μέλος της ΕΕ, έχει μεταβιβάσει την αρμοδιότητα στην Κοινότητα σε ορισμένα θέματα που καλύπτονται από τη Σύμβαση (http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_declarations.htm#France%20Upon%20ratification).

Η Σύμβαση των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 εισήγαγε την έννοια του θαλάσσιου περιβάλλοντος, κάνοντας αναφορά στην ακτογραμμή (Priour, 2011). Από επιμέρους ρυθμίσεις της Σύμβασης συνάγεται και η υποχρέωση των κρατών για προστασία και διατήρηση των θαλάσσιων και εν γένει υδάτινων ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Επιπλέον, στα άρθρα 122 και 123 προβλέπεται η διεθνής συνεργασία σε διάφορους τομείς, όταν πρόκειται για κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες, όπως είναι η Μεσόγειος (Βρετού, 2008).

4.2.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η ΕΕ, προκειμένου να εφαρμοστούν τα όσα προτάζουν οι Συνθήκες της ή τα Προγράμματα Δράσης για το Περιβάλλον, εξέδωσε και εξακολουθεί να εκδίδει μία σειρά από οδηγίες, κανονισμούς και αποφάσεις (<http://eur-lex.europa.eu/>

LexUriServ/). Η δημιουργία και εφαρμογή του Δικτύου Natura 2000 στη Γαλλία φέρνει μια επιπλέον κοινοτική διάσταση (Martinez, 2007: 4).

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα από τα πιο φιλόδοξα ευρωπαϊκά προγράμματα για την προστασία και διατήρηση των ΠΠ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002b: 16). Συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει την επιβίωση των πλέον ανεκτίμητων και απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών και ενδιαιτημάτων της Ευρώπης (<http://www.biodiversity.gr/>). Ιδρύθηκε το Μάιο του 1992 με την υιοθέτηση της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ), η οποία συμπληρώνει την Οδηγία για τα Πουλιά (79/409/ΕΟΚ) και οι οποίες από κοινού αποτελούν τη νομική βάση του Δικτύου (Παλιούρας, 2006 όπως αναφέρεται στη Νόνα, 2010: 14). Οι Οδηγίες για τα Πτηνά και τους οικοτόπους είναι οι ακρογωνιαίοι λίθοι της πολιτικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα (ΕΕ, 2010b: 8).

Η Γαλλία έχει ολοκληρώσει σε μια αντιπροσωπευτική βάση τις εδαφικές περιοχές του κοινοτικού Δικτύου Natura 2000, εκ των οποίων οι ΠΠ καλύπτουν 4,61 εκατομμύρια εκτάρια στο πλαίσιο της Οδηγίας για τους Οικοτόπους και 4,3 εκατομμύρια εκτάρια στο πλαίσιο της Οδηγίας για τα Πτηνά (Martinez, 2007: 12).

4.2.3.1 Η ΟΔΗΓΙΑ 79/409/ΕΟΚ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΡΙΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Τον Οκτώβριο του 1976 η Επιτροπή παρουσίασε στο Συμβούλιο μία πρόταση Οδηγίας για την προστασία των πουλιών στην Κοινότητα. Επιστημονικές έρευνες έδειξαν σημαντική μείωση στον αριθμό των ειδών των πουλιών και μείωση σε επίπεδο πληθυσμού για κάποια είδη, φαινόμενα που αντιπροσώπευαν σοβαρή απειλή στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος (Αγγελουπούλου και Τζιουβάρια, 2007: 69-70).

Οι πιέσεις πάνω στους βιότοπους, οι οποίες είναι άμεσα συνδυασμένες με τις ποικίλες ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως είναι η οικιστική ανάπτυξη σε παράκτιες και αγροτικές περιοχές και η εντατικοποίηση της γεωργίας, επηρέασαν αρνητικά τα επίπεδα των πληθυσμών των πουλιών, κυρίως σε ιδιαίτερα ευαίσθητες περιοχές όπως στους υγροτόπους και στα δάση (<http://rcm.damt.gov.gr/articleview.cfm?pid=565&id=6FD85B58347BD563682D41FBC1EF6982>). Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι το ανεξέλεγκτο κυνήγι. Όσον αφορά στη θήρα, τη σύλληψη ή τη θανάτωση πτηνών στο πλαίσιο της παρούσας Οδηγίας, τα κράτη-μέλη απαγορεύουν τη χρήση οιασδήποτε μέσου, εγκαταστάσεων ή μεθόδων μαζικής

σύλληψης ή θανάτωσης ή που μπορεί να προκαλέσει τοπικά την εξαφάνιση κάποιου είδους (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>).

Στις 2 Απριλίου 1979, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υιοθέτησε την πρώτη Οδηγία του στον τομέα της προστασίας της χλωρίδας και της πανίδας, την Οδηγία για τη διατήρηση των άγριων πτηνών (79/409/ΕΟΚ) (Δημαλέξης κ.ά., 2004: 10). Απαιτήση της Οδηγίας είναι η διασφάλιση από πλευράς Επιτροπής της συνεκτικότητας του Δικτύου των ΖΕΠ, χαρακτηριστικού που σχετίζεται με την επαρκή κάλυψη από τις προτεινόμενες ΖΕΠ της γεωγραφικής εξάπλωσης των παραπάνω ειδών και των ενδιαιτημάτων τους στην ΕΕ (Δημαλέξης κ.ά., 2009: 16). Η Οδηγία αφορά όλα τα είδη πουλιών που ζουν σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών-μελών, καθώς και τα αβγά τους, τις φωλιές τους και τους οικοτόπους τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008: 7).

Αποτελεί ένα από τα πλέον αποτελεσματικά νομικά εργαλεία παγκοσμίως για την προστασία σημαντικών στοιχείων της βιοποικιλότητας με τρόπο ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό, μέσα από δίκτυο δυναμικά διαχειριζόμενων ΠΠ, αλλά και έξω από το Δίκτυο αυτό, μέσω της θέσπισης μέτρων προστασίας πιο γενικού χαρακτήρα για πολύτιμα οικοσυστήματα, όπως οι υγρότοποι (Δημαλέξης κ.ά., 2009: 16). Στόχος της είναι να διασφαλίσει την προστασία όλων των ειδών πτηνών που ζουν σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος και να ληφθούν σε τέτοιο επίπεδο που να ανταποκρίνεται κυρίως στις οικολογικές, επιστημονικές και μορφωτικές απαιτήσεις, λαμβάνοντας υπόψη και τις οικονομικές και ψυχαγωγικές απαιτήσεις (Schwoehrer et Despert, 1999: 8). Η αρχή της συνεργασίας που θεσπίζεται στην Οδηγία για τα ενδιαιτήματα, η οποία επιβάλλει τη λήψη μέτρων διατήρησης, λαμβάνει υπόψη της τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και τις περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες της περιοχής (ΕΕΑ, 2010: 5).

Η Οδηγία αυτή καθορίζει τις βασικές κατευθύνσεις προστασίας της ορνιθοπανίδας σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και τις υποχρεώσεις που πρέπει να αναλαμβάνουν τα Κράτη - μέλη, προκειμένου να διασφαλισθούν οι βασικές απαιτήσεις της. Μεταξύ των σημαντικότερων μέτρων που προτείνονται είναι η δημιουργία ενός συνεκτικού δικτύου ΖΕΠ που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις προστασίας των ειδών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία εφαρμόζεται η Οδηγία (Κοινοτική Οδηγία 79/409/ΕΟΚ; Δημαλέξης κ.ά., 2009: 17).

Γενικά, για την προστασία των ΠΠ λαμβάνονται μέτρα 'in situ', που αντιστοιχεί στην προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων και των ζωντανών ειδών μέσα στο

φυσικό τους περιβάλλον και, αν πρόκειται για είδη ‘κατοικίδια’ ή καλλιεργήσιμα, πρόκειται για προστασία στο περιβάλλον που ανέπτυξαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (FAO, 2002). Η Οδηγία προβλέπει από τη μια μεριά μέτρα γενικής προστασίας για όλα τα είδη πουλιών που αφορά και από την άλλη μέτρα ειδικής προστασίας για ορισμένα είδη που απαριθμούνται στα παραρτήματά της. Ρυθμίζει, επίσης, θέματα κυνηγιού και εμπορίου ορισμένων ειδών (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>).

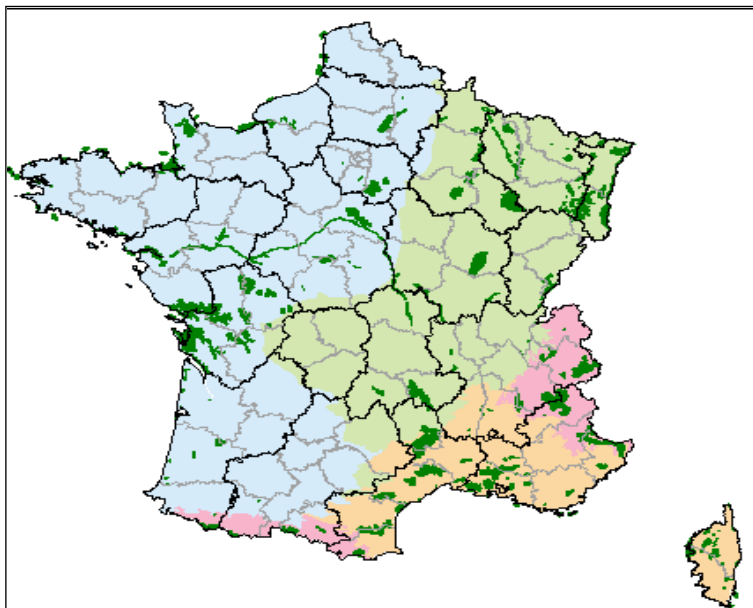
Τα μέτρα γενικής προστασίας αφορούν στη διατήρηση των πουλιών που αναφέρονται στην Οδηγία, καθώς και στην προστασία των βιοτόπων όπου αυτά διαβιούν. Για το λόγο αυτό, απαγορεύει την οποιαδήποτε εκ προθέσεως ενέργεια που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή τους, τα αβγά και τις φωλιές τους. Επίσης, απαγορεύουν τη χρήση μέσων ή μεθόδων που μπορούν να προκαλέσουν την εξαφάνιση κάποιου είδους περιβάλλοντος (Αγγελοπούλου και Τζιουβάρα, 2007: 70).

Τα μέτρα ειδικής προστασίας αφορούν είδη πουλιών, τα οποία χαρακτηρίζονται ως ευπαθή ή απειλούνται με εξαφάνιση ή είναι σπάνια ή έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας λόγω ιδιοτυπίας του οικοτόπου τους (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>). Τα μέτρα που οφείλουν να πάρουν τα κράτη - μέλη συνίστανται στο: (α) να κατατάσσουν σε ΖΕΠ τα κατάλληλα εδάφη, ώστε να εξασφαλιστεί η διαβίωση και ανάπτυξη των πουλιών αυτών αλλά και των αποδημητικών που διαχειμιάζουν στις περιοχές αυτές και ιδίως σε εκείνες που έχουν αναγνωριστεί ως διεθνής σπουδαιότητας, (β) να διαβιβάζουν στην Επιτροπή τις αναγκαίες πληροφορίες που θα της επιτρέψουν να δημιουργήσει ένα ενιαίο δίκτυο προστασίας των ζωνών αυτών και (γ) να αναλάβουν ενέργειες ώστε να αποφευχθούν οποιεσδήποτε ενέργειες με επιζήμια αποτελέσματα τόσο για τα είδη που ζουν εκεί όσο και για και τους οικοτόπους τους (Αγγελοπούλου και Τζιουβάρα, 2007: 71; <http://rcm.damt.gov.gr/articleview.cfm?pid=565&id=6FD85B58347BD563682D41FBC1F6982>).

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι τα κράτη-μέλη έχουν την υποχρέωση κατάταξης σε ΖΕΠ των πλέον κατάλληλων περιοχών, με βάση τις οικολογικές απαιτήσεις των απειλούμενων σε επίπεδο ΕΕ ειδών, καθώς και των μεταναστευτικών ειδών που έχουν τακτική παρουσία στην ΕΕ (Δημαλέξης κ.ά., 2009: 16).

Συμπερασματικά, όσον αφορά στην Οδηγία για τα πτηνά, οι μελέτες υποδεικνύουν ότι τα μέτρα διατήρησης των πτηνών στο πλαίσιο του δικτύου Natura 2000 υπήρξαν αποδοτικά (ΕΟΠ, 2011:14). Η προσέγγιση της συγκεκριμένης Οδηγίας είναι τόσο επιτυχημένη ώστε έχει υιοθετηθεί ευρύτερα, τόσο στην ΕΕ όσο και σε άλλες περιοχές του πλανήτη (Δημαλέξης κ.ά., 2009: 16).

Σχήμα 4.5: Οι 381 ΖΕΠ της Γαλλίας, σύμφωνα με την Οδηγία για τα πουλιά (απεικονίζονται με πράσινο χρώμα). Καταλαμβάνουν έκταση 76.297 km².

Πηγή: Chollet, 2006: 2; Medina, 2010: 10

4.2.3.2 Η ΟΔΗΓΙΑ 92/43/ΕΟΚ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΠΑΝΙΔΑΣ ΚΑΙ ΧΛΩΡΙΔΑΣ

Ο κίνδυνος εξαφάνισης πολλών ειδών και υποβάθμισης πολλών οικοσυστημάτων οδήγησε στην έκδοση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ από μέρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Ostermann, 1998: 968-9). Στόχος της Κοινότητας είναι η απόκτηση μιας πιο ευρείας προσέγγισης σε θέματα προστασίας της φύσης. Η διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας αποτελεί ουσιαστικό στόχο για την Κοινότητα (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>). Η συνεχής υποβάθμιση και η απειλή σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας παίρνουν μια θέση προτεραιότητας στην πολιτική για το περιβάλλον της ΕΕ (Καλαπόδης, 2007).

Με δεδομένο ότι στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών οι φυσικοί οικότοποι υποβαθμίζονται συνεχώς και αυξάνεται ο αριθμός των άγριων ειδών που απειλούνται σοβαρά, η Κοινότητα προχώρησε στην υιοθέτηση της δεύτερης ίσως πιο σημαντικής Οδηγίας της στον τομέα της προστασίας της φύσης (Αγγελοπούλου και Τζιουβέρα, 2007: 71). Η προσχώρηση έγινε στις 21 Μαΐου 1992 από όλα τα κράτη-μέλη της ΕΚ (Cortot, 2005: 7).

Η Οδηγία για τους Οικοτόπους περιλαμβάνει μια διακρατική, συντονισμένη προσέγγιση για τη διατήρηση των περίπου 1.180 ειδών και 231 ενδιαιτημάτων

ειδικού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που απαριθμούνται στην Οδηγία για τους Οικοτόπους, λαμβάνοντας υπόψη τα βιογεωγραφικά χαρακτηριστικά των εννέα βιογεωγραφικών περιοχών (αλπική, ατλαντική, Μαύρης Θάλασσας, Βόρεια, Ηπειρωτική, των Μακάρων, Μεσογειακή, παννονική και στεπική) (EEA, 2010: 5). Η Γαλλία φιλοξενεί 131 από τους 216 τύπους οικοτόπων που περιλαμβάνονται στο κοινοτικό πλαίσιο της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (Theys, 2010: 3).

Η εν λόγω Οδηγία θεσμοθετήθηκε από το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με σκοπό να συμβάλλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλότητας αξιοσημείωτης ή απειλούμενης (Pavard and Paquin, 2006: 16) μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών στα οποία εφαρμόζεται η συνθήκη (Παπανικολάου-Παναγέα, 2010: 19). Μεταξύ των είκοσι τεσσάρων άρθρων της 92/43/ΕΟΚ, το Άρθρο 6 θεωρείται από τα σημαντικότερα τμήματά της, διότι περιέχει τις διατάξεις που διέπουν τη διατήρηση και τη διαχείριση των περιοχών του Δικτύου (Δημαλέξης κ.ά., 2004: 15). Η Οδηγία των Οικοτόπων απαιτούσε τη δημιουργία ΕΖΔ (VNF, 2006: 6), οι οποίες ασχολούνται με τη διαχείριση των οικοτόπων αυτών της ΕΕ (<http://www.conservation-nature.fr/>).

Σχήμα 4.6: Χερσότοποι και Υγρότοποι της Haute Vézère (1996). Είναι η παλαιότερη περιοχή Natura 2000 της περιφέρειας Limousin της κεντρικής Γαλλίας. Είναι ΖΕΠ.

Πηγή: <http://www.natura.org/sites.html>

Σύμφωνα με το Άρθρο 6 για τις ΕΖΔ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να έχουν ορίσει τα κατάλληλα διαχειριστικά, κανονιστικά ή ακόμα δεσμευτικά μέτρα, που είναι απαραίτητα για την προστασία των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (Christopoulou et al., 2004: 9), ούτως ώστε να αποφευχθεί η

υποβάθμιση των οικοτόπων, καθώς και οι οχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία έχουν οριστεί οι ζώνες αυτές (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>). Το άρθρο 6-1 αυτής, που προέβλεπε τη δημιουργία του Δικτύου Natura 2000, ενσωματώθηκε στη γαλλική έννομη τάξη με τη διάταξη 2001-321 της 11^{ης} Απριλίου 2001 (VNF, 2006: 6) και κωδικοποιήθηκε στα άρθρα L. 414-1, L. 414-2 και L. 414-3 του Κώδικα Περιβάλλοντος (Makowiak, 2004: 100).

Σε σύγκριση με τον παραδοσιακό όρο ‘βιωσιμότητα’, ο οποίος έχει τις ρίζες του στη δασοκομία, ο όρος ‘διατήρηση’, που αντικαθιστά τον κλασικό όρο ‘προστασία’ είναι σχετικά νέος και πιο συνεπής με τη φιλοσοφία της αειφορικής διαχείρισης και χρήσης (Ferlin et al., 2005: 1). Σύμφωνα με την Οδηγία για τη διατήρηση των οικοτόπων, ‘διατήρηση’ καλείται ένα σύνολο μέτρων που απαιτούνται για τη συντήρηση ή την αποκατάσταση των φυσικών οικοτόπων και ειδών σε ικανοποιητική κατάσταση (Κοινοτική Οδηγία 92/43/ΕΟΚ; Ferlin et al., 2005: 1).

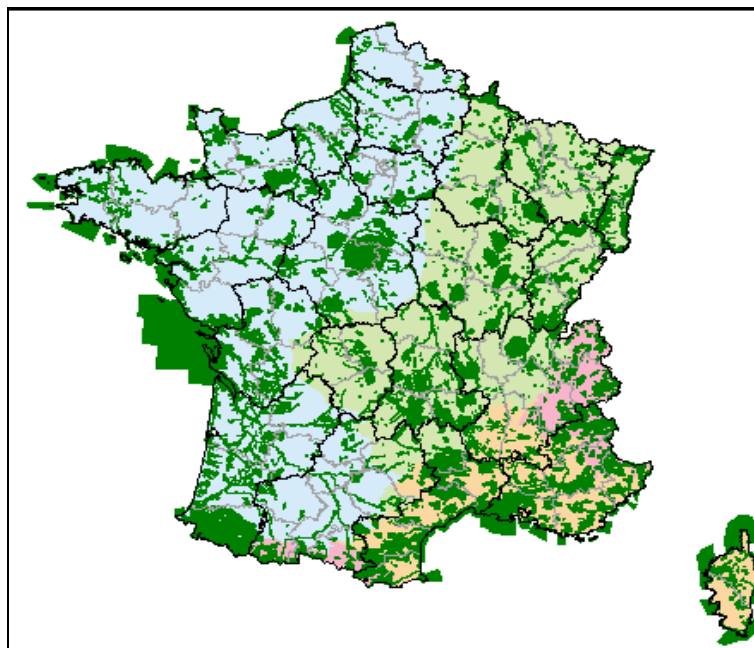
Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ προσδιορίζει είδη και τύπους οικοτόπων, καθορίζοντας τους ως ‘φυσικούς οικοτόπους κοινοτικού ενδιαφέροντος’, ενώ παράλληλα προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ‘ικανοποιητική κατάσταση διατήρησής’ τους (<http://www.opengov.gr/minenv>). Χωριζόμενη σε δύο μέρη και καλύπτοντας την προστασία των ειδών και τη διατήρηση των οικοτόπων τους, η Οδηγία συμπληρώνει και παράλληλα επεκτείνει το μηχανισμό προστασίας της φύσης που είχε τεθεί από την Οδηγία για τα άγρια πτηνά του 1979, τόσο σε σχέση με τα είδη όσο και με τις περιοχές που καλύπτει (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>). Πέρα, δηλαδή, από την προστασία των οικοτόπων, η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ μεριμνά, επίσης, και για μια ακόμη πιο ολοκληρωμένη και δεσμευτική προστασία συγκεκριμένων ειδών φυτών και ζώων. Τα είδη κατατάσσονται σε ομάδες, ενώ δίνονται διαφορετικά επίπεδα προστασίας ανάλογα με την οικολογική σημασία του κάθε είδους (Αγγελοπούλου και Τζιουβέρα, 2007: 72).

Πρέπει στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι η Οδηγία δεν προσδιορίζει τον τρόπο θεσμοθέτησης των ΠΠ, ούτε ποια συγκεκριμένα μέτρα θα πρέπει να ληφθούν, απλώς ζητάει από το κάθε κράτος μέλος ‘να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών’ (Κοινοτική Οδηγία 92/43/ΕΟΚ). Κατά τη λήψη μέτρων, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές

και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες (Παπανικολάου-Παναγέα, 2010: 19).

Ας σημειωθεί ότι η καθιέρωση, βάσει της Οδηγίας για τους οικοτόπους, των ΕΖΔ, που αποτελούν μέρος του Ευρωπαϊκού Δικτύου ΠΠ NATURA 2000, δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί σε όλες τις μεσογειακές χώρες (ΕΕΑ, 1999: 116).

Σχήμα 4.7: Οι 1.366 ΤΚΣ της Γαλλίας, σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους (απεικονίζονται με πράσινο χρώμα). Καταλαμβάνουν έκταση 72.418 km².

Πηγή: Anonymous, 2006: 9; Medina, 2010: 10

4.3 ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα φυσικές περιοχές αναγνωρίζονται ως προστατευόμενες είτε μέσω του χαρακτηρισμού τους με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, είτε με την κατοχύρωσή τους στο πλαίσιο διεθνών συμβάσεων, τις οποίες έχει κυρώσει η χώρα και διεθνών ή ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών (ΕΚΒΥ, 2011: 7). Περαιτέρω, οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 αποτελούν περιοχές διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών Κοινοτικού ενδιαφέροντος (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 18). Η προστασία της χλωρίδας και της πανίδας αποτελεί μία από τις πιο πρόσφατες περιοχές κοινοτικής και εθνικής δράσης στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος (Περδίκη και Σαμολαδά, 2003: 5).

Πίνακας 4.2: Θεσμικές κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας

Όνομα κατηγορίας ΠΠ ή ζώνης προστασίας	Κανονιστική Ρύθμιση
Εθνικοί Δρυμοί	N. 856/37
Τοπία Ιδιαίτερου φυσικού Κάλλους	N. 1465/50
Αισθητικά Δάση	N. 996/71
Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	N. 996/71
Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	N. 177/75, N. 2637/98
Καταφύγια (Θηραμάτων) Άγριας Ζωής	N. 177/75, N. 2637/98
Εκτροφεία Θηραμάτων	N. 177/75, N. 2637/98
Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) (Οδηγία 79/409)	ΚΥΑ 414985/85
Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης	N. 1650/86
Περιοχές Προστασίας της Φύσης	N. 1650/86
Εθνικά Πάρκα	N. 1650/86
Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί, Τοπία, Στοιχεία του Τοπίου	N. 1650/86
Περιοχές Οικοανάπτυξης	N. 1650/86
Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) (Οδηγία 43/92)	ΚΥΑ 33318/3028/98

Πηγή: ΦΕΚ σχετικών ρυθμίσεων όπως αναφέρεται στον Μπεριάτο, 2003: 67, ίδια επεξεργασία

Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των ΠΠ σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Συχνά η θεσμοθέτηση νομικού πλαισίου προστασίας μιας οικολογικά σημαντικής περιοχής αντιμετωπίζεται με καχυποψία ως ένα σύνολο απαγορεύσεων που απειλεί να κάνει τη ζωή των ντόπιων ακόμα πιο δύσκολη (Σπίνου, 2005). Η πραγματικότητα, όμως, είναι πολύ διαφορετική, αφού συχνά η ύπαρξη θεσμικού πλαισίου για την προστασία και διαχείριση οικολογικά σημαντικών περιοχών παρέχει ταυτόχρονα και το πλαίσιο για την ανάπτυξή τους (Αποστολάκη και Καλομοίρη, 2010: 36).

4.3.1 ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η ελληνική νομοθεσία για τις ΠΠ εγκαινιάζεται με τον αναγκαστικό νόμο 856/1937 'Περί Εθνικών Δρυμών', βάσει του οποίου ιδρύθηκαν οι πρώτοι εθνικοί δρυμοί στην Ελλάδα, δηλαδή ο Όλυμπος και ο Παρνασσός (Μέγας, 2012: 27). Το 1950 ψηφίσθηκε ο Ν.1465/1950 'Τοπία φυσικού κάλλους', βάσει του οποίου χαρακτηρίστηκαν ως ΠΠ περισσότερες από 300 περιοχές, που όμως ποτέ δεν έτυχαν επαρκούς και ουσιαστικής προστασίας (Σκούλλος, 2008: 59).

Η κήρυξη των ΠΠ στις διάφορες κατηγορίες προστασίας βασίστηκε, έως το 1986, σε διατάξεις κυρίως του Δασικού Κώδικα (ΕΚΒΥ, 2011: 7). Οι Εθνικοί Δρυμοί, τα Αισθητικά Δάση και τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης προβλέπονται από το Ν. 996/1971 που αποτελεί μέρος του Ν. 86/1969 'Περί Δασικού Κώδικα' (<http://>

www.ekby.gr/). Τα Καταφύγια Άγριας Ζωής, οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές και τα Εκτροφεία θηραμάτων προβλέπονται από το Ν. 177/75, όπως αυτός τροποποιήθηκε από το Ν. 2637/1998 (<http://www.minenv.gr/>). Με το Ν. 2637/98, ο θεσμός των καταφυγίων θηραμάτων άλλαξε φιλοσοφία και οι εν λόγω περιοχές μετονομάστηκαν σε Καταφύγια Άγριας Ζωής (Κακούρος, 2002: 30).

Στη συνέχεια και ακολουθώντας τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, δηλαδή της στενής σύνδεσης της προστασίας με την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων, ψηφίσθηκε ο Νόμος Πλαίσιο 1650/1986 ‘Για την προστασία του περιβάλλοντος’ (Τσουγκράκης κ.ά., 2006: 7). Με το Νόμο αυτό ορίζονται πέντε κατηγορίες ΠΠ: (α) περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης, (β) περιοχή προστασίας της φύσης, (γ) εθνικό πάρκο, (δ) προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός και προστατευόμενο τοπίο και (ε) περιοχή οικοανάπτυξης (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 18).

Οι δηλωθείσες ΠΠ, σύμφωνα με την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία, υπάγονταν στις ακόλουθες κατηγορίες, όπως αυτές παρουσιάζονται στον πίνακα 4.3, μέχρι την ψήφιση του Ν. 3937/2011 για τη Βιοποικιλότητα.

Πίνακας 4.3: Κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας, σύμφωνα με την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία, μέχρι τέλος Μαρτίου 2011

Εθνικοί Δρυμοί (Ν. 856/37)	Εθνικά Πάρκα (Ν. 1650/86)
Αισθητικά Δάση (Ν. 996/71)	Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Ν. 996/71)
Καταφύγια Άγριας Ζωής (Ν. 177/75, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 2637/98)	Ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές (Ν. 177/75, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 2637/98)
Εκτροφεία θηραμάτων (Ν. 177/75, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 2637/98)	Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης (Ν. 1650/86)
Περιοχές Προστασίας της Φύσης (Ν. 1650/86)	Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία (Ν. 1650/86)
Περιοχές Οικοανάπτυξης (Ν. 1650/86)	Προστατευτικά Δάση (ΝΔ 86/1969)

Πηγή: http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_PP_el.html όπως αναφέρεται στο ΕΚΒΥ, 2006b: 16; ΕΚΒΥ, 2011: 7

Στη συνέχεια, με το νέο Ν. 3937/2011 (ΦΕΚ 60Α/2011) για τη Βιοποικιλότητα τροποποιούνται οι κατηγορίες ΠΠ ως εξής: Περιοχή Απόλυτης Προστασίας της Φύσης, Περιοχή Προστασίας της Φύσης, Φυσικό πάρκο και ειδικότερα Εθνικό

Πάρκο ή Περιφερειακό Πάρκο, Περιοχή Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών και ειδικότερα Ζώνη Ειδικής Προστασίας ή Ειδική Ζώνη Διατήρησης ή Καταφύγιο Άγριας Ζωής ή συνδυασμός αυτών, Προστατευόμενο Τοπίο και Στοιχείο Τοπίου ή Προστατευόμενος Φυσικός Σχηματισμός (Ν.3937/2011; ΕΚΒΥ, 2011: 7).

Πίνακας 4.4: Κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας σύμφωνα με το νέο εθνικό Ν. 3937/2011 για τη Βιοποικιλότητα

Κατηγορίες ΠΠ της Ελλάδας	
Νόμος 3937/2011	Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης
	Περιοχές Προστασίας της Φύσης
	Φυσικά πάρκα (ειδικότερα Εθνικά Πάρκα ή Περιφερειακά Πάρκα)
	Περιοχές Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών (ειδικότερα ΖΕΠ ή ΕΖΔ ή Καταφύγια Άγριας Ζωής ή συνδυασμός αυτών)
	Προστατευόμενα Τοπία και Στοιχεία Τοπίου ή Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί

Πηγή: Ν.3937/2011, ίδια επεξεργασία

Ως **Εθνικά πάρκα** χαρακτηρίζονται μεγάλες χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες περιοχές, οι οποίες δεν έχουν επηρεασθεί ιδιαίτερα από τον άνθρωπο και διαθέτουν μεγάλο φυσικό πλούτο (ΕΚΒΥ, 2007c: 11). Όταν το Εθνικό Πάρκο ή μεγάλο τμήμα του καταλαμβάνει εκτάσεις δασικού χαρακτήρα, μπορεί να χαρακτηρίζεται ως Εθνικός Δρυμός. Ανάλογα, όταν το Εθνικό Πάρκο καταλαμβάνει θαλάσσιες περιοχές, μπορεί να χαρακτηριστεί ως Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο (<http://www.ekby.gr/>). Σύμφωνα με το νέο Ν. 3937/2011 για τη Βιοποικιλότητα, τα φυσικά πάρκα διακρίνονται σε εθνικά και περιφερειακά πάρκα (<http://www.opengov.gr/minenv/>). ‘Ως εθνικά πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης έκτασης που είτε λόγω της θέσης τους, όπως διασυννοριακές, είτε λόγω της εξέχουσας οικολογικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ως σημαντικές σε εθνικό επίπεδο. Ως περιφερειακά πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές που είτε λόγω της θέσης τους είτε λόγω της οικολογικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται σημαντικές σε περιφερειακό επίπεδο’ (Ν.3937/2011; <http://www.opengov.gr/minenv/>). Στα εθνικά πάρκα επιτρέπεται η εκτέλεση έργων, η διεξαγωγή έρευνας και η άσκηση δραστηριοτήτων παραδοσιακού χαρακτήρα, εφόσον διαφυλάσσεται η φυσική κληρονομιά και διατηρείται η οικολογική ισορροπία της περιοχής, σύμφωνα με τους όρους που θέτει το ΠΔ του χαρακτηρισμού τους (Γιβροπούλου, 2007: 11).

Πίνακας 4.5: 17 Εθνικά Πάρκα έχουν κηρυχθεί βάσει του Ν. 1650/1986 μέχρι και το Δεκέμβριο του 2009

Εθνικά πάρκα	Εμβαδόν (εκτάρια)
1.Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βόρειων Σποράδων (ΕΘΠΑΒΣ)	208.713
2.Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (ΕΘΠΖ)	13.500
3.Εθνικό Πάρκο Σχινιά - Μαραθώνα	1.382
4.Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων των λιμνών Κορώνειας - Βόλβης και των Μακεδονικών Τεμπών	16.388
5.Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου	
6.Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου - Αιτωλικού, κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Ευήνου και νήσων Εχινάδων	33.470.62
7.Εθνικό Πάρκο δάσους Δαδιάς - Λευκίμμης - Σουφλίου	42.800
8.Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης	
9.Εθνικό Υγροτοπικό Πάρκο Δέλτα Έβρου	
10.Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης (ΕΠΟΡ)	173.115
11.Εθνικό Πάρκο Χελμού - Βουραϊκού	
12.Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού	
13.Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΕΠΑΜΘ)	72.677,503
14.Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων - Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου	
15.Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφιλιάς	
16.Εθνικό Πάρκο Δέλτα Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα (ΕΠΔΑΛΑ)	33.800
17.Εθνικό Πάρκο Πρεσπών (ΕΠΑΠ)	32.700

Πηγή: <http://www.ekby.gr/>

Σχήμα 4.8: Αριστερά, Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου, το μεγαλύτερο Εθνικό Πάρκο της χώρας μας με έκταση 1.462.580 στρέμματα. Δεξιά, Εθνικό Πάρκο Λίμνης Κερκίνης (2006).

Πηγή: <http://www.callisto.gr/>; <http://www.kerkini.gr/GREEK/xartis.html> όπως αναφέρεται στον Χοβαρδά, 2010: 138).

Σχήμα 4.9: Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου. Πάνω αριστερά, Αμμονησίδες. Πάνω δεξιά, Λιμνοθάλασσα Δράνα. Κάτω, Υγρό λιβάδι.

Πηγή: <http://www.evros-delta.gr/>

Οι **Εθνικοί Δρυμοί** περιλαμβάνουν εκτάσεις, στις περισσότερες από τις οποίες κυριαρχεί ο δασικός χαρακτήρας, με ιδιαίτερο οικολογικό και επιστημονικό ενδιαφέρον. Έχουν κηρυχθεί 10 Εθνικοί Δρυμοί βάσει του Ν. 996/1971 που αποτελεί μέρος του Ν. 86/1969 'Περί Δασικού Κώδικα' (<http://www.ekby.gr/>). Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνουν φυσικές περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από άποψη διατήρησης της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας, των γεωμορφολογικών σχηματισμών, του υπεδάφους, της ατμόσφαιρας, των νερών και γενικά του φυσικού περιβάλλοντος και των οποίων επιβάλλεται η προστασία, η διατήρηση και η βελτίωση της σύνθεσης, της μορφής και των φυσικών καλλονών τους, για αισθητική, ψυχική και υγιεινή απόλαυση, ανάπτυξη του τουρισμού και για τη διενέργεια κάθε είδους επιστημονικών ερευνών (Γιβροπούλου, 2007: 10).

Πίνακας 4.6: Οι Εθνικοί Δρυμοί μέχρι και το Μάιο του 2011

Εθνικοί Δρυμοί
1.Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας
2.Εθνικός Δρυμός Σουνίου
3.Εθνικός Δρυμός Πίνδου
4.Εθνικός Δρυμός Οίτης
5.Εθνικός Δρυμός Πρεσπών
6.Εθνικός Δρυμός Βίκου – Αώου
7.Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς
8.Εθνικός Δρυμός Παρνασσού
9.Εθνικός Δρυμός Αίνου
10.Εθνικός Δρυμός Ολύμπου

Πηγή: <http://el.wikipedia.org/>

Ως **Αισθητικά Δάση** έχουν χαρακτηριστεί 19 περιοχές, με συνολική έκταση 32.506 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική χερσαία έκταση των Αισθητικών Δασών αντιστοιχεί στο 0,24% της έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 9,8 εκτάρια (<http://www.ekby.gr/>). Ως Αισθητικά Δάση κηρύσσονται δάση ή φυσικά τοπία που έχουν ιδιαίτερη αισθητική, υγιεινή και τουριστική σημασία, ούτως ώστε να προστατεύεται η πανίδα, η χλωρίδα και η ιδιαίτερη φυσική ομορφιά τους. Έχουν θεσμοθετηθεί βάσει της δασικής νομοθεσίας και περιλαμβάνουν δασικά τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον, που έχουν σκοπό, εκτός από την προστασία της φύσης, να δώσουν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει και να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής. (geodata.gov.gr/). Τα μέτρα που λαμβάνονται και εκτελούνται για την προστασία, οργάνωση και βελτίωση των παραπάνω περιοχών είναι ανάλογα με αυτά που ισχύουν για τις περιφερειακές ζώνες των Εθνικών Δρυμών που, όπως προαναφέρθηκε, είναι ζώνες περιορισμένης προστασίας. (Γιβροπούλου, 2007: 11).

Πίνακας 4.7: Αισθητικά Δάση της Ελλάδας

Αισθητικά Δάση	Εμβαδόν (εκτάρια)	ΦΕΚ
Φοινικόδασος Βάι Λασιθίου	20	170/Α/1973
Δάσος Καισαριανής Αττικής	640	31/Α/1974
Κοιλιάδας Τεμπών Λάρισας	1.762	31/ΤΑ/1974
Αγ. Γεωργίου – Καραϊσκάκη Καρδίτσας	252	31/ΤΑ/1974
Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου Κορινθίας	27,5	31/Α/1974
Περιαστικό Δάσος Ιωαννίνων	86	306/ΤΑ/1976
Προστατευόμενη περιοχή Λεκανών Απορροής Πανεπιστημίου Πατρών	1.850	99/Α/1974
Δάσος Φαρσάλων Λάρισας	34,5	103/Δ/1977
Δάσος Στενής Εύβοιας	674	108/Δ/1977
Δρυοδάσος Μογγοστού Κορινθίας	520	175/Δ/1977
Δασικό Σύμπλεγμα Όσσας Λάρισας	16.900	175/Δ/1977, 160/Α/1985
Παραλιακό Δάσος Νικοπόλεως Μύτικα Πρέβεζας	66	183/Δ/1977
Δάση Νήσου Σκιάθου Μαγνησίας	3.000	248/Δ/1977
Στενά Νέστου Καβάλας – Ξάνθης	2.380	283/Δ/1977

Δάσος Εθνικής Ανεξαρτησίας Καλαβρύτων Αχαΐας	1.750	404/Δ/1977
Περιαστικό δάσος Τιθορέας Φθιώτιδας	200	125/Δ/1979
Δάση Αμυγδαλέων Καβάλας	2.216	606/Δ/1979
Δάσος Λόφων Κάστρου και Αηλιά Τρικάλων	28	609/Δ/1979
Δρυοδάσος Κουρί – Αλμυρού Μαγνησίας	100	99/Α/1980

Πηγή: Γιβροπούλου, 2007

Ως *Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης* κηρύσσονται εκτάσεις, δημόσιες ή μη, που παρουσιάζουν παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον, καθώς και συστάδες δένδρων ή δένδρα ή και σπάνια είδη φυτών που έχουν ιδιαίτερη βοτανική, φυτογεωγραφική, αισθητική και ιστορική σημασία (<http://www.minenv.gr/>). Στις περιοχές αυτές ισχύουν οι ίδιες απαγορεύσεις όπως και στους πυρήνες Εθνικών Δρυμών (Γιβροπούλου, 2007: 11). Έχουν κηρυχθεί 51 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, με συνολική έκταση 16.840 εκτάρια. Η πλειονότητα των μνημείων αυτών καταλαμβάνει ελάχιστα τετραγωνικά μέτρα. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου καταλαμβάνει το 89% της συνολικής έκτασης των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης αντιστοιχεί στο 0,12 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας (<http://www.ekby.gr/>).

Ως μόνιμα *Καταφύγια Θηραμάτων*, ιδρύονται οι περιοχές που πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να καλύπτονται οι βασικές ανάγκες των θηραμάτων σε ησυχία, τροφή και νερό (Γιβροπούλου, 2007: 11). Με την έκδοση του Ν. 2637/1998 τα Καταφύγια Θηραμάτων χαρακτηρίζονται πλέον ως Καταφύγια Άγριας Ζωής (<http://www.ekby.gr/>). Έντός των καταφυγίων άγριας ζωής απαγορεύεται η θήρα κάθε θηράματος και κάθε είδους της άγριας πανίδας, η σύλληψη κάθε είδους της άγριας πανίδας για μη ερευνητικούς σκοπούς, η καταστροφή κάθε είδους ζώνης με φυσική βλάστηση, η καταστροφή των ζωντανών φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών πόρων και η ένταξη έκτασης καταφυγίου άγριας ζωής σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό (Ν.3937/2011; <http://www.opengov.gr/minenv/>). Ο μεγαλύτερος αριθμός των ΠΠ ανήκει στην κατηγορία αυτή (Γιβροπούλου, 2007: 12). Έως και τον Αύγουστο του 2009, οι περιοχές που έχουν κηρυχθεί ως Καταφύγια Άγριας Ζωής αριθμούν 610. Οι *Ελεγχόμενες Κονηγετικές Περιοχές* είναι επτά ([101](http://</p>
</div>
<div data-bbox=)

www.ekby.gr/). Τα **Κρατικά Εκτροφεία Θηραμάτων** είναι 21, με συνολική έκταση 3.603 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,023% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 14,51 εκτάρια (<http://www.ekby.gr/>).

Πίνακας 4.8: Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές

Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	Εμβαδόν (εκτάρια)	ΦΕΚ
Σερρών	24.600	1587/B/1975
Νήσου Δία	1.250	474/B/1977
Σαπιέντζας	850	1041/B/1977
Αταλαντονήσου	185	1041/B/1977
Όσσας	26.337	88/B/1985
Βορείων Σποράδων (Σκοπέλου)	5.464	156/B/1986
Κόζιακα	48.360	527/B/1992

Πηγή: Γιβροπούλου, 2007

Οι **περιοχές Προστασίας της Φύσης** είναι εκτάσεις μεγάλης οικολογικής ή βιολογικής αξίας (EKBY, 2007c: 11). Έως και το Δεκέμβριο του 2009, ως Περιοχές Προστασίας της Φύσης έχουν κηρυχθεί 23 περιοχές (<http://www.ekby.gr/>). Ός Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης χαρακτηρίζονται εκτάσεις με εξαιρετικά ευαίσθητα οικοσυστήματα, βιότοποι ή οικότοποι σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας ή άγριας πανίδας ή εκτάσεις που έχουν αποφασιστική θέση στον κύκλο ζωής σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας' (Ν. 1650/86; EKBY, 2007c: 10). Αριθμούν 8 (<http://www.ekby.gr/>).

Έως και τον Αύγουστο του 2009 ως **Προστατευτικά Δάση** έχουν κηρυχθεί 3 περιοχές: (α) Προστατευτικό δάσος ορεινού όγκου Λευκών Ορέων Νομού Χανίων, (β) Προστατευτικό δάσος περιοχής Κορυφών Ασφένδου Καλλικράτη Νομού Χανίων και (γ) Προστατευτικό δάσος ορεινού όγκου Αποπηγάδι Σελίνου Νομού Χανίων (<http://www.ekby.gr/>).

Σχήμα 4.10: Αριστερά, Προστατευτικό δάσος ορεινού όγκου Λευκών Ορέων Νομού Χανίων. Δεξιά, Φαράγγι της Σαμαριάς στα Λευκά Όρη. Είναι το μεγαλύτερο στην Ευρώπη και έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικός Δρυμός.

Πηγή: Φωτογραφικό αρχείο ΕΚΒΥ, όπως αναφέρεται στο ΕΚΒΥ, 2010: 7

Οι **Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία** εισήχθησαν ως κατηγορία ΠΠ με το Ν. 1650/1986. Έως σήμερα έχουν κηρυχθεί 2 περιοχές, οι Υγρότοποι Σάμου και η Νήσος Μύκονος (<http://www.ekby.gr/>). Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (ΕΚΒΥ, 2007c: 11).

Ως **περιοχές Οικοανάπτυξης** χαρακτηρίζονται εκτεταμένες περιοχές που μπορούν να περιλαμβάνουν χωριά ή οικισμούς, εφόσον παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας των φυσικών και πολιτιστικών τους γνωρισμάτων (Ν. 1650/86; ΕΚΒΥ, 2007c: 12). Έως σήμερα έχει κηρυχθεί μία μόνο περιοχή ως Περιοχή Οικοανάπτυξης: η χερσαία και λιμναία περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων (<http://www.ekby.gr/>). Το ΠΔ χαρακτηρισμού θέτει τους κανόνες, με βάση τους οποίους στις περιοχές Οικοανάπτυξης επιδιώκεται η προστασία των ιδιαίτερων φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων, η ενίσχυση των παραδοσιακών ασχολιών και δραστηριοτήτων, η εκπαίδευση των πολιτών στους τρόπους και στις μεθόδους αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπινων δραστηριοτήτων και φυσικών διεργασιών, η ανάπαυση και η αναψυχή των πολιτών (Γιβροπούλου, 2007: 12-3).

4.3.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Ελλάδα έχει εντάξει στη δική της νομοθεσία μια σειρά από διεθνείς συμβάσεις και κοινοτικές οδηγίες για την προστασία της φύσης (<http://www.evros-delta.gr/>). Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας αποτελεί μία από τις

προτεραιότητες της πολιτικής της ΕΕ (<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=224>). Οι πρώτες αποφάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ στον τομέα της προστασίας της χλωρίδας και της πανίδας πάρθηκαν το 1979. Σε διεθνές επίπεδο τα πρώτα βήματα για την προστασία της χλωρίδας και της πανίδας πάρθηκαν με τη σύναψη ποικίλων διεθνών συμβάσεων (Αγγελούπουλου και Τζιουβάρα, 2007: 69). Κυριότερες είναι οι:

- **Η Διεθνής Σύμβαση Ramsar για την προστασία των υγροτόπων διεθνούς σημασίας, ειδικά ως βιοτόπων των υδροβίων πουλιών (1971)** (WWF Ελλάς κ.ά., 2007: 5). Τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 1975 και ήταν η πρώτη Σύμβαση που ασχολήθηκε αποκλειστικά με την προστασία των υγροτόπων (Σκούλλος, 2008: 65). Η Ελλάδα ήταν η έβδομη χώρα που υπέγραψε τη Σύμβαση Ramsar, η οποία έχει κυρωθεί με το ΝΔ 191/1974 και το Ν. 1950/1991 ‘για την επικύρωση των τροποποιήσεων της Σύμβασης Ραμσάρ’, θεσπίζοντας 10 υγροτοπικές περιοχές που περιλαμβάνονται στον κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας και καλύπτουν έκταση 167.301 εκταρίων (Σκούλλος, 2008: 65; ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007b: 177). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,85% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 55.617 εκτάρια (<http://www.ekby.gr/>).

Πίνακας 4.9: Η Ελλάδα χαρακτήρισε 10 υγροτόπους ως Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ (Υγρότοποι Ραμσάρ).

Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας της Ελλάδας (Υγρότοποι Ραμσάρ)
1. Δέλτα Έβρου
2. Ισμαρίδα - Βιστωνίδα – Πόρτο Λάγος
3. Δέλτα Νέστου
4. Λίμνη Κερκίνη
5. Λίμνες Κορώνεια - Βόλβη
6. Δέλτα Αξιού και Αλιάκμονα
7. Λίμνη Μικρή Πρέσπα
8. Υγρότοποι Μεσολογγίου - Αιτωλικού
9. Αμβρακικός Κόλπος
10. Λιμνοθάλασσα Κοτύχι – Δάσος Στροφυλιάς

Πηγή: WWF Ελλάς κ.ά., 2009: 6

- **Η Σύμβαση της Βαρκελώνης ‘Περί των ειδικά ΠΠ της Μεσογείου’ (1976)** (WWF Ελλάς, 2007). Η Σύμβαση της Βαρκελώνης με τα συνοδευτικά Πρωτόκολλα κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 855/78 (ΦΕΚ 235/Α/1978) και το Ν. 1634/86 (ΦΕΚ 104/Α/1986) (<http://www.ekby.gr/>) και τις μετέπειτα τροποποιήσεις της με το Ν. 3022/2002 (ΦΕΚ Α/144/19.06.02) (Βρετού, 2008). Σύμφωνα με το πρωτόκολλο ‘Περί των ειδικά ΠΠ της Μεσογείου’ τα συμβαλλόμενα κράτη μέρη της Σύμβασης δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των σημαντικών θαλάσσιων περιοχών για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των φυσικών τοπίων και των περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου (<http://www.minenv.gr/>; <http://www.ekby.gr/>). Σε εφαρμογή του Πρωτοκόλλου έχουν χαρακτηριστεί 9 περιοχές ως Ειδικά ΠΠ με συνολική έκταση 260.176 εκτάρια χερσαίας έκτασης και 214.790 εκτάρια θαλάσσιου τμήματος (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007b: 177).

Πίνακας 4.10: Ειδικά ΠΠ σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης

Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης	Εμβαδόν ΦΕΚ (εκτάρια)
1. Αισθητικό Δάσος Νικοπόλεως – Μύτικα	66
2. Αισθητικό Δάσος Πευκιά – Ξυλοκάστρου	27,5
3. Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου και Βορείων Σποράδων	208.713
4. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	4.850
5. Απολιθωμένο Δάσος Σίγρι στη Λέσβο	15.000
6. Αισθητικό Δάσος Νήσου Σκιάθου	3.000
7. Εθνικός Δρυμός Σουνίου	3.500
8. Αισθητικό Δάσος Βάι	20
9. Αμβρακικός Κόλπος	25.000

Πηγή: <http://www.ekby.gr/>

- **Η Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας χλωρίδας και πανίδας, των απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών και των μεταναστευτικών ειδών (1979)** (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009: 7). Τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 1982, ενώ στην Ελλάδα έχει υιοθετηθεί από το ΠΔ 1335/1983 (ΕΚΒΥ, 2008: 6). Σκοπός της είναι η διατήρηση των ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας της Ευρώπης, ιδίως εκείνων που απειλούνται με εξαφάνιση, καθώς και η διατήρηση των φυσικών οικοτόπων των ειδών αυτών (βλ. ενότητα 4.2.2.5) (Σκούλλος, 2008: 66).

- **Η Σύμβαση της Βόννης για τη διατήρηση των μεταναστευτικών ειδών άγριας πανίδας**, η οποία υιοθετήθηκε το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το Νοέμβριο του 1983. Έχει ως στόχο τη διατήρηση όλων των μεταναστευτικών ειδών σε όλη την ακτίνα τους (βλ. ενότητα 4.2.2.6) (<http://www.cms.int/>).
- **Η Σύμβαση UNESCO για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, γνωστή ως 'Σύμβαση για την Παγκόσμια Κληρονομιά' (1972)**, η οποία κυρώθηκε στην Ελλάδα το 1983 (Σκούλλος, 2008: 66). Κατά τη Σύμβαση, ως «φυσική κληρονομιά» θεωρούνται τα εξής: (α) Φυσικά μνημεία που αποτελούνται από φυσικούς πόρους ή βιολογικούς σχηματισμούς ή ομάδες τέτοιων σχηματισμών, που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από αισθητική ή επιστημονική άποψη, (β) Γεωλογικοί και φυσιολογικοί σχηματισμοί και ακριβώς οριοθετημένες περιοχές που αποτελούν βιοτόπους απειλούμενων ζωικών και φυτικών ειδών παγκόσμιας αξίας από την άποψη της επιστήμης ή της ανάγκης διατήρησής τους, (γ) Φυσικά τοπία ή επακριβώς οριοθετημένες περιοχές εξαιρετικής παγκόσμιας αξίας από την άποψη της επιστήμης, της ανάγκης διατήρησης ή του φυσικού κάλλους' (Γιβροπούλου, 2007: 14). Έχουν κηρυχθεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς για το φυσικό περιβάλλον τους 2 περιοχές, τα Αντιχάσια Όρη - Μετέωρα έκτασης 387 εκταρίων και το όρος Άθως έκτασης 33.700 εκταρίων (Αργυρόπουλος, 2010: 11). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,26 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας (<http://www.ekby.gr/>).
- **Η Σύμβαση CITES Διεθνούς Εμπορίας ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας, που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, γνωστή και ως 'Σύμβαση της Ουάσιγκτον' (1973)**, η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2055/1992 (βλ. ενότητα 4.2.2.8) (EKBY, 2008: 7).
- **Η Σύμβαση του Ρίο για τη διατήρηση και την προστασία της βιοποικιλότητας**, που υπογράφηκε στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992 και ισχύει από τις 29-12-1993 (βλ. ενότητα 4.2.2.2) (EKBY, 2009: 5).
- **Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων** ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης. Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των Βιογενετικών Αποθεμάτων είναι η Γενική

Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος (ΓΓΔΦΠ) του Υπουργείου Γεωργίας (Σκούλλος, 2008: 67). Ως Βιογενετικά Αποθέματα έχουν χαρακτηριστεί 16 περιοχές της χώρας μας με συνολική έκταση 22.261 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,16% της συνολικής χερσαίας έκτασης της Ελλάδας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 4.434 εκτάρια (<http://www.ekby.gr/>).

Πίνακας 4.11: Βιογενετικά Αποθέματα της Ελλάδας

Βιογενετικά Αποθέματα
1. Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης
2. Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (Πυρήνας)
3. Εθνικός Δρυμός Αίνου (Πυρήνας)
4. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (Πυρήνας)
5. Εθνικός Δρυμός Οίτης (Πυρήνας)
6. Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Πυρήνας)
7. Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Δάσος Κέδρων)
8. Αισθητικό Δάσος Κουρί - Αλμυρού
9. Φυσικό Μνημείο Δάσους Λεσινίου
10. Φυσικό Μνημείο Δάσους Αείφυλλων Πλατάνων Νήσου Σαπιέτζας
11. Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Αλμωπίας Αριδαίας
12. Φυσικό Μνημείο Δάσους Κυπαρισσιού Έμπωνα Ρόδου
13. Κόλπος Λαγανά
14. Φυσικό Μνημείο Δάσους Οξυάς Χαϊντού Κούλα
15. Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Γράμμου
16. Παρθένο Δάσος Παρανεστίου

Πηγή: <http://www.ekby.gr/>

Σχήμα 4.11: Άποψη του ποταμού Νέστου πλησίον του Παρθένου Δάσους Παρανεστίου

Πηγή: Χατζηγεωργίου, 2011: 15

- **Η Κοινοτική Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για την προστασία των άγριων πτηνών.** Η Οδηγία εναρμονίστηκε στο ελληνικό Δίκαιο με τις ΚΥΑ 414985/29-11-85 (ΦΕΚ 757/Β/85) ‘Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας’, 366599/16-12-96 (ΦΕΚ 1188/Β/96), 294283/23-12-97 (ΦΕΚ 68/Β/98) (βλ. ενότητα 4.2.3.1) (Κακούρος κ.ά., 2004: 17; <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=236&language=el-GR>). Στα πλαίσια της Οδηγίας έχουν δηλωθεί 202 ελληνικές περιοχές ως ΖΕΠ το 2010 (βλ. ενότητα 3.3.1) (<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=236&language=el-GR>).
- **Η Κοινοτική Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και αυτοφρούς χλωρίδας (Οδηγία των Οικότοπων),** στα πλαίσια της οποίας προβλέπεται η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου ΕΖΔ (βλ. ενότητα 4.2.3.2) (Κακούρος κ.ά., 2004: 17). Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με την ΚΥΑ 33318/3028/1998 (ΦΕΚ 1289Β/1998) ‘Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας’, όπως τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 14849/853/2008 (ΦΕΚ 645/Β/08) (<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=236&language=el-GR>). Στα πλαίσια της Οδηγίας έχουν δηλωθεί 241 ελληνικές περιοχές ως ΤΚΣ το 2010 (βλ. ενότητα 3.3.1) (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=eP%2BIxw7en9c%3D&tabid=367&language=el-GR>).
- Πρέπει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με το πρόγραμμα της **UNESCO ‘Άνθρωπος και Βίοςφαιρα’**, έχουν ενταχθεί στα ‘Αποθέματα Βίοςφαιρας’ 2 περιοχές· ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας έκτασης 3.988 εκταρίων) και ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας έκτασης 4.850 εκταρίων). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,07% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας (<http://www.ekby.gr/>). Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των περιοχών είναι η ΓΓΔΦΠ του Υπουργείου Γεωργίας (Σκούλλος, 2008: 67).
- Επιπλέον, το **Ευρωδίπλωμα**, ένας θεσμός του Συμβουλίου της Ευρώπης που ξεκίνησε το 1965 και υιοθετήθηκε επίσημα το 1973, απονέμεται σε περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται ως περιοχές φυσικής κληρονομιάς ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και προστατεύονται κατάλληλα (Σκούλλος, 2008: 67). Σε

περίπτωση υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος είναι δυνατή η άρση του Ευρωδιπλώματος. Υπεύθυνος φορέας για την απονομή του Ευρωδιπλώματος είναι η ΓΓΔΦΠ του Υπουργείου Γεωργίας (<http://www.ekby.gr/>). Το Ευρωδίπλωμα (Α' Κατηγορία) έχει απονεμηθεί στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς, έκτασης 4.850 εκταρίων. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή του αντιστοιχεί στο 0,04% της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας μας (Σκούλλος, 2008: 67).

Πίνακας 4.12: Κατηγορίες ΠΠ σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο

Κατηγορία	Αριθμός
Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (Ramsar)	10
Ειδικά ΠΠ - Σύμβαση Βαρκελώνης	9
Βιογενετικά Αποθέματα	16
Αποθέματα Βιόσφαιρας	2
Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς	1
Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί Ευρωδίπλωμα	1

Πηγή: <http://www.minenv.gr/> όπως αναφέρεται στους Μαυρίδη κ.ά., 2008: 15, ίδια επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Οι ΠΠ αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο των περισσότερων στρατηγικών διατήρησης. Εντός των ορίων τους είναι εφικτή η προστασία της βιοποικιλότητας, η διασφάλιση της υγείας του οικοσυστήματος και η παροχή μιας σειράς πολύτιμων υπηρεσιών του (Hockings, 2003: 823). Συγχρόνως, με το εύρος και τη μεγάλη σπουδαιότητα των λειτουργιών που επιτελούν, καταδεικνύουν την αναπόσπαστη σύνδεση του ανθρώπου και της φύσης (Μπίτος, 2009: 5). Βασική προϋπόθεση για την προστασία των φυσικών περιοχών αποτελεί η διαχείρισή τους (<http://www.ekby.gr/>).

Ιδιαίτερα για τις ΠΠ, ως ‘διαχείριση’ ορίζεται το σύνολο των ενεργειών και μέτρων που είναι απαραίτητα για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία των ΠΠ και στοχεύουν στην ανάδειξη όλων των αξιών και λειτουργιών τους (οικολογικών, αισθητικών, ιστορικών, πολιτιστικών, οικονομικών, κλπ), χωρίς να παραγνωρίζεται ο κύριος στόχος προστασίας (Σκούλλος, 2008: 74). Ο όρος ‘διαχείριση’ παρατίθεται δίπλα στο όρο ‘διοίκηση’. Η διοίκηση μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη στόχων σχετικών με την προστασία και αξιοποίηση της βιοποικιλότητας των ΠΠ. Οι δύο όροι ‘διοίκηση’ και ‘διαχείριση’ θα πρέπει να θεωρούνται αλληλένδετοι και συμπληρωματικοί: ο πρώτος ευρύτερος, παρέχοντας τη στοχοθεσία και την κατεύθυνση και ο δεύτερος πιο ειδικός, αναφερόμενος στις ειδικότερες δράσεις που θα πρέπει να υλοποιηθούν για να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι στόχοι της διοίκησης (Πέππα-Οικονόμου κ.ά., 2010: 149).

Για την ανακήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενης λαμβάνονται υπόψη ορισμένα κριτήρια και καθορίζεται ένας συγκεκριμένος σκοπός ανακήρυξης ή ίδρυσής της (Φλωροκάπη, 2006: 3). Η οργάνωση και η διαχείριση μιας ΠΠ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από το σκοπό τον οποίο καλείται να εξυπηρετήσει. Ο Ντάφης (1992) ταξινομεί τα κριτήρια και τους σκοπούς αυτούς στις παρακάτω πέντε κατηγορίες: (α) επιστημονικοί και ερευνητικοί σκοποί, (β) πολιτιστικοί ή ηθικοί σκοποί, (γ) εκπαιδευτικοί και μορφωτικοί σκοποί, (δ) οικονομικοί σκοποί, (ε) ψυχαγωγικοί σκοποί (Μπίτος, 2009: 5).

Ο σχεδιασμός της διαχείρισης των ΠΠ και η προστασία της φύσης γενικότερα γίνεται σύμφωνα με την εκάστοτε υφιστάμενη ειδική νομοθεσία

(<http://www.opengov.gr/minenv>). Με αυτή κατοχυρώνονται ορισμένα βασικά στοιχεία απαραίτητα στο διαχειριστή, ώστε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στην ευθύνη που αναλαμβάνει για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία μιας ΠΠ (http://www.parnitha-np.gr/index_prostateuomenes.htm). Ο σχεδιασμός της διαχείρισης μιας ΠΠ είναι μια ευρεία και πολυσύνθετη, συνεχής, δυναμική και ευέλικτη διαδικασία, αντικείμενα της οποίας είναι (EKBY, 2007b: 8):

- ✚ ο καθορισμός των σκοπών διαχείρισης της περιοχής,
- ✚ η εξασφάλιση και κατανομή των απαιτούμενων πόρων,
- ✚ η διασφάλιση και η μέτρηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης,
- ✚ η διαβούλευση και η επίλυση συγκρούσεων,
- ✚ η συμμόρφωση με τις περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς πολιτικές,
- ✚ η παροχή πληροφόρησης και η διασφάλιση της επικοινωνίας.

Παρά το γεγονός ότι η διαχείριση των ΠΠ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη σύνθεση των οικοσυστημάτων και από τους σκοπούς που καλείται να εξυπηρετήσει μια συγκεκριμένη περιοχή, η εφαρμογή των οποιωνδήποτε διαχειριστικών μέτρων γίνεται με γνώμονα την τήρηση ορισμένων βασικών γενικών αρχών (Μπίτος, 2009: 7). Οι πολλαπλές και πολύμορφες ανάγκες τις οποίες επιθυμεί να καλύψει ο άνθρωπος μέσω της κήρυξης των ΠΠ δεν μπορούν να καλυφθούν χωρίς ένα άρτια σχεδιασμένο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης (Κακούρος κ.ά., 2004: 5).

Οι χαρακτηρισμοί ΠΠ, αν και είναι βασική προϋπόθεση διοίκησης και διαχείρισης, από μόνοι τους δεν αρκούν. Πρέπει να λειτουργούν αποτελεσματικά στην πράξη (EKBY, 2010a). Προκειμένου να είναι αποτελεσματική η διαχείριση μιας ΠΠ, θα πρέπει να στηρίζεται στην πολύ καλή γνώση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής και των απαιτήσεων των επιμέρους στοιχείων του περιβάλλοντος (χλωρίδα, πανίδα, κλπ) (Διαμαντίδης, 2008: 1).

Επιπλέον, η διαχείριση των ΠΠ πρέπει να γίνεται με απόλυτο σεβασμό στην έννοια 'αιεφορία' (Σκούλλος, 2008: 71). Κάθε γενιά έχει ηθική υποχρέωση να αφήνει στην επόμενη το φυσικό περιβάλλον σε καλύτερη κατάσταση από εκείνη που το παρέλαβε. Γι' αυτό, κατά τη χρήση της φύσης και των φυσικών πόρων πρέπει να αναζητούνται διαχρονικές μέθοδοι μακροχρόνιας επίδρασης, οι οποίες να επιτρέπουν την αιεφορία τους (Ντάφης, 1992 όπως αναφέρεται στον Μπίτο, 2009: 7).

Η διαχείριση μιας ΠΠ, για να στεφθεί με επιτυχία, προϋποθέτει και την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας (Νόνα, 2010: 5). Επειδή είναι οι πρώτοι που ωφελούνται από αυτό, οι τοπικοί πληθυσμοί πρέπει όχι μόνο να εντάσσονται στο

σύστημα λήψης αποφάσεων, αλλά και να συμμετέχουν στις απαιτούμενες, για την καλύτερη λειτουργία και διαχείριση της περιοχής, ρυθμίσεις (<http://www.kerkini.gr/GREEK/foreas%20kerkinis2.html>). Δηλαδή η αποτελεσματική προστασία επιτυγχάνεται μόνο με την αρμονική συνύπαρξη του περιβάλλοντος και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων (<http://www.opengov.gr/minenv>).

Η σωστή προστασία των περιοχών αυτών απαιτεί βαθειά γνώση των τοπικών οικολογικών και κοινωνικών συνθηκών, πλήρη περιγραφή και εκτίμηση της κατάστασης των οικοσυστημάτων που τη συνθέτουν αλλά και των γενικότερων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών μιας περιοχής (Μπίτος, 2009: 7).

Ο τρόπος που μπορούν να διαχειριστούν οι ΠΠ ποικίλλει από περιοχή σε περιοχή αλλά και ανάμεσα στα τμήματα μιας ΠΠ, από την απόλυτη προστασία και την απαγόρευση οποιασδήποτε χρήσης και δραστηριότητας εντός των ορίων τους μέχρι την ελεγχόμενη χρήση και άσκηση συγκεκριμένων οικονομικών δραστηριοτήτων (Δημητρίου 2002 όπως αναφέρεται στον Μπίτο, 2009: 4). Η διάκριση ‘Ζωνών προστασίας’ στις επιμέρους εκτάσεις μιας ΠΠ είναι βασικό εργαλείο για την αποτελεσματική λειτουργία κάθε ΠΠ (Κασιούμης, 2005). Όλες οι εκτάσεις μιας ΠΠ δεν έχουν την ίδια σπουδαιότητα όσον αφορά στις αξίες και τα οικοσυστήματα. Είναι λογικό, για παράδειγμα, εκτάσεις με ευαίσθητους βιότοπους και αξιόλογα μνημεία να προστατεύονται περισσότερο από άλλες, στις οποίες τα οικοσυστήματα είναι πιο σταθερά και οι ανθρώπινες δραστηριότητες περισσότερο έντονες. Η ζωνοποίηση βασίζεται σε προσεκτική εκτίμηση των αξιών, των αναγκών και των προβλημάτων που υπάρχουν σε κάθε περιοχή, με σκοπό την προστασία, διατήρηση και ανάπτυξη των φυσικών πόρων της (http://www.parnitha-np.gr/index_prostateuomenes.htm).

Συμπερασματικά, η θεσμοθέτηση μιας ΠΠ δεν αρκεί, χρειάζεται και ένα αποτελεσματικό καθεστώς διαχείρισης (Σκούλλος, 2008: 74). Παράλληλα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η διαχείριση των ΠΠ δεν μπορεί να επιτευχθεί απομονωμένα και ανεξάρτητα από τον τρόπο διαχείρισης των υπόλοιπων περιοχών του πλανήτη (Μπίτος, 2009: 8).

Η τήρηση των παραπάνω γενικών αρχών σε συνδυασμό με τη σωστή περιγραφή και τη σαφή οριοθέτηση του διαχειριστικού σκοπού, είναι απαραίτητη για την ορθολογική οργάνωση της διαχείρισης όχι μόνο μιας ΠΠ, αλλά και οποιουδήποτε τύπου που φιλοξενεί στο εσωτερικό του ευαίσθητα φυσικά οικοσυστήματα (Μπίτος, 2009: 8).

5.2 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Ο σχεδιασμός διαχείρισης είχε εφαρμοστεί σε ΠΠ σε ορισμένα μέρη του ανεπτυγμένου κόσμου από τα μέσα του 20ου αιώνα και πλέον διεξάγεται σε όλο τον κόσμο με διαφορετικό βαθμό επιτυχίας. Πρόκειται για μια διαδικασία, ένα ‘εργαλείο’ για την καθοδήγηση των διαχειριστών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης μιας περιοχής (Thomas and Middleton, 2003: 4).

Το άρθρο 6 της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα αναφέρεται στην ανάπτυξη στρατηγικών και σχεδίων για τη διαχείριση των ΠΠ. Η υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα στη Γαλλία αποτέλεσε το πρώτο βήμα (Martinez, 2007: 3). Επίσης, η Γαλλία είναι μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ που έχουν ήδη παράγει κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000 (European Commission, 2005: 11).

5.2.1 ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (DOCOB)

Τα ΣΔ είναι γνωστά στη Γαλλία ως ‘Εγγραφα Στόχων’ (documents d’objectifs) ή με το αρκτικόλεξο ‘DOCOB’ (Deverre et al., 2007: 1).

Το DOCOB είναι μια καινοτόμος προσέγγιση (MATE, 2003: 10 όπως αναφέρεται στην Fortier, 2010: 3). Η διαδικασία διαβούλευσης, που ξεκίνησε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος σχετικά με την κατάρτιση των DOCOB, έχει ως στόχο να ενστερνιστούν όλες οι περιοχές τη βιοποικιλότητα (Fortier, 2010: 3). Η κατάρτιση των DOCOB αποσκοπεί στον προσδιορισμό των κατάλληλων μέτρων διαχείρισης για κάθε ΠΠ, μέσω διαπραγματεύσεων και διαλόγου (Deverre et al., 2007: 2). Επίσης, το έγγραφο αυτό καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση και διατήρηση των συμβάσεων και, ενδεχομένως, τα κανονιστικά μέτρα που θα υλοποιηθούν στην περιοχή. Ακόμη, καθορίζει τις μεθόδους χρηματοδότησης των συμβατικών μέτρων (MATE, 2003: 10 όπως αναφέρεται στην Fortier, 2010: 3).

Ειδικότερα, το DOCOB πρέπει να περιλαμβάνει (European Commission, 2005: 14):

- τεχνικές μελέτες, που περιλαμβάνουν περιγραφή και χάρτη των περιοχών, την κατάσταση διατήρησής τους και τα κύρια κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά τους,
- στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης,

- κατάλογο των προτεινόμενων μέτρων για την επίτευξη των στόχων, και, εφόσον είναι απαραίτητο, προτάσεις για νέους κανονισμούς,
- ειδικές συμφωνίες που θα προταθούν στους ιδιοκτήτες (ή σε εκπροσώπους τους) για τη διαχείριση της ΠΠ, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών προδιαγραφών και της πηγής χρηματοδότησης. Οι συμφωνίες αυτές συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ).
- προτεινόμενα οικονομικά μέτρα,
- ένα πρόγραμμα για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των προτάσεων και της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων και ειδών των περιοχών Natura 2000,
- κατάλογο των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων οι οποίες πρέπει να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της Οδηγίας για τους Οικοτόπους.

Το πρώτο βήμα του DOCOB είναι η συγκρότηση μιας διευθύνουσας επιτροπής ('Comité de pilotage') από το Νομάρχη. Η επιτροπή απαρτίζεται από εκπροσώπους όλων των τομέων: εκπρόσωποι από τοπικές κοινότητες και γαιοκτήμονες, επαγγελματίες με εμπειρία στη διαχείριση της βιοποικιλότητας, κοινωνικο-οικονομικοί ειδικοί, εκπρόσωποι από αγροτικές εταιρίες, από τη γεωργία, τη δασοκομία και μη κυβερνητικές οργανώσεις, καθώς και από τους εξωτερικούς τομείς του αθλητισμού και του τουρισμού (European Commission, 2005: 14).

Η διευθύνουσα επιτροπή, της οποίας πρόεδρος ορίζεται από τις τοπικές διοικήσεις, είναι υπεύθυνη για τη διαπραγμάτευση και την έγκριση του ΣΔ. Το ΣΔ πρέπει στη συνέχεια να εγκριθεί από το 'διαχειριστή του νομού', το Νομάρχη (European Commission, 2005: 14).

Στις ακόλουθες ενότητες αναλύεται το ιδιαίτερο καθεστώς διοίκησης και διαχείρισης των κατηγοριών των γαλλικών ΠΠ.

5.2.2 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ

Ο τρόπος διαχείρισης των εθνικών πάρκων τους επιτρέπει να διατηρούν το φυσικό τους πλούτο (<http://www.parcsnationaux.fr>). Η ίδρυση και η διαχείρισή τους είναι ευθύνη κυρίως του κεντρικού κράτους (Κατσαδωράκης, 2008) και ανατίθεται σε δημόσια διοικητική έδρα του Κράτους (με την κατάλληλη ρυθμιστική αρχή), προκειμένου να συνδυάσει την κρατική εγγύηση, την ένωση των τοπικών φορέων και την επιστημονική εμπειρογνωμοσύνη (επιστημονικών συμβουλών) (Martinez, 2008: 9).

Η διαχείρισή τους εκπορεύεται από το Παρίσι, το Συμβούλιο Διαχείρισης και τη Μόνιμη επιτροπή για τα Εθνικά Πάρκα, ωστόσο βασίζεται σε γραπτές - δεσμευτικές συμφωνίες ανάμεσα στην κεντρική εξουσία, τις νομαρχιακές και περιφερειακές αρχές (Κατσαδωράκης, 2008).

Το Νομικό Πρόσωπο που θα είναι υπεύθυνο για τη διοίκηση του εθνικού πάρκου καθορίζεται με το διάταγμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με το οποίο προκηρύχθηκε η δημιουργία του πάρκου (άρθρο L.331-2 όπως αναφέρεται στους Lepeltier, 2009: 24-5; Leymarie, 2006: 19). Το διάταγμα αυτό, επίσης, εγκρίνει τη 'Χάρτα' του εθνικού πάρκου, που είναι η νομοθετική πρόταση για την προστασία του (Julien La Bruyère, 2011: 16).

Το εθνικό πάρκο αποτελείται από πολλά μέρη, εδάφη ή υδάτινες επιφάνειες, που χρήζουν προστασίας (καρδιά πάρκου) και από ένα κομμάτι 'ένωσης', το οποίο ορίζεται ως ένα ολόκληρο κομμάτι ή μέρος πόλης που, για λόγους γεωγραφικής συνέχειας και οικολογικής συνοχής, προσχωρούν στη 'Χάρτα' του Εθνικού πάρκου (MEEDDM, 2010?: 3; Martinez, 2008: 10). Σ' αυτή τη Χάρτα η περιοχή, που ονομάζεται περιοχή 'ένωσης', δύναται να επιλέξει αν θα προσχωρήσει ή όχι (Guignier et Prieur, 2010: 23; Martinez, 2008: 10). Ουσιαστικά η Χάρτα καθορίζει ένα σχέδιο για το κάθε πάρκο, προσπαθώντας να διατηρήσει την οικολογική συνοχή ανάμεσα στην 'καρδιά' του πάρκου και των γύρω περιοχών (L. 331-3 όπως αναφέρεται στην Leymarie, 2006: 16). Η Χάρτα πρέπει να εφαρμοστεί από τους ενδιαφερόμενους τοπικούς φορείς: θεσμούς, οργανώσεις και ενώσεις (MEEDDM, 2010?: 7). Αναθεώρηση της Χάρτας γίνεται 12 χρόνια μετά την υιοθέτησή της με πρωτοβουλία του νομικού προσώπου που διαχειρίζεται το πάρκο (Martinez, 2008: 10).

Οι διαχειριστές του εθνικού πάρκου είναι υπεύθυνοι γι' αυτό, καθώς επίσης και για την ενημέρωση του κοινού που το επισκέπτεται (Martinez, 2008: 10).

Τέλος, η Επιτροπή της IUCN για τα Εθνικά Πάρκα και τις ΠΠ χρησιμεύει ως η κύρια πηγή τεχνικής υποστήριξης για όλες τις πτυχές του σχεδιασμού και της διαχείρισης των ΠΠ σε όλο τον κόσμο (Ceballos-Lascrain, 1996: 30).

5.2.3 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ

Η διαχείριση των ΦΠΠ, σε αντίθεση με τα εθνικά πάρκα, επιβλέπεται μεν από το κράτος, αλλά είναι κύρια ευθύνη των περιφερειών, χρηματοδοτείται συλλογικά από το κράτος, τις περιφέρειες, τους τοπικούς δήμους και κοινότητες και άλλους πόρους.

Εξάλλου, για την ίδρυσή τους πρέπει να υπάρξει πρόταση προερχόμενη από τοπικούς, νομαρχιακούς ή περιφερειακούς φορείς, την οποία μπορούν να αποδεχτούν ή όχι οι τοπικές κοινωνίες ακόμη και με δημοψήφισμα (Κατσαδωράκης, 2008).

Σε διοικητικό επίπεδο, υπάρχει μια επιβλέπουσα κεντρική αρχή (National Federation of Natural Regional Parks), τυπικά μια μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση (Κατσαδωράκης, 2008). Τα ΦΠΠ διοικούνται από διοικητικά συμβούλια (Syndicat Mixte), στα οποία συμμετέχουν εκλεγμένοι εκπρόσωποι αρχών και φορέων σε τοπικό, νομαρχιακό και περιφερειακό επίπεδο (Parra, 2010: 498), από επαγγελματικές κατηγορίες ή πολιτιστικούς συλλόγους, αλλά τα διαχειρίζονται 25-30 επαγγελματίες-επιστήμονες (Κατσαδωράκης, 2008).

Οι ενέργειες και οι στόχοι των ΦΠΠ καθορίζονται και συντονίζονται από ένα σύνολο αρχών, εν ίδει χάρτας (Lepart et Marty, 2006: 495). Εδώ καθορίζονται οι θεμελιώδεις και βασικοί στόχοι του πάρκου. Στη Χάρτα του κάθε πάρκου προβλέπονται και τα διάφορα ΣΔ (Martinez, 2008: 13). Η Χάρτα είναι μια σύμβαση, η οποία ενσωματώνει την προτεινόμενη ανάπτυξη και την προστασία του εδάφους της για δώδεκα χρόνια. Καθορίζει τους στόχους, τις κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία, ανάδειξη και ανάπτυξη του ΦΠΠ, καθώς και τα μέτρα που θα την επιτρέψουν (Commission Locale de l'Eau du SAGE Sarthe Amont, 2011: 6). Για παράδειγμα, το πρώτο και βασικό άρθρο στο ΦΠΠ Camargue είναι ότι η προστασία του περιβάλλοντος έχει ιεραρχικά την υψηλότερη θέση ανάμεσα στους άλλους στόχους του Πάρκου. Κάθε 3-5 χρόνια τα μέλη του ΔΣ συμφωνούν σε ένα ΣΔ για το Πάρκο (Κατσαδωράκης, 2008).

5.2.4 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

Η διαχείριση των φυσικών αποθεμάτων μπορεί να δοθεί κατόπιν συμβολαίων σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ενώσεις δημοσίου συμφέροντος που έχουν σκοπό τη διαφύλαξη της εθνικής φυσικής κληρονομιάς (<http://www.conservation-nature.fr/>).

Κάθε φυσικό απόθεμα (εθνικό ή περιφερειακό) πρέπει υποχρεωτικά να συνοδεύεται από ένα ΣΔ μετά το διάταγμα της 18^{ης} Μαΐου 2005, που εφάρμοζε το νόμο της 27^{ης} Φεβρουαρίου 2002 (Guignier et Prieur, 2010: 35). Οι δραστηριότητες που επιτρέπονται, περιορίζονται ή απαγορεύονται στο έδαφος του φυσικού αποθέματος, σύμφωνα με το ποιες ενδέχεται να βλάψουν περισσότερο ή λιγότερο την προστασία της πανίδας και χλωρίδας του, καθορίζονται στο διάταγμα της

δημιουργίας του (άρθρο L.332-3 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στον Cizel, 2010: 100).

Το ΣΔ ενός φυσικού αποθέματος (εθνικού και περιφερειακού) πρέπει να αναπτυχθεί εντός 3 ετών από το σχεδιασμό του αποθέματος από το διαχειριστή του. Βασίζεται σε μια επιστημονική αξιολόγηση της φυσικής κληρονομιάς και της εξέλιξής της. Το ΣΔ εγκρίνεται για περίοδο 5 ετών, κατά την οποία αξιολογείται και ενδεχομένως μετά την πάροδο των 5 ετών μπορεί να ανανεωθεί (άρθρο R.322-22 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στους Guignier et Prieur, 2010: 35-6).

Όσον αφορά στα βιολογικά αποθέματα, το έργο της διαχείρισής τους είναι ευθύνη του Εθνικού Δασαρχείου (Cizel, 2010: 123). Υπόκεινται σε καθεστώς δασών, με συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Περιβάλλοντος, του Υπουργείου Γεωργίας και της Εθνικής Υπηρεσίας Δασών (CETE Méditerranée, 2008: 8). Συμπληρωματικά της διαχείρισης των δασών, τα βιολογικά αποθέματα παρέχουν επιπλέον ειδική προστασία και διαχείριση για τις πιο ξεχωριστές περιοχές των δημόσιων δασών. Αποτελούν ένα εργαλείο για την προστασία των δημόσιων δασών ιδιαίτερα καλά προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητές τους (Martinez, 2008: 29).

5.2.5 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΖΩΝΩΝ

Το Κράτος έχει τις περισσότερες αρμοδιότητες αναφορικά με τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Μπορεί, όμως, να αναθέσει ορισμένες αρμοδιότητες στους δήμους (Anonyme, 2008: 31).

Η ΟΔΠΖ αποτελεί πλέον προτεραιότητα των ενδιαφερόμενων θεσμικών οργάνων (Anonyme, 2008: 31). Εκτιμάται ότι περίπου 700 πειράματα ΟΔΠΖ σε περισσότερα από 140 κράτη παγκοσμίως ξεκίνησαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1960, από τα οποία τα 11 στη Γαλλία και τα 150 στην Ευρώπη (Sorensen, 2002 όπως αναφέρεται στους Guineberteau et al., 2006).

Τα θέματα της χάραξης κι εφαρμογής της στρατηγικής για την παράκτια ζώνη έχουν περάσει σε έναν ανεξάρτητο Οργανισμό Διαχείρισης της παράκτιας ζώνης, στον οποίο συμμετέχουν αντιπροσωπευτικά εκτός από τη διοίκηση, επιστημονικοί και περιβαλλοντικοί φορείς. Ανάμεσα σε άλλα, ο Οργανισμός αυτός πρέπει να (<http://www.medsos.gr/>):

- Παραχωρεί τη διαχείριση των παράκτιων περιοχών στην τοπική αυτοδιοίκηση, αφού πρώτα πραγματοποιήσει τις απαραίτητες εργασίες για την αποκατάσταση του οικοσυστήματος και της παράκτιας ζώνης, με την

προϋπόθεση και δέσμευση ότι οι φορείς δεσμεύονται να τηρήσουν τις προδιαγραφές βιώσιμης διαχείρισης που έχουν τεθεί.

- Προσδιορίζει με τη βοήθεια επιστημονικών ερευνών ποιες είναι οι επιτρεπόμενες παρεμβάσεις, ποιες οι επιτρεπόμενες μορφές διαχείρισης και ποιες δραστηριότητες είναι συμβατές με την προστασία των οικοσυστημάτων και του τοπίου.
- Οργανώνει συμμετοχικές διαδικασίες με τη μορφή τοπικών ‘κοινοβουλίων ακτών’, ώστε οι τοπικές κοινωνίες να συμμετέχουν ενεργά στη διαχείριση της παράκτιας ζώνης.
- Παρακολουθεί τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης στις αστικές περιοχές και ελέγχει την εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης σε λιμάνια και βιομηχανικές ζώνες

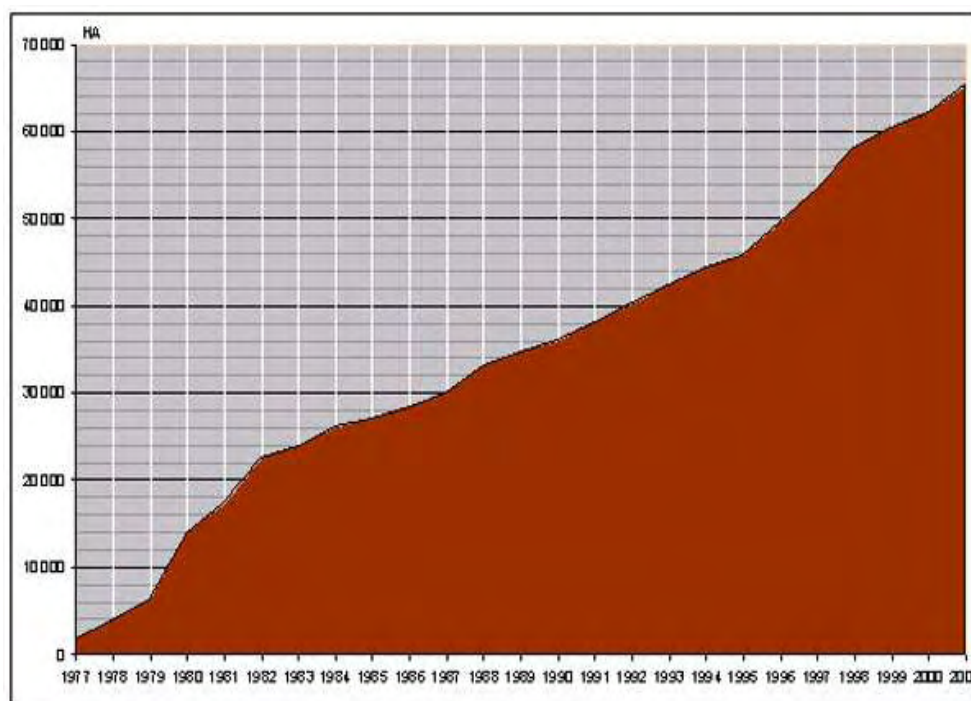
Οι παράκτιες ΠΠ διοικούνται από το ‘Conservatoire du Littoral’ (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>). Το ‘Conservatoire du Littoral’, μέλος της IUCN, είναι ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, που ιδρύθηκε το 1975 (Bal, 2010). Εποπτεύεται από το γαλλικό Υπουργείο Περιβάλλοντος και διοικείται από το διοικητικό του συμβούλιο, στο οποίο συμμετέχουν εκλεγμένοι εκπρόσωποι από όλη την επικράτεια, εκλεγμένοι εκπρόσωποι των τοπικών κοινωνιών, εκπρόσωποι του κράτους και ειδικοί. Πρόεδρος του Συμβουλίου είναι παραδοσιακά κάποιος βουλευτής (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>).

Ο κρατικός οργανισμός ‘Conservatoire du Littoral’ έχει ως στόχο να παρεμβαίνει στους παράκτιους δήμους (Rochette, 2007: 39). Αποσκοπεί με την πολιτική του στη μόνιμη προστασία και διαχείριση των φυσικών περιοχών και των παράκτιων, παραθαλάσσιων και παραλίμνιων περιοχών, ενώ μπορεί να παρεμβαίνει στις παράκτιες περιοχές της μητροπολιτικής Γαλλίας, των υπερπόντιων αποικιών της, στη Mayotte, καθώς και στις εκβολές ποταμών και δέλτα γειτονικών δήμων και σε λίμνες έκτασης πάνω από 1.000 εκτάρια (Bal, 2010). Γενικά η δράση αυτής της αρχής αφορά 22 επαρχίες, 46 νομαρχίες και 1.140 δήμους. Με τη βοήθεια των ειδικών αποφασίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διοικούνται οι περιοχές αυτές, ώστε η φύση σ’ αυτές να παραμείνει όμορφη και πλούσια. Επιπρόσθετα, καθορίζει τις χρήσεις σ’ αυτές τις περιοχές όσον αφορά κυρίως τη γεωργία (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>).

Ο στόχος του δεν είναι να επανέλθει λεπτομερώς στην πρόοδο της πολιτικής των παράκτιων ζωνών και των εθνικών στρατηγικών, αλλά να επικεντρωθεί στο εδαφικό ζήτημα, με το οποίο συνδέονται οι παράκτιες περιοχές της Γαλλίας (Guineberteau et Trouillet, 2006 όπως αναφέρεται στους Guineberteau et al., 2006). Επιπλέον, στόχος του είναι να διατηρήσει περίπου το 30% της ακτογραμμής της μητροπολιτικής Γαλλίας και των υπερπόντιων αποικιών της (Martinez, 2008: 38). Η πολυπλοκότητα αυτή ενισχύεται περαιτέρω από το γεγονός ότι οι γαλλικές παράκτιες περιοχές εμπλέκονται άμεσα, όλο και περισσότερο, σε πολλές περιοχές που δεν προβλέπονται στην παράκτια ζώνη ως κεντρικό σημείο αναφοράς (Guineberteau et al., 2006).

Σχήμα 5.1: Το ‘Conservatoire du Littoral’ το 2001 κατείχε έκταση 65.510 εκταρίων.

Πηγή: <http://www.conservatoire-du-littoral.fr>

Στο σχήμα 5.1 αποτυπώνεται ότι το ‘Conservatoire du Littoral’ το 2001 κατείχε 65.510 εκτάρια, εκ των οποίων 486 ήταν οι παράκτιες περιοχές και 861 τα χιλιόμετρα των ακτών. Ο στόχος του μέχρι το 2050 είναι να φτάσει την έκταση των 200.000 εκταρίων. Το 2003 η έκταση των παράκτιων ΠΠ έφτανε τα 125.000 εκτάρια (<http://www.conservatoire-du-littoral.fr>).

5.2.6 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000

Η Γαλλία περιγράφει τη διαδικασία για τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000 στο με αριθμό 2001-1216 διάταγμα της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2001. Το διάταγμα αυτό ορίζει την ανάγκη για κάθε περιοχή να έχει ένα ΣΔ και να προσδιορίζει το περιεχόμενό του. Επιπλέον, αναπτύσσει τις διατάξεις σχετικά με τις συμβάσεις Natura 2000 (Cortot, 2005: 11). Αν και η Οδηγία για τη διατήρηση των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) δεν προβλέπει το περιεχόμενο ή τις διαδικασίες σύνταξης ΣΔ, εντούτοις διεθνώς έχουν αναπτυχθεί μοντέλα τα οποία συνιστώνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θέτουν τις προδιαγραφές, το περιεχόμενο και τις διαδικασίες σύνταξης και εφαρμογής ΣΔ (Σκούλλος, 2008: 74).

Η υλοποίηση του Δικτύου Natura 2000 'ξεδιπλώνεται' μέσα από δύο συμβολαιογραφικούς τύπους: τις χάρτες και τις συμβάσεις (Medina, 2010: 49), οι οποίες καθιστούν τους δύο τύπους διαχείρισης των ΠΠ (Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l' Aménagement du territoire, 2009: 24). Η 'Χάρτα Natura 2000' μπορεί να θεωρηθεί ως ένας κώδικας ορθής πρακτικής για τις ΠΠ (Medina, 2010: 49). Για παράδειγμα, μπορεί να προβλέπει ότι κάποια αθλήματα μπορούν να γίνουν στις περιοχές αυτές και δεν τις θίγουν (Comas, 2005). Χρησιμοποιείται για μη γεωργικές εκτάσεις. Στις γεωργικές εκτάσεις, δηλαδή τα αγροτεμάχια, εφαρμόζεται η 'Σύμβαση για τη Βιώσιμη Γεωργία', η οποία χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Γεωργίας. Αντιθέτως, η Χάρτα Natura 2000 χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Βιώσιμης Ανάπτυξης (MEDD) και την Ευρώπη μέσω Εθνικού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης (Lepart et Marty, 2006: 502).

Οι συμβάσεις Natura 2000 συμφωνούνται μεταξύ του κράτους και κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου που έχουν δικαιώματα σε κάποια περιοχή που περιλαμβάνεται στο δίκτυο προστασίας (Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l' Aménagement du territoire, 2009: 24-5). Οι συμβάσεις Natura 2000 περιλαμβάνουν προδιαγραφές και είναι περιοριστικές (Medina, 2010: 49). Μπορεί να πάρουν τη μορφή συμφωνιών με αγροπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις. Οι συμφωνίες αποβλέπουν στο να πραγματοποιηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί για τις περιοχές αυτές και οι οποίες αναγράφονται στο αντίστοιχο κείμενο (Makowiak, 2004: 102). Για παράδειγμα, σε κάποια περιοχή πραγματοποιήθηκε συμφωνία μεταξύ των ψαράδων και του κράτους

να μην ψαρεύουν τα θηράματα που βρίσκονται στα έλη της συγκεκριμένης περιοχής με στόχο τη διατήρηση της βιοποικιλότητας (Comas, 2005).

Μια ‘Συντονιστική Επιτροπή’ (COFIL), επίσημο όργανο διαβούλευσης και διαλόγου (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>), συστήνεται σε κάθε περιοχή (Lepart et Marty, 2006: 501). Η Επιτροπή αυτή εμπεριέχει ένα κείμενο με στόχους για τη διατήρηση της φύσης στην ΠΠ, το DOCOB, και παρακολουθεί την εφαρμογή του, αφού έχει πρώτα εγκριθεί από το νομάρχη (Ministère de l’ Ecologie, de l’ Energie, du Développement Durable et de l’Aménagement du territoire, 2009: 24). Επιπλέον, προβλέπει τους τρόπους προστασίας των περιοχών αυτών. Το ΣΔ συλλαμβάνεται από το νομάρχη της περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η περιοχή Natura 2000 ή ένα νομάρχη που διορίζεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, όταν η περιοχή βρίσκεται σε περισσότερες περιφέρειες (άρθρο R.214-23 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στον Comas, 2005: 14). Πρόκειται για ένα έγγραφο προσανατολισμού για τη διαχείριση του Δικτύου Natura 2000 (Martinez, 2008: 53). Η καταγραφή των οικοτόπων αποτελεί προϋπόθεση για την κατάρτιση των DOCOB (Fortier, 2010: 4).

Το περιεχόμενο του DOCOB προβλέπεται από το νόμο και τα διατάγματά του (Makowiak, 2004: 108). Βάσει της ανάλυσης που περιγράφει την αρχική κατάσταση διατήρησης και τη θέση των φυσικών οικοτόπων και ειδών, το έγγραφο DOCOB περιλαμβάνει επίσης (Martinez, 2008: 53):

- τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης για την περιοχή για την εξασφάλιση της διατήρησης και, ενδεχομένως, την αποκατάσταση των ενδιαιτημάτων και ειδών, καθώς και τη διασφάλιση των δραστηριοτήτων, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών, που ασκούνται στην περιοχή,
- προτάσεις μέτρων κάθε είδους (συμβατικές ή/και κανονιστικές) για την επίτευξη αυτών των στόχων,
- ένδειξη των μέσων, ιδίως των οικονομικών, που προορίζονται να διευκολύνουν την επίτευξη των στόχων,
- διαδικασίες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των μέτρων που προτείνονται και για την κατάσταση διατήρησης των φυσικών οικοτόπων και ειδών.

Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής COFIL είναι ένα εκλεγμένο πρόσωπο από την τοπική κοινότητα ή δήμο ή αλλιώς ο νομάρχης. Η Επιτροπή αυτή περιλαμβάνει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη: δημόσιες υπηρεσίες, κοινότητες, ιδιοκτήτες, αγρότες, ΟΤΑ, καταναλωτές, επιστήμονες (Ministère de l’ Ecologie, de l’ Energie, du

Développement Durable et de l'Aménagement du territoire, 2009: 24), ενώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, επαγγελματικές οργανώσεις κ.α. (Lepart et Marty, 2006: 501).

Συνοπτικά, η διαδικασία χαρακτηρισμού μια περιοχής ως ΠΠ από το Δίκτυο είναι η εξής: το κράτος καθορίζει την περιοχή, ο νομάρχης δημιουργεί μια 'Συντονιστική Επιτροπή' (COPIL) σε κάθε ΠΠ, η οποία Επιτροπή καθορίζει σε ένα έγγραφο τους στόχους της ΠΠ. Το κείμενο DOCOB πρέπει να εγκριθεί από το νομάρχη και μετά εφαρμόζεται το ΣΔ και ενημερώνονται οι κάτοικοι (Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l'Aménagement du territoire, 2009: 24. Στο τέλος κάθε χρόνου γίνεται απολογισμός του έργου της επιτροπής (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>), ενώ η ΕΕ κάνει αξιολόγηση της Επιτροπής κάθε 6 χρόνια. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης τίθενται στη διάθεση του κοινού (Makowiak, 2004: 108).

Η χρηματοδότηση των ΠΠ του Δικτύου Natura 2000 γίνεται από το Κράτος (υπάρχει ειδικό ταμείο στο Υπουργείο για το περιβάλλον), από την ΕΕ και από τους ΟΤΑ (Commission Européenne, 2004a: 2-3). Συγκεκριμένα από την ΕΕ οι ΠΠ χρηματοδοτούνται μέσω των προγραμμάτων Life (Life-Nature και Life-Environnement), του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Αλιευτικού Ταμείου, των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής (Kettunen et al., 2011: 3).

5.2.7 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΑΡΚΩΝ

Τα φυσικά θαλάσσια πάρκα αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα αναζήτησης ολοκληρωμένης διαχείρισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, συμβάλλοντας στην προστασία του, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξής του (Guignier et Prieur, 2010: 30).

Πολύ σημαντικός για τη διαχείριση των Εθνικών Φυσικών Θαλάσσιων Πάρκων, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι ο γαλλικός Νόμος της 14^{ης} Απριλίου 2006 (Martinez, 2007: 4). Οι βασικές αποστολές του Νόμου αυτού ήταν: (α) η υποστήριξη των δημόσιων πολιτικών τόσο για τη δημιουργία όσο και για τη διαχείριση των ΘΠΠ, (β) ο συντονισμός του δικτύου διαχείρισης των ΘΠΠ και (γ) η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων και της χρηματοδότησης που προβλέπονται για τα Φυσικά Θαλάσσια Πάρκα ή άλλες ΘΠΠ που βρίσκονται υπό την αιγίδα του (<http://www.aires-marines.fr/>).

Η σύνθεση του διαχειριστή ενός φυσικού θαλάσσιου πάρκου καθορίζεται με ΥΑ (<http://www.aires-marines.fr/>) του αρμόδιου Υπουργού για τη Θάλασσα και του αντίστοιχου νομάρχη της περιοχής όπου θα δημιουργηθεί το πάρκο (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>), αφού προηγηθεί έρευνα στην περιοχή (<http://www.aires-marines.fr/>).

Η διοίκηση των πάρκων βρίσκεται υπό την ευθύνη ενός οργάνου που δημιουργήθηκε για το σκοπό αυτό και ονομάζεται 'Όργανισμός των Θαλάσσιων ΠΠ' (Agence des Aires marines Protégées) (Cizel, 2010: 128). Πρόκειται για δημόσιο εθνικό ίδρυμα με διοικητικό χαρακτήρα και δημιουργήθηκε με το Νόμο της 14^{ης} Απριλίου 2006. Το όργανο αυτό βρίσκεται υπό την κηδεμονία του Υπουργείου Οικολογίας, Αειφόρου Ανάπτυξης, Μεταφορών και Πολεοδομίας (<http://www.developpement-durable.gouv.fr/>).

Ο Οργανισμός των Θαλάσσιων ΠΠ δίνει στο Συμβούλιο Διαχείρισης κάθε πάρκου τα μέσα και το απαραίτητο προσωπικό για τη λειτουργία του πάρκου. Το Συμβούλιο Διαχείρισης είναι υπεύθυνο για το ΣΔ, έχει άποψη σχετικά με τις δραστηριότητες που γίνονται στο πάρκο και χρησιμοποιεί τα μέσα που του δόθηκαν από τον Οργανισμό των Θαλάσσιων ΠΠ (<http://www.aires-marines.fr/>). Το πάρκο υπόκειται σε ΣΔ που περιλαμβάνει ένα έγγραφο, το οποίο αναφέρει τις διάφορες περιοχές του πάρκου και την αποστολή τους. Το ΣΔ καθορίζει τα μέτρα προστασίας, ενίσχυσης και αειφόρου ανάπτυξης που πρέπει να εφαρμοστούν (άρθρο L.334-5 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στους Guignier et Prieur, 2010: 30). Επίσης, εξειδικεύει τον τρόπο διαχείρισης που προβλέπεται στην ΥΑ, περιέχει προτάσεις στους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με τα μέτρα που προτείνονται και τέλος, δομεί το πρόγραμμα δραστηριοτήτων που καθορίζεται κάθε χρόνο από το Συμβούλιο Διαχείρισης του πάρκου (Cizel, 2010: 128). Επιπλέον, το ΣΔ κάθε φυσικού θαλάσσιου πάρκου καθορίζει τις διάφορες ζώνες (ζωνοποίηση) στο εσωτερικό των πάρκων και καθορίζει την αποστολή τους. Σε αντίθεση με τα εθνικά πάρκα, καμία περιοχή δεν είναι προκαθορισμένη στο διάταγμα για τη δημιουργία των πάρκων ούτε στον κανονισμό τους (Guignier et Prieur, 2010: 30). Τέλος, το ΣΔ αναθεωρείται τουλάχιστον κάθε 15 χρόνια (άρθρο L.334-5 του Κώδικα Περιβάλλοντος όπως αναφέρεται στους Guignier et Prieur, 2010: 30).

5.3 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5.3.1 ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ – ΣΤΑΔΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η προστασία και λειτουργία των ΠΠ και γενικά η εξυπηρέτηση των σκοπών της κήρυξής τους δεν μπορεί να εξασφαλιστεί αν δεν υπάρχει ένα διαχειριστικό σχέδιο (Μότσια, 2006: 9). Ως ΣΔ μπορεί να θεωρηθεί ένα κατάλληλο δομημένο, διανεμημένο και εγκεκριμένο κείμενο, το οποίο περιγράφει μια περιοχή, τα προβλήματα και τις ευκαιρίες για διαχείριση, καθώς και τις εργασίες που πρέπει να γίνουν σε συγκεκριμένη περίοδο για να επιτευχθούν οι σκοποί του σχεδίου που έχουν τεθεί (Bines, 1999 όπως αναφέρεται στους Χατζηχαραλάμπους κ.ά., 2006: 25).

Πίνακας 5.1: Εναλλακτικοί ορισμοί της έννοιας ‘Σχέδιο Διαχείρισης’

Πηγή	Ορισμός
Eurosite, 1999	Ένα γραπτό και εγκεκριμένο έγγραφο, το οποίο περιγράφει την τοποθεσία ή την περιοχή και τα προβλήματα και τις ευκαιρίες για τη διαχείριση της διατήρησης της φύσης, της μορφής των εκτάσεων αυτών ή των χαρακτηριστικών του τοπίου, επιτρέποντας στους σκοπούς που βασίζονται σε αυτές τις πληροφορίες να πληρούνται μέσω των σχετικών εργασιών κατά τη διάρκεια μιας προκαθορισμένης περιόδου του χρόνου.
Parks Canada, 1978	Ο οδηγός, μέσω του οποίου διαχειρίζονται οι πόροι και οι χρήσεις ενός εθνικού πάρκου. Περιλαμβάνει τους στόχους της διαχείρισης και τα μέσα και τις στρατηγικές για την επίτευξή τους. Το σχέδιο δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά αποτελεί ένα πλαίσιο εντός του οποίου θα λάβει χώρα μεταγενέστερη διαχείριση, υλοποίηση και προγραμματισμός.
Ndosi, 1992	Έγγραφο το οποίο καθοδηγεί και ελέγχει τη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής. Είναι οι πόροι, οι χρήσεις, οι εγκαταστάσεις και το προσωπικό που απαιτείται για τη διαχείριση της ΠΠ στο μέλλον. Πρόκειται για ένα έγγραφο εργασίας που παρουσιάζει ένα πρόγραμμα για τα επόμενα 5-10 χρόνια.
Bines, 1999	Ένα κατάλληλο δομημένο και εγκεκριμένο κείμενο, το οποίο περιγράφει μια περιοχή, τα προβλήματα και τις ευκαιρίες για διαχείριση, καθώς και τις εργασίες που πρέπει να γίνουν σε συγκεκριμένη περίοδο για να επιτευχθούν οι σκοποί του σχεδίου που έχουν τεθεί.
Thorsell, 1995	Ένα έγγραφο το οποίο καθοδηγεί και ελέγχει τη διαχείριση των πόρων της προστατευόμενης περιοχής, τις χρήσεις της περιοχής και την ανάπτυξη των εγκαταστάσεων που απαιτούνται για να υποστηρίξουν τη διαχείριση και χρήση. Έτσι, ένα Σχέδιο Διαχείρισης είναι ένα έγγραφο εργασίας για την καθοδήγηση και τη διευκόλυνση όλων των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων και όλων των δραστηριοτήτων διαχείρισης που θα εφαρμοστούν σε μια περιοχή.

<p>Young and Young 1993</p>	<p>Ένα έγγραφο που θέτει τη βασική φιλοσοφία για την ανάπτυξη του πάρκου και προσφέρει στρατηγικές για την επίλυση προβλημάτων και την επίτευξη των τεθέντων στόχων διαχείρισης, κατά τη διάρκεια μιας δεκαετούς περιόδου. Με βάση αυτές τις στρατηγικές, τα προγράμματα, τις δράσεις και τις εγκαταστάσεις που απαιτούνται για την αποτελεσματική λειτουργία του πάρκου, προσδιορίζονται η χρήση του επισκέπτη και το ανθρώπινο όφελος. Καθ' όλη την προσπάθεια σχεδιασμού, το πάρκο θεωρείται σε ένα περιφερειακό πλαίσιο που επηρεάζει και επηρεάζεται από αυτήν.</p>
--	--

Πηγή: Eurosite, 1999 όπως αναφέρεται στους Thomas and Middleton, 2003: 7; Parks Canada, 1978 όπως αναφέρεται στους Thomas and Middleton, 2003: 7; Ndosi, 1992 όπως αναφέρεται στους Thomas and Middleton, 2003: 7; Bines, 1999 όπως αναφέρεται στους Κακούρο κ.ά., 2004: 23; Thorsell, 1995 όπως αναφέρεται στους Thomas and Middleton, 2003: 7; Young and Young, 1993 όπως αναφέρεται στους Thomas and Middleton, 2003: 7, ίδια επεξεργασία.

Το ΣΔ μιας ΠΠ είναι ο καταστατικός χάρτης και το σπουδαιότερο εργαλείο για την ορθολογική διαχείρισή της, τόσο στο επίπεδο σχεδιασμού, υλοποίησης και εφαρμογής μέτρων και παρεμβάσεων, όσο και στο επίπεδο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της εφαρμοζόμενης διαχείρισης (Τσουγκράκης κ.ά., 2006: 11-2). Το ΣΔ θα πρέπει να καλύπτει ολόκληρη την ΠΠ (Thomas and Middleton, 2003: 6). Αποτελεί το πιο βασικό εργαλείο στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος διότι:

- Παρέχεται επιστημονική γνώση για την περιοχή (<http://www.oikos-nature.gr/gr/meletes2.htm>),
- Καθορίζει τους σκοπούς και την πολιτική που ισχύει για την ΠΠ και περιγράφει τους λόγους που οδήγησαν στη δημιουργία της (http://www.parnitha-np.gr/index_prostateuomenes.htm),
- Αντιμετωπίζονται συγκρούσεις και τίθενται προτεραιότητες στόχων,
- Προσδιορίζεται η διαχείριση που απαιτείται για να επιτευχθούν οι στόχοι,
- Αξιολογούνται τα αποτελέσματα της προηγούμενης διαχείρισης και διατηρείται η συνέχεια της αποτελεσματικής διαχείρισης (<http://www.oikos-nature.gr/gr/meletes2.htm>),
- Προσδιορίζεται το κόστος της διαχείρισης και οι δυνατότητες χρηματοδότησης για την αποτελεσματική διαχείριση και την επίτευξη των στόχων κήρυξής της (http://www.parnitha-np.gr/index_prostateuomenes.htm),

- Δημιουργείται ένα πλαίσιο επικοινωνίας διαφόρων υπηρεσιών και φορέων (<http://www.oikos-nature.gr/gr/meletes2.htm>).

Το ΣΔ μιας ΠΠ περιλαμβάνει την ανάλυση της κατάστασης της υπό διαχείριση περιοχής, την εκτίμηση και αξιολόγηση της κατάστασης από οικολογική, οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική και ιστορική άποψη, τον προσδιορισμό του σκοπού ή των σκοπών διαχείρισης, την κοστολόγηση των μέτρων και την εκτίμηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή τους και το σχεδιασμό της εφαρμογής των μέτρων (Μότσια, 2006: 9-10; Γκουβέρος, 2010: 24). Επιπλέον, κάθε ολοκληρωμένο ΣΔ περιλαμβάνει αναλυτικό σχέδιο παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας των ληφθέντων μέτρων διαχείρισης, βάσει του οποίου αξιολογείται και ο βαθμός επιτυχούς επιτέλεσης των στόχων της διαχείρισης και καθορίζονται οι απαραίτητες περιοδικές αναπροσαρμογές που θα επιτρέψουν τη λήψη βελτιωτικών μέτρων του σχεδιασμού (Γκουβέρος, 2010: 23).

Σύμφωνα με τους Clarke and Mount (1998), ένα ΣΔ θα πρέπει να είναι (α) σαφές και εύληπτο, (β) συνοπτικό και περιεκτικό, (γ) ορθό και αντικειμενικό, (δ) συστηματικό και λογικό, (ε) αποδεκτό και κινητήριο δύναμη σε όσους έχουν ενδιαφέροντα στην περιοχή, (στ) ακριβές και ρεαλιστικό, (ζ) εστιασμένο και αποτελεσματικό (Χατζηχαράλαμους κ.ά., 2006: 25).

Το ΣΔ μιας περιοχής δύναται να περιλαμβάνει μέτρα και δράσεις που έχουν ως στόχο: (α) την αποκατάσταση ή διατήρηση της κατάλληλης οικολογικής ισορροπίας, (β) την ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού και των επισκεπτών της περιοχής, (γ) τη βελτίωση της υφιστάμενης γνώσης (μέσω υλοποίησης μελετών και ερευνητικών προγραμμάτων), προκειμένου αυτή να ανατροφοδοτήσει τη διαμόρφωση πιο εξειδικευμένων και αποτελεσματικών ΣΔ (Διαμαντίδης, 2008: 2).

Επίσης, το ΣΔ θα πρέπει να προτείνει συγκεκριμένα μέτρα διατήρησης και αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος, ενισχύοντας τις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής μέσα από ένα πλαίσιο ανάπτυξης, συμβατής με την προστασία της φύσης, ενθαρρύνοντας δραστηριότητες ήπιας μορφής (<http://www.opengov.gr/minenv/>), όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός, με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής (Cater and Lowman, 1994). Βέβαια, όπως αναφέρει και ο Merg, 1999, είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν ένας ΦΔ ή ένα ΣΔ μπορούν να ικανοποιήσουν όλα τα κριτήρια αυτών των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Στους κύριους άξονες προτεραιοτήτων ενός ΣΔ με το οποίο προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα διαχείρισης, ανάλογα πάντα και με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας ΠΠ, θα πρέπει να περιλαμβάνονται τα εξής (Σκούλλος, 2008: 75) :

1. Οι παραγωγικές δραστηριότητες όπως η αλιεία, ο τουρισμός (ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών, οχλήσεις, περιορισμοί), η κτηνοτροφία και η βόσκηση (φέρουσα ικανότητα, περιορισμοί), οι δασικές και γεωργικές εκτάσεις.
2. Οι υδατικοί πόροι (δυνατότητα στήριξης των διαχειριστικών μέτρων, απαιτούμενες υποδομές) και οι εδαφικοί πόροι (προστασία από υπερβόσκηση, πυρκαγιές, ερημοποίηση).
3. Η προστασία και διατήρηση οικοτόπων.
4. Μέτρα διαχείρισης ειδών.
5. Επιστημονική έρευνα.
6. Επόπτευση - φύλαξη.
7. Επικοινωνία, ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού.
8. Σύστημα παρακολούθησης του περιβάλλοντος και των παραμέτρων του (δείκτες, παρακολούθηση υλοποίησης διαχειριστικού σχεδίου).
9. Έργα και υποδομές.
10. Ανάπτυξη προγραμμάτων για την αξιοποίηση και ανάδειξη των ιστορικών, αρχαιολογικών, λαογραφικών, πολιτιστικών και φυσικών μνημείων της περιοχής.
11. Εθελοντισμός.

Ένα ΣΔ έχει συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και θεωρείται μια συνεχής κυκλική διαδικασία που αποτελείται από τρεις κύριες ενότητες: (α) προετοιμασία, (β) εφαρμογή και (γ) παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναμόρφωση (Σκούλλος, 2008: 74). Συγκεκριμένα στην Ελλάδα καταρτίζονται πενταετή ΣΔ των ΠΠ (ΥΠΕΧΩΔΕ (2007a: 61). Αυτά συνοδεύονται από προγράμματα δράσης (<http://www.minenv.gr/>). Παράλληλα, με το σχέδιο αυτό ορίζονται και οι βασικοί άξονες προτεραιότητας για τη λειτουργία των ΦΔ (Σκούλλος, 2008: 75). Τα ΣΔ των ΠΠ προβλέπονται από το άρθρο 16 του Ν. 2742/99 και βασίζονται στις αρμοδιότητες της οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΔ, όπως αυτές ορίζονται από το Ν. 2742/99 και περιγράφονται στην ενότητα 5.3.2. (Κακούρος κ.ά., 2004: 23; Γκουβέρος, 2010: 24). Το ΣΔ τροποποιεί, συμπληρώνει ή εξειδικεύει το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει μια ΠΠ και το οποίο αποτελείται από επτά νομοθετικές πράξεις, οι οποίες είναι η ΚΥΑ ή το ΠΔ οριοθέτησης της ΠΠ, η ΚΥΑ συγκρότησης του ΦΔ, η ΚΥΑ στελέχωσης του

διοικητικού συμβουλίου του ΦΔ και τέσσερις κανονισμοί λειτουργίας (Σκούλλος, 2008: 74).

Η σύνταξη ενός ΣΔ αποτελεί αντικείμενο μελέτης ομάδας επιστημόνων πολλών ειδικοτήτων, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η περιγραφή και εκτίμηση όλων των παραμέτρων που συνθέτουν την ολοκληρωμένη εικόνα της περιοχής μελέτης και των προβλημάτων της (Κακούρος κ.ά., 2004: 28). Στη μελέτη γίνεται συγκέντρωση, καταγραφή και ανάλυση στοιχείων και δεδομένων για την ΠΠ. Τέτοια στοιχεία είναι τα γεωγραφικά όρια, η έκταση και η διοικητική υπαγωγή της περιοχής, οι υφιστάμενες συνθήκες διαχείρισης, τα πολιτιστικά και κοινωνικά γνωρίσματα της περιοχής, οι οικονομικές δραστηριότητες, οι υφιστάμενες απειλές για την περιοχή μελέτης κ.ά. (Σκούλλος, 2008: 75). Το γεγονός, επίσης, ότι ο άνθρωπος παίζει καθοριστικό ρόλο στη χρήση των οικοσυστημάτων επιβάλλει τη συμμετοχή στις ομάδες σύνταξης των ΣΔ ειδικοτήτων και από τις τεχνικές, κοινωνικές και οικονομικές επιστήμες (Κακούρος κ.ά., 2004: 28).

Αφού συνταχθεί πρώτα το προσχέδιο του ΣΔ, το επόμενο σημαντικό στάδιο είναι η διαβούλευση, δηλαδή η παρουσίασή του στην τοπική κοινωνία. Έτσι, δίνεται σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς η ευκαιρία να εξετάσουν το προτεινόμενο ΣΔ και να τοποθετηθούν πάνω σε αυτό (<http://www.opengov.gr/minenv>). Με βάση τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης γίνεται αναθεώρηση του προσχεδίου και καταρτίζεται το τελικό ΣΔ, το οποίο υποβάλλεται στις αρμόδιες αρχές για τελική έγκριση, μετά την οποία μπορεί πλέον να αρχίσει η υλοποίησή του από το ΦΔ (Σκούλλος, 2008: 75). Το ΣΔ θα εφαρμοστεί για πέντε έτη σύμφωνα με την υπάρχουσα εθνική νομοθεσία, όπως ήδη αναφέρθηκε, και κατόπιν θα αξιολογηθεί ως προς την εφαρμογή του. Τέλος, θα αναθεωρηθεί ώστε να ανταποκρίνεται στις εξελίξεις και τις ανάγκες του περιβάλλοντος για να ισχύσει κατά τα επόμενα πέντε έτη (Κακούρος κ.ά., 2004: 24-5).

Είναι προφανές ότι τα ΣΔ είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς η ποιότητα της διαχείρισης και ο βαθμός στον οποίο οι διαχειριστικές πρακτικές που ασκούνται εξασφαλίζουν τελικά την επίτευξη των στόχων εξαρτώνται πάρα πολύ από την ποιότητα και τη σωστή εφαρμογή του εκάστοτε ΣΔ (Σκούλλος, 2008: 74).

5.3.2 ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Την ευθύνη για την προστασία και διαχείριση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του φυσικού περιβάλλοντος είχε αναλάβει από παλιά η Δασική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας. Η Δασική Υπηρεσία εξακολουθεί να διατηρεί και σήμερα την αρμοδιότητα και την ευθύνη χειρισμού των θεμάτων προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος (Γιανακούρος, 1988 όπως αναφέρεται στη Φεζοπούλου, 2007: 10). Λειτουργεί ως Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος (ΓΓΔΦΠ) με βασική αρμοδιότητα την εισήγηση για τη χάραξη και εποπτεία εφαρμογής της κυβερνητικής πολιτικής για το φυσικό περιβάλλον (<http://www.minenv.gr/>).

Άλλοι φορείς που ασχολούνται με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος είναι το Υπουργείο Πολιτισμού, το ΥΠΕΧΩΔΕ και η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού. Το Υπουργείο Πολιτισμού είναι υπεύθυνο για τις αρχαιότητες και την πολιτιστική κληρονομιά (Φεζοπούλου, 2007: 11). Το ΥΠΕΧΩΔΕ, που δημιουργήθηκε με το Ν. 1032/80, είναι αρμόδιο για τη χάραξη και έκφραση της γενικής πολιτικής σχετικά με τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος, την κατάρτιση σχεδίων και προγραμμάτων για τον έλεγχο της εφαρμογής προστασίας του περιβάλλοντος των επί μέρους φορέων, καθώς και για την κάλυψη θεμάτων περιβάλλοντος που δεν περιλαμβάνονται στις αρμοδιότητες άλλου φορέα (<http://www.minenv.gr/>).

Θα πρέπει να επισημανθεί και ο σημαντικός ρόλος των ΜΚΟ στη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς. Άλλες δραστήριες στα θέματα προστασίας της φύσης οργανώσεις είναι το Ελληνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ), η Ελληνική Εταιρία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία (ΕΟΕ), η Ελληνική Ζωολογική Εταιρία κ.ά. (WWF Ελλάς, 2004 όπως αναφέρεται στη Φεζοπούλου, 2007: 11-2).

Όμως, παρά την ύπαρξη της νομοθεσίας και των φορέων που προαναφέρθηκαν, οι προσπάθειες της πολιτείας να προστατεύσει, να διαχειριστεί και να αξιοποιήσει την πλούσια φυσική μας κληρονομιά δεν υπήρξαν απόλυτα επιτυχείς και αποτελεσματικές (IUCN, 1993 όπως αναφέρεται στη Φεζοπούλου, 2007: 12). Προς ένα πιο ουσιαστικό αποτέλεσμα, θεσμοθετήθηκαν οι ΦΔ. Εκτός, λοιπόν, από την καθιέρωση των ΠΠ και την υλοποίηση των ΣΔ, απαιτείται, σύμφωνα με το άρθρο 15

του Ν. 2742/99 ‘Χωροταξικός Σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις’, και η θεσμοθέτηση ΦΔ για τις ΠΠ (<http://www.callisto.gr/>).

Κάνοντας μία μικρή αναδρομή, στο άρθρο 21 του Ν. 1650/1986 ‘Χαρακτηρισμός περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης και του τοπίου’ προβλέπεται ότι μπορούν να συνιστώνται ειδικές υπηρεσίες που έχουν την έδρα τους κοντά στα προστατευόμενα αντικείμενα με σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία και διατήρησή τους. Οι ‘ειδικές υπηρεσίες’ έγιναν 13 χρόνια μετά οι σημερινοί ΦΔ (Αλεξανδρή-Γούδα, 2008). Έτσι το 1999, ψηφίστηκε ο Ν. 2742/1999. Με το νόμο αυτό καθορίστηκε ο τρόπος διοίκησης και διαχείρισης των ΠΠ και ρυθμίστηκε η λειτουργία των ΦΔ (<http://www.minenv.gr/>).

Με ΠΔ ιδρύθηκαν το Δεκέμβριο του 1999 το ΕΘΠΖ και το 2002 το Εθνικό Πάρκο Σχοινιά - Μαραθώνα, ενώ με το άρθρο 13 του Ν. 3044/2002 ιδρύθηκαν άλλοι 25 ΦΔ, οι οποίοι προστέθηκαν στους δύο παραπάνω (Αλεξανδρή-Γούδα, 2008; <http://www.minenv.gr/>). Πλέον, μετά και την προσθήκη του ΦΔ του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου, οι ΦΔ είναι συνολικά 28 (βλ. παράρτημα Β).

Πίνακας 5.2: Οι υφιστάμενοι ΦΔ στην Ελλάδα. Πλέον, έχει προστεθεί και ο 28^{ος} ΦΔ, ο οποίος διαχειρίζεται το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου.

Φορέας Διαχείρισης	
1. Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου	15. Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου
2. Σχοινιά	16. Εθνικού Δρυμού Πρεσπών
3. Δέλτα Έβρου	17. Εθνικού Δρυμού Αίνου
4. Δάσους Δαδιάς	18. Εθνικού Δρυμού Ολύμπου
5. Λίμνης Κερκίνης	19. Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς
6. Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου	20. Εθνικού Δρυμού Παρνασσού
7. Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα	21. Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας
8. Λιμνών Κορώνειας - Βόλβης	22. Εθνικού Δρυμού Οίτης
9. Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου – Β. Σποράδων	23. Στενών και εκβολών Καλαμά και Αγέροντα
10. Δέλτα Νέστου – Βιστωνίδας – Ισμαρίδας	24. Χελμού Βουραϊκού
11. Όρους Πάρνωνια και υγρότοπου Μουστού	25. Οροσειράς Ροδόπης
12. Λίμνης Παμβώτιδος Ιωαννίνων	26. Καρπάθου – Σαρίας
13. Υγροτόπων Αμβρακικού	27. Κάρλας – Μαυροβουνίου – Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου
14. Υγροτόπων Κοτυχίου - Στροφυλιάς	

Πηγή: WWF Ελλάς, 2004a: 29

Πίνακας 5.3: Κατανομή των 27 ΦΔ ανά Περιφέρεια. Εφόσον αθροίσουμε και την έκταση του 28^{ου} ΦΔ, η συνολική έκταση του Δικτύου Natura 2000 όπου έχουν δικαιοδοσία οι ΦΔ είναι 990.000 ha.

	Περιφέρεια	Αριθμός Φορέων Διαχείρισης	Έκταση που έχουν δικαιοδοσία Φορείς Διαχείρισης (ha)	Έκταση Natura 2000 όπου έχουν δικαιοδοσία Φορείς Διαχείρισης (ha)
1	Αν. Μακεδονία και Θράκη	4	336.210	126.557
2	Κεντρ. Μακεδονίας	4	351.477	159.735
3	Δυτ. Μακεδονίας	1	50.878	32.435
4	Ήπειρος	4	270.768	133.931
5	Θεσσαλία	2	266.521	256.015
6	Δυτική Ελλάδα	3	179.680	70.338
7	Ιόνια Νησιά	2	21.858	10.648
8	Στερεά Ελλάδα	2	43.713	26.411
9	Αττική	2	19.594	15.832
10	Πελοπόννησος	1	114.701	59.738
11	Βόρειο Αιγαίο	0	0	0
12	Νότιο Αιγαίο	1	8.774	8.357
13	Κρήτη	1	31.159	30.730
	Σύνολο	27	1.695.333	930.727

Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007a: 16

5.3.2.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Οι ΦΔ αποτελούν, σε τοπικό επίπεδο, τους αρμόδιους οργανισμούς για τη διαχείριση και αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου των ΠΠ που αποτελούν την περιοχή ευθύνης τους (Πέππα-Οικονόμου κ.ά., 2010: 149). Για το λόγο αυτό, στελεχώνονται με επιστημονικό, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό, που μεριμνά ώστε να διατηρείται το φυσικό περιβάλλον στην περιοχή και να ασκούνται με αειφορικό τρόπο οι ανθρώπινες δραστηριότητες (<http://www.opengov.gr/minenv>).

Οι ΦΔ είναι κοινωφελούς χαρακτήρα, εποπτεύονται από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ και διοικούνται από επταμελές έως εντεκαμελές διοικητικό συμβούλιο (Τσουγκράκης κ.ά., 2006: 10), το οποίο συγκροτείται από εκπροσώπους του ΥΠΕΧΩΔΕ ή άλλων συναρμόδιων υπουργείων, της οικείας Περιφέρειας, των ΟΤΑ, κοινωνικών, επιστημονικών, παραγωγικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων της περιοχής, καθώς και από ειδικούς επιστήμονες και εκπροσώπους περιβαλλοντικών οργανώσεων (Παπακωνσταντίνου και Σμπαρούνης, 2008: 3; Τσουγκράκης κ.ά., 2006: 10).

‘Οι ΦΔ μεριμνούν για τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία περιβαλλοντικών στοιχείων και δεδομένων για τις περιοχές ευθύνης τους, καθώς και για τη

συγκρότηση και λειτουργία σχετικών βάσεων δεδομένων και τεκμηρίωσης, σύμφωνα με τα υπάρχοντα εθνικά πρότυπα' (Ν.2742/1999). Τόσο η κατάρτιση όσο και η ευθύνη για την εφαρμογή, την παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΣΔ αποτελούν βασική αρμοδιότητα του ΦΔ της ΠΠ, ο οποίος, επιπλέον, έχει την ευθύνη και την αρμοδιότητα αλλά και τη δυνατότητα για μια σειρά από άλλες δραστηριότητες όπως:

- Να παρέχει γνωμοδοτήσεις για έργα και δραστηριότητες εντός της ΠΠ (Κασιούμης, 2005).
- Να εισηγείται προς τις αρμόδιες αρχές τυχόν πράξεις ή παραλείψεις που συνιστούν παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας,
- Να καταρτίζει μελέτες και να εκτελεί τεχνικά ή άλλα έργα που περιλαμβάνονται στα ΣΔ και είναι απαραίτητα για την προστασία και ανάδειξη της περιοχής (Διαμαντίδης, 2008: 2).
- Να παρέχει ενημέρωση και κατάρτιση στον τοπικό πληθυσμό σε θέματα που αφορούν στη λειτουργία της περιοχής και να οργανώνει ξεναγήσεις (Γκουβέρος, 2010: 24).
- Να υλοποιεί προγράμματα είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς που προάγουν την επιστημονική γνώση για την κατάσταση της περιοχής (Διαμαντίδης, 2008: 2).
- Να προωθεί και να εφαρμόζει οικοτουριστικά προγράμματα,
- Να διαχειρίζεται εκτάσεις που παραχωρούνται, μισθώνονται ή ενοικιάζονται από το Φορέα και να πραγματοποιεί τις προβλεπόμενες σ' αυτές παρεμβάσεις (Κασιούμης, 2005).

Σχήμα 5.2: Αριστερά, ο ΦΔ Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων, το ευαίσθητο οικοσύστημα της οποίας ανήκει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000. Δεξιά, ο ΦΔ Δέλτα Νέστου Βιστωνίδας – Ισμαρίδας.

Πηγή: <http://foreis-diaxeirisis.blogspot.com>

Οι κυριότεροι στρατηγικοί στόχοι των ΦΔ, μεσοπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι και με βάση τις τρεις βασικές διαστάσεις της αειφορίας (κοινωνία, οικονομία, περιβάλλον) και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ΠΠ, παρατίθενται στο σχήμα 5.4 (Πέππα-Οικονόμου κ.ά., 2010: 160).

Πίνακας 5.4: Οι κυριότεροι στρατηγικοί στόχοι των ΦΔ

Οι κυριότεροι στρατηγικοί στόχοι των ΦΔ
Εστίαση στην αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας της περιοχής ευθύνης του Φορέα
Εξασφάλιση οικονομικής αυτοτέλειας
Συμβολή στην τοπική (και πλανητική) αειφορία
Δημιουργία και διατήρηση στρατηγικών πλεονεκτημάτων, μέσα από την αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, στοιχείων υπεροχής της ΠΠ και του ευρύτερου κοινωνικο-πολιτισμικού περιβάλλοντος
Στρατηγικό μάρκετινγκ (επικοινωνία, προβολή και προώθηση) των υπηρεσιών και δράσεων του Φορέα
Συνεργασία και δικτύωση με άλλους ΦΔ και λοιπούς κοινωνικούς εταίρους για την επίτευξη κοινών στρατηγικών στόχων και την εξασφάλιση συνεργείας σε κοινές δράσεις και έργα

Πηγή: Πέππα-Οικονόμου κ.ά., 2010: 160, ίδια επεξεργασία

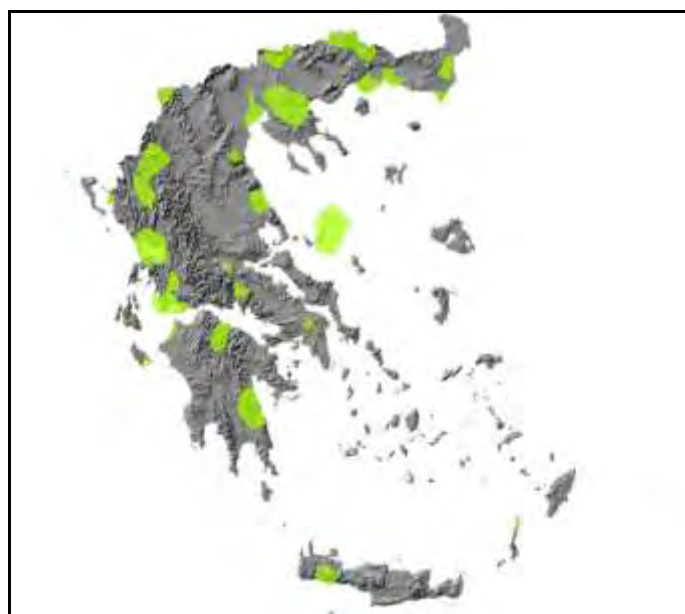
Αξίζει να αναφερθεί ότι για κάθε ΠΠ ο ΦΔ λαμβάνει υπόψη το τυποποιημένο έντυπο δεδομένων του δικτύου Natura 2000, την ΕΠΜ και το ΠΔ ή την ΚΥΑ κήρυξης της περιοχής προκειμένου να εκπονήσει τον κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας και το ΣΔ (Τσουγκράκης κ.ά., 2006: 10). Ο κανονισμός διοίκησης και λειτουργίας αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας μιας ΠΠ, στο οποίο εξειδικεύονται οι γενικοί όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων, καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης που διέπουν τη λειτουργία της ΠΠ σε καθημερινή βάση και οι απαραίτητες διαδικασίες για τον προγραμματισμό των δράσεων του ΦΔ (Σκούλλος, 2008: 74).

Η καθιέρωση και η σωστή λειτουργία των ΠΠ υπό τους αντίστοιχους ΦΔ αναδεικνύεται ως ένα από τα δυσκολότερα κοινωνικά προβλήματα λόγω της συνηθισμένης αντίδρασης των τοπικών κοινωνιών που δε θέλουν να βρίσκονται υπό καθεστώς προστασίας, ενώ παράλληλα διεκδικούν ανάπτυξη όμοια με τις άλλες περιοχές, αγνοώντας συνήθως το γεγονός ότι η ίδρυση μιας ΠΠ δημιουργεί πολλές προϋποθέσεις ανάπτυξης γι' αυτούς (Σκούλλος, 200-: 9). Οι ΦΔ εδώ και τουλάχιστον 7 χρόνια υπολειτουργούν με σοβαρά προβλήματα. Πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι συγχωνεύονται Φορείς και κάθε μια από τις 13 Περιφέρειες θα έχει 1 ΦΔ ΠΠ

(<http://www.biodiversity.gr/>). Πολλά διοικητικά προβλήματα προκύπτουν από τα ελλειπή μέσα σε οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους που τίθενται στη διάθεση των ΦΔ (Σκούλλος, 200-: 9).

Τέλος, πρέπει στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι οι υπάρχοντες ΦΔ είναι πολύ λίγοι σε σχέση με τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και οι περισσότεροι από αυτούς αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα, όπως οργανωτικά, στελέχωσης και χρηματοδότησης (Τσουγκράκης κ.ά., 2006: 15).

Σχήμα 5.3: Η χωρική κατανομή των ΦΔ στον ελλαδικό χώρο

Πηγή: geodata.gov.gr

5.3.3 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΣΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η εκτέλεση όλων των προαναφερόμενων δραστηριοτήτων αναφορικά με τις ΠΠ προϋποθέτει κατάλληλη οργάνωση καθώς και επαρκή στελέχωση και χρηματοδότηση (Διαμαντίδης, 2008: 2). Έχουμε ολοένα και περισσότερες αποδείξεις ότι η επένδυση στις περιοχές Natura 2000 και στη βιοποικιλότητα μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ενισχύοντας την ανάπτυξη και επιτυγχάνοντας παράλληλα τους στόχους μας σε σχέση με το κλίμα (<http://www.medsos.gr/>). Πρωταρχικό μας μέλημα θα πρέπει να είναι η ενίσχυση των μέτρων προστασίας της βιοποικιλότητας και μάλιστα πριν οι καταστάσεις φθάσουν σε τραγικά επίπεδα, που τότε, είναι πάρα πολύ πιθανό πως, παρά τις προσπάθειες μας, δε θα μπορέσουμε να τις αντιμετωπίσουμε (<http://www.opengov.gr/minenv>).

Για να διασφαλιστεί η ύπαρξη, η συνέχεια και η δράση των ΦΔ, πρέπει να είναι οικονομικά αυτοδύναμοι (Αλεξανδρή-Γούδα, 2008). Οι ΦΔ για τη λειτουργία τους χρηματοδοτούνται από (α) εθνικούς πόρους, όπως το ΕΤΕΡΠΣ, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον (ΕΠΠΕΡ) του ΥΠΕΧΩΔΕ ή τη συμμετοχή κρατικών φορέων σε κοινοτικά προγράμματα, (β) κοινοτικά κονδύλια, με κυριότερα το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και την Κοινοτική πρωτοβουλία Life-Nature, αλλά και το Γεωργικό Ταμείο και την Κοινοτική πρωτοβουλία Interreg, (γ) ιδιώτες (κυρίως ΜΚΟ, Αναπτυξιακές Εταιρείες) (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007a: 10-1). Η χρηματοδότηση αυτή καλύπτει την πρόσληψη εποχιακού προσωπικού, εξοπλισμό και υπηρεσίες (Αλεξανδρή-Γούδα, 2008).

Παρακάτω ακολουθεί μία σύντομη περιγραφή των κυριότερων χρηματοδοτικών φορέων από όπου μπορούν να αντλήσουν πόρους οι περιοχές του Δικτύου Φύση 2000.

Εθνικοί πόροι (ΕΤΕΡΠΣ)

Μέσω εθνικών πόρων (ΕΤΕΡΠΣ) χρηματοδοτήθηκαν δράσεις που αφορούσαν σε όλες τις ΠΠ και κυρίως σε αυτές που δεν είχαν ενταχθεί στους ΦΔ. Τα προγράμματα που προκηρύχθηκαν αφορούσαν στα εξής: α) Προστασία Περιβάλλοντος και Βιώσιμη Ανάπτυξη, β) Τρίτη Ηλικία και Περιβάλλον, γ) Μαθητές και περιβάλλον, δ) Αθλητισμός και περιβάλλον, ε) Εθελοντισμός και Προστασία του Περιβάλλοντος, στ) Περιβαλλοντική Αξιοποίηση Παλαιών Κτισμάτων, ζ) Διαχείριση ΠΠ με τριετή και ετήσια προγράμματα (Γιβροπούλου, 2007: 44).

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το Ταμείο αυτό χρηματοδότησε δράσεις προϋπολογισμού 53 εκατομμυρίων ευρώ μέσω του προγράμματος 'Διαχείριση και Προστασία των Φυσικών Οικοτόπων' που υλοποιήθηκε στην Ελλάδα το διάστημα 1994-1999. Μεγάλο μέρος του παραπάνω ποσού δαπανήθηκε για τη χρηματοδότηση δράσεων προστασίας στα πλαίσια του Natura 2000 (χρηματοδοτήθηκαν περιβαλλοντικές μελέτες, σημεία πληροφόρησης του κοινού, διαχειριστικά σχέδια κτλ) (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007a).

Life-Φύση

Το πρόγραμμα LIFE-Φύση, η βασική πηγή χρηματοδότησης για το δίκτυο Φύση 2000, είναι ένας από τους τρεις άξονες του προγράμματος LIFE. Το εν λόγω πρόγραμμα προσφέρει συγχρηματοδότηση στην ανάπτυξη και διαχείριση του δικτύου Φύση 2000, στις δράσεις για την προστασία των απειλούμενων ειδών και στη διαχείριση των απειλούμενων οικοσυστημάτων (<http://www.ypeka.gr/>

Default.aspx?tabid=532). Δικαιούχοι της Κοινοτικής πρωτοβουλίας Life-Nature ήταν κατά κύριο λόγο ΜΚΟ, Ερευνητικοί Φορείς και Αναπτυξιακές Εταιρείες. Οι κυριότερες περιοχές παρέμβασης αφορούσαν υδροτοπικά και δασικά οικοσυστήματα αλλά και παράκτιες περιοχές (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007a: 16).

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)

Μέσω του συγκεκριμένου Ταμείου χρηματοδοτήθηκαν δράσεις με στόχο την αειφορική ανάπτυξη του αγροτικού περιβάλλοντος, καθώς και την προστασία, βελτίωση και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007a).

Ταμείο Συνοχής

Το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί μελέτες, έργα ή ομάδες έργων στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Αν και το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί μεγάλα έργα περιβαλλοντικής υποδομής, στο παρελθόν χρηματοδοτήθηκαν και δράσεις με στόχο την περιβαλλοντική προστασία (ΕΕ, 2004: 3-4).

Κοινοτική Πρωτοβουλία 'INTERREG III'

Η κοινοτική πρωτοβουλία 'INTERREG III' χρηματοδοτεί δράσεις διασυνοριακής και διακρατικής συνεργασίας, που αναφέρονται σε υλικές (υποδομές κ.ά.) και άυλες δράσεις (ΕΚΒΥ, 2007b: 3). Το INTERREG III-A περιλαμβάνει στις προτεραιότητές του 'την ενθάρρυνση για την προστασία του περιβάλλοντος', ενώ το INTERREG III-B έχει ως στόχο 'την προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος και της καλής διαχείρισης των φυσικών πόρων' (Γιβροπούλου, 2007: 45). Γενικά, μέσω του INTERREG έχουν χρηματοδοτηθεί αρκετές δράσεις προωθώντας τη διαπεριφερειακή συνεργασία στη διαχείριση ΠΠ του Δικτύου Φύση 2000 (ΕΚΒΥ, 2007b: 11).

Συνήθως στη χώρα μας η εκχώρηση ευθυνών και αρμοδιοτήτων δε συμβαδίζει με την εκχώρηση οικονομικών πόρων με αποτέλεσμα οι ΦΔ να καλούνται να επιτελέσουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό έργο χωρίς, όμως, να διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους, γι' αυτό και οι περισσότεροι ΦΔ αδυνατούν να λειτουργήσουν με αποτελεσματικότητα σε όρους διαχείρισης της ΠΠ (Διαμαντίδης, 2008: 2).

Η Ελλάδα πρέπει να εξασφαλίσει επαρκή μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένων των αμοιβαίων κεφαλαίων ώστε να υποκαταστήσει τις εισφορές της ΕΕ (OECD, 2009: 5). Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα δύσκολο την παρούσα χρονική περίοδο οικονομικής κρίσης.

Μία ενδεχόμενη λύση στο πρόβλημα της χρηματοδότησης των ΠΠ είναι η υποστήριξη της αυτοχρηματοδότησης αφενός μέσω της οικονομικής εισφοράς των

χρηστών των περιοχών αυτών και αφετέρου μέσω της προώθησης των τοπικών τους προϊόντων (Dimitrakopoulos et al., 2010). Μία άλλη λιγότερο ρεαλιστική λύση την παρούσα χρονική στιγμή, η οποία κατά καιρούς έχει θεωρηθεί ως το καλύτερο σενάριο, είναι η χρηματοδότηση από την Πολιτεία (Parageorgiou and Kassioumis, 2005).

Σχήμα 5.4: Αριστερά, Εθνικό Πάρκο δάσους Δαδιάς - Λευκίμμης – Σουφλίου (2006). Δεξιά, Εθνικό πάρκο Βόρειας Πίνδου. Αποτελούν δύο από τις 28 ΠΠ για τις οποίες έχει ιδρυθεί ΦΔ.

Πηγή: Χοβαρδάς, 2010: 140; <http://www.callisto.gr/pindos.php> όπως αναφέρεται στον Χοβαρδά, 2010: 142

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σχετικά νέο σε σύγκριση με άλλα εθνικά δίκαια, το γαλλικό πλαίσιο ΠΠ φαίνεται να ποικίλλει (Martinez, 2007: 3). Η λίστα των γαλλικών ΠΠ είναι πραγματικά εντυπωσιακή και περιλαμβάνει περισσότερες κατηγορίες απ' ό,τι η ελληνική νομοθεσία: εθνικά πάρκα, φυσικά περιφερειακά πάρκα, εθνικά φυσικά αποθέματα, περιφερειακά φυσικά αποθέματα, φυσικά αποθέματα της Κορσικής, βιότοποι, παράκτιες ΠΠ, βιολογικά αποθέματα, εθνικά φυσικά θαλάσσια πάρκα είναι μόνο μερικά από αυτά (βλ. κεφάλαιο 3.2). Ωστόσο, η συνολική εδαφική κάλυψη των ΠΠ στη Γαλλία παραμένει ακόμη χαμηλή, ιδίως σε σχέση με τη δημιουργία τεχνητών περιοχών, που συνεχώς αυξάνεται (Martinez, 2007: 12).

Στη Γαλλία οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000 τείνουν να είναι μικρές και να συμπίπτουν περισσότερο με περιοχές απόλυτης προστασίας παρά μεγάλες περιοχές που καλύπτουν το 18,5-21% της χώρας όπως στην Ελλάδα. Τα Εθνικά Πάρκα της Ελλάδας που μπορούμε να θεωρήσουμε ότι προσομοιάζουν στα Εθνικά Πάρκα της Γαλλίας είναι τα εξής: Εθνικό Πάρκο Ολύμπου, Παρνασσού, Σαμαριάς, Παρθένου Δάσους Ροδόπης, όπου πρόκειται για σχεδόν ακατοίκητες ορεινές κυρίως περιοχές. Επίσης, οι περισσότερες ΠΠ στην Ελλάδα (Εθνικά Πάρκα, περιοχές ΖΕΠ, κλπ) προσομοιάζουν στα Φυσικά Περιφερειακά Πάρκα της Γαλλίας (Κατσαδωράκης, 2008).

Όπως ήδη αναφέρθηκε, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ορίστηκε μια σειρά νέων ΠΠ και στις δύο χώρες. Κατά αυτόν τον τρόπο, ο κατάλογος των ΤΚΣ και των ΖΕΠ επεκτάθηκε σημαντικά. Το Δίκτυο Natura 2000 πλέον καλύπτει παραπάνω από το 1/4 της επιφάνειας της Ελλάδας και το 6,12% των χωρικών της υδάτων (<http://www.minenv.gr/>). Παρά τον αυξανόμενο αριθμό τους, το σύνολο των ΠΠ στις δύο χώρες δεν είναι αντιπροσωπευτικό των οικοσυστημάτων του πλανήτη και δε διασφαλίζει, όπως θα έπρεπε, την προστασία των διαφορετικών τύπων οικοτόπων και των απειλούμενων ειδών (Martinez, 2007: 3).

Το περισσότερο από το μισό των προστιθέμενων περιοχών στο Δίκτυο Natura 2000 συνίσταται σε θαλάσσιες εκτάσεις (άνω των 17.500 km²), κυρίως στη Γαλλία, τη Δανία και την Ισπανία (<http://www.econews.gr/>). Η Ελλάδα είχε συμπεριλάβει από

νωρίς πολλές από τις θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές της στο Δίκτυο Natura 2000, ενώ η Γαλλία αρχικά υστερούσε (ΕΕΑ, 1999: 116). Με τις πρόσφατες δε προσθήκες, ποσοστό πάνω από 90% της προστιθέμενης έκτασης αποτελείται από θαλάσσιους τόπους, κυρίως στη Γαλλία, τη Βρετανία το Βέλγιο και την Ελλάδα (<http://www.biodiversity.gr/>).

Σήμερα, η Ελλάδα υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου σχετικά με το ποσοστό της παράκτιας ζώνης που προστατεύεται, καθώς έχει το δεύτερο μικρότερο ποσοστό. Αντιθέτως, η Γαλλία έχει το μεγαλύτερο από τα ποσοστά ΘΠΠ και πρωτοπορεί εδώ και πολλά χρόνια στην ίδρυση και διαχείριση ΘΠΠ (Τσελέντης, 2011). Αξίζει να σημειωθεί ότι η δεύτερη ευρωπαϊκή ΘΠΠ ιδρύθηκε στο Port-Cros της Γαλλίας το 1964 (<http://www.aires-marines.fr/>). Γίνεται πλέον φανερό ότι και στην Ελλάδα θα πρέπει να προχωρήσει ο θεσμός των ΘΠΠ και να δημιουργηθεί ένα συνεκτικό δίκτυο ΘΠΠ, έτσι ώστε σε λίγα χρόνια να εμφανιστούν και στη χώρα μας τα θετικά αποτελέσματα που οι Ευρωπαίοι συμπολίτες απολαμβάνουν αρκετές δεκαετίες τώρα (Τσελέντης, 2011).

Πίνακας 6.1: Σύγκριση του αριθμού των ΘΠΠ και του ποσοστού παράκτιας ζώνης που προστατεύεται στη Γαλλία και την Ελλάδα

Χώρα	Αριθμός ΘΠΠ	Σύνολο θαλάσσιας έκτασης σε καθεστώς προστασίας (km ²)	Μήκος ακτογραμμής (km)	Ποσοστό παράκτιας ζώνης που τελεί υπό προστασία ¹
Ελλάδα	4	2.336,55	15.021	13,19
Γαλλία	7	916,61	1.703	20,11

Πηγή: Τσελέντης, 2011, ίδια επεξεργασία

Όσον αφορά στη νομοθεσία, είναι εκτενής και πολύπλοκη, όμοια και η εγχώρια νομοθεσία και των δύο εξεταζόμενων χωρών. Σε αντίθεση, όμως, με την Ελλάδα όπως και πολλές άλλες χώρες, η Γαλλία δεν έχει ούτε είχε ποτέ ειδική νομοθεσία για τις ΠΠ. Αξίζει να τονιστεί ότι η έννοια των ΠΠ δε χρησιμοποιείται πουθενά, ούτε καθορίζεται από τη γαλλική νομοθεσία, η οποία προτιμά να αναφέρει τις διάφορες

¹ Αντιστοιχεί στην έκταση ΘΠΠ / μήκος ακτογραμμής) x 100 (Τσελέντης, 2011).

κατηγορίες με το όνομά τους αντίστοιχα (π.χ. εθνικό πάρκο, περιφερειακό πάρκο) (Guignier et Prieur, 2010: 7).

Αν συγκρίνει κανείς το νομικό καθεστώς διαχείρισης των ΠΠ στη Γαλλία και στην Ελλάδα, θα βρει μεν ορισμένες διαφορές, αλλά οι ομοιότητες θα υπερισχύσουν. Εξάλλου, τα προβλήματα που έχουν να λύσουν οι δύο χώρες είναι ίδια και οι ανάγκες παρόμοιες. Ωστόσο υπάρχει τεράστια διαφορά ανάμεσα στα δυο κράτη όσον αφορά στη συνέπεια και τον έλεγχο εφαρμογής των νόμων. Στη Γαλλία οι ελεγκτικοί μηχανισμοί θεωρούνται ισχυρότεροι. Το πλαίσιο νόμων πάνω στο οποίο έρχεται και 'κάθεται' το πλαίσιο της προστασίας της φύσης είναι σαφέστερο, ορθολογικότερο και πάνω απ' όλα σταθερότερο και εφαρμόζεται (Κατσαδωράκης, 2008).

Και οι δύο χώρες έκαναν αναμφισβήτητα μεγάλα βήματα προς όφελος της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητάς τους (OECD, 2009: 6). Τόσο η Ελλάδα όσο και η Γαλλία συμμετέχουν ενεργά σε διεθνείς δραστηριότητες για τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας της περιοχής της Μεσογείου και για τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης. Έστω και με καθυστέρηση, εκπονήθηκε Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και από τις δύο χώρες μελέτης, η οποία αποτελεί μέρος των υποχρεώσεων τους ως μελών της Διεθνούς Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα, με αποτέλεσμα να υφίσταται πλέον ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την προστασία των ειδών και των οικοσυστημάτων και των δύο χωρών. Η Ελλάδα μέσα από πολιτικά έγγραφα ακολουθεί την ευρωπαϊκή και διεθνή δέσμευση ότι θα μειώσει σημαντικά το ρυθμό απώλειας της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, η ανανεωμένη δασική νομοθεσία επικυρώνει τις αρχές της διατήρησης της βιοποικιλότητας και των πολλαπλών χρήσεων των δασικών εκτάσεων (OECD, 2009: 5).

Σε αντίθεση με την Ελλάδα, η Γαλλία άργησε να πραγματοποιήσει θεματική έκθεση σχετικά με τις ΠΠ τις, σύμφωνα με τη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, και να υιοθετήσει μια εθνική στρατηγική για τις ΠΠ. Μόλις το 2004 η υιοθέτηση ενός τέτοιου εγγράφου αποτέλεσε απαραίτητη προϋπόθεση για την εγκατάσταση μιας συνεκτικής πολιτικής για τη δημιουργία και τη διαχείριση των ΠΠ. Η IUCN ως τέτοια συνιστά την ανάπτυξη πολιτικών αποσπασματικά με την καθιέρωση σαφών στόχων για όλα τα διαφορετικά καθεστάτα των ΠΠ, διασφαλίζοντας τη συμπληρωματικότητά τους και την ενσωμάτωσή τους σε ένα δίκτυο ΠΠ (Martinez, 2007: 4-5). Ωστόσο, παρά τις διεθνείς δεσμεύσεις της Γαλλίας για την πραγματοποίηση περιοδικών εκθέσεων, εξακολουθεί να μην υπάρχει

θεμελιώδης ανάλυση για την κατάσταση του γαλλικού συστήματος των ΠΠ (Martinez, 2007: 4).

Παρόλο που η συνολική έκταση των ΠΠ στην Ελλάδα είναι μεγάλη, λιγότερο από το ένα πέμπτο του Δικτύου Natura 2000 έχει εξασφαλισθεί νομικά ως ΠΠ (OECD, 2009: 6). Στη Γαλλία αρκετές επιστημονικές εκθέσεις έχουν συνταχθεί για τα εθνικά πάρκα, καθώς και για την πολιτική των φυσικών περιφερειακών πάρκων, ειδικές έρευνες διεξήχθησαν σε ορισμένες ΠΠ, η σύγκριση σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει επίσης ξεκινήσει, ωστόσο, πέρα από αυτό το πλήθος μελετών, καμία παγκόσμια σύσκεψη δεν έχει ξεκινήσει σχετικά με τη γαλλική πολιτική για τις ΠΠ, τις απαρχές και το μέλλον της (Martinez, 2007: 4).

Στην Ελλάδα βελτιώθηκε η ενημέρωση του νομοθετικού πλαισίου για τη διατήρηση της φύσης, καθώς έγινε μετάβαση από μια αυστηρή προσέγγιση της προστασίας, σε μια πιο ολοκληρωμένη, ορθολογική και συμμετοχική διαχείριση (OECD, 2009: 5). Οι 28 πλέον ανεξάρτητοι ΦΔ έχουν αρμοδιότητες διαχείρισης σε περισσότερο από 1,7 εκατομμύρια εκτάρια ΠΠ, έκταση ιδιαίτερα μεγάλη για μία χώρα σαν την Ελλάδα (<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=eP%2BIxw7en9c%3D&tabid=367&language=el-GR>).

Σχήμα 6.1: Αριστερά, ο ΦΔ Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου. Δεξιά, ο ΦΔ λιμνών Κορώνειας Βόλβης, αρμόδιος για την προστασία και διαχείριση του Εθνικού Πάρκου Κορώνειας Βόλβης και Μακεδονικών Τεμπών.

Πηγή: <http://foreis-diaxeirisis.blogspot.com>

Αναφορικά με την κήρυξη και λειτουργία των ΠΠ στις δύο χώρες, παρατηρούμε ότι στη Γαλλία η ίδρυσή τους προτείνεται από την Α' βάρθμια και Β' βάρθμια αυτοδιοίκηση. Πρέπει να αναφερθεί ότι στη Γαλλία τα όργανα διαβούλευσης των ΠΠ

δεν ονομάζονται ‘Φορείς Διαχείρισης’. Νομαρχίες, δήμοι και περιφέρειες αναλαμβάνουν τη διαχείριση των ΠΠ και μπορούν να κάνουν οικονομικό σχεδιασμό τους (Κατσαδωράκης, 2008).

Το παράδειγμα της Γαλλίας είναι χαρακτηριστικό της σημασίας που έχει η διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τους κατοίκους των εν λόγω περιοχών για την εκπόνηση ρεαλιστικών και αποδεκτών από την κοινωνία ΣΔ. Δυστυχώς, στην Ελλάδα η ένταξη μιας περιοχής στο δίκτυο Natura 2000 συνοδεύεται από το φόβο της τοπικής κοινωνίας ότι θα μετατραπεί σε ζώνη όπου τίποτα δε θα επιτρέπεται (<http://www.medsos.gr/>).

6.2 ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αναγνώριση από τον άνθρωπο της αξίας του περιβάλλοντος στο οποίο ζει αποτέλεσε τη βάση για την προσεκτικότερη ενασχόληση μαζί του (Fennell and Dowling, 2003). Η καθιέρωση των ΠΠ ήταν αποτέλεσμα της κατανόησης του ανθρώπου, περίπου κατά τα μέσα του 20ου αιώνα, ότι το φυσικό περιβάλλον ολοένα και υποβαθμίζεται, ενώ παράλληλα διαταράσσεται η οικολογική ισορροπία με σοβαρές επιπτώσεις όσον αφορά στη διαίωσιση πολλών ειδών χλωρίδας και πανίδας (Κασιούμης, 2005). Μετά την καθιέρωση των ΠΠ κρίθηκε επιτακτική η ανάγκη να υπάρξει διαχείριση των περιοχών αυτών μέσω αρμόδιων φορέων ή οργανισμών.

Αναφορικά με τις ΠΠ, που αποτελούν σημαντικά εργαλεία διατήρησης της βιοποικιλότητας, η εγκατάσταση και αποτελεσματική λειτουργία του δικτύου Natura 2000, αποτελούν θεμέλιο λίθο (<http://www.ekby.gr/>). Ο καθορισμός μιας περιοχής ως περιοχή Natura 2000 προσφέρει ένα πλαίσιο για νομική προστασία, προκειμένου να επιτευχθεί η προστασία και διατήρηση της φύσης και να ευοδώσουν οι τοπικές πρωτοβουλίες βιώσιμης ανάπτυξης (http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=2236&Itemid=384). Η εκπόνηση των ΣΔ σε συνεργασία με τους άμεσα ενδιαφερόμενους, μετά από ενδελεχή ενημέρωσή τους, αποδεικνύεται ότι έχει σημαντικά μεσοπρόθεσμα οφέλη, τόσο για την προστασία του οικοσυστήματος, όσο και για την τοπική κοινωνία (<http://www.medsos.gr/>).

Σύμφωνα με τον Mcneely, 1994: 403, υπογραμμίζεται η ανάγκη για ένα ισχυρό διεθνές πρόγραμμα για τη στήριξη των ΠΠ. Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα πρέπει να οικοδομηθεί από το μηδέν, μέσω της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των χωρών. Επιπλέον, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη ευρείας συναίνεσης και υποστήριξης του

κοινού αναφορικά με τη βιώσιμη διαχείριση των ΠΠ, καθώς και ευαισθητοποίησης του σχετικά με τις ανάγκες προστασίας των περιοχών αυτών. Αναγκαία είναι και η καθιέρωση εργαλείων – τεχνικών περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των ανθρώπων που κατοικούν κοντά σε ΠΠ (Aung, 2007: 197).

Η βελτίωση των συνθηκών προστασίας και ανάδειξης της φυσικής κληρονομιάς των εξεταζόμενων χωρών δεν εξαρτάται μόνο από τις οποιοσδήποτε προσπάθειες των επιστημόνων και των ειδικών. Καμία πρόοδος στα θέματα αυτά δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τη σαφή βούληση της πολιτείας για την προώθησή τους. Και μια τέτοια βούληση δεν είναι δυνατό ασφαλώς να ξεκινήσει, αν δεν τεκμηριώνεται σε μια πλήρη γνώση και κατανόηση της κατάστασης που υπάρχει, ιδιαίτερα όσον αφορά στην αντίστοιχη νομοθεσία, το καθεστώς διαχείρισης, την οργάνωση των αρμόδιων φορέων και την εξέλιξη της κατάστασης αυτής μέχρι σήμερα. Μόνο έτσι μπορεί να εξασφαλιστεί ότι οι οποιοσδήποτε πρωτοβουλίες για την πρόοδο στα θέματα αυτά θα βασίζονται στη δημιουργία της απαραίτητης υποδομής και οργάνωσης, που θα στηρίζεται σε γερά θεμέλια και σε σύγχρονες αντιλήψεις και προοπτικές (Κασιούμης, 1994 όπως αναφέρεται στη Φεζοπούλου, 2007: 13).

6.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Θέτοντας υπόψη την παραπάνω συγκριτική αξιολόγηση και τα γενικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη γνώση του τι συμβαίνει στη Γαλλία και την Ελλάδα, προκύπτουν οι ανάλογες προτάσεις, οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και στη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς των ΠΠ της Γαλλίας και της Ελλάδας. Θα πρέπει, λοιπόν, οι αρμόδιες αρχές των δύο εξεταζόμενων χωρών να αναλάβουν δράση και:

- Να συνεχιστεί η επέκταση των ΠΠ, κυρίως των παράκτιων περιοχών και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων (Kelleher, 1999: 2).
- Να επισπευσθεί η θεσμική κατοχύρωση των ΠΠ (συμπεριλαμβανομένης της ρύθμισης των δραστηριοτήτων σε αυτές και της σαφούς οριοθέτησής τους) (<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/ratifications.pdf>).
- Να υλοποιηθεί μια ενιαία εθνική πολιτική για τις ΠΠ με συγκεκριμένους στόχους και κατευθύνσεις. Οι στόχοι αυτοί να ενσωματωθούν και στις άλλες αναπτυξιακές πολιτικές της χώρας (Ρέλιας, 2008: 113).
- Να εγκριθεί ένας προβλεπόμενος κατάλογος των ιδιαίτερα προστατευόμενων ειδών (<http://www.opengov.gr/minenv>) και, στη συνέχεια, να συνταχθούν ΣΔ

και να ληφθούν μέτρα προστασίας των ειδών στις περιοχές φυσικής τους εξάπλωσης (WWF Ελλάς, 2004: 16).

- Με την ίδρυση ΠΠ να υπάρχει και στην Ελλάδα μια χάρτα με αρχές και στόχους της λειτουργίας των ΠΠ και ιεράρχηση των προς προστασία πολύτιμων στοιχείων τους (Κατσαδωράκης, 2008).
- Να εφαρμοστεί η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, με ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης και χρονοδιάγραμμα (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>).
- Να θεσπίζονται υλοποιήσιμοι στόχοι με χρονική προθεσμία, οι οποίοι θα αξιολογούνται ως προς την πρόοδό τους.
- Να υπάρξει υποστήριξη και ευρύτερη κοινωνική και πολιτική αποδοχή των αρμόδιων οργάνων αναφορικά με τη διαχείριση των ΠΠ, έτσι ώστε να ενισχυθεί η δυνατότητα τους για ορθό σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων και έργων.
- Να έχουν τη δυνατότητα οι δήμοι και οι νομαρχίες να δημιουργούν σώμα φύλαξης των ΠΠ που θα δραστηριοποιείται μέσα στους ΦΔ (Κατσαδωράκης, 2008).
- Οι εκπρόσωποι των διάφορων αρχών και φορέων στα ΔΣ να μη διορίζονται από το κράτος, αλλά να υποδεικνύονται από την τοπική αυτοδιοίκηση και τους άλλους τοπικούς ή εθνικούς φορείς (Κατσαδωράκης, 2008).
- Να γίνει επανεξέταση των μηχανισμών της χρηματοδότησης (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>) και να εξασφαλιστεί σταθερή χρηματοδότηση, μέσω κυρίως εθνικών πόρων, για τις βασικότερες διαχειριστικές δράσεις σε κάθε ΠΠ. Ιδιαίτερα για τις ελληνικές ΠΠ όπου έχει συσταθεί ΦΔ, θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη τόσο για τον πυρήνα των διαχειριστικών δράσεων όσο και για τις πάγιες λειτουργικές ανάγκες του ΦΔ (WWF Ελλάς, 2004: 24).
- Να οικοδομηθεί ισχυρότερη υποστήριξη για τις ΠΠ με εισφορές από όλα τα μέλη της κοινωνίας, από μικρούς και μεγάλους, πλούσιους και φτωχούς, άνδρες και γυναίκες, ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς (Mcneely, 1994: 403).
- Να ενισχυθεί η απορρόφηση της υφιστάμενης χρηματοδότησης, έτσι ώστε οι διαθέσιμοι πόροι να αξιοποιηθούν πραγματικά για τις ανάγκες προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και να μη χαθούν.
- Να ενημερωθούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς για τις θετικές κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες που μπορεί να επιφέρει

η λειτουργία των ΠΠ, έτσι ώστε να υποστηριχτεί η προστασία τους (WWF Ελλάς, 2004: 25).

- Να υπάρχει σχετικά μακρόχρονος σχεδιασμός διαχείρισης των ΠΠ, που να μπορεί να συνδυαστεί με δέσμευση, εξασφάλιση και σταθερότητα ροής της χρηματοδότησης (Κατσαδωράκης, 2008).

Σχήμα 6.2: Θα πρέπει να συνεχιστεί η επέκταση του Δικτύου Natura 2000 και σε περιοχές που δεν εντάσσονται στο Δίκτυο, παρόλο που φιλοξενούν ενδιαιτήματα υψηλής προτεραιότητας, όπως είναι η κοιλάδα Προκοπίου και το Δέλτα Κηρέως στην Εύβοια.

Πηγή: http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Αγγελοπούλου, Φ. και Τζιουβάρα, Γ. (2007) 'Η Γνώση και η Στάση των Κατοίκων του Δήμου Πελινναίων και του Δήμου Πύλης προς τον Πηνεϊό Ποταμό'. Πτυχιακή μελέτη. Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/204/1/Ptychiaki6.pdf>
2. Αλεξανδρή-Γούδα, Β. (2008) 'Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών. Υφιστάμενη Κατάσταση και Προβλήματα'. Στο ΠΑΝΔΟΙΚΟ (Πανελλήνιο Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων), *20ο Οικολογικό Συνέδριο Φυσικό Περιβάλλον, Φορείς Διαχείρισης - Δημόσια Διοίκηση*. Σέρρες, 24 Οκτωβρίου 2008. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.oikipa.gr/final/index.php?option=com_content&view=article&id=549%3A1-----r&catid=57%3A20--&Itemid=80&lang=el
3. Αποστολάκη, Ε. και Καλομοίρη, Ε. (2010) 'Διατήρηση-προστασία της Βιοποικιλότητας. Συγκριτική μελέτη των στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφορών στο Ηράκλειο και στα Ανώγεια'. Πτυχιακή εργασία. Σχολή ΣΕΥΠ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας. Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/seyp/ker/2010/ApostolakiEirini,KalomoiriEirini/attached-document-1279696672-608294-14547/Apostolaki2010.pdf>
4. Απόγλου, Ι. (2007) 'Η Ανάπτυξη και η Ορθολογική Διαχείριση του Οικοτουρισμού στις Προστατευόμενες Περιοχές. Η περίπτωση των Περιοχών Natura 2000 της Ελατίας και του Φρακτού στο Νομό Δράμας'. Μεταπτυχιακή διατριβή. Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Βιολογίας. Πανεπιστήμιο Πατρών. Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Περιβαλλοντικές Επιστήμες. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο [http://nemertes.lis.upatras.gr/dspace/bitstream/123456789/1008/1/Nimertis_Aptoglou\(b\).pdf](http://nemertes.lis.upatras.gr/dspace/bitstream/123456789/1008/1/Nimertis_Aptoglou(b).pdf)
5. Αργυρόπουλος, Δ. (Υπεύθυνος Σύνταξης Μελέτης) (2010) 'Περιγραφή Υφιστάμενης Κατάστασης Περιβάλλοντος'. Στο ΥΠΕΧΩΔΕ (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων), *Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για τη Βιομηχανία*.

- Αθήνα: ΥΠΕΧΩΔΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.minenv.gr/11/00/SMPE.biomixania/kef_6_DA_100607.pdf
6. Αριανούτσου-Φαραγγιτάκη, Μ. (200-) 'Μεσογειακά Οικοσυστήματα: Βιοποικιλότητα, Προσαρμογές και Κύρια Περιβαλλοντικά Προβλήματα'. Στο Ευθυμίουπουλος, Η. και Μοδινός, Μ. (επιμ.) *Ορεινός Χώρος και Δάση*. Αθήνα: Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών (ΔΙΠΕ). Σελ. 77-97. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://uaeco.biol.uoa.gr/files/PDF/various/Oreinos_xwros_kai_dasi.pdf
  7. ΑΡΧΕΛΩΝ, Δίκτυο Μεσόγειος S.O.S., ΕΟΕ, ΕΕΠΠΙΚ, ΜΟm, WWF Ελλάς (2005) 'Αναφορά για την Κατάσταση του Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα'. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://politics.wwf.gr/images/stories/docs/05may%20rpt-common%20ngos%20pas-gr.pdf>
  8. Βρετού, Β. (2008) 'Μεσογειακοί και Ελληνικοί Υγρότοποι. Ο Διαμεσολαβητικός Ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη'. *Νόμος και Φύση*, όπως δημοσιεύεται στην ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού «Νόμος και Φύση». Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.nomosphysis.org.gr/articles.php?artid=3413&lang=1&catpid=1#top>
  9. Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (2010a) 'Βιοποικιλότητα – Ελπίδα επιβίωσης'. *Περιβάλλον για τους Ευρωπαίους*, Ένθετο, σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/environment/news/efe/pdf/GW2010/EL-EFEseptGREENWEEK_100824.pdf
  10. Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (2010b) 'Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ευρώπη'. *Περιβάλλον για τους Ευρωπαίους*, (38), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://ec.europa.eu/environment/news/efe/pdf/efe38/EL-EFE100518.pdf>
  11. Γεωργιάδης, Γ. (2010) 'Βιοπαρακολούθηση (Biomonitoring) των Προστατευόμενων Περιοχών του Δικτύου Φύση 2000 με σύγχρονες μεθόδους τηλεπισκόπησης και τηλεμετρίας'. Διπλωματική Εργασία. Τμήμα Φυσικής. Πανεπιστήμιο Πατρών. Διεπιστημονικό – Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ηλεκτρονική και Επεξεργασία της Πληροφορίας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/4251/1/MSc%20PROJECT%20TELIKO%20KEIMENO%20Georgiadis%20Georgios.pdf>
  12. Γιβροπούλου, Ε. (2007) 'Προστατευόμενες Περιοχές στην Περιφέρεια Θεσσαλίας & οι Δυνατότητες Τουριστικής Ανάπτυξης'. Μεταπτυχιακή Διπλωματική

- Εργασία. Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
13. Γκουβέρος, Δ. (2010) 'Ο Οικοτουρισμός στην Ελλάδα'. Πτυχιακή εργασία. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων. Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηρακλείου Κρήτης. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2010/GouverosDionysios/attached-document-1269251604-446574-26231/Gouveros2010.pdf>
  14. Δημαλέξης, Α., Μπουρδάκης, Ε. και Χατζηχαραλάμπους, Ε. (2004) 'Προδιαγραφές Χαρακτηρισμού και Οριοθέτησης Ζωνών Ειδικής Προστασίας'. Αθήνα: ΥΠΕΧΩΔΕ και Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=qp1%2BNjeeQEA%3D&tabid=539&language=el-GR>
  15. Δημαλέξης, Α., Μπούσμπουρας, Δ., Καστρίτης, Θ., Μανωλόπουλος, Α. και Saravia, V. (Συντονιστές Έκδοσης) (2009) 'Τελική Αναφορά Προγράμματος Επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας'. Αθήνα: ΥΠΕΧΩΔΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=3sc8R%2ByJjuw%3D&tabid=539>
  16. Δημητριάδη, Ε. και Καλλία-Αντωνίου, Α. (2011) 'Ο νέος Νόμος 3937 για τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας - Νέες Προσεγγίσεις στη Διαχείριση του Φυσικού Περιβάλλοντος'. *Περιβάλλον & Δίκαιο*, **2**, σελ.249-266. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.sep.gov.gr/html/articles/nomos3937_viopoikilotita.pdf
  17. Διαμαντίδης, Ν. (2008) 'Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και αγροπεριβαλλοντικά μέτρα'. *Πρακτικά Διάλεξης*. Πρέσπες, 23 Οκτωβρίου 2008. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://hefaistos.anko.gr:7778/images/tabs/anko/kgp/DIAMANTIDIS.pdf>
  18. Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής (2009) 'Γνώμη για τη διαχείριση του βιολογικού πλούτου'. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.bioethics.gr/media/pdf/opinion_books/biodiversity.pdf
  19. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2001) 'Ο θεσμός των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (38), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue38.pdf

20. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2004) 'Αλλαγές στις αντιλήψεις για τις προστατευόμενες περιοχές'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (54), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue54.pdf
21. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2006α) 'Τοπίο και Δίκτυο Φύση 2000'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (63), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue63.pdf
22. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2006b) 'Οι Προστατευόμενες Περιοχές της Ελλάδας στο Διαδίκτυο'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (66), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue66.pdf
23. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2007α) 'Αξίες και αίτια απώλειας της βιοποικιλότητας'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (69), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue69.pdf
24. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2007b) 'Η διασυνοριακή διάσταση στην αειφορική διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (71), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue71.pdf
25. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2007c) 'Κατηγορίες Προστατευόμενων Περιοχών'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (72), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue72.pdf
26. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2008) 'Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία της φύσης και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (75), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue75.pdf
27. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2009) 'Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (79), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue79.pdf
28. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2010) '2010: Επαναπροσδιορίζοντας τους στόχους για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (85), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/issue85.pdf

29. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ (2011) 'Βάση δεδομένων για τις προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία'. *ΑΜΦΙΒΙΟΝ, Διμηνιαία Έκδοση του ΕΚΒΥ*, (93), σελ.1-16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/amphivion_el/Amfivion_Teychos%2093.pdf
30. Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ (2004) 'Το Ταμείο Συνοχής ενισχύει την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη'. *Inforegio*, (14), σελ.1-21. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag14/mag14_el.pdf
31. Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ (2010a) 'Το Δίκτυο Natura 2000 στην Περιοχή της Μεσογείου'. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/biogeos/Mediterranean/KH7809610ELC_002.pdf
32. Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ (2010b) 'Το Σχέδιο της Δράσης της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα: Αξιολόγηση 2010'. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/2010_bar_el.pdf
33. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000) 'Διαχείριση των Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000. Οι διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τα Ενδιαιτήματα'. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_el.pdf
34. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2002a) 'Επιλέγουμε ένα πιο Οικολογικό Μέλλον: Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Περιβάλλον'. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/32/txt_el.pdf
35. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2002b) 'Η Ευρωπαϊκή Ένωση εστιάζει το Ενδιαφέρον της στην Προστασία της Φύσης'. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/focus_el.pdf
36. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2008) 'Έγγραφο κατευθύνσεων για τη θήρα βάσει της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών: «Οδηγία για τα Πτηνά»'. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_el.pdf

37. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) 'Κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την Ανάπτυξη Νέων μη Ενεργειακών Εξορυκτικών Δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Natura 2000'. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/nee_report_el.pdf
38. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, ΕΟΠ (2011) 'Η Ευρώπη σε σταυροδρόμι περιβαλλοντικών προκλήσεων'. *ΤΕΕ*, (2631), σελ.13-18. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://portal.tee.gr/portal/page/portal/press/ENHMEROTIKO_DELTIO/ED-YEAR-2011/ED2631/2631_THEMA.pdf
39. Ζάγκας, Θ. (2006) 'Το Φυσικό Περιβάλλον της Ελλάδας από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα'. Στο *17^ο ετήσιο Συνέδριο του Ελληνο-αμερικανικού Εθνικού Συμβουλίου*. Δελφοί, Αύγουστος 2006. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.saeusa.org/content/view/47/48/lang,en/>
40. Ζερεφός, Χ. (2010) 'Βιοποικιλότητα 2050: Το μέλλον της φύσης'. Στο Διεθνές Φεστιβάλ Επιστημών, *Γεωσυνανήσεις*. Αθήνα, 29 Νοεμβρίου – 8 Δεκεμβρίου 2010. Αθήνα: χ.ό. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.lesvisuels.com/geo2010/lrdlt_program2010.pdf
41. Ζήσης, Ι., Μουτσοπούλου, Ι. και Παρασκευουλάκος, Ι. (2004) 'Η Θεσμοθέτηση της Προστασίας των Περιοχών της Φύσης και της Βιοποικιλότητας, Σύντομη Ματιά στην Ιστορία του Θεσμού'. Στο Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (επιμ.) *Οδηγός διαχείρισης & ανάδειξης κοιλάδας Σπερχειού & Μαλιακού κόλπου 'Πράσινη συναίνεση'*. Αθήνα: ΥΠΕΧΩΔΕ - ΜΚΟ 'Σόλων'. Κεφάλαιο 1, σελ.7-9. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/F_synerg/Solon/Od_Diax_Sperx_Maliakos/GreenSyn.pdf
42. Κακούρος, Π. (Συντονιστής Έκδοσης) (2002) 'Τουρισμός σε Προστατευόμενες Περιοχές στην Ελλάδα'. *Πρακτικά Συμποσίου*. Σητεία, Κρήτη, 15-16 Οκτωβρίου 2001. Θέρμη: Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/files/caseStudy/VAI.pdf>
43. Κακούρος, Π., Τσιαούση, Β. και Χατζηχαραλάμπους, Ε. (2004) 'Οδηγίες Εκπόνησης Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών'. Θέρμη: Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) και ΥΠΕΧΩΔΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBYOdigiesEkpronesis.pdf>

44. Καλαπόδης, Ν. (2007) 'Διαχείριση και Ειδικά Διαχειριστικά Σχέδια των Δασικών Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα. Πρώτες εμπειρίες και προοπτικές για το μέλλον', poster, Πανεπιστήμιο Άλμπερτ Λούντβιχ, Φράμπουργκ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ife.uni-freiburg.de/ueber/personal/dateien_personal/niko_poster6
45. Καραμέρης, Α. (2006) 'Αειφορικός Τουρισμός και Δάση'. Στο 13^ο Συνέδριο Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων (ΠΑΝΔΟΙΚΟ), *Δάση – Χωροταξία – Τουρισμός*. Ρόδος, 12 Σεπτεμβρίου 2006. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.ekke.gr/estia/Cooper/Rodos%2013%20Sinedrio/Karameris%20eisigisi.htm>
46. Κασιούμης, Κ. (2005) 'Η Έννοια της Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και η Εφαρμογή της (ή μη εφαρμογή της) στη Χώρα μας'. Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, *Διαχείριση Προστατευτέων Περιοχών*. Μυτιλήνη, 26 Μαΐου 2005. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.geo.aegean.gr/greek/files/sinedria/kasioumis.pdf>
47. Κατσαδωράκης, Γ. (2008) 'Η περίπτωση των Φυσικών Περιφερειακών Πάρκων της Γαλλίας'. Στο ΠΑΝΔΟΙΚΟ (Πανελλήνιο Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων), *20ο Οικολογικό Συνέδριο Φυσικό Περιβάλλον, Φορείς Διαχείρισης - Δημόσια Διοίκηση*. Σέρρες, 24-25 Οκτωβρίου 2008. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.oikipa.gr/final/index.php?option=com_content&view=article&id=543%3A---&catid=57%3A20--&Itemid=80&lang=el
48. Κατσανεβάκης, Σ. και Θεσσαλού-Λεγάκη, Μ. (2009) 'Καταγραφή προστατευόμενων ειδών στον κόλπο της Σούδας'. Στο *9ο Πανελλήνιο Συμπόσιο Ωκεανογραφίας & Αλιείας 2009, Πρακτικά, Τόμος II*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.katsanevakis.com/PDF%20files/D21%20Katsanevakis_Thessalou_Souda.pdf
49. Κατσούφρος, Θ. (1999) 'Δικονομικές και ουσιαστικές πτυχές του «νομολογιακού» κοινοτικού κεκτημένου σε θέματα προστασίας των υγροτόπων'. *Νόμος και Φύση*, όπως δημοσιεύεται στην ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού 'Νόμος και Φύση'. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.nomosphysis.org.gr/articles.php?artid=28&lang=1&catid=1>
50. Κολτσιδόπουλος, Ε. και Παρδαλίδης, Θ. (επιμ.) (2007) 'Ανακαλύπτω τα Μυστικά του Τόπου μου – Βιοποικιλότητα'. Μακρινίτσα Πηλίου: Κέντρο Περιβαλλοντικής

- Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) Μακρινίτσας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/4725/1330.pdf>
51. Κουσουρή, Θ. (2011) 'Με την Οικολογία & το Περιβάλλον «Περιηγήσεις, Περιπλανήσεις, Απόψεις» (IV)'. Αθήνα: χ.ό. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.scribd.com/doc/66921153/>
52. Λεγάκης, Α. (2006) 'Η εφαρμογή της Σύμβασης της βιολογικής ποικιλότητας και το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα – Μια ανασκόπηση'. *Παρουσίαση στο 3^ο Συνέδριο Ελληνικής Οικολογικής & Ελληνικής Ζωολογικής Εταιρείας*. Ιωάννινα, 16-19 Νοεμβρίου 2006. Αθήνα: Ζωολογικό Μουσείο & Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://users.uoa.gr/~alegakis/index_el_files/PDFfiles/IoannBiodiv.pdf
53. Μαρδίρης, Θ., Γρηγορίου, Μ. και Ευαγγέλου, Α. (επιμ.) (2008) 'Περιοχές με Ιδιαίτερη Βιοποικιλότητα (Χλωρίδα – Πανίδα)'. Αθήνα: Καλλιστό. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.e-yliko.gr/htmls/perivallon/kallisto_files/Biopoik.pdf
54. Μέγας, Β. (2012) 'Περιβαλλοντική και Χωροταξική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: η περίπτωση της Αθήνας'. Διπλωματική εργασία. Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1675/1/megas_vasilios.pdf
55. Μελιάδου, Α. (επιμ.) (2000) 'Βιοποικιλότητα (Οδηγός Εκπαιδευτικών)'. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.env-edu.gr/Documents/>
56. Μεντζελόπουλος, Κ. και Χατζηφούντας, Τ. (2006) 'Το Πάρκο Τήλου προσφέρει έναν Υγρότοπο για την άγρια Φύση'. *Tilos Park Journal*, (5), σελ.1-9. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.tilos-park.org.gr/pdfs/TPAJournalGR5.pdf>
57. Μίχας, Α. (2008) 'Το Σύστημα των Κυρώσεων στο Δίκαιο του Περιβάλλοντος υπό το Πρίσμα των Σύγχρονων Αξιώσεων Προστασίας των Περιβαλλοντικών Αγαθών'. Διδακτορική διατριβή. Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/647/1/mihas.pdf>
58. Μότσια, Β. (2006) 'Προστατευόμενη Περιοχή «Κορυφές όρους Βόρα»: Διερεύνηση των Αντιλήψεων των Κατοίκων και των Επισκεπτών'. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/241/1/Ptychiaki24.pdf>

59. Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, ΜΓΦΙ (2010) '2010: Διεθνές Έτος Βιοποικιλότητας'. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.ekby.gr/ekby/el/Press_releases/%CE%99%CE%A5%CE%922010.pdf
60. Μπεριάτος, Η. (2003) 'Σχεδιασμός και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα: Θεσμικές εξελίξεις, προβλήματα και προοπτικές'. *Αειχώρος*, **2**(1), σελ.58-89. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.aeihoros.gr/article/el/sxediasmos-kai-diaxeirisi-prostateuomenon-perioxon-stin-ellada-thesmikes-ekselikseis-provlimata-kai-prooptikes>
61. Μπίτος, Τ. (2009) 'Ο Εθνικός Δρυμός του Ολύμπου μέσα στο Διεθνές Καθεστώς των Προστατευόμενων Περιοχών. Προβλήματα Διαχείρισής του'. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://dolihihnews.files.wordpress.com/2010/03/olympos-mpitos.pdf>
62. Νάντσου, Θ. (2008) 'Η προστασία της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα - από τους εθνικούς Δρυμούς στο Δίκτυο Natura 2000'. Στο ΠΑΝΔΟΙΚΟ (Πανελλήνιο Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων), *20ο Οικολογικό Συνέδριο Φυσικό Περιβάλλον, Φορείς Διαχείρισης - Δημόσια Διοίκηση*. Σέρρες, 24-25 Οκτωβρίου 2008. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.kedke.gr/?p=730>
63. Νικολαΐδης, Ν., Σκουλικίδης, Ν., Παπαδουλάκης, Β., Τσακίρης, Κ και Καλογεράκης, Ν. (2009) 'Διαχειριστικά Σχέδια Πιλοτικής Αγροτικής Λεκάνης Ποταμού Ευρώτα'. *Τεχνική έκθεση 134 σ.* Στην Έκδοση: Νικολαΐδης, Ν., Καλογεράκης, Ν., Σκουλικίδης, Ν. και Τσακίρης, Κ., 2005-2009. Τεχνολογίες φιλικές προς το περιβάλλον για αγροτική ανάπτυξη. Πρόγραμμα Life-περιβάλλον, LIFE05ENV/Gr/000245 EE (EnviFriendly). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.envifriendly.tuc.gr/gr/docs/reports/Management_Plans_gr.pdf
64. Νόνα, Ε. (2010) 'Ωφέλειες και Απώλειες στη Ζωή του Τοπικού Πληθυσμού από την Προώθηση των Περιβαλλοντικών Δράσεων για την Προστατευόμενη Περιοχή των Πρεσπών'. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1139/1/Nona_Eyaggelia.pdf
65. Notarbartolo di Sciara, G. and Bearzi, G. (2010) 'Εθνική Στρατηγική Προστασίας και Σχέδιο Δράσης για την Προστασία των Κητωδών στην Ελλάδα, 2010-2015'. Πρωτοβουλία για τη Διατήρηση Κητωδών στην Ελλάδα, Αθήνα. Σελ.1-56.

- Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.dolphinbiology.org/_download/literature/ActionPlan_Ceta_2010-2015_GR.pdf
66. Πάικου, Α. (2005) 'Διερεύνηση της Σχέσης Τουρισμού και Προστατευόμενων Περιοχών. Δυνατότητα Δημιουργίας Θαλάσσιων-καταδυτικών Πάρκων σε Συστάδες Νησιών της Λέσβου'. Διατριβή. Τμήμα Περιβάλλοντος. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο www.srcosmos.gr/srcosmos/showpub.aspx?aa=9358
67. Παλιούρας, Φ.Π. (2006) 'Αντιδράσεις, Αντιλήψεις, Συμπεριφορές και Στάσεις του Τοπικού Πληθυσμού στις Δράσεις που προωθούνται για τη Διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών: Η Περίπτωση της Λίμνης Πλαστήρα Καρδίτσας'. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Τμήμα Περιβάλλοντος. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.srcosmos.gr/srcosmos/showpub.aspx?aa=10030>
68. Παπακωνσταντίνου, Κ. και Σμπαρούνης, Θ. (2008) 'Περιβαλλοντική εκπαίδευση σε προστατευόμενες περιοχές με φορείς διαχείρισης: Παρούσα κατάσταση, προκλήσεις & προοπτικές'. Στο 4^ο συνέδριο ΠΕΕΚΠΕ. Ναύπλιο, 12-14 Οκτωβρίου 2008. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://kpe-kastor.kas.sch.gr/peekpe4/proceedings/synedria10/papakonstantinou.pdf>
69. Παπανικολάου-Παναγέα, Θ. (2010) 'Μελέτη Ανθρωπογενούς Παρέμβασης σε Περιοχή 'NATURA' με χρήση φωτογρ/τριας, τηλεπισκόπησης & γεωγρ. συστ. πληροφοριών: Δέλτα Αχελώου'. Διπλωματική εργασία. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Διεπιστημονικό – Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Περιβάλλον και Ανάπτυξη. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/123456789/3805/3/papanikolaouf_deltaachelou.pdf
70. Πέππα-Οικονόμου, Β., Μπιμπίτσος, Χ. και Πετρίδου, Ε. (2010) 'Συγκρούσεις συμφερόντων, ηθικά διλήμματα, αξίες και προτεραιότητες στη Διοίκηση/Διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών: Ευρήματα εμπειρικής έρευνας με τη συμμετοχή επαγγελματιών του χώρου'. Ηλεκτρονικά Πρακτικά στο 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Πολιτικής & Διαχείρισης, Αναζητώντας την Ηθική στην Πολιτική: Θέματα και προβλήματα της Βιοηθικής και της Περιβαλλοντικής Ηθικής & Φιλοσοφίας. Μυτιλήνη, 28-30 Μαΐου 2010. Μυτιλήνη: Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστημίου Αιγαίου. Διαθέσιμο στο

διαδίκτυο

<http://www.aegean.gr/environment/epppd/CONF2010/ENV%20POLICY%20&%20MANAGEMENT%20CONF%202010%20MINUTES%20Version1.pdf>

71. Πεрдίκης, Γ. και Σαμολαδά, Μ. (2003) 'Έργα και δράσεις για το περιβάλλον της Χαλκιδικής'. Στο ΠΚΜ (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας) - Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας. *Εισήγηση Ημερίδας με θέμα Σχεδιασμός & ανάπτυξη, όρια & προοπτικές*. Πόλυγυρος: 5-6 Ιουνίου 2003. Χαλκιδική: ΤΕΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://library.tee.gr/digital/kma/kma_m1126/kma_m1126_perdikis.pdf
72. Προμπονάς, Μ. (2008) 'Προστατευόμενες Περιοχές και Δίκτυο Natura 2000'. Στο Μαμάκης, Γ. (επιμ.) *Δασικά Οικοσυστήματα και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Νεάπολη Κρήτης: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νεάπολης Κρήτης. Κεφάλαιο 2, σελ.21-31. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3963/1198_02_dasikaselid.Selid..pdf
73. Ρέλιας, Χ. (2008) 'Αξιολόγηση της Υφιστάμενης Κατάστασης των Περιοχών NATURA 2000 στην Ελλάδα'. Διπλωματική Εργασία. Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
74. Σκούλλος, Μ. (200-) 'Η Εξέλιξη της Προστασίας των Φυσικών Οικοσυστημάτων και Προστατευόμενων Περιοχών και η Σχέση τους με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την ΕΑΑ'. Αθήνα: Μεσογειακό Γραφείο Πληροφόρησης για το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΜΙΟ-ECSDE). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.mio-ecsde.org/epeaek09/basic_docs/scoullous.pdf
75. Σκούλλος, Μ. (2008) 'Οι Προστατευόμενες Περιοχές'. Στο Αλάμπεη Α., Κουρούτος, Β., Μαλωτίδη, Β., Μαντζάρα, Μ., Ψαλλιδάς, Β. (επιμ.) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη σε Προστατευόμενες Περιοχές: Επιμορφωτικό Υλικό*. Αθήνα: ΜΙΟ-ECSDE. Κεφάλαιο 3, σελ.55-68. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.mio-ecsde.org/epeaek09/book/perivallontikiekraidefsi.pdf>
76. Σπίνου, Χ. (2005) 'Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα- Περίπτωση μελέτης: Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου'. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

- Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/417/1/spinou.pdf>
77. Σφήκας, Γ. (2003) 'Ελλάδα: ένας βοτανικός παράδεισος'. *Καθημερινή*, 31 Αυγούστου 2003. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.kathimerini.gr/4Dcgi/4dcgi_w_articles_kathglobal_1_31/08/2003_1285286
78. Τάχος, Α. (2006) 'Δίκαιο Προστασίας του Περιβάλλοντος'. 6^η έκδοση. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκουλας.
79. Τριανταφύλλου, Θ. (2004) 'Η προστασία των υδροτόπων μέσω των διεθνών συμβάσεων'. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.e-artemis.gr/articles/preys/2004/562/>
80. Τσελέντης, Β. (2011) 'Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές (Θ.Π.Π./MPAs) - Η Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα'. *Μηλέικα Νέα, Ηλεκτρονική ειδησεογραφική εφημερίδα*, 8 Δεκεμβρίου 2011. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.mileikanea.gr/your-article/1946-tselenthis-thalassies-prostatevomenes-perioxes-h-evropaikh-pragmatikothta>
81. Τσουγκράκης, Γ., Παπαναστάσης, Β. Π., Υφαντής, Γ. (2006) 'Προδιαγραφές Μελετών Διαχείρισης της Βόσκησης σε Προστατευόμενες Περιοχές'. Δημοσίευση Νο 3. Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://files.ornithologiki.gr/docs/ProdiagrafesMeletonVoskisisProstateuomenonPeriohon.pdf>
82. ΥΠΕΧΩΔΕ (2007a) 'Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013'. Αθήνα: ΥΠΕΧΩΔΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο www.epperaa.gr/
83. ΥΠΕΧΩΔΕ (2007b) 'Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας'. Αθήνα: ΥΠΕΧΩΔΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.minenv.gr/download/SEA_RES_SPF.pdf
84. ΥΠΕΧΩΔΕ (επιμ.) (2009) 'Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (Κείμενο προς Διαβούλευση)'. Αθήνα: ΤΕΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/files/diavouleusi_ethnikis_stratigikis_gia_vioaikilotita.pdf
85. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ΥΠΕΠΘ (επιμ.) (2010) 'Εκπαιδευτικό πακέτο για τη Βιοποικιλότητα'. Αθήνα: Ζωολογικό Μουσείο

- Πανεπιστημίου Αθηνών. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://users.uoa.gr/~alegakis/index_el_files/PDFfiles/ViopoikPerEkr.pdf
86. Φεζοπούλου, Ε. (2007) 'Διερεύνηση του Ρόλου του Οικολογικού Τουρισμού στην Ανάπτυξη Προστατευόμενης Περιοχής: Η περίπτωση της Β. Καρπάθου-Σαριάς'. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
87. Φλωροκάπη, Ι. (2006) 'Αντιδράσεις, Αντιλήψεις, Συμπεριφορές και Στάσεις του Τοπικού Πληθυσμού στις Δράσεις που προωθούνται για τη Διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών: η περίπτωση των Υγροτόπων Δέλτα Νέστου-Λίμνης Βιστωνίδας - Λίμνης Ισμαρίδας'. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Τμήμα Περιβάλλοντος. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.srcosmos.gr/srcosmos/showpub.aspx?aa=10022>
88. Χατζηγεωργίου, Γ. (2011) 'Συγκριτική Αξιολόγηση μεταξύ των Μεθόδων CVM και ITCM, Αποτίμηση της Οικονομικής Αξίας Φυσικού Πόρου (Η περίπτωση του ποταμού Νέστου)'. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ). Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Χωρική Ανάλυση και Διαχείριση Περιβάλλοντος. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
89. Χατζημαρκάκη, Ι. (2003) 'Μελέτη Εθνικών Δρυμών Ελλάδας. Χλωρίδα, Πανίδα και Καθεστώς Διαχείρισης'. Πτυχιακή εργασία. Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας, Τμήμα Φυτικής Παραγωγής. Α.Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/steg/fp/2003/Chatzimarkaki/document.tkl>
90. Χατζηχαραλάμπους, Ε. (2006) 'Οι προστατευόμενες περιοχές του Νομού Δράμας: Πολύτιμο φυσικό κεφάλαιο για την αειφόρο ανάπτυξη του νομού'. Στο Αναπτυξιακό Συνέδριο Νομού Δράμας, *Περιβάλλον - Τουρισμός - Πολιτισμός*. Δράμα, 28-29 Ιανουαρίου 2006. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www.drama.gr/anaptyxiako/eisigiseis/3_03_Xxaralampous.pdf
91. Χατζηχαραλάμπους, Ε., Τσιαούση, Β. και Κατσακιώρη, Μ. (2006) 'Οδηγίες εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 στην Κύπρο'. Θέρμη: Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων και ΥΠΕΧΩΔΕ. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBYOdigiesEkronisis.pdf>

92. Χοβαρδάς, Τ. (2010) 'Περιβαλλοντική Πολιτική σε Προστατευόμενες Περιοχές – Ζητήματα θεμελίωσης του κυρίαρχου οικολογικού λόγου'. Ηλεκτρονικά Πρακτικά στο 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Πολιτικής & Διαχείρισης, *Αναζητώντας την Ηθική στην Πολιτική: Θέματα και προβλήματα της Βιοηθικής και της Περιβαλλοντικής Ηθικής & Φιλοσοφίας*. Μυτιλήνη, 28-30 Μαΐου 2010. Μυτιλήνη: Τμήμα Περιβάλλοντος, Πανεπιστημίου Αιγαίου. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://www3.aegean.gr/environment/eepdp/CONF2010/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1_CONF2010_V1.pdf
93. Χορμόβα, Μ. (2007) 'Εξέλιξη Τοπίου σε Περιοχή του Όρους Οίτη μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο'. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Διαχείριση Περιβάλλοντος. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/231/1/Metaptychiaki14.pdf>
94. WWF Ελλάς (2004) 'Αξιολόγηση του Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδας: από τη Θεωρία στην Πράξη'. WWF Ελλάς, κείμενο πολιτικής, Σεπτέμβριος 2004. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://politics.wwf.gr/images/stories/docs/04sep%20wwf%20pas%20assessment.pdf>
95. WWF Ελλάς (2007) 'Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: Η Περιβαλλοντική Νομοθεσία στην Ελλάδα'. WWF Ελλάς, κείμενο πολιτικής, Ιούλιος 2007. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://politics.wwf.gr/images/stories/political/nomothesia/nomoreport%202007.pdf>
96. WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία και Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (2009) 'Ελληνικοί Υγρότοποι Ραμσάρ: Αξιολόγηση Προστασίας και Διαχείρισης'. Αθήνα, Φεβρουάριος 2009. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο http://politics.wwf.gr/images/stories/docs/2009_ngo_ramsar_report_gr.pdf

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

97. Abdulla, A., Gomei, M., Maison, E. and Piante, C. (2008) 'Status of Marine Protected Areas in the Mediterranean Sea'. Malaga: IUCN, France: WWF. Available at http://www.medpan.org/_upload/1214.pdf
98. Adam, S. (2005) 'La Valorisation : Privilégier Lieux et Patrimoine'. Dans Bérard, L., Cegarra, M., Djama, M., Louafi, S., Marchenay, P., Roussel, B. et Verdeaux,

- F. (éds) *Biodiversité et savoirs naturalistes locaux en France*. Montpellier: Cirad. Ch. 3. Disponible sur http://www.google.gr/books?id=o2DFa7cb0roC&printsec=frontcover&hl=el&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
99. Agence européenne pour l'environnement, AEE (2010) 'L'Environnement en Europe: Etat et Perspectives 2010 – Synthèse'. Copenhague: Agence européenne pour l'environnement. Disponible sur <http://www.eea.europa.eu/soer/synthesis/translations/lenvironnement-en-europe-etat-et>
100. Anonyme (2008) 'Avant-Projet pour la Création du Parc National des Calanques / Enjeux – Propositions'. France: Groupement d'intérêt public des Calanques. Disponible sur <http://www.parcsnationaux.fr>
101. Anonymous (2006) 'Implementation of the European network: NATURA 2000 in France'. France: Cour des Comptes. Available at <http://www.eurosaiwgea.org/Activitiesandmeetings/AnnualEUROSaiwgeameetings/older/4th%20EWGEA%20Meeting%202006/Documents/France%20I-NATURA2000.pdf>
102. Association Rhin Vivant et Lebendiger Rhein (2009) 'Tourisme Durable sur la Bande Rhénane: Connaître le contexte institutionnel et juridique pour mieux accueillir ses publics'. France: Fonds européen de développement régional (FEDER). Disponible sur http://rhinvivant-lebendigerrhein.eu/docs/albums/userpics/tourisme_durable_sur_la_bande_rhenane.pdf
103. Atelier technique des espaces naturels, Aten (2010) 'Outils juridiques pour la protection des espaces naturels'. *Droit et Police de la Nature*, (78), pp.1-2. Disponible sur <http://ct78.espaces-naturels.fr/printpdf/170>
104. Aung, U.M. (2007) 'Policy and practice in Myanmar's protected area system'. *Journal of Environmental Management*, **84**, pp.188-203.
105. Bal, I. (2010) 'Le Conservatoire du Littoral'. France: Le Comité Français du MAB. Disponible sur <http://www.agirpouurlabiodiversite.fr/spip.php?article314>
106. Bardiau, P. (2011) 'The Preservation of the Natural and Cultural Heritage throughout France'. Available at <http://uk.franceguide.com/what-to-do/sustainable-tourism/The-preservation-of-the-natural-and-cultural-heritage-throughout-France.html?NodeID=2050&EditoID=207604>

107. Bellin, I. (2008) 'Quelle biodiversité dans les villes?'. *La Recherche*, **422**, pp.1-32. Disponible sur <http://www.larecherche.fr/content/system/media/biodiversite.pdf>
108. Blondel, J. and Aronson, J. (1999) 'Biology and Wildlife of the Mediterranean Region'. Oxford: Oxford University Press.
109. Bourgoin, V. et Garin, C. (2007) 'Découvrir le Patrimoine Naturel de SAINTE-FOY-TARENTEISE'. France : s.l. Disponible sur http://www.parcnational-vanoise.fr/carto/communes/SAINTE-FOY-TARENTEISE_doc_patrimoine_naturel.pdf
110. Bourrain, X. et Roché, J. (Coordinateurs) (2002) 'Une Place pour les Oiseaux des Boisements de Rivière'. Agence de l'eau Loire – Bretagne. 40 p. Disponible sur http://www.eau-loire-bretagne.fr/espace_documentaire/documents_en_ligne/informations_generales/Oiseaux.pdf
111. Boutin, J. (2005) '2005, 30 Ans pour le CEEP et pour le Conservatoire du Littoral'. Siège: CEEP. 24 p. Disponible sur http://www.cen-paca.org/images/5_publications/Garrigues/garrigues39.pdf
112. Brochet, A-L., Fouque, C., Guillemain, M., Fournier, J-Y. et Schricke, V. (2011) 'Connaissance & gestion des espèces: Evolution des effectifs d'anatidés et foulques hivernant en France. Analyse sur 21 ans (1987-2008)'. *Faune sauvage*, (290), pp.4-11. Disponible sur http://www.oncfs.gouv.fr/IMG/file/oiseaux/oiseaux-eau/FS290_brochet.pdf
113. Bruyas, Z. et Ferrère, G. (2009) 'Espaces et Milieux Naturels Terrestres: les Réserves Naturelles'. Disponible sur http://www.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/DGALN_29-12-09RNF.pdf
114. Camproux-Duffrène, M.P. and Duruisseau, M. (éd.) (2007) 'La Protection de la Nature, 30 Ans après la Loi du 10 Juillet 1976'. Université Robert Schuman: Presses Universitaires de Strasbourg.
115. Canteri, T. (directeur) (2009) 'Parc Naturel Marin d'Iroise'. France: Agence des aires marines protégées. Disponible sur http://www.aires-marines.fr/images/stories/plaquettes/2009_07_plaquette_PNMI.pdf
116. Castro, H. (2003) 'International Conventions: The Energy & Biodiversity Initiative'. Available at <http://www.theebi.org/pdfs/conventions.pdf>
117. Cater, E. and Lowman, G. (1994) 'Ecotourism: A Sustainable Option?'. New York: John Willey & Sons Ltd.

118. Ceballos-Lascurain, H. (1996) 'Tourism, Ecotourism and Protected Areas: The State of Nature-based Tourism around the World and Guidelines for its Development'. Gland, Switzerland: IUCN and Cambridge, UK. Available at <http://books.google.gr/books?id=8WGBtSYsNIwC&pg=PR11&lpg=PR11&dq=Tourism,+ecotourism+and+protected+areas>:
119. CETE Méditerranée (2008) 'Contribution au dire de l'Etat sur le Val de Durance: Note sur la Préservation et la Gestion des Milieux Naturels et Aquatiques'. France: Ministère de l' Equipement, des Transports, de l'Aménagement du territoire, du Tourisme et de la Mer. 27 p. Disponible sur http://www.paca.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/Note_VdD_-_environnement_cle5ac611.pdf
120. Chafik, J., Touti, M. et Jazouli, A. (2008) 'Inventaire des Accords de Transport et de Coopération Euromaghrébins'. Barcelona: Centre d'Etudes des Transports pour la Méditerranée Occidentale (CETMO). Disponible sur <http://www.cetmo.org/pdf/Inventaire%20des%20accords%20euromaghr%C3%A9bins.pdf>
121. Chatterjee, A., Phillips, B. and Stroud, D.A. (2008) 'Wetland Management Planning. A Guide for Site Managers'. WWF, Wetlands International, IUCN, Ramsar Convention. 76 p. Available at http://www.unwater.org/downloads/wetlands_management_guide_2008.pdf
122. Chollet, F. (2006) 'NATURA 2000 by Forests of France: The Experience of the Office National des Forêts French Forests National Agency)'. Available at http://www.lesycr.cz/o-nas/zahranicni-vztahy/Documents/Country_report_of_France.pdf
123. Christopoulou, O., Haidarlis, M. et Dourousseau, M. (2004) 'La Gestion des Sites Natura 2000: La Mise en Place des Cadres Nationaux'. Volos: Presses Universitaires de Thessalie.
124. Christopoulou, O. and Tsachalidis, E. (2004) 'Conservation policies for protected areas (wetlands) in Greece. A survey of local residents' attitude'. *Water, Air, and Soil Pollution: Focus*, **4**, pp.445-457.
125. Cizel, O. (2010) 'Protections Réglementaires des Zones Humides'. Dans Cizel, O. (éd.) *Protection et gestion des espaces humides et aquatiques*. France: Pôle-relais Lagunes, Agence de l'eau RM&C. Ch. 4. Disponible sur

<http://sierm.eaurmc.fr/zones-humides/documents/chapitres-guide-juridique/protections-reglementaires-zh.pdf>

126. Comas, R. (2005) 'La Gestion concertée des Sites Natura 2000 Français: quelle politique environnementale?'. Thèse. Faculté de Droit et des Sciences Économiques. Université de Limoges. Master: Droit de l'environnement, de l'aménagement et de l'urbanisme. Disponible sur http://www.gridauh.fr/fileadmin/gridauh/MEDIA/2011/theses_et_memoires/romain_comas.pdf
127. Commission Européenne (2004a) 'Lettre d'Information Nature'. *NATURA 2000*, (17), pp.1-16. Disponible sur http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000news/nat17_fr.pdf
128. Commission Européenne (2004b) 'Vivre avec l'érosion côtière en Europe – Sédiments et Espace pour la Durabilité'. Luxembourg: Office pour les Publications Officielles des Communautés Européennes. Disponible sur http://www.euroasion.org/project/euroasion_fr.pdf
129. Commission Locale de l'Eau du SAGE Sarthe Amont (2011) 'Schéma d'Aménagement et de Gestion des Eaux du bassin versant de la Sarthe Amont - Plan d'Aménagement et de Gestion Durable de la Ressource en Eau et des Milieux Aquatiques'. France: s.n. Disponible sur <http://www.sage-sartheamont.org/IMG/pdf/PAGD.pdf>
130. Comolet-Tirman, J., Grech, G., Siblet, J-Ph. et Trouvilliez, J. (2008) 'Le Patrimoine Naturel Protégé grâce aux Arrêtes Préfectoraux de Protection de Biotopie (APB): Milieux Naturels, Faune et Flore. Un bilan après trente années d'existence d'un outil de protection souvent méconnu et sous-estimé'. Rapport SPN 2008/2, MNHN-DEGB-SPN, 80 p. Disponible sur http://inpn.mnhn.fr/docs/SyntheseAPB_fevrier2008.pdf
131. Conseil de l'Europe (2004) 'Les 25 ans de la Convention de Berne'. *Naturopa*, (101), pp.1-36. Disponible sur <http://128.121.10.98/coe/pdfopener?smd=1&md=1&did=594437>
132. Conseil de l'Europe (2011) 'La Convention de Berne'. Disponible sur http://www.crfp-limousin.com/sources/files/FOGEFOR/economi_convention_berne.pdf
133. Conseil Général de la Gironde (2008) 'Découvrez les Espaces Naturels Sensibles de Gironde'. Disponible sur <http://www.gironde.fr/cg33/upload/docs/application/pdf/2008-06/ens.pdf>

134. Cooper, J., Baker, G.B., Double, M.C., Gales, R., Papworth, W., Tasker, M.L. and Waugh, S.M. (2006) 'The Agreement on the Conservation of Albatrosses and Petrels: rationale, history, progress and the way forward'. *Marine Ornithology*, **34**, pp.1-5. Available at http://marineornithology.org/PDF/34_1/34_1_1-5.pdf
135. Cortot, H. (2005) 'Site Natura 2000 Valgaudemar. Document d'objectifs 2005-2010'. France: Parc national des Ecrins (PNE). Disponible sur http://hautes-alpes.n2000.fr/sites/all/files/hautes-alpes/documents/VALGO/Docob_valgo.pdf
136. de Klemm, C. and Shine, C. (1993) 'Biological Diversity Conservation and the Law: Legal Mechanisms for Conserving Species and Ecosystems'. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. Available at <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/EPLP-029.pdf>
137. Deverre, C., Fortier, A., Alphanféry, P. et Lefebvre, C. (2007) 'The local scenes of biodiversity: Building a Natura 2000 Network, in France'. *INRA Social Sciences, Agriculture and Food, Space and Environment*, **4**, pp.1-4. Available at http://www.inra.fr/sae2/publications/iss/pdf_eng/iss07-4_Eng.pdf
138. Dudley, N. (ed.) (2008) 'Guidelines for Applying Protected Area Management Categories'. Gland, Switzerland: IUCN. Available at <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAPS-016.pdf>
139. European Commission (2005) 'Integrated Management of Natura 2000 Sites. The contribution of LIFE projects'. *Life Focus*, III, pp.1-49. Available at http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/managingnatura_lr.pdf
140. European Environment Agency, EEA (1999) 'State and pressures of the Marine and Coastal Mediterranean Environment'. *Environmental issues series*, (5), pp.1-137. Available at <http://www.eea.europa.eu/publications/ENVSERIES05>
141. European Environment Agency, EEA (2009) 'Progress towards the European 2010 biodiversity target'. *Environmental issues series*, (4), pp.1-52. Available at <http://www.eea.europa.eu/publications/progress-towards-the-european-2010-biodiversity-target>
142. European Environment Agency, EEA (2010) '10 Messages for 2010 Protected Areas'. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Union. Available at <http://www.eea.europa.eu/publications/10-messages-for-2010-2014>
143. FAO (2002) 'La conservation et la gestion des ressources génétiques forestières: dans les forêts naturelles aménagées et les aires protégées (in situ)'. *Ressources*

- génétiques forestières, revue électronique* [En ligne], (29), pp.1-70. Disponible sur <http://www.fao.org/docrep/005/y2316f/y2316f0f.htm>
144. Fennell, D.A. and Dowling, R.K. (2003) 'Ecotourism Policy and Planning'. U.S.A.: CABI Publishing. Available at <http://bookshop.cabi.org/Uploads/Books/PDF/9780851996097/9780851996097.pdf>
145. Ferlin, F., Golob, A. and Habič, S. (2005) 'Some Principles for Successful Forest Conservation Management and Forestry Experiences in Establishing the Natura 2000 Network'. In Schmithüsen, F., Herbst, P., Nonic, D., Jovic, D., Stanisic, M. (eds.) *Legal Aspects of European Forest Sustainable Development, Proceedings of the 7th International Symposium organized jointly by the IUFRO Research Group 6.13.00 and the Faculty of Forestry, University of Belgrade*. Zlatibor Mountain, Serbia, May 2005. Zürich: Swiss Federal Institute of Technology. Available at <http://e-collection.library.ethz.ch/eserv.php?pid=eth:678&dsID=eth-678-01.pdf>
146. Fortier, A. (2010) 'Quand la concertation produit de l'évitement. La mise en œuvre de Natura 2000 en région Nord-Pas-de-Calais'. *Développement durable et territoires*, 1 Oct. pp.1-14. Disponible sur <http://developpementdurable.revues.org/4602>
147. Frazier, S. (1999) 'Vue d'ensemble des Sites Ramsar: Un tour d'horizon des zones humides d'importance internationale dans le monde'. UK: Wetlands International. 42 p. Disponible sur <http://www.wetlands.org/RSIS/Publications/frovervw.pdf>
148. Gaston, K.J. and Spicer, J.I. (c2004) 'Biodiversity: An Introduction'. Oxford: Blackwell Publishing. Available at http://books.google.gr/books?id=yY0020YO9bMC&pg=PR3&hl=el&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false
149. Gerber, J.D. (2004) 'La Nouvelle Gouvernance comme Moyen d'Arbitrage entre les Intérêts de Développement et de Protection du Paysage: Le Cas du Parc Naturel Régional de Chartreuse'. Thèse. Faculté des Géosciences et de l'Environnement. Université de Lausanne. Disponible sur http://www.unil.ch/webdav/site/igul/shared/Memoires-DESS-AC/15_Gerber_memoire_DEA.pdf
150. Gervasoni, V. (2006) 'Gouvernance et Biodiversité – Etat des Lieux et Propositions d'Actions'. Paris: Comité français de l'UICN. Disponible sur

- http://www.uicn.fr/IMG/pdf/Microsoft_Word_-_Rapport_UICN_France_Gouvernance_et_Biodiversite.pdf
151. Giran, J. P. (2005) 'Les Parcs Nationaux'. Rapport Officiel fait au nom de la Commission des Affaires Economiques, de l'Environnement et du Territoire sur le Projet de Loi (n° 2347), relatif aux Parcs Nationaux et aux Parcs Naturels Marins. Disponible sur <http://www.assemblee-nationale.fr/12/rapports/r2687.asp>
  152. Guignier, A. et Prieur, M. (2010) 'Le Cadre Juridique des Aires Protégées: France'. France: IUCN-EPLP. Disponible sur http://cmsdata.iucn.org/downloads/france_fr.pdf
  153. Guineberteau, T., Meur-Ferec, C. et Trouillet, B. (2006) 'La gestion intégrée des zones côtières en France: mirage ou mutation stratégique fondamentale?'. *Vertigo - la revue électronique en sciences de l'environnement*, **7**(3). Disponible sur <http://vertigo.revues.org/2569>
  154. Hadjibiros, K. (1996) 'Sustainable Development in a country with extensive presence of valuable Biotopes'. *The Environmentalist*, **16**, pp.3-8.
  155. Hammer, T. (2007) 'Biosphere Reserves: An Instrument for Sustainable Regional Development? The case of Entlebuch, Switzerland'. In Mose, I. (ed.) *Protected Areas and Regional Development in Europe: Towards a New Model for the 21st Century*. England: Ashgate Publishing. Ch. 3.
  156. Hockings, M. (2003) 'Systems for Assessing the Effectiveness of Management in Protected Areas'. *BioScience*, **53**(9), pp.823-832. Available at <http://ecosynapsis.net/RANPAold/Contenido/MainPages/preAmac/articulosPDF/Systems%20Effectiveness%20Management.pdf>
  157. Institut Français de l'Environnement, IFEN (2007) 'Changements modérés de l'occupation des sols dans les espaces naturels protégés'. *Nature et Biodiversité*, (119), pp.1-4. Disponible sur http://territoires.gouv.fr/observatoire-des-territoires/sites/default/files/Occupation_sols_espaces_proteges.pdf
  158. IUCN (1994) 'Guidelines for Protected Area Management Categories'. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. Available at <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/1994-007-En.pdf>
  159. IUCN (2010) 'The Legal Framework for Biodiversity'. IUCN Regional Office for Pan-Europe. Available at http://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm?fuseaction=home.showFile&rep=file&fil=COB_Background_Legal.pdf

160. Jelinski, D. (2005) 'There is No Mother Nature-There is No Balance of Nature: Culture, Ecology and Conservation'. *Human Ecology*, **33**(2), pp.271-288.
161. Julien La Bruyère, D. (2011) 'La Gouvernance Locale des Aires Protégées et des Espaces Dédiés à la Conservation de la Biodiversité'. Disponible sur <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/094000054/0000.pdf>
162. Kelleher, G. (ed.) (1999) 'Guidelines for Marine Protected Areas'. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN.
163. Kettunen, M. and ten Brink, P. (2006) 'Value of Biodiversity - Documenting EU Examples where Biodiversity Loss has led to the Loss of Ecosystem Services'. Final Report for the European Commission. Brussels, Belgium: Institute for European Environmental Policy (IEEP). 131 p. Available at http://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/value_biodiversity
164. Kettunen, M., Baldock, D., Gantioler, S., Carter, O., Torkler, P., Arroyo Schnell, A., Baumueller, A., Gerritsen, E., Rayment, M., Daly, E. and Pieterse, M. (2011) 'Assessment of the Natura 2000 Co-financing Arrangements of the EU Financing Instrument. A Project for the European Commission Final Report'. Brussels, Belgium: Institute for European Environmental Policy (IEEP). 138 p. Available at http://www.ieep.eu/assets/791/Assessment_of_Natura_2000_Co-financing.pdf
165. Kratochwil, A. (c1999) 'Biodiversity in Ecosystems: Principles and Case Studies of Different Complexity Levels'. The Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
166. Lahaye, N. (2009) 'Les sports de nature dans le Parc national de la Guadeloupe: des conflits potentiels au potentiel de coopération'. *Études caribéennes*. Disponible sur <http://etudescaribeennes.revues.org/3608>
167. Larrere, R. (2009) 'Histoire(s) et Mémoires des Parcs Nationaux'. Dans Larrere, R., Lizet, B. et Berlan-Darqué, M. (éds) *Histoire des parcs nationaux. Comment prendre soin de la nature?*. Paris: Muséum national d'histoire naturelle, Quae. pp.23-42. Disponible sur <http://books.google.gr/books?id=pMEj8vwbWTUC&printsec=frontcover&hl=el>
168. Larrere, R., Lizet, B. et Berlan-Darqué, M. (Coordinateurs) (2009) 'Histoire des Parcs Nationaux. Comment prendre soin de la Nature?'. Paris: Muséum national d'histoire naturelle, Quae. Disponible sur <http://books.google.gr/books?id=pMEj8vwbWTUC&printsec=frontcover&hl=el>

169. Laslaz, L. (2004) 'Vanoise. 40 Ans de Parc National. Bilan et Perspectives'. Paris: L' Harmattan.
170. Legakis, A. and Spyropoulou, S. (1998) 'First National Report on the Convention on Biological Diversity'. Greece: Ministry of Environment, Physical Planning and Public Works. Available at <http://www.cbd.int/doc/world/gr/gr-nr-01-en.pdf>
171. Lepar, J. et Marty, P. (2006) 'Des réserves de nature aux territoires de la biodiversité: L'exemple de la France'. *Annales de géographie* 5/2006, (651), pp.485-507. Disponible sur http://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=AG_651_0485
172. Lepeltier, S. (2009) 'Référentiel Juridique du Parc National du Mercantour'. France: Parc national du Mercantour.
173. Leymarie, A. (2006) 'La Reforme du Statut Juridique des Parcs Nationaux Françaises: la Loi du 14 avril 2006'. Séminaire de Droit du développement durable. France: Université Lumière Lyon. Disponible sur http://doc.sciencespo-lyon.fr/Ressources/Documents/Etudiants/Memoires/Cyberdocs/MFE2006/leymarie_a/pdf/leymarie_a.pdf
174. Makowiak, J. (2004) 'Rapport National - France'. Dans Christopoulou, O., Haidarlis, M. et Dourousseau, M. (éds) *La gestion des Sites Natura 2000: La mise en place des cadres nationaux*. Volos: Presses Universitaires de Thessalie. pp.99-123.
175. Martinez, C. (éd.) (2007) 'Analyse du Dispositif Français des Aires Protégées au regard du Programme de Travail «Aires protégées» de la Convention sur la Diversité Biologique - Etat des Lieux et Propositions d'Actions'. Paris, France: Comité français de l'UICN. Disponible sur http://www.uicn.fr/IMG/pdf/UICN_France_-_aires_protegees_francaises_et_CDB.pdf
176. Martinez, C. (Coordinateur) (2008) 'Les Espaces Protégés Français. Une diversité d'outils au service de la protection de la nature'. Paris: Comité français de l'UICN. Disponible sur http://www.uicn.fr/IMG/pdf/UICN_France_-_espaces_proteges.pdf
177. Mauz, I. (2007) 'Regional Development and the French National Parks: The Case of the Vanoise National Park'. In Mose, I. (ed.) *Protected Areas and Regional Development in Europe: Towards a New Model for the 21st Century*. England: Ashgate. Ch. 7.

178. Maxim, L. (2012) 'Building shared socio-economic indicators for biodiversity. A case study in the Ile-de-France Region (France)'. *Ecological Indicators*, **13**(1), pp.347-357.
179. McCann, K.S. (2000) 'The diversity-stability debate'. *Nature*, **405**, pp.228-233.
180. Mcneely, J. (1994) 'Protected Areas for the 21st century: working to provide benefits to society'. *Biodiversity and Conservation*, **3**, pp.390-405.
181. Medina, R. (2010) 'Natura 2000 à la Confluence: Etude du Patrimoine Naturel Ligérien, de sa Perception et de la Démarche Concertée et Volontaire de Natura 2000'. Thèse. Faculté de Philosophie. Université Jean-Moulin. Master: Ethique et Développement Durable. Disponible sur http://centrederesources-loirenature.com/mediatheque/milieux/Memoire_RM_FCEN.pdf
182. Merg, M. (1999) 'Defining Ecotourism'. Available at <http://www.untamedpath.com/Ecotourism/defining.html>
183. Miltgen, L. (2008) 'La Biodiversité: un atout pour un développement local durable'. *Techni.Cités*, 7 Oct. pp.1-61.
184. Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de l'Aménagement du territoire (2009) 'Présenter pour l'Avenir: Le Réseau Natura 2000 en France'. France: Direction générale de l'aménagement, du logement et de la nature, Direction de l'eau et de la biodiversité. Disponible sur http://www.developpement-durable.gouv.fr/IMG/spipwwwmedad/pdf/Le_reseau_Natura2000_en_France__cle69a1ef.pdf
185. Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de la Mer, MEEDDM (2010) 'Circulaire DGALN DEB/SDEN/BMA-DGOM du 24 Décembre 2009 relative à la mise en oeuvre de la convention internationale de Ramsar sur les zones humides et notamment processus d'inscription de zones humides au titre de cette convention'. *Aménagement, nature*, (3), pp.25-40. Disponible sur <http://www.developpement-durable.gouv.fr/IMG/BO%20circulaire%2024-12-09%20ramsar.pdf>
186. Ministère de l' Ecologie, de l' Energie, du Développement Durable et de la Mer, MEEDDM (2010?) 'Projet de Parc National de Zone Humide en France Métropolitaine: Présentation de la Démarche'. France: Muséum National D'Histoire Naturelle. Disponible sur <http://ancge.asso.fr/uploaded/dossiers/PNZH.pdf>

187. Ministère de l' Ecologie, du Développement Durable, des Transports et du Logement, MEDDTL (2011) 'Passport Vert: La Biodiversité en Outre-Mer'. Disponible sur http://www.outre-mer.gouv.fr/IMG/pdf/passeport_biodiv-complet.pdf
188. Ministère de l' Ecologie, du Développement et de l'Aménagement Durables (2008) 'Argumentaire sur les Parcs naturels régionaux'. Paris: Parcs naturels régionaux de France. Disponible sur http://www.parcs-naturels-regionaux.fr/upload/doc_telechargement/grandes/ARGUMENTAIRE%20%202008%20BAT.pdf
189. Ministère de l' Equipement, des Transports, du Logement, du Tourisme et de la Mer (2004) 'La Nature et la Route'. France: Éditions de La Martinière. Disponible sur http://www.rdbmrc-travaux.com/spge/site_v2/IMG/la-nature-et-la-route_DR.pdf
190. Monédiaire, G. (2005) 'La Protection de la Nature: La Protection des Espaces et la Protection Intégrée des Espèces et des Espaces'. Thèse. Faculté de Droit et des Sciences Économiques. Université de Limoges. Master: Droit international et comparé de l'environnement. Disponible sur http://foad.refer.org/IMG/pdf/Module_18.pdf
191. Myers, N., Mittermeier, R.A., Mittermeier, C.G., da Fonseca, G.A. and Kent, J. (2000) 'Biodiversity hotspots for conservation priorities'. *Nature*, **403**, pp.853-858.
192. Nedjai, R., Rovera, G., Bonnet, M.P. (2003) 'Les effets des épandages de sel sur la tourbière lacustre du Luitel (massif de Belledonne, France): la dérivation des eaux du ruisseau du Rambert comme remède à la pollution'. *Revue de géographie alpine*, **91**(1), pp.51-66. Disponible sur http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/rga_0035-1121_2003_num_91_1_2230
193. Négre, C. (2010) 'Convention Internationale sur la Biodiversité: Enjeux de la Mise en Oeuvre'. Paris: La Documentation Française.
194. Office National des Forêts, ONF (2007) 'Produire plus tout en préservant mieux la Biodiversité: Gestion Performance Environnementale'. France: Rural Development Department (RDD). Disponible sur http://www.odysseeverte.com/fileadmin/medias/documents/RDD_Performances_environnementales.pdf
195. Organisation de coopération et de développement économiques (c2008) 'Examens Environnementaux de l'OCDE: Turquie'. Paris: OCDE.

196. Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD (2009) 'Nature and Biodiversity'. Available at http://www.oecd.org/document/42/0,3746,en_2649_201185_39455978_1_1_1_1,00.html
197. Ostermann, O.P. (1998) 'The need for management of nature conservation Sites designated under Natura 2000'. *Journal of Applied Ecology*, **35**, pp.968-973.
198. Parra, C. (2010) 'Sustainability and multi-level governance of territories classified as protected areas in France: the Morvan regional park case'. *Journal of Environmental Planning and Management*, **53**(4), pp.491-509.
199. Pavard, I. and Paquin, M. (2006) 'Contribution à la Constitution du Réseau Écologique National - Réflexions sur la Constitution d'un Réseau Ecologique en France'. France: France Nature Environnement. 156 p. Disponible sur http://www.parcs-naturels-regionaux.fr/upload/doc_telechargement/grandes/Rapport%20FNE%20II.pdf
200. Pech P., Dizière, S., Gillet, A.G., Mamder, J. and Tichit, M. (2010) 'Environmental conservation and the production of new territories: the example of French Departments'. *GeoJournal*, **75**(2), pp.149-161.
201. Petit, J. et Prudent, G. (directeurs) (2010) 'Changement Climatique et Biodiversité dans l'Outre-mer Européen'. Gland, Suisse et Bruxelles, Belgique: UICN. 192 p. Disponible sur <http://www.cbd.int/islands/doc/idr/Climate%20Change%20and%20Biodiversity%20in%20EU%20overseas%20entites/Reunion%20publication-fr.pdf>
202. Phillips, A. (c2002) 'Lignes Directrices pour la Gestion des Aires Protégées de Catégorie V de l'UICN: Paysages Terrestres et Marins Protégées'. Gland, Suisse: UICN et Cambridge: Royaume Uni. Disponible sur <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-009-Fr.pdf>
203. Prieur, M. (2011) 'Le Protocole de Madrid à la Convention de Barcelone relatif à la gestion intégrée des zones côtières de la Méditerranée'. *VertigO - la revue électronique en sciences de l'environnement* [En ligne], 9 Juillet 2011. Disponible sur <http://vertigo.revues.org/10933#quotation>
204. Rochette, J. (2007) 'Le Traitement Juridique d'une Singularité Territoriale: la Zone Côtière. Étude en Droit International et Droit Comparé Franco-italien'. Thèse. Faculté de Droit et des Sciences Politiques. Université de Nantes. Disponible sur http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/17/24/10/PDF/These_J_Rochette_2007.pdf

205. Rohn-Brossard, M. (2006) 'Parc Naturel, Chemin à Thème et Impact Economique «Quelles sont les conditions à remplir par un chemin à thème dans un parc naturel régional pour qu'il contribue à augmenter la valeur ajoutée générée par le tourisme dans le parc tout en étant conforme aux fonctions attribuées aux parcs naturels régionaux?»'. Thèse. Faculté des sciences naturelles. Université de Neuchâtel. Disponible sur http://www.unine.ch/ecofoc/documents/Sentiers_Th%C3%A8mes_PNR_MartineRohn.pdf
206. Ros, N. (2011) 'Environmental Protection of the Mediterranean Sea'. *Revista de Estudios Jurídicos*, **11**, pp.1-29.
207. Sann, A. (2001) 'Les pêcheurs, la terre et la mer: Droits et pouvoir'. *Economie & Humanisme*, **358**, pp.40-46. Disponible sur http://www.revue-economie-et-humanisme.eu/bdf/docs/r358_40_pecheursterremer.pdf
208. Saussay, C. (1980) 'La Législation sur la Faune, la Chasse et les Aires Protégées dans Certains Pays Européens'. Etude Législative N° 20. Rome: Organisation des Nations Unies pour l'Alimentation et l'Agriculture. Disponible sur http://www.fao.org/legal/legstud/frmdocrep/20_AK457F.pdf
209. Schramm, P.J. (2010) 'L'Evaluation Environnementale dans les Conventions Internationales relatives à l'Environnement'. Thèse. Master: Droit International et Comparé de l'Environnement. Disponible sur http://cmsdata.iucn.org/downloads/cell10_nanfah.pdf
210. Schwoehrer, C. et Despert, Y. (1999) 'Réserve Naturelle du Frankenthal-Missheimle: Plan de Gestion'. France: Parc Naturel Régional des Ballons des Vosges. 181 p. Disponible sur http://frankenthal-missheimle.reserves-naturelles.org/doc/plan_de_gestion.pdf
211. Secrétariat de la Convention de Ramsar (2010) 'Politiques Nationales pour les Zones Humides: Élaboration et Application de Politiques Nationales pour les Zones Humides - Manuels Ramsar pour l'Utilisation Rationnelle des Zones Humides'. 4e édition. Gland, Suisse: Secrétariat de la Convention de Ramsar. Disponible sur <http://www.ramsar.org/pdf/lib/hbk4-02fr.pdf>
212. Selmi, A. (2009) 'L'Emergence de l'Idée de Parc National en France. De la Protection des Paysages à l'Expérimentation Coloniale'. Dans Larrere, R., Lizet, B. et Berlan-Darqué, M. (éds) *Histoire des parcs nationaux. Comment prendre soin de la nature?*. Paris: Muséum national d'histoire naturelle, Quae. pp.43-58.

- Disponible sur <http://books.google.gr/books?id=pMEj8vwbWTUC&printsec=frontcover&hl=el>
213. Société nationale de protection de la nature, SNPN (2011) 'Le Groupe «Zones Humides», 20 ans déjà'. *Zones Humides Infos*, (72), pp.1-28. Disponible sur http://www.snPN.com/IMG/pdf/ZHI_72_20_ans_Groupe_Zones_humides_web.pdf
214. Theys, J. (éd.) (2010) 'Horizons 2030-2050: Veille de la Mission Prospective'. Paris: Ministère de l' Ecologie, de l' Energie du Développement Durable et de la Mer, Commissariat général au Développement durable. Disponible sur <http://www.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/H3VF.pdf>
215. Thomas, L. and Middleton, J. (2003) 'Guidelines for Management Planning of Protected Areas'. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. Available at <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-010.pdf>
216. Tilman, D. (2000) 'Causes, consequences and ethics of biodiversity'. *Nature*, **405**, pp.208-211.
217. Timbal, J. et Maizeret, Ch. (1998) 'Biodiversité végétale et gestion durable de la forêt landaise de Pin Maritime: Bilan et évolution'. *Rev. For. Fr. L*, pp.403-424. Disponible sur http://documents.irevues.inist.fr/bitstream/handle/2042/5556/403_424.pdf?
218. Trouvilliez, J. (2001) 'Diversité biologique et conservation dans les forêts publiques. Les réserves biologiques'. *Rev. For. Fr. L*, **3**, pp.207-211. Disponible sur http://documents.irevues.inist.fr/bitstream/handle/2042/5297/207_211.pdf?sequence=1
219. Veillot, M. (2001) 'Plantes: usages et statuts juridiques'. *Le Courrier de l'environnement de l'INRA, revue électronique* [En ligne], (44). Disponible sur <http://www.inra.fr/dpenv/veuilc44.htm>
220. VNF (2006) 'Enquête Préalable a la Déclaration d'Utilité Publique: Etudes d'Incidence Natura 2000'. Paris, France: Voies Navigables de France. Disponible sur http://www.vnf.fr/sne/vnf/pdf/G_T1_page01_39.pdf
221. WWF France (2009) 'Sauvegarde du Patrimoine d'Outre-mer'. WWF France, document de politique, Mai 2009. Disponible sur www.wwf.fr/

NOMOI & KOINOTIKES OΔHΓIEΣ

1. Κοινοτική Οδηγία 79/409/ΕΟΚ ‘Για την προστασία των Άγριων Πτηνών’
2. Κοινοτική Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ‘Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας’
3. Ν.1650/1986 (ΦΕΚ 160Α/86) ‘Για την προστασία του περιβάλλοντος’
4. Ν.2204/1994 (ΦΕΚ 59Α/94) ‘Κύρωση της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, Ρίο ντε Τζανέιρο 1992)’
5. Ν.2742/1999 (ΦΕΚ 207Α/99) ‘Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις’
6. Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60Α/2011) ‘Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις’

ΠΗΓΕΣ INTERNET

1. <http://www.opengov.gr/minenv> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΕΚΑ) (προσβάσιμη στις 20/12/10)
2. <http://www.tee.gr> (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας) (προσβάσιμη στις 20/12/10)
3. <http://www.kerkini.gr/GREEK/foreas%20kerkinis2.html> (Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Κερκίνης) (προσβάσιμη στις 20/12/10)
4. geodata.gov.gr (Δημόσια Δεδομένα, Ανοικτά Δεδομένα) (προσβάσιμη στις 20/12/10)
5. <http://foreis-diaxeirisis.blogspot.com> (Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών) (προσβάσιμη στις 20/12/10)
2. <http://www.evros-delta.gr/> (προσβάσιμη στις 30/12/10)
3. <http://www.ilianet.gr> (Ηλεία) (προσβάσιμη στις 15/1/11)
4. <http://www.callisto.gr/> (Καλλιστώ) (προσβάσιμη στις 10/02/11)
5. <http://ellinikifysi.gr> (προσβάσιμη στις 20/09/11)
6. <http://www.minenv.gr/> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΕΚΑ) (προσβάσιμη στις 20/09/11)
7. <http://www.ekby.gr/> (Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, ΕΚΒΥ) (προσβάσιμη στις 10/10/11)

8. http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=2236&Itemid=384 (Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση – Ελλάδα, WWF Ελλάς) (προσβάσιμη στις 11/10/11)
9. http://www.parnitha-np.gr/index_prostateuomenes.htm (Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας) (προσβάσιμη στις 20/10/11)
10. <http://www.econews.gr/> (προσβάσιμη στις 20/11/11)
11. <http://www.medsos.gr/> (Δίκτυο «Μεσόγειος SOS») (προσβάσιμη στις 14/01/12)
12. <http://www.arcturos.gr> (ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ) (προσβάσιμη στις 15/01/12)
13. <http://www.coastlearn.org/gr/bio-gr/introduction.html> (Βιοποικιλότητα) (προσβάσιμη στις 15/01/12)
14. http://www.ecodonet.gr/biodiversity_greek.php (Ecosystems Database Observatory, EcoDo-net) (προσβάσιμη στις 15/01/12)
15. <http://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity> (European Environment Agency, EEA) (προσβάσιμη στις 15/01/12)
16. <http://www.iucn.org/iyb/> (International Union for Conservation of Nature, IUCN) (προσβάσιμη στις 25/01/12)
17. http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm (European Commission) (προσβάσιμη στις 21/02/12)
18. http://www.ornithologiki.gr/page_in.php?tid=2883 (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, ΕΟΕ) (προσβάσιμη στις 24/02/12)
19. <http://www.developpement-durable.gouv.fr/> (Ministère de l' Ecologie, du Développement Durable, des Transports et du Logement) (προσβάσιμη στις 24/02/12)
20. http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/france/index_el.htm (EUROPA) (προσβάσιμη στις 27/02/12)
21. <http://government.gov.gr/2011/03/15/10055/> (Ελληνική Δημοκρατία - Κυβέρνηση) (προσβάσιμη στις 15/03/11)
22. <http://rcm.damt.gov.gr/articleview.cfm?pid=565&id=6FD85B58-347B-D563-682D41FBC1EF6982> (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας) (προσβάσιμη στις 18/03/12)
23. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/> (προσβάσιμη στις 18/03/12)
24. <http://www.natura.org/sites.html> (Natura 2000) (προσβάσιμη στις 22/03/12)

25. <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=dQBgv%2FvVzPI%3D&tabid=367> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΕΚΑ) (προσβάσιμη στις 22/03/12)
26. <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=224> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΕΚΑ) (προσβάσιμη στις 24/03/12)
27. <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=236&language=el-GR> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΕΚΑ) (προσβάσιμη στις 24/03/12)
28. <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=l3dUwY5yc7U%3D&tabid=432> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΕΚΑ) (προσβάσιμη στις 24/03/12)
29. <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=532> (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΥΠΕΚΑ) (προσβάσιμη στις 24/03/12)
30. <http://www.biodiversity.gr/> (Βιοποικιλότητα στην Ελλάδα) (προσβάσιμη στις 24/03/12)
31. <http://www.cms.int/> (Convention on Migratory Species) (προσβάσιμη στις 24/03/12)
32. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/18&format=HTML&aged=1&language=EL&guiLanguage=en> (Europa) (προσβάσιμη στις 24/03/12)
33. <http://www.enf-conservatoires.org> (Le réseau des Conservatoires d'espaces naturels) (προσβάσιμη στις 27/03/12)
34. <http://www.conservatoire-du-littoral.fr> (προσβάσιμη στις 29/03/12)
35. <http://www.aires-marines.fr/> (Agence des aires marines protégées) (προσβάσιμη στις 29/03/12)
36. <http://www.parc-marin-iroise.gouv.fr/> (Iroise - Parc naturel marin) (προσβάσιμη στις 29/03/12)
37. <http://www.ramsar.org> (The Ramsar Convention on Wetlands) (προσβάσιμη στις 29/03/12)
38. <http://www.oikos-nature.gr/gr/meletes2.htm> (Διαχείριση Φυσικού Περιβάλλοντος) (προσβάσιμη στις 29/03/12)
39. <http://www.asda.gr/el/xoroi/prosana10.htm> (Παρατηρητήριο Ελεύθερων Χώρων) (προσβάσιμη στις 19/04/12)

40. <http://www.parcsnationaux.fr> (Parcs nationaux de France) (προσβάσιμη στις 22/04/12)
41. <http://www.conservation-nature.fr/> (προσβάσιμη στις 25/04/12)
42. <http://gr.franceguide.com/> (προσβάσιμη στις 27/04/12)
43. <http://www.parcs-naturels-regionaux.fr> (Parcs naturels régionaux de France) (προσβάσιμη στις 27/04/12)
44. <http://www.reserves-naturelles.org/> (Réserves Naturelles de France) (προσβάσιμη στις 27/04/12)
45. <http://www.unesco.org/> (UNESCO – MAB Biosphere Reserves Directory) (προσβάσιμη στις 06/05/12)
46. <http://www.unep.org/regionalseas/programmes/unpro/mediterranean/instruments/default.asp> (United Nations Environment Programme) (προσβάσιμη στις 09/05/12)
47. http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_declarations.htm#France%20Upon%20ratification (United Nations) (προσβάσιμη στις 12/05/12)
48. <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/ratifications.pdf> (France Diplomatie) (προσβάσιμη στις 12/05/12)
49. <http://www.cites.org/> (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) (προσβάσιμη στις 12/05/12)

Παράρτημα Α

Ονομαστική καταγραφή των

Προστατευόμενων Περιοχών

‘Natura 2000’ στην Ελλάδα

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
			I ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ		
			II ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ		
			ΕΒΡΟΣ		
1	GR1110002	SPA	DASOS DADIAS - SOUFLI	ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ-ΣΟΥΦΛΙ	4111.58
2	GR1110003	SCI	TREIS VRYSES	ΤΡΕΙΣ ΒΡΥΣΕΣ	9912.62
3	GR1110004	SCI	FENGARI SAMOTHRAKIS, ANATOLIKES AKTES, VRACHONISSIDA ZOURAFA KAI THALASSIA ZONI	ΦΕΓΓΑΡΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ, ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΑ ΖΟΥΡΑΦΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	16437.741
4	GR1110005	SCI	VOUNA EVROU	ΒΟΥΝΑ ΕΒΡΟΥ	42372.5
5	GR1110006	SPA	DELTA EVROU	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ	12557.92
6	GR1110007	SCI	DELTA EVROU KAI ΔΥΤΙΚΟΣ VRACHIONAS	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΣ ΒΡΑΧΙΩΝΑΣ	9857.56
7	GR1110008	SPA	PARAPOTAMIO DASOS VOREIOU EVROU KAI ARDA	ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΟ ΔΑΣΟΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΒΡΟΥ ΚΑΙ ΑΡΔΑ	25931.73
8	GR1110009	SPA	NOTIO DASIKO SYMPLEGMA EVROU	ΝΟΤΙΟ ΔΑΣΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΕΒΡΟΥ	29275.36
9	GR1110010	SPA	OREINOS EVROS - KOILADA DEREIOU	ΟΡΕΙΝΟΣ ΕΒΡΟΣ – ΚΟΙΛΑΔΑ ΔΕΡΕΙΟΥ	48907.49
10	GR1110011	SPA	KOILADA ERYTHROPOTAMOU: ASVESTADES, KOUFOVOUNO, VRYSIKA	ΚΟΙΛΑΔΑ ΕΡΥΘΡΟΠΟΤΑΜΟΥ: ΑΣΒΕΣΤΑΔΕΣ, ΚΟΥΦΟΒΟΥΝΟ, ΒΡΥΣΙΚΑ	9587.12
11	GR1110012	SPA	SAMOTHRAKI: OROS FENGARI KAI PARAKTIA ZONI	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ: ΟΡΟΣ ΦΕΓΓΑΡΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	21021.87
			ΞΑΝΘΗ		
12	GR1120003	SCI	OROS CHAINTOU - KOULA KAI GYRO KORYFES	ΟΡΟΣ ΧΑΪΝΤΟΥ-ΚΟΥΛΑ & ΓΥΡΩ ΚΟΥΡΥΦΕΣ	3491.99
13	GR1120004	SPA	STENA NESTOU	ΣΤΕΝΑ ΝΕΣΤΟΥ	8752.99
14	GR1120005	SCI	AISTHITIKO DASOS NESTOU	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	2335.86
			ΡΟΔΟΠΗ		
15	GR1130006	SCI	POTAMOS FILIOURIS	ΠΟΤΑΜΟΣ ΦΙΛΙΟΥΡΗΣ	2058.44
16	GR1130007	SCI	POTAMOS KOMPSATOS (NEA KOITI)	ΠΟΤΑΜΟΣ ΚΟΜΨΑΤΟΣ (ΝΕΑ ΚΟΙΤΗ)	423.65
17	GR1130008	SCI	MARONEIA - SPILAION	ΜΑΡΩΝΕΙΑ-ΣΠΗΛΑΙΟ	1.31
18	GR1130009	SCI	LIMNES KAI LIMNOTHALASSES TIS THRAKIS - EVRYTERI PERIOCHI KAI PARAKTIA ZONI	ΛΙΜΝΕΣ & ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ-ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	29455.98
19	GR1130010	SPA	LIMNES VISTONIS, ISMARIS - LIMNOTHALASSES PORTO LAGOS, ALYKI PTELEA, XIROLIMNI, KARATZA	ΛΙΜΝΕΣ ΒΙΣΤΟΝΙΣ, ΙΣΜΑΡΙΣ- ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΣ, ΑΛΥΚΗ ΠΤΕΛΕΑ, ΞΗΡΟΛΙΜΝΗ, ΚΑΡΑΤΖΑ	18217.14
20	GR1130011	SPA	KOILADA FILIOURI	ΚΟΙΛΑΔΑ ΦΙΛΙΟΥΡΙ	37565.9
21	GR1130012	SPA	KOILADA KOMPSATOU	ΚΟΙΛΑΔΑ ΚΟΜΨΑΤΟΥ	16600.86
			ΔΡΑΜΑ		
22	GR1140001	SCI	DASOS FRAKTU	ΔΑΣΟΣ ΦΡΑΚΤΟΥ	1090.05
23	GR1140002	SCI	RODOPI (SIMYDA)	ΡΟΔΟΠΗ (ΣΗΜΥΔΑ)	6715.45
24	GR1140003	SCI	PERIOCHI ELATIA, PYRAMIS KOUTRA	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΤΙΑ, ΠΥΡΑΜΙΣ ΚΟΥΤΡΑ	7447.1
25	GR1140004	SCI	KORYFES OROUS FALAKRO	ΚΟΥΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΦΑΛΑΚΡΟ	9845.62
26	GR1140008	SPA	KENTRIKI RODOPI KAI KOILADA NESTOU	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΡΟΔΟΠΗ ΚΑΙ ΚΟΙΛΑΔΑ ΝΕΣΤΟΥ	105948.3
27	GR1140009	SPA	OROS FALAKRO	ΟΡΟΣ ΦΑΛΑΚΡΟ	25484.44

			ΚΑΒΑΛΑ		
28	GR1150001	SPA	DELTA NESTOU KAI LIMNOTHALASSES KERAMOTIS KAI NISOS THASOPOULA	ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΘΑΣΟΠΟΥΛΑ	14624.76
29	GR1150005	SCI	KORYFES OROUS PANGAIO	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΠΑΓΓΑΙΟ	10345.47
30	GR1150008	SCI	ORMOS POTAMIAS - AKR. PYRGOS EOS N. GRAMVOUSSA	ΟΡΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΣ-ΑΚΡ. ΠΥΡΓΟΣ ΕΩΣ Ν. ΓΡΑΜΒΟΥΣΣΑ	357.89
31	GR1150009	SCI	KOLPOS PALAIΟΥ - ORMOS ELEFATHERON	ΚΟΛΠΟΣ ΠΑΛΑΙΟΥ - ΟΡΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	1168.27
32	GR1150010	SCI	DELTA NESTOU KAI LIMNOTHALASSES KERAMOTIS - EVRYTERI PERIOCHI KAI PARAKTIA ZONI	ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ & ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ-ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	22484.63
33	GR1150011	SPA	OROS PANGAIO KAI NOTIES YPOREIES TOY	ΟΡΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟ ΚΑΙ ΝΟΤΙΕΣ ΥΠΩΡΕΙΕΣ ΤΟΥ	24384
34	GR1150012	SPA	THASOS (OROS YPSARIO KAI PARAKTIA ZONI) KAI NISIDES KOINYRA, XIRONISI	ΘΑΣΟΣ (ΟΡΟΣ ΥΨΑΡΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ) ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΟΙΝΥΡΑ, ΞΗΡΟΝΗΣΙ	17592.29
			12 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		
			ΗΜΑΘΙΑ		
35	GR1210001	SCI	OROS VERMIO	ΟΡΟΣ ΒΕΡΜΙΟ	25555.14
36	GR1210002	SCI	STENA ALIAKMONA	ΣΤΕΝΑ ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	3623.73
			ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ		
37	GR1220001	SCI	LIMNES VOLVI KAI LAGKADA - EVRYTERI PERIOCHI	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΛΒΗ & ΛΑΓΚΑΔΑ-ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	26947.81
38	GR1220002	SCI	DELTA AXIOY - LOUDIA - ALIAKMONA - EVRYTERI PERIOCHI - AXIOYPOLI	ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ-ΛΟΥΔΙΑ-ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ-ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ-ΑΞΙΟΥΠΟΛΗ	33676.35
39	GR1220003	SCI	STENA RENTINAS - EVRYTERI PERIOCHI	ΣΤΕΝΑ ΡΕΝΤΙΝΑΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	2905.16
40	GR1220005	SCI-SPA	LIMNOTHALASSA ANGELOCHORIOY	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΓΓΕΛΟΧΩΡΙΟΥ	377.2
41	GR1220009	SPA	LIMNES KORONEIAS - VOLVIS, STENA RENTINAS KAI EVRYTERI PERIOCHI	ΛΙΜΝΕΣ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ - ΒΟΛΒΗΣ, ΣΤΕΝΑ ΡΕΝΤΙΝΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	161631.33
42	GR1220010	SPA	DELTA AXIOY - LOUDIA - ALIAKMONA - ALYKI KITROUS	ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ-ΛΟΥΔΙΑ-ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ-ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ	29647.09
43	GR1220011	SPA	LIMNOTHALASSA EPANOMIS	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ	689.4
44	GR1220012	SCI	LIMNOTHALASSA EPANOMIS KAI THALASSIA PARAKTIA ZONI	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	830.38
			ΚΙΑΚΙΣ		
45	GR1230001	SCI	LIMNI PIKROLIMNI	ΛΙΜΝΗ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗ	1089.35
46	GR1230002	SCI	YDROCHARES DASOS MOURION	ΥΔΡΟΧΑΡΕΣ ΔΑΣΟΣ ΜΟΥΡΙΩΝ	774.92
47	GR1230003	SPA	LIMNI DOIRANI	ΛΙΜΝΗ ΔΟΙΡΑΝΗ	2126.12
48	GR1230004	SPA	LIMNI PIKROLIMNI - XILOKERATEA	ΛΙΜΝΗ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗ-ΞΗΛΟΚΕΡΑΤΕΑ	2012.31
49	GR1230005	SPA	PERIOCHI ELOUS ARTZAN	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΟΥΣ ΑΡΤΖΑΝ	1717.78
50	GR1230006	SPA	PERIOCHI ANTHOFYTΟΥ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΘΟΦΥΤΟΥ	3309.58
			ΠΕΛΛΑ		
51	GR1240001	SCI	KORYFES OROUS VORA	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΒΟΡΑ	40435.09
52	GR1240002	SCI	ORI TZENA	ΟΡΗ ΤΖΕΝΑ	12576.93
53	GR1240003	SCI	OROS PAIKO	ΟΡΟΣ ΠΑΪΚΟ	35252
54	GR1240004	SCI	LIMNI AGRA	ΛΙΜΝΗ ΑΓΡΑ	1249.75
55	GR1240005	SCI	STENA APSALOU - MOGLENITSAS	ΣΤΕΝΑ ΑΨΑΛΟΥ - ΜΟΓΛΕΝΙΤΣΑΣ	6110.57

56	GR1240006	SPA	LIMNI KAI FRAGMA AGRA	ΛΙΜΝΗ ΚΑΙ ΦΡΑΓΜΑ ΑΓΡΑ	1385.76
57	GR1240007	SPA	ORI TZENA KAI PINOVO	ΟΡΗ ΤΖΕΝΑ ΚΑΙ ΠΙΝΟΒΟ	20066.86
58	GR1240008	SPA	OROS VORAS	ΟΡΟΣ ΒΟΡΑΣ	79453.65
59	GR1240009	SPA	OROS PAIKO, STENA APSALOU KAI MOGLENITSAS	ΟΡΟΣ ΠΑΪΚΟ, ΣΤΕΝΑ ΑΨΑΛΟΥ ΚΑΙ ΜΟΓΛΕΝΙΤΣΑΣ	91968.03
			ΠΙΕΡΙΑ		
60	GR1250001	SCI-SPA	OROS OLYMPOS	ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ	19139.59
61	GR1250002	SCI	PIERIA ORI	ΠΙΕΡΙΑ ΟΡΗ	16640.29
62	GR1250003	SCI	OROS TITAROS	ΟΡΟΣ ΤΙΤΑΡΟΣ	5325.05
63	GR1250004	SCI	ALYKI KITROUS - EVRYTERI PERIOCHI	ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	1440.56
			ΣΕΡΡΕΣ		
64	GR1260001	SCI	LIMNI KERKINI - KROUSIA - KORYFES OROUS BELES, ANGISTRO - CHAROPO	ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗ - ΚΡΟΥΣΙΑ - ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΜΠΕΛΕΣ, ΑΓΓΙΣΤΡΟ-ΧΑΡΩΠΟ	78303.96
65	GR1260002	SCI-SPA	EKVOLES POTAMOU STRYMONA	ΕΚΒΟΛΕΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΣΤΡΥΜΟΝΑ	1297.1
66	GR1260003	SCI	AI GIANNIS - EPTAMYLOI	ΑΪ ΓΙΑΝΝΗΣ-ΕΠΙΤΑΜΥΛΟΙ	327.29
67	GR1260004	SCI	KORYFES OROUS MENOIKION - OROS KOUSKOURAS - YPSOMA	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΜΕΝΟΙΚΙΟΝ- ΟΡΟΣ ΚΟΥΣΚΟΥΡΑΣ-ΥΨΩΜΑ	23288.69
68	GR1260005	SCI	KORYFES OROUS ORVILOS	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΟΡΒΙΛΟΣ	4871.04
69	GR1260007	SCI	ORI VRONTOUS - LAILIAS - EPIMIKES	ΟΡΗ ΒΡΟΝΤΟΥΣ - ΛΑΪΛΙΑΣ- ΕΠΙΜΗΚΕΣ	6799.47
70	GR1260008	SPA	TECHNITI LIMNI KERKINIS - OROS KROUSIA	ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗΣ - ΟΡΟΣ ΚΡΟΥΣΙΑ	27712.64
71	GR1260009	SPA	KOILADA TIMIOU PRODROMOU- MENOIKION	ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ - ΜΕΝΟΙΚΙΟΝ	29650.86
72	GR1260010	SPA	OROS BELES	ΟΡΟΣ ΜΠΕΛΛΕΣ	25310.84
			ΧΑΛΚΙΑΙΚΗ		
73	GR1270001	SCI	OROS CHOLOMONTAS	ΟΡΟΣ ΧΟΛΟΜΟΝΤΑΣ	15543.63
74	GR1270002	SCI	OROS ITAMOS - SITHONIA	ΟΡΟΣ ΙΤΑΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑ	18031.62
75	GR1270003	SCI	CHERSONISOS ATHOS	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΘΩΣ	33567.805
76	GR1270004	SCI-SPA	LIMNOTHALASSA AGIOU MAMA	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑ	633.15
77	GR1270005	SCI	OROS STRATONIKON - KORYFI SKAMNI	ΟΡΟΣ ΣΤΡΑΤΩΝΙΚΟ-ΚΟΡΥΦΗ ΣΚΑΜΝΙ	8128.17
78	GR1270007	SCI	AKROTIRIO ELIA - AKROTIRIO KASTRO - EKVOLI RAGOULA	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΕΛΙΑ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΑΣΤΡΟ-ΕΚΒΟΛΗ ΡΑΓΟΥΛΑ	532.82
79	GR1270008	SCI	PALIOURI - AKROTIRI	ΠΑΛΙΟΥΡΙ-ΑΚΡΩΤΗΡΙ	286.11
80	GR1270009	SCI	PLATANITSI - SYKIA: AKR. RIGAS - AKR. ADOLO	ΠΛΑΤΑΝΙΤΣΙ - ΣΥΚΙΑ: ΑΚΡ. ΡΗΓΑΣ-ΑΚΡ. ΑΔΟΛΟ	988.96
81	GR1270010	SCI	AKROTIRIO PYRGOS - ORMOS KYPASAS - MALAMO	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΠΥΡΓΟΣ - ΟΡΟΣ ΚΥΨΑΣ-ΜΑΛΑΜΟ	1150.97
82	GR1270012	SPA	OROS CHOLOMONTAS	ΟΡΟΣ ΧΟΛΟΜΟΝΤΑΣ	26413.93
83	GR1270013	SPA	YGROTOPOI NEAS FOKAIAS	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΝΕΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ	439.58
84	GR1270014	SPA	CHERSONISOS SITHONIAS	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ	23451.17
			13 ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		
			ΓΡΕΒΕΝΑ		
85	GR1310001	SCI	VASILITSA	ΒΑΣΙΛΙΤΣΑ	8012.78
86	GR1310002	SPA	VALIA KALNTA KAI TECHNITI LIMNI AOOY	ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΑΩΟΥ	14660.48
87	GR1310003	SCI	ETHNIKOS DRYMOS PINDOU (VALIA KALNTA) - EVRYTERI PERIOCHI	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΙΝΔΟΥ (ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ) - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	6838.25

88	GR1310004	SPA	ORI ORLIAKAS KAI TSOURGIAKAS	ΟΡΗ ΟΡΛΙΑΚΑΣ ΚΑΙ ΤΣΟΥΡΓΙΑΚΑΣ	10230.54
			ΚΑΣΤΟΡΙΑ		
89	GR1320001	SCI	LIMNI KASTORIAS	ΛΙΜΝΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	4732.5
90	GR1320002	SCI-SPA	KORYFES OROUS GRAMMOS	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΓΡΑΜΜΟΣ	34357.03
91	GR1320003	SPA	LIMNI ORESTIAS (KASTORIAS)	ΛΙΜΝΗ ΟΡΕΣΤΙΑΣ (ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ)	3833.35
			ΚΟΖΑΝΗ		
92	GR1330001	SCI	OROS VOURINOS (KORYFI ASPROVOUNI)	ΟΡΟΣ ΒΟΥΡΙΝΟ (ΚΟΡΥΦΗ ΑΣΠΡΟΒΟΥΝΙ)	764.05
93	GR1330002	SPA	ORI VOREIOU VOURINOY KAI MELLIA	ΟΡΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΒΟΥΡΙΝΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΛΙΑ	17855.79
			ΦΛΩΡΙΝΑ		
94	GR1340001	SCI-SPA	ETHNIKOS DRYMOS PRESPON	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	26613.06
95	GR1340003	SCI-SPA	ORI VARNOUNTA	ΟΡΗ ΒΑΡΝΟΥΝΤΑ	6076.62
96	GR1340004	SCI	LIMNES VEGORITIDA - PETRON	ΛΙΜΝΕΣ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ - ΠΕΤΡΩΝ	12569.02
97	GR1340005	SCI	LIMNES CHEIMADITIDA - ZAZARI	ΛΙΜΝΕΣ ΧΕΙΜΑΔΙΤΙΔΑ - ΖΑΖΑΡΗ	4064.39
98	GR1340006	SCI	OROS VERNON - KORYFI VITSI	ΟΡΟΣ ΒΕΡΝΟΝ - ΚΟΡΥΦΗ ΒΙΤΣΙ	8202.13
99	GR1340007	SPA	LIMNI PETRON	ΛΙΜΝΗ ΠΕΤΡΩΝ	6696.16
100	GR1340008	SPA	LIMNES CHEIMADITIDA KAI ZAZARI	ΛΙΜΝΕΣ ΧΕΙΜΑΔΙΤΙΔΑ ΚΑΙ ΖΑΖΑΡΗ	5193.17
			14 ΘΕΣΣΑΛΙΑ		
			ΚΑΡΑΙΤΣΑ		
101	GR1410001	SCI	PERIOCHI LIMNIS TAVROPOY	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΤΑΥΡΩΠΙΟΥ	2982.05
102	GR1410002	SCI	AGRAFA	ΑΓΡΑΦΑ	9753.02
			ΛΑΡΙΣΑ		
103	GR1420001	SCI	KATO OLYMPOS - KALLIPEFKI	ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΣ - ΚΑΛΛΙΠΕΥΚΗ	12437.76
104	GR1420003	SCI	AISTHITIKO DASOS OSSAS	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΟΣΣΑΣ	19580.19
105	GR1420004	SCI	KARLA - MAVROVOUNI - KEFALOVRYSO VELESTINOY - NEOCHORI	ΚΑΡΛΑ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ - ΝΕΟΧΩΡΙ	43435.5
106	GR1420005	SCI-SPA	AISTHITIKO DASOS KOILADAS TEMPON	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΕΜΠΩΝ	1335.87
107	GR1420006	SPA	OROS MAVROVOUNI	ΟΡΟΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ	37126.92
108	GR1420007	SPA	OROS OSSA	ΟΡΟΣ ΟΣΣΑ	24125.98
109	GR1420008	SPA	KATO OLYMPOS, OROS GODAMANI KAI KOILADA RODIAS	ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΣ, ΟΡΟΣ ΓΟΔΑΜΑΝΙ ΚΑΙ ΚΟΙΛΑΔΑ ΡΟΔΙΑΣ	24572.05
110	GR1420009	SPA	STENA KALAMAKIOY KAI ORI ZARKOU	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΟΡΗ ΖΑΡΚΟΥ	4169.49
111	GR1420010	SCI	STENA KALAMAKIOY	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ	474.19
112	GR1420011	SPA	PERIOCHI THESSALIKOY KAMPOY	ΠΕΡΙΟΧΗ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΥ ΚΑΜΠΟΥ	95596.12
113	GR1420012	SPA	PERIOCHI FARSALON	ΠΕΡΙΟΧΗ ΦΑΡΣΑΛΩΝ	4928.54
114	GR1420013	SPA	PERIOCHI TYRNAVOY	ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	9476.99
115	GR1420014	SPA	PERIOCHI ELASSONAS	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	7369.38
116	GR1420015	SPA	DELTA PINEIOY	ΔΕΛΤΑ ΠΗΝΕΙΟΥ	3359.16
			ΜΑΓΝΗΣΙΑ		
117	GR1430001	SCI	OROS PILIO KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	31112.16
118	GR1430002	SCI	KOURI ALMYROU - AGIOS SERAFEIM	ΚΟΥΡΙ ΑΛΜΥΡΟΥ-ΑΓΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ	100.23
119	GR1430003	SCI	SKIATHOS: KOUKOUNARIES KAI EVRYTERI THALASSIA PERIOCHI	ΣΚΙΑΘΟΣ: ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ	88.82

120	GR1430004	SCI	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ALONNISOU - VOREION SPORADON, ANATOLIKI SKOPELOS	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ - ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΚΟΠΕΛΟΣ	249145.6
121	GR1430005	SPA	NISIA KYRA PANAGIA, PIPERI, PSATHOURA KAI GYRO NISIDES AGIOS GEORGIOS, NISOI ADELFOI, LECHOUSA, GAIDOURONISIA	ΝΗΣΙΑ ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ, ΠΙΠΕΡΙ, ΨΑΘΟΥΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΝΗΣΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ, ΛΕΧΟΥΣΑ, ΓΑΙΔΟΥΡΟΝΗΣΙΑ	12967.39
122	GR1430006	SPA	OROS OTHRYS, VOUNA GKOURAS KAI FARANGI PALAIOKERASIAS	ΟΡΟΣ ΟΘΡΥΣ, ΒΟΥΝΑ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΦΑΡΑΓΓΙ ΠΑΛΑΙΟΚΕΡΑΣΙΑΣ	31079.47
123	GR1430007	SPA	PERIOCHI TAMIEFTIRON PROIN LIMNIS KARLAS	ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΩΝ ΠΡΩΗΝ ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΡΛΑΣ	12416.33
124	GR1430008	SPA	OROS PILIO	ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ	36193.78
			ΤΡΙΚΑΛΑ		
125	GR1440001	SCI	ASPROTAMOS	ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΣ	20094.1
126	GR1440002	SCI	KERKETIO OROS (KOZIAKAS)	ΚΕΡΚΕΤΙΟ ΟΡΟΣ (ΚΟΖΙΑΚΑΣ)	50431.17
127	GR1440003	SCI	ANTICHASIA ORI - METEORA	ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΟΡΗ - ΜΕΤΕΩΡΑ	60625.02
128	GR1440005	SPA	ANTICHASIA ORI KAI METEORA	ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΟΡΗ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΑ	72047.1
129	GR1440006	SPA	KORYFES OROUS KOZIAKA	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΚΟΖΙΑΚΑ	19726.47
			2 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ		
			21 ΗΠΕΙΡΟΣ		
			ΑΡΤΑ		
130	GR2110001	SCI	AMVRAKIKOS KOLPOS, DELTA LOUROU KAI ARACHTHOU (PETRA, MYTIKAS, EVRYTERI PERIOCHI)	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΔΕΛΤΑ ΛΟΥΡΟΥ & ΑΡΑΧΘΟΥ (ΠΕΤΡΑ ΜΥΤΙΚΑΣ, ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ)	28787.56
131	GR2110002	SCI	ORI ATHAMANON (NERAIDA)	ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΝΕΡΑΙΔΑ)	18695.33
132	GR2110004	SPA	AMVRAKIKOS KOLPOS, LIMNOTHALASSA KATAFOURKO KAI KORAKONISIA	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΤΑΦΟΥΡΚΟ ΚΑΙ ΚΟΡΑΚΟΝΗΣΙΑ	23010.75
133	GR2110006	SPA	KOILADA ACHELOOU KAI ORI VALTOU	ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ ΚΑΙ ΟΡΗ ΒΑΛΤΟΥ	46737.83
			ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑ		
134	GR2120001	SCI	EKVOLES (DELTA) KALAMA	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΚΑΛΑΜΑ	8531.43
135	GR2120002	SCI	ELOS KALODIKI	ΕΛΟΣ ΚΑΛΟΔΙΚΙ	786.78
136	GR2120003	SCI	LIMNI LIMNOPOULA	ΛΙΜΝΗ ΛΙΜΝΟΠΟΥΛΑ	579.5
137	GR2120004	SCI	STENA KALAMA	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑ	1820.3
138	GR2120005	SPA	YGROTOPOS EKVOLON KALAMA KAI NISOS PRASOUDI	ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΕΚΒΟΛΩΝ ΚΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΠΡΑΣΟΥΔΙ	8541.93
139	GR2120006	SPA	ELI KALODIKI, MARGARITI, KARTERI KAI LIMNI PRONTANI	ΕΛΗ ΚΑΛΟΔΙΚΙ, ΜΑΡΓΑΡΙΤΙ, ΚΑΡΤΕΡΙ & ΛΙΜΝΗ ΠΡΟΝΤΑΝΗ	1807.98
140	GR2120007	SPA	STENA PARAKALAMOU	ΣΤΕΝΑ ΠΑΡΑΚΑΛΑΜΟΥ	3482.75
141	GR2120008	SPA	ORI PARAMYTHIAS, STENA KALAMA KAI STENA ACHERONTA	ΟΡΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ	11691.56
142	GR2120009	SPA	ORI TSAMANTA, FILIATON, FARMAKOVOUNI, MEGALI RACHI	ΟΡΗ ΤΣΑΜΑΝΤΑ, ΦΙΛΙΑΤΩΝ, ΦΑΡΜΑΚΟΒΟΥΝΙ, ΜΕΓΑΛΗ ΡΑΧΗ	19854.15
			ΙΩΑΝΝΙΝΑ		
143	GR2130001	SCI	ETHNIKOS DRYMOS VIKOU - AOOU	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΙΚΟΥ ΑΩΟΥ	12794.25
144	GR2130002	SCI-SPA	KORYFES OROUS SMOLIKAS	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΣΜΟΛΙΚΑΣ	19975.72
145	GR2130004	SCI	KENTRIKO TMIMA ZAGORIOU	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	33114.95
146	GR2130005	SCI-SPA	LIMNI IOANNINON	ΛΙΜΝΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2690.13

147	GR2130006	SCI	PERIOCHI METSOVOU (ANILIO - KATARA)	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΤΣΟΒΟΥ (ΑΝΗΛΙΟ - ΚΑΤΑΡΑ)	7328.82
148	GR2130007	SCI-SPA	OROS LAKMOS (PERISTERI)	ΟΡΟΣ ΛΑΚΜΟΣ (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)	20123.52
149	GR2130008	SCI	OROS MITSIKELI	ΟΡΟΣ ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ	8435.99
150	GR2130009	SPA	OROS TYMFI (GKAMILA)	ΟΡΟΣ ΤΥΜΦΗ (ΓΚΑΜΗΛΑ)	27416.44
151	GR2130010	SPA	OROS DOUSKON, ORAIOKASTRO, DASOS MEROPIS, KOILADA GORMOU, LIMNI DEL VINAKIOU	ΟΡΟΣ ΔΟΥΣΚΟΝ, ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟ, ΔΑΣΟΣ ΜΕΡΟΠΗΣ, ΚΟΙΛΑΔΑ ΓΟΡΜΟΥ, ΛΙΜΝΗ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ	17409.73
152	GR2130011	SPA	KENTRIKO ZAGORI KAI ANATOLIKO TMIMA OROUS MITSIKELI	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΟΡΟΥΣ ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ	53407.84
153	GR2130012	SPA	EVRYTERI PERIOCHI POLIS IOANNINON	ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	22459.67
154	GR2130013	SPA	EVRYTERI PERIOCHI ATHAMANIKON OREON	ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΘΑΜΑΝΙΚΩΝ ΟΡΕΩΝ	65236.53
			ΠΙΠΕΒΕΖΑ		
155	GR2140001	SCI	EKVOLES ACHERONTA (APO GLOSSA EOS ALONAKI) KAI STENA ACHERONTA	ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΧΕΡΟΝΤΑ (ΑΠΟ ΓΛΩΣΣΑ ΕΩΣ ΑΛΩΝΑΚΙ) ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ	4627.67
156	GR2140003	SCI	PARAKTIA THALASSIA ZONI APO PARGA EOS AKROTIRIO AGIOS THOMAS (PREVEZA), AKR. KELADIO - AG. THOMAS	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΠΑΡΓΑ ΕΩΣ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΓΙΟΥ ΘΩΜΑΣ (ΠΙΠΕΒΕΖΑ), ΑΚΡ. ΚΕΛΑΔΙΟ - ΑΓ. ΘΩΜΑΣ	1529.16
			22 ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ		
			ΖΑΚΥΝΘΟΣ		
157	GR2210001	SCI-SPA	DYTIKES KAI VOREIOANATOLIKES AKTES ZAKYNTHOU	ΔΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	21419.24
158	GR2210002	SCI	KOLPOS LAGANA ZAKYNTHOU (AKR. GERAKI - KERI) KAI NISIDES MARATHONISI KAI PELOUZO	ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΓΑΝΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (ΑΚΡ. ΓΕΡΑΚΙ-ΚΕΡΙ) ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΑΡΑΘΩΝΗΣΙ & ΠΕΛΟΥΖΟ	6957.7
159	GR2210003	SCI	NISOI STROFADES	ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ	523.13
160	GR2210004	SPA	NISIDES STAMFANI KAI ARPYIA (STROFADES)	ΝΗΣΙΔΕΣ ΣΤΑΜΦΑΝΙ & ΑΡΠΥΙΑ (ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ)	136.01
			ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ		
161	GR2220001	SCI	KALON OROS KEFALONIAS	ΚΑΛΟΝ ΟΡΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	2566.19
162	GR2220002	SCI	ETHNIKOS DRYMOS AINOY	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΑΙΝΟΥ	2779.43
163	GR2220003	SCI	ESOTERIKO ARCHIPELAGOS IONIOY (MEGANISI, ARKOUDI, ATOKOS, VROMONAS)	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΙΟΝΙΟΥ (ΜΕΓΑΝΗΣΙ, ΑΡΚΟΥΔΙ, ΑΤΟΚΟΣ, ΒΡΩΜΟΝΑΣ)	88333.27
164	GR2220004	SCI	PARAKTIA THALASSIA ZONI APO ARGOSTOLI EOS VLACHATA (KEFALONIA) KAI ORMOS MOUNTA	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ ΕΩΣ ΒΛΑΧΑΤΑ (ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ) ΚΑΙ ΟΡΜΟΣ ΜΟΥΝΤΑ	3736.16
165	GR2220005	SCI	DYTIKES AKTES KEFALONIAS - STENO KEFALONIAS ITHAKIS - VOREIA ITHAKI (AKROTIRIA GERO GKOMPOS - DRAKOU PIDIMA - KENTRI - AG. IOANNIS)	ΔΥΤΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ - ΣΤΕΝΟ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ ΙΘΑΚΗΣ - ΒΟΡΕΙΑ ΙΘΑΚΗ (ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΓΕΡΟ ΓΚΟΜΠΟΣ - ΔΡΑΚΟΥ ΠΙΔΗΜΑ - ΚΕΝΤΡΙ - ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗΣ)	18742.55
166	GR2220006	SPA	KEFALONIA: AINOS, AGIA DYNATI KAI KALON OROS	ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ: ΑΙΝΟΣ, ΑΓΙΑ ΔΥΝΑΤΗ ΚΑΙ ΚΑΛΟΝ ΟΡΟΣ	20715.15
			ΚΕΡΚΥΡΑ		
167	GR2230001	SCI-SPA	LIMNOTHALASSA ANTINIOTI (KERKYRA)	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΝΤΙΝΙΟΤΗ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	187.95
168	GR2230002	SCI	LIMNOTHALASSA KORISSION (KERKYRA)	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΙΣΣΙΩΝ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	2292.38

169	GR2230003	SCI-SPA	ALYKI LEFKIMMIS (KERKYRA)	ΑΛΥΚΗ ΛΕΥΚΙΜΗΣ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	242.97
170	GR2230004	SCI	NISOI PAXOI KAI ANTIPAXOI	ΝΗΣΟΙ ΠΑΞΟΙ & ΑΝΤΙΠΑΞΟΙ	5649.66
171	GR2230005	SCI	PARAKTIA THALASSIA ZONI APO KANONI EOS MESONGI (KERKYRA)	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΚΑΝΟΝΙ ΕΩΣ ΜΕΣΟΓΓΙ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	888
172	GR2230007	SPA	LIMNOTHALASSA KORISSION (KERKYRA) KAI NISOS LAGOUDIA	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΙΣΣΙΩΝ (ΚΕΡΚΥΡΑ) & ΝΗΣΟΣ ΛΑΓΟΥΔΙΑ	1050.98
173	GR2230008	SPA	DIAPONTIA NISIA (OTHONOI, EREIKOUSA, MATHRAKI KAI VRACHONISIDES)	ΔΙΑΠΟΝΤΙΑ ΝΗΣΙΑ (ΟΘΩΝΟΙ, ΕΡΕΙΚΟΥΣΑ, ΜΑΘΡΑΚΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ)	10146.26
			ΛΕΥΚΑΔΑ		
174	GR2240001	SCI-SPA	LIMNOTHALASSES STENON LEFKADAS (PALIONIS - AVLIMON) KAI ALYKES LEFKADAS	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΣΤΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ (ΠΑΛΙΟΝΗΣ-ΑΥΛΙΜΩΝ) & ΑΛΥΚΕΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ	2143.4
175	GR2240002	SCI	PERIOCHI CHORTATON (LEFKADA)	ΠΕΡΙΟΧΗ ΧΟΡΤΑΤΩΝ (ΛΕΥΚΑΔΑ)	1255.59
			23 ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ		
			ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ		
176	GR2310001	SCI	DELTA ACHELOOU, LIMNOTHALASSA MESOLONGIOU - AITOLIKOU, EKVOLES EVINOU, NISOI ECHINADES, NISOS PETALAS	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΟΛΙΚΟΥ, ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΙΕΤΑΛΑΣ	35509.89
177	GR2310004	SCI	OROS PANAITOLIKO	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟ	18542.03
178	GR2310005	SCI	OROS VARASOVA	ΟΡΟΣ ΒΑΡΑΣΟΒΑ	1443.3
179	GR2310006	SCI	LIMNES VOULKARIA KAI SALTINI	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ & ΣΑΛΤΙΝΗ	3122.62
180	GR2310007	SCI	LIMNI AMVRAKIA	ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ	2204.75
181	GR2310008	SCI	LIMNI OZEROS	ΛΙΜΝΗ ΟΖΕΡΟΣ	1258.49
182	GR2310009	SCI	LIMNES TRICHONIDA KAI LYSIMACHEIA	ΛΙΜΝΕΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ & ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ	14279.8
183	GR2310010	SCI	OROS ARAKYNTHOS KAI STENA KLEISOURAS	ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	13331.28
184	GR2310011	SPA	OROS TSEREKAS (AKARNANIKA)	ΟΡΟΣ ΤΣΕΡΕΚΑΣ (ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ)	5096.43
185	GR2310013	SPA	LIMNI LYSIMACHEIA	ΛΙΜΝΗ ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ	2274.63
186	GR2310014	SPA	LIMNI VOULKARIA	ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ	3272.7
187	GR2310015	SPA	DELTA ACHELOOU, LIMNOTHALASSA MESOLONGIOU - AITOLIKOU KAI EKVOLES EVINOU, NISOI ECHINADES, NISOS PETALAS, DYTIKOS ARAKYNTHOS KAI STENA KLEISOURAS	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΙΕΤΑΛΑΣ, ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ & ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	44185.62
188	GR2310016	SPA	LIMNI AMVRAKIA	ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ	1904.43
			ΑΧΑΪΑ		
189	GR2320001	SCI	LIMNOTHALASSA KALOGRIAS, DASOS STROFYLIAS KAI ELOS LAMIAS, ARAXOS	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΟΣ ΛΑΜΙΑΣ, ΑΡΑΞΟΣ	3533.89
190	GR2320002	SCI	OROS CHELMOS KAI YDATA STYGOS	ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ & ΥΔΑΤΑ ΣΤΥΓΟΣ	17493.03
191	GR2320003	SCI	FARANGI VOURAIKOU	ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ	2176.31
192	GR2320004	SCI	AISTHITIKO DASOS KALAVRYTON	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	2386.08
193	GR2320005	SCI	ORI BAMPAS KAI KLOKOS, FARANGI SELINOUNTA	ΟΡΗ ΜΑΡΠΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΟΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ	6042.57

194	GR2320006	SCI-SPA	ALYKI AIGIOU	ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ	31.98
195	GR2320007	SCI	OROS PANACHAIKO	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΧΑΪΚΟ	12219.51
196	GR2320008	SCI	OROS ERYMANTHOS	ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ	19332.14
197	GR2320009	SCI	SPILAIΟ KASTRION	ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΣΤΡΙΟΝ	308.02
198	GR2320010	SPA	ORI BARPAS, KLOKOS, FARANGI SELINOUNTA	ΟΡΗ ΜΠΑΡΜΠΑΣ, ΚΛΩΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ	15705.36
199	GR2320011	SPA	YGROTOPOI KALOGRIAS-LAMIAS KAI DASOS STROFYLIAS	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ - ΛΑΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ	6566.21
200	GR2320012	SPA	OROS ERYMANTHOS	ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ	38983.48
201	GR2320013	SPA	OROS CHELMOS (AROANIA) - FARANGI VOURAIKOU KAI PERIOCHI KALAVRYTON	ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ (ΑΡΟΑΝΙΑ) - ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	32169.19
			ΗΛΕΙΑ		
202	GR2330002	SCI-SPA	OROPEDIO FOLOIS	ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΩΗΣ	9741.96
203	GR2330003	SCI	EKVOLES (DELTA) PINEIOU	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΠΗΝΕΙΟΥ	903.81
204	GR2330004	SCI	OLYMPIA	ΟΛΥΜΠΙΑ	314.83
205	GR2330005	SCI	THINES KAI PARALIAKO DASOS ZACHAROS, LIMNI KAI AFA, STROFYLIA, KAKOVATOS	ΘΙΝΕΣ & ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ, ΛΙΜΝΗ ΚΑΪΑΦΑ, ΣΤΡΟΦΥΛΙΑ, ΚΑΚΟΒΑΤΟΣ	3274.18
206	GR2330006	SCI	LIMNOTHALASSA KOTYCHI, BRINIA	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ, ΒΡΙΝΙΑ	1314.63
207	GR2330007	SCI	PARAKTIA THALASSIA ZONI APO AKR. KYLLINI EOS TOUMPI - KALOGRIA	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΑΚΡ. ΚΥΛΛΗΝΗ ΕΩΣ ΤΟΥΜΠΙ - ΚΑΛΟΓΡΙΑ	13166.35
208	GR2330008	SCI	THALASSIA PERIOCHI KOLPOY KYPARISSIAS: AKR. KATAKOLO - KYPARISSIA	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΛΠΟΥ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ, ΑΚΡ. ΚΑΤΑΚΟΛΟ - ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ	11042.19
209	GR2330009	SPA	LIMNOTHALASSA KOTYCHI - ALYKI LECHAINON	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ - ΑΛΥΚΗ ΛΕΧΑΙΝΩΝ	2337.83
			24 ΣΤΕΡΑ ΕΛΛΑΔΑ		
			ΒΟΙΩΤΙΑ		
210	GR2410001	SCI	LIMNES YLIKI KAI PARALIMNI - SYSTIMA VOIOTIKOU KIFISOU	ΛΙΜΝΕΣ ΥΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΜΝΗ - ΣΥΣΤΗΜΑ ΒΟΙΩΤΙΚΟΥ ΚΗΦΙΣΣΟΥ	11606.5
211	GR2410002	SPA	OROS PARNASSOS	ΟΡΟΣ ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΣ	34384
			ΕΥΒΟΙΑ		
212	GR2420001	SCI	OROS OCHI - KAMPOS KARYSTOU - POTAMI - AKROTIRIO KAFIREFS - PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΟΡΟΣ ΟΧΗ - ΚΑΜΠΟΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ - ΠΟΤΑΜΙ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΑΦΗΡΕΥΣ - ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	15948.13
213	GR2420002	SCI	DIRFYS: DASOS STENIS - DELFI	ΔΙΡΦΗ: ΔΑΣΟΣ ΣΤΕΝΗΣ - ΔΕΛΦΟΙ	1297.73
214	GR2420004	SCI	MEGALO KAI MIKRO LIVARI - DELTA XERIA - YDROCHARES DASOS AG. NIKOLAOU - PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΜΕΓΑΛΟ & ΜΙΚΡΟ ΛΙΒΑΡΙ - ΔΕΛΤΑ ΞΕΡΙΑ - ΥΔΡΟΧΑΡΕΣ ΔΑΣΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ - ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	482.19
215	GR2420006	SCI-SPA	SKYROS: OROS KOCHYLAS	ΣΚΥΡΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΟΧΥΛΑΣ	4088.91
216	GR2420007	SPA	MEGALO KAI MIKRO LIVARI - DELTA XERIA	ΜΕΓΑΛΟ & ΜΙΚΡΟ ΛΙΒΑΡΙ - ΔΕΛΤΑ ΞΕΡΙΑ	1040.84
217	GR2420008	SPA	LIMNI DYSTOS	ΛΙΜΝΗ ΔΥΣΤΟΣ	2636.11
218	GR2420009	SPA	NISIDES SKYROU	ΝΗΣΙΔΕΣ ΣΚΥΡΟΥ	466.74
219	GR2420010	SPA	OROS KANTILI	ΟΡΟΣ ΚΑΝΤΗΛΙ	6243.38
220	GR2420011	SPA	ORI KENTRIKIS EVVOIAS, PARAKTIA ZONI KAI NISIDES	ΟΡΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ, ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ	39308.13
221	GR2420012	SPA	OROS OCHI, PARAKTIA ZONI KAI NISIDES	ΟΡΟΣ ΟΧΗ, ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ	33385.47

			ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ		
222	GR2430001	SCI	OROS TYMFRISTOS (VELOUCHI)	ΟΡΟΣ ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ (ΒΕΛΟΥΧΙ)	3407.86
223	GR2430002	SPA	ORI AGRAFA	ΟΡΗ ΑΓΡΑΦΑ	39061.6
			ΦΘΙΩΤΙΑ		
224	GR2440002	SCI	KOILADA KAI EKVOLES SPERCHEIΟΥ - MALIAKOS KOLPOS	ΚΟΙΛΑΔΑ & ΕΚΒΟΛΕΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ - ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ	47547.07
225	GR2440003	SCI	FARANGI GORGOPOTAMΟΥ	ΦΑΡΑΓΓΙ ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΥ	523.02
226	GR2440004	SCI	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΙΣ	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ	6980.86
227	GR2440005	SPA	ΚΑΤΟ ΡΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ SPERCHEIΟΥ POTAMΟΥ	ΚΑΤΩ ΡΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ	10969.51
228	GR2440006	SCI	OROS KALLIDROMO	ΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ	6684.85
229	GR2440007	SPA	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΙΣ - ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΣΟΠΟΥ	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ - ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΣΩΠΟΥ	13088.4
			ΦΩΚΙΑ		
230	GR2450001	SCI	ORI VARDOUSIA	ΟΡΗ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ	19373.53
231	GR2450002	SCI	OROS GKIONA	ΟΡΟΣ ΓΚΙΩΝΑ	21879.82
232	GR2450004	SCI	PARALIAKI ZONI APO NAFPAKTO EOS ITEA	ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΝΑΥΠΑΚΤΟ ΕΩΣ ΙΤΕΑ	10618.68
233	GR2450005	SCI	ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ PARNASSOS - ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ PARNASSΟΥ - DASOS TITHOREAS	ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΣ - ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΥ - ΔΑΣΟΣ ΤΙΘΩΡΕΑΣ	18422.57
234	GR2450007	SPA	KORYFES OROUS GKIONA, CHARADRA REKA, LAZOREMA KAI VATHIA LAKKA	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΓΚΙΩΝΑ, ΧΑΡΑΔΡΑ ΡΕΚΑ, ΛΑΖΟΡΕΜΑ ΚΑΙ ΒΑΘΙΑ ΛΑΚΚΑ	10399.14
235	GR2450008	SPA	OROS VARDOUSIA	ΟΡΟΣ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ	24789.15
236	GR2450009	SPA	ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ GALAXEIDIΟΥ	ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΥ	12157.27
			25 ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ		
			ΑΡΓΟΛΙΑ		
237	GR2510003	SCI	AKRONAFPLIA KAI PALAMIDI	ΑΚΡΟΝΑΥΠΛΙΑ & ΠΑΛΑΜΙΔΙ	366.16
238	GR2510004	SPA	ORI ARTEMISIO KAI LYRKEIO	ΟΡΗ ΑΡΤΕΜΗΣΙΟ ΚΑΙ ΛΥΡΚΕΙΟ	11477.38
			ΑΡΚΑΔΙΑ		
239	GR2520001	SCI	OROS MAINALO	ΟΡΟΣ ΜΑΙΝΑΛΟ	22673.07
240	GR2520002	SCI	LIMNI TAKA	ΛΙΜΝΗ ΤΑΚΑ	1033.15
241	GR2520003	SCI	LIMNOTHALASSA MOUSTOU	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΟΥΣΤΟΥ	368.24
242	GR2520005	SCI	MONI ELONAS KAI CHARADRA LEONIDIΟΥ	ΜΟΝΗ ΕΛΟΝΑΣ & ΧΑΡΑΔΡΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	6985.47
243	GR2520006	SCI	OROS PARNONAS (KAI PERIOCHI MALEVIS)	ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΩΝΑΣ (ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΛΕΒΗΣ)	55767.52
			ΚΟΡΙΝΘΙΑ		
244	GR2530001	SCI	KORYFES OROUS KYLLINI (ZIRIA) KAI CHARADRA FLAMPOURITSA	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΚΥΛΛΙΝΗ (ΖΙΡΕΙΑ) & ΧΑΡΑΔΡΑ ΦΛΑΜΠΟΥΡΤΙΣΑ	23423.92
245	GR2530002	SCI-SPA	LIMNI STYMFALIA	ΛΙΜΝΗ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑ	1308.91
246	GR2530003	SCI	AKROKORINTHOS	ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΣ	589.79
247	GR2530004	SCI	OROS OLIGYRTOS	ΟΡΟΣ ΟΛΙΓΥΡΤΟΣ	8630.65
248	GR2530005	SCI	ORI GERANEIA	ΟΡΗ ΓΕΡΑΝΕΙΑ	6836.55
249	GR2530006	SPA	OROS ZIREIA (KYLINI)	ΟΡΟΣ ΖΗΡΕΙΑ (ΚΥΛΛΙΝΗ)	20479.08
			ΛΑΚΩΝΙΑ		

250	GR2540001	SCI	ORI GIDOVOUNI, CHIONOVOUNI, GAIDOUROVOUNI, KORAKIA, KALOGEROVOUNI, KOULOCHERA KAI PERIOCHI MONEMVASIAS	ΟΡΗ ΓΙΔΟΒΟΥΝΙ, ΧΙΟΝΟΒΟΥΝΙ, ΓΑΪΔΟΡΟΒΟΥΝΙ, ΚΟΡΑΚΙΑ, ΚΑΛΟΓΕΡΟΒΟΥΝΙ, ΚΟΥΛΟΧΕΡΑ & ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	28797.97
251	GR2540002	SCI	PERIOCHI NEAPOLIS KAI NISOS ELAFONISOS	ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΕΑΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ	5493.74
252	GR2540003	SCI	EKVOLES EVROTA	ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΡΩΤΑ	5369.61
253	GR2540005	SCI	LAGKADA TRYPIS	ΛΑΓΚΑΔΑ ΤΡΥΠΗΣ	1588.52
254	GR2540006	SPA	YGROTOPOI EKVOLON EVROTA	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΕΥΡΩΤΑ	2172.76
255	GR2540007	SPA	ORI ANATOLIKIS LAKONIAS	ΟΡΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	37566.61
256	GR2540008	SPA	NOTIA MANI	ΝΟΤΙΑ ΜΑΝΗ	31659.31
			ΜΕΣΣΗΝΙΑ		
257	GR2550001	SCI	FARANGI NEDONA (PETALON - CHANI)	ΦΑΡΑΓΓΙ ΝΕΔΩΝΑ (ΠΕΤΑΛΟΝ - ΧΑΝΙ)	1241.86
258	GR2550003	SCI	NISOI SAPIENTZA KAI SCHIZA, AKROTIRIO AKRITAS	ΝΗΣΟΙ ΣΑΠΙΕΝΤΖΑ & ΣΧΙΖΑ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΚΡΙΤΑΣ	11292.05
259	GR2550004	SCI	LIMNOTHALASSA PYLOU (DIVARI) KAI NISOS SFAKTIRIA, AGIOS DIMITRIOS	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΠΥΛΟΥ (ΔΙΒΑΡΙ) ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ, ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	3551.97
260	GR2550005	SCI	THINES KYPARISSIAS (NEOCHORI - KYPARISSIA)	ΘΙΝΕΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ (ΝΕΟΧΩΡΙ - ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ)	1342.86
261	GR2550006	SCI	OROS TAYGETOS	ΟΡΟΣ ΤΑΪΓΕΤΟΣ	53367.45
262	GR2550007	SCI	THALASSIA PERIOCHI STENOU METHONIS	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΤΕΝΟΥ ΜΕΘΩΝΗΣ	972.24
263	GR2550008	SPA	LIMNOTHALASSA GIALOVAS KAI NISOS SFAKTIRIA	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΓΙΑΛΟΒΑΣ & ΝΗΣΟΣ ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ	1010.23
264	GR2550009	SPA	OROS TAYGETOS - LAGKADA TRYPIS	ΟΡΟΣ ΤΑΥΓΕΤΟΣ - ΛΑΓΚΑΔΑ ΤΡΥΠΗΣ	48785.87
			3 ΑΤΤΙΚΗ		
265	GR3000001	SCI-SPA	OROS PARNITHA	ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΗΘΑ	14902.43
266	GR3000003	SCI	ETHNIKO PARKO SCHINIA - MARATHONA	ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΧΙΝΙΑ-ΜΑΡΑΘΩΝΑ	1322.26
267	GR3000004	SCI	VRAVRONA - PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΒΡΑΒΡΩΝΑ - ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	2669.24
268	GR3000005	SCI	SOUNIO - NISIDA PATROKLOU KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΣΟΥΝΙΟ - ΝΗΣΙΔΑ ΠΑΤΡΟΚΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	5374.32
269	GR3000006	SCI	YMITTOS - AISTHITIKO DASOS KAISARIANHS - LIMNI VOULIAGMENIS	ΥΜΗΤΤΟΣ - ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ - ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ	8819.21
270	GR3000008	SCI	ANTIKYTHIRA - PRASONISI KAI LAGOUVARDOS	ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ- ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ & ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟ	7172.14
271	GR3000010	SCI	NISIDES KYTHIRON: PRASONISI, DRAGONERA, ANTIDRAGONERA	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΥΘΗΡΩΝ: ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ	989.13
272	GR3000011	SPA	NISIDES MYRTOOU PELAGOUS: FALKONERA, VELOPOULA, ANANES	ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΥΡΤΩΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ: ΦΑΛΚΟΝΕΡΑ, ΒΕΛΟΠΟΥΛΑ, ΑΝΑΝΕΣ	293.19
273	GR3000012	SPA	NISOS ANTIKYTHIRA KAI NISIDES PRASONISI, LAGOUVARDOS, PLAKOULITHRA KAI NISIDES THYMONIES	ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ, ΠΛΑΚΟΥΛΗΘΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΩΝΙΕΣ	2009.73
274	GR3000013	SPA	KYTHIRA KAI GYRO NISIDES: PRASONISI, DRAGONERA, ANTIDRAGONERA, AVGO, KAPELLO, KOUFO KAI FIDONISI	ΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΠΡΑΣΟΝΙΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΥΓΟ, ΚΑΠΕΛΛΟ, ΚΟΥΦΟ ΚΑΙ ΦΙΔΟΝΗΣΙ	5392.46

275	GR3000014	SPA	PERIOCHI LEGRENON - NISIDA PATROKLOU	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΓΡΕΝΩΝ - ΝΗΣΙΔΑ ΠΑΤΡΟΚΛΟΥ	2107.13
276	GR3000015	SPA	OROS YMITTOS	ΟΡΟΣ ΥΜΗΤΤΟΣ	8319.47
277	GR3000016	SPA	YGROTOPOS SCHINIA	ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΣΧΙΝΙΑ	2079.16
			4 ΝΗΣΙΑ		
			41 Β. ΑΙΓΑΙΟ		
			ΛΕΣΒΟΣ		
278	GR4110001	SCI	LIMNOS: CHORTAROLIMNI - LIMNI ALYKI KAI THALASSIA PERIOCHI	ΛΗΜΝΟΣ: ΧΟΡΤΑΡΟΛΙΜΝΗ-ΛΙΜΝΗ ΑΛΥΚΗ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ	18231.66
279	GR4110002	SCI	AGIOS EFSTRATIOS KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	6283.75
280	GR4110003	SCI	LESVOS: DYTIKI CHERSONISOS - APOLITHOMENO DASOS	ΛΕΣΒΟΣ: ΔΥΤΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ- ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ	20817.04
281	GR4110004	SCI	LESVOS: KOLPOS KALLONIS KAI CHERSAIA PARAKTIA ZONI	ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ ΚΑΙ ΧΕΡΣΑΙΑ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	18311.04
282	GR4110005	SCI	LESVOS: KOLPOS GERAS, ELOS NTIPI KAI OROS OLYMPOS	ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΓΕΡΑΣ, ΕΛΟΣ ΝΤΙΠΙ & ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ	11200.41
283	GR4110006	SPA	LIMNOS: LIMNES CHORTAROLIMNI KAI ALYKI, KOLPOS MOUDROU, ELOS DIAPORI KAI CHERSONISOS FAKOS	ΛΗΜΝΟΣ: ΛΙΜΝΕΣ ΧΟΡΤΑΡΟΛΙΜΝΗ ΚΑΙ ΑΛΥΚΗ, ΚΟΛΠΟΣ ΜΟΥΔΡΟΥ, ΕΛΟΣ ΔΙΑΠΟΡΙ ΚΑΙ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΦΑΚΟΣ	16292.81
284	GR4110007	SPA	LESVOS: PARAKTIOI YGROTOPOI KOLPOU KALLONIS	ΛΕΣΒΟΣ: ΠΑΡΑΚΤΙΟΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΚΟΛΠΟΥ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	3513.05
285	GR4110008	SPA	NISIDES KAI VRACHONISIDES LIMNOU: NISOS SERGITSI KAI NISIDES DIAVATES, KOMPIO, KASTRIA, TIGANI, KARKALAS, PRASONISI	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ ΛΙΜΝΟΥ: ΝΗΣΟΣ ΣΕΡΓΙΤΣΙ ΚΑΙ ΝΙΣΙΔΕΣ ΔΙΑΒΑΤΕΣ, ΚΟΜΠΙΟ, ΚΑΣΤΡΙΑ, ΤΗΓΑΝΙ, ΚΑΡΚΑΛΑΣ, ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ	125.25
286	GR4110009	SPA	NISIDES LESVOU (SYMPLEGMA TOMARONISION, KYDONAS, AGIOS GEORGIOS, GLARONISI, KLP)	ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΕΣΒΟΥ (ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΤΟΜΑΡΟΝΗΣΙΩΝ, ΚΥΔΩΝΑΣ, ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΓΛΑΡΟΝΗΣΙ, ΚΛΠ.)	103.15
287	GR4110010	SPA	NOTIODYTIKI CHERSONISOS, APOLITHOMENO DASOS LESVOU	ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ, ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	28819.44
288	GR4110011	SPA	OROS OLYMPOS LESVOU	ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΛΕΣΒΟΥ	14787.89
289	GR4110012	SPA	VOREIA LESVOS	ΒΟΡΕΙΑ ΛΕΣΒΟΣ	9347.95
290	GR4110013	SPA	LESVOS: KOLPOS GERAS, ELI NTIPI KAI CHARAMIDA	ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΓΕΡΑΣ, ΕΛΗ ΝΤΙΠΙ ΚΑΙ ΧΑΡΑΜΙΔΑ	5104.87
291	GR4110014	SPA	NISOS AGIOS EFSTRATIOS KAI THALASSIA ZONI	ΝΗΣΟΣ ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	11299.12
			ΣΑΜΟΣ		
292	GR4120001	SCI	SAMOS: PARALIA ALYKI	ΣΑΜΟΣ: ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΛΥΚΗ	301.34
293	GR4120002	SCI	SAMOS: OROS AMPELOS (KARVOUNIS)	ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΑΜΠΕΛΟΣ (ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ)	4850.12
294	GR4120003	SCI	SAMOS: OROS KERKETEFS - MIKRO KAI MEGALO SEITANI - DASOS KASTANIAS KAI LEKKAS, AKR. KATAVASIS - LIMENAS	ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΕΡΚΕΤΕΥΣ - ΜΙΚΡΟ & ΜΕΓΑΛΟ ΣΕΙΤΑΝΙ - ΔΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ & ΛΕΚΚΑΣ, ΑΚΡ. ΚΑΤΑΒΑΣΗΣ - ΛΙΜΕΝΑΣ	6683.42
295	GR4120004	SCI	IKARIA - FOURNOI KAI PARAKTIA ZONI	ΙΚΑΡΙΑ - ΦΟΥΡΝΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	12909
296	GR4120005	SPA	NISOS IKARIA (NOTIODYTIKO TMIMA)	ΝΗΣΟΣ ΙΚΑΡΙΑ (ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ)	7404.62

297	GR4120006	SPA	NISOS FOURNOI KAI NISIDES THYMAINA, ALATSONISI, THYMAINAKI, STRONGYLO, PLAKA, MAKRONISI, MIKROS KAI MEGALOS ANTHROPOFAGOS, AGIOS MINAS	ΝΗΣΟΣ ΦΟΥΡΝΟΙ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΑΙΝΑ, ΑΛΑΤΣΟΝΗΣΙ, ΘΥΜΑΙΝΑΚΙ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ, ΠΛΑΚΑ, ΜΑΚΡΟΝΗΣΙ, ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΦΑΓΟΣ, ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ	4587.16
298	GR4120007	SPA	SAMOS: ALYKI PSILIS AMMOU	ΣΑΜΟΣ: ΑΛΥΚΗ ΨΙΛΗΣ ΑΜΜΟΥ	42.88
299	GR4120008	SPA	SAMOS: OROS KERKIS	ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΕΡΚΗΣ	9136.84
			ΧΙΟΣ		
300	GR4130001	SCI	VOREIA CHIOS KAI NISOI OINOUSSES KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΒΟΡΕΙΑ ΧΙΟΣ & ΝΗΣΟΙ ΟΙΝΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	34409.93
301	GR4130002	SPA	NISIA ANTIPSARA KAI NISIDES DASKALIO, MASTROGIORGI, PRASONISI, KATO NISI, MESIAKO, KOUTSOULIA	ΝΗΣΙΑ ΑΝΤΙΨΑΡΑ & ΝΗΣΙΔΕΣ ΔΑΣΚΑΛΙΟ, ΜΑΣΤΡΟΓΙΩΡΓΗ, ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΚΑΤΩ ΝΗΣΙ, ΜΕΣΙΑΚΟ, ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΑ	469.76
302	GR4130003	SPA	VOREIA CHIOS	ΒΟΡΕΙΑ ΧΙΟΣ	32568.76
303	GR4130004	SPA	NISIDA VENETIKO	ΝΗΣΙΔΑ ΒΕΝΕΤΙΚΟ	2.88
304	GR4130005	pSCI	VRACHONISIDES KALOGEROI KAI THALASSIA ZONI	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	1739.1
			42 Ν. ΑΙΓΑΙΟ		
			ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ		
305	GR4210001	SCI	KASOS KAI KASONISIA - EVRYTERI THALASSIA PERIOCHI	ΚΑΣΟΣ & ΚΑΣΟΝΗΣΙΑ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ	13453.7
306	GR4210002	SCI	KENTRIKI KARPATOS: KALI LIMNI - LASTOS - KYRA PANAGIA KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΡΠΑΘΟΣ: ΚΑΛΗ ΛΙΜΝΗ - ΛΑΣΘΟΣ - ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	9321.9
307	GR4210003	SCI-SPA	VOREIA KARPATOS KAI SARIA KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΡΠΑΘΟΣ ΚΑΙ ΣΑΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	11297.98
308	GR4210004	SCI	KASTELLORIZO KAI NISIDES RO KAI STRONGYLI KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΡΩ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	1769.64
309	GR4210005	SCI	RODOS: AKRAMYTIS, ARMENISTIS, ATTA VYROS, REMATA KAI THALASSIA ZONI (KARAVOLA-ORMOS GLYFADA)	ΡΟΔΟΣ: ΑΚΡΑΜΥΤΗΣ, ΑΡΜΕΝΙΣΤΗΣ, ΑΤΤΑΒΥΡΟΣ, ΡΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΚΑΡΑΒΟΛΑ - ΟΡΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑ)	27696.216
310	GR4210006	SCI	RODOS: PROFITIS ILIAS - EPTA PIGES - PETALOUDES - REMATA	ΡΟΔΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ - ΕΠΤΑ ΠΗΓΕΣ - ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ - ΡΕΜΑΤΑ	11414.258
311	GR4210007	SCI	NOTIA NISYROS KAI STRONGYLI KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΝΟΤΙΑ ΝΙΣΥΡΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	4045.82
312	GR4210008	SCI	KOS: AKROTIRIO LOUROS - LIMNI PSALIDI - OROS DIKAIOS - ALYKI - PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΚΩΣ: ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΛΟΥΡΟΣ - ΛΙΜΝΗ ΨΑΛΙΔΙ - ΟΡΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ - ΑΛΥΚΗ - ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	10138.28
313	GR4210009	SCI	ASTYPALAIA: ANATOLIKO TMIMA, GYRO NISIDES KAI OFIDOUSA KAI THALASSIA ZONI (AKR. LANTRA - AKR. VRYSI)	ΑΣΤΥΠΑΛΛΑΙΑ: ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ, ΓΥΡΟ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΦΙΔΟΥΣΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΑΚΡ. ΛΑΝΤΡΑ - ΑΚΡ. ΒΡΥΣΗ)	7027.22
314	GR4210010	SCI	ARKOI, LEIPSOI, AGATHONISI KAI VRACHONISIDES	ΑΡΚΟΙ, ΛΕΙΨΟΙ, ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ	12407.54

315	GR4210011	SCI	VRACHONISIA NOTIOY AIGAIΟΥ: VELOPOULA, FALKONERA, ANANES, CHRISTIANA, PACHEIA, FTENO, MAKRA, ASTAKIDONISIA, SYRNA - GYRO NISIA KAI THALASSIA ZONI	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΟΥ: ΒΕΛΟΠΟΥΛΑ, ΦΑΛΚΟΝΕΡΑ, ΑΝΑΝΕΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ, ΠΑΧΕΙΑ, ΦΤΕΝΟ, ΜΑΚΡΑ, ΑΣΤΑΚΙΔΟΝΗΣΙΑ, ΣΥΡΝΑ - ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	4568.43
316	GR4210014	SPA	NISIDES PATMOU: PETROKARAVO, ANYDROS	ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΑΤΜΟΥ: ΠΕΤΡΟΚΑΡΑΒΟ, ΑΝΥΔΡΟΣ	61.97
317	GR4210015	SPA	NISOS AGATHONISIOY KAI NISIDES: PITTA, KATSAGANI, NERONISI, STRONGYLI	ΝΗΣΟΣ ΑΓΑΘΟΝΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΠΙΤΤΑ, ΚΑΤΣΑΓΑΝΙ, ΝΕΡΟΝΗΣΙ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ	1419.2
318	GR4210016	SPA	NISOS LEIPSOI (ΔΥΤΙΚΟ ΤΜΙΜΑ) ΚΑΙ NISIDES: FRAGKOS, MAKRONISI, PILAFI, KAPARI, KALAPODIA, MEGALO ASPRONISI, MAKRY ASPRONISI, KOULOURA, NOTIA ASPRA, SARAKINA, PIATO, PSOMOS, STAVRI, LIRA, ARETHOUSA, MANOLI	ΝΗΣΟΣ ΛΕΙΨΟΙ (ΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ) & ΝΗΣΙΔΕΣ: ΦΡΑΓΚΟΣ, ΜΑΚΡΟΝΗΣΙ, ΠΙΛΑΦΙ, ΚΑΠΑΡΙ, ΚΑΛΑΠΟΔΙΑ, ΜΕΓΑΛΟ ΑΣΠΡΟΝΗΣΙ, ΜΑΚΡΥ ΑΣΠΡΟΝΗΣΙ, ΚΟΥΛΟΥΡΑ, ΝΟΤΙΑ ΑΣΠΡΑ, ΣΑΡΑΚΙΝΑ, ΠΙΑΤΟ, ΨΩΜΟΣ, ΣΤΑΥΡΙ, ΛΙΡΑ, ΑΡΕΘΟΥΣΑ, ΜΑΝΩΛΙ	870.27
319	GR4210017	SPA	VOREIODYTIKO TMIMA ARKION ΚΑΙ NISIDES: AGRELOUSA, STRONGYLI, SPALATHI, SMINERO, TSOUKA, TSOUKAKI, PSATHONISI, KALOVOLOS, MAKRONISI, AVAPTISTOS, KOMAROS	ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΑΡΚΙΩΝ & ΝΗΣΙΔΕΣ: ΑΓΡΕΛΟΥΣΑ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ, ΣΠΙΛΑΘΗ, ΣΜΙΝΕΡΟ, ΤΣΟΥΚΑ, ΤΣΟΥΚΑΚΙ, ΨΑΘΟΝΗΣΙ, ΚΑΛΟΒΟΛΟΣ, ΜΑΚΡΟΝΗΣΙ, ΑΒΑΠΤΙΣΤΟΣ, ΚΟΜΑΡΟΣ	458.48
320	GR4210018	SPA	NISIDES LEROU: PIGANOUSA, MEGALO GLARONISI, MIKRO GLARONISI, LERIKO	ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΕΡΟΥ: ΠΗΓΑΝΟΥΣΑ, ΜΕΓΑΛΟ ΓΛΑΡΟΝΗΣΙ, ΜΙΚΡΟ ΓΛΑΡΟΝΗΣΙ, ΛΕΡΙΚΟ	62.11
321	GR4210019	SPA	NISIDES KALYMNOU: EPANO, NERA, SARI, TELENDOΣ	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ: ΕΠΑΝΩ, ΝΕΡΑ, ΣΑΡΙ, ΤΕΛΕΝΔΟΣ	528.26
322	GR4210020	SPA	NISOI KINAROS KAI LEVITHA ΚΑΙ NISIDES LIADIA, PLAKA, GLAROS, MAVRA	ΝΗΣΟΙ ΚΙΝΑΡΟΣ ΚΑΙ ΛΕΒΙΘΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΙΑΔΑ, ΠΛΑΚΑ, ΓΛΑΡΟΣ, ΜΑΥΡΑ	1456.97
323	GR4210021	SPA	ANATOLIKO TMIMA ASTYPALAIAS KAI NISIDES KOUNOYPOI, FTENO, CHONDROPOULO, KOUTSOMYTIS, MONI, AGIA KYRIAKI, TIGANI, CHONDRI, LIGNO, FOKIONISIA, KATSAGRELI, PONTIKOYSSA, OFIDOYSSA, KTENIA	ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΟΥΝΟΥΠΟΙ, ΦΤΕΝΟ, ΧΟΝΔΡΟΠΟΥΛΟ, ΚΟΥΤΣΟΜΥΤΗΣ, ΜΟΝΗ, ΑΓΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ, ΤΗΓΑΝΙ, ΧΟΝΔΡΗ, ΛΙΓΝΟ, ΦΩΚΙΟΝΗΣΙΑ, ΚΑΤΣΑΓΡΕΛΙ, ΠΟΝΤΙΚΟΥΣΣΑ, ΟΦΙΔΟΥΣΣΑ, ΚΤΕΝΙΑ	1459.07
324	GR4210022	SPA	NISOS SYRNA KAI NISIDES MEGALOS ADELFOΣ, MIKROS ADELFOS, KATSIKAS, MESONISI, PLAKIDA, STEFANIA, NAVAGIO	ΝΗΣΟΣ ΣΥΡΝΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ, ΜΙΚΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ, ΚΑΤΣΙΚΑΣ, ΜΕΣΟΝΗΣΙ, ΠΛΑΚΙΔΑ, ΣΤΕΦΑΝΙΑ, ΝΑΥΑΓΙΟ	941.84
325	GR4210023	SPA	NISIDES KARPETHIOY PELAGOUS: MEGALO SOFRANO, SOCHAS, MIKRO SOFRANO, AVGO, DIVOUNIA, CHAMILI, ASTAKIDONISIA	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ: ΜΕΓΑΛΟ ΣΟΦΡΑΝΟ, ΣΟΧΑΣ, ΜΙΚΡΟ ΣΟΦΡΑΝΟ, ΑΥΓΟ, ΔΙΒΟΥΝΙΑ, ΧΑΜΗΛΗ, ΑΣΤΑΚΙΔΟΝΗΣΙΑ	351.32
326	GR4210024	SPA	NISOS TILOS KAI NISIDES: ANTITILOS, PELEKOUSA, GAIDOURONISI, GIAKOUMIS, AGIOS ANDREAS, PRASOUDA, NISI	ΝΗΣΟΣ ΤΗΛΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΑΝΤΙΤΗΛΟΣ, ΠΕΛΕΚΟΥΣΑ, ΓΑΙΔΟΥΡΟΝΗΣΙ, ΓΙΑΚΟΥΜΗΣ, ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, ΠΡΑΣΟΥΔΑ, ΝΗΣΙ	6334.71

327	GR4210025	SPA	ANATOLIKO TMIMA NISOU SYMIS KAI NISIDES KOULOUNDROS, SESKLI, TROUPETO, MARMARAS, KARAVOLONISI, MEGALONISI, GIALESINO, OXEIA, CHONDROS, PLATY, NIMOS	ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΣΟΥ ΣΥΜΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΟΥΛΟΥΝΔΡΟΣ, ΣΕΣΚΛΙ, ΤΡΟΥΜΠΕΤΟ, ΜΑΡΜΑΡΑΣ, ΚΑΡΑΒΑΛΟΝΗΣΙ, ΜΕΓΑΛΟΝΗΣΙ, ΓΙΑΛΕΣΙΝΟ, ΟΞΕΙΑ, ΧΟΝΔΡΟΣ, ΠΛΑΤΥ, ΝΙΜΟΣ	2303.1
328	GR4210026	SPA	NISOS CHALKI KAI NISIDES: KOLOFONA, PANO PRASOUDA, TRAGOUSA, STRONGYLI, AGIOS THEODOROS, MAELONISI, ALIMIA, KREVVATI, NISAKI	ΝΗΣΟΣ ΧΑΛΚΗ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΚΟΛΟΦΩΝΑ, ΠΑΝΩ ΠΡΑΣΟΥΔΑ, ΤΡΑΓΟΥΣΑ, ΣΤΡΟΓΥΛΗ, ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΜΑΕΛΟΝΗΣΙ, ΑΛΙΜΙΑ, ΚΡΕΒΒΑΤΙ, ΝΗΣΑΚΙ	3622.88
329	GR4210027	SPA	KOS: LIMNI PSALIDI - ALYKI	ΚΩΣ: ΛΙΜΝΗ ΨΑΛΙΔΙ - ΑΛΥΚΗ	435.59
330	GR4210028	SPA	NISOS KASOS KAI SYMPLEGMATA KASONISION	ΝΗΣΟΣ ΚΑΣΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΚΑΣΟΝΗΣΙΩΝ	5971.16
331	GR4210029	SPA	ANATOLIKI RODOS: PROFITIS ILIAS - EPTA PIGES - EKVOLI LOUTANI - KATERGO, REMA GADOURA - CHERSONISOS LINDOU - NISIDES PENTANISA KAI TETRAPOLIS, LOFOS PSALIDI	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΟΔΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ – ΕΠΤΑ ΠΗΓΕΣ – ΕΚΒΟΛΗ ΛΟΥΤΑΝΗ – ΚΑΤΕΡΓΟ, ΡΕΜΑ ΓΑΔΟΥΡΑ – ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΛΙΝΔΟΥ – ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΕΝΤΑΝΗΣΑ & ΤΕΤΡΑΠΟΛΙΣ, ΛΟΦΟΣ ΨΑΛΙΔΙ	13441.91
332	GR4210030	SPA	DYTIKI RODOS: ORI ATTAVYROS & AKRAMYTIS, TECHNITI LIMNI APOLAKKIAS KAI NISIDES GEORGIΟΥ, STRONGYLI, CHTENIES & KARAVOLAS	ΔΥΤΙΚΗ ΡΟΔΟΣ: ΟΡΗ ΑΤΑΒΥΡΟΣ ΚΑΙ ΑΚΡΑΜΥΤΗΣ, ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΑΠΟΛΑΚΚΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΣΤΡΟΓΥΛΗ, ΧΤΕΝΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΡΑΒΟΛΑΣ	13103.17
333	GR4210031	SPA	NOTIO AKRO RODOU, PRASONISI, YGROTOPOS LIVADI KATTAVIAS	ΝΟΤΙΟ ΑΚΡΟ ΡΟΔΟΥ, ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΥΓΡΟΤΟΠΙΟΣ ΛΙΒΑΔΙ ΚΑΤΤΑΒΙΑΣ	2923.39
334	GR4210032	SPA	NISOS NISYROS KAI NISIDES	ΝΗΣΟΣ ΝΙΣΥΡΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ	4730.82
			ΚΥΚΛΑΔΕΣ		
335	GR4220001	SCI	ANDROS: ORMOS VITALI KAI KENTRIKOS OREINOS OΓKOS	ΑΝΔΡΟΣ: ΟΡΜΟΣ ΒΙΤΑΛΙ & ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ ΟΓΚΟΣ	7315.31
336	GR4220002	SCI	ANAFI: CHERSONISOS KALAMOS - ROUKOUNAS	ΑΝΑΦΗ: ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΚΑΛΑΜΟΣ - ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ	1144.38
337	GR4220003	SCI	SANTORINI: NEA KAI PALIA KAMENI - PROFITIS ILIAS	ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ: ΝΕΑ & ΠΑΛΙΑ ΚΑΜΜΕΝΗ - ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ	1264.25
338	GR4220004	SCI-SPA	FOLEGANDROS ANATOLIKI MECHRI DYTIKI SIKINO KAI THALASSIA ZONI	ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΔΥΤΙΚΗ ΣΙΚΙΝΟ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	7011.23
339	GR4220005	SCI	PARAKTIA ZONI DYTIKIS MILOY	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΥΛΟΥ	5328.25
340	GR4220006	SCI	NISOS POLYAIGOS - KIMOLOS	ΝΗΣΟΣ ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ-ΚΙΜΩΛΟΣ	13897.73
341	GR4220007	SCI	NISOS ANTIMILOS - THALASSIA PARAKTIA ZONI	ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΜΗΛΟΣ - ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	1260.76
342	GR4220008	SCI	SIFNOS: PROFITIS ILIAS MECHRI DYTIKES AKTES KAI THALASSIA PERIOCHI	ΣΙΦΝΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΔΥΤΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ	2067.35
343	GR4220009	SCI	NOTIA SERIFOS	ΝΟΤΙΑ ΣΕΡΙΦΟΣ	4530.84
344	GR4220010	SCI	VOREIODYTIKI KYTHNOS: OROS ATHERAS - AKROTIRIO KEFALOS KAI PARAKTIA ZONI	ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΚΥΘΝΟΣ: ΟΡΟΣ ΑΘΕΡΑΣ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	2855.19
345	GR4220011	SCI	ANATOLIKI KEA	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΕΑ	7155.1
346	GR4220012	SCI	VOREIA AMORGOS KAI KINAROS, LEVITHA, MAVRA, GLAROS KAI THALASSIA ZONI	ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΟΡΓΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΑΡΟΣ, ΛΕΒΙΘΑ, ΜΑΥΡΑ, ΓΛΑΡΟΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	6062.45

347	GR4220013	SCI	MIKRES KYKLADES: IRAKLEIA, SCHOINOUSA, KOUFONISIA, KEROS, ANTIKERIA KAI THALASSIA ZONI	ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ: ΗΡΑΚΛΕΙΑ, ΣΧΟΙΝΟΥΣΑ, ΚΟΥΦΟΝΗΣΙΑ, ΚΕΡΟΣ, ΑΝΤΙΚΕΡΙΑ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	12580.72
348	GR4220014	SCI	KENTRIKI KAI NOTIA NAXOS: ZAS KAI VIGLA EOS MAVROVOUNI KAI THALASSIA ZONI (ORMOS KARADES - ORMOS MOUTSOUNAS)	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΝΑΞΟΣ: ΖΑΣ & ΒΙΓΛΑ ΕΩΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΟΡΜΟΣ ΚΑΡΑΔΕΣ - ΟΡΜΟΣ ΜΟΥΤΣΟΥΝΑΣ)	8721.71
349	GR4220016	SCI	NISOS PAROS: PETALOUDES	ΝΗΣΟΣ ΠΑΡΟΣ: ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ	97.69
350	GR4220017	SCI	NISOS DESPOTIKO KAI STRONGYLO KAI THALASSIA ZONI	ΝΗΣΟΣ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	1858.34
351	GR4220018	SCI	SYROS: OROS SYRINGAS EOS PARALIA	ΣΥΡΟΣ: ΟΡΟΣ ΣΥΡΙΓΓΑΣ ΕΩΣ ΠΑΡΑΛΙΑ	783.52
352	GR4220019	SCI	TINOS: MYRSINI - AKROTIRIO LIVADA	ΤΗΝΟΣ: ΜΥΡΣΙΝΗ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΛΙΒΑΔΑ	1949.1
353	GR4220020	SCI	NISOS MILOS: PROFITIS ILIAS - EVRYTERI PERIOCHI	ΝΗΣΟΣ ΜΗΛΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	5271.34
354	GR4220021	SPA	NISOS IRAKLEIA, NISOI MAKARES, MIKROS KAI MEGALOS AVELAS, NISIDA VENETIKO IRAKLEIAS	ΝΗΣΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑ, ΝΗΣΟΙ ΜΑΚΑΡΕΣ, ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΒΕΛΑΣ, ΝΗΣΙΔΑ ΒΕΝΕΤΙΚΟ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	1986.44
355	GR4220022	SPA	NISOI CHRISTIANA	ΝΗΣΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ	148.79
356	GR4220023	SPA	ANAFI: ANATOLIKO KAI VOREIO TMIMA KAI GYRO NISIDES	ΑΝΑΦΗ: ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ	584.62
357	GR4220024	SPA	NISOS AMORGOS (VOREIOANATOLIKO TMIMA) KAI NISIDES: PSALIDA, GRAMVOUSSA, NIKOURIA, MIKRO KAI MEGALO VIOKASTRO, KRAMVONISI, PETALIDI	ΝΗΣΟΣ ΑΜΟΡΓΟΣ (ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ) ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΨΑΛΙΔΑ, ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΝΙΚΟΥΡΙΑ, ΜΙΚΡΟ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΒΙΟΚΑΣΤΡΟ, ΚΡΑΜΒΟΝΗΣΙ, ΠΕΤΑΛΙΔΙ	3038.35
358	GR4220025	SPA	NISIDES PAROU KAI NOTIA ANTIPAROS	ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΑΡΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ	2414.31
359	GR4220026	SPA	NAXOS: ORI ANATHEMATISTRA, KORONOS, MAVROVOUNI, ZAS, VIGLATOURI	ΝΑΞΟΣ: ΟΡΗ ΑΝΑΘΕΜΑΤΗΣΤΡΑ, ΚΟΡΩΝΟΣ, ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ, ΖΑΣ, ΒΙΓΛΑΤΟΥΡΙ	11948.81
360	GR4220027	SPA	NISIDES MYKONOU (RINEIA, CHTAPODIA, TRAGONISI)	ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΥΚΟΝΟΥ (ΡΗΝΕΙΑ, ΧΤΑΠΟΔΙΑ, ΤΡΑΓΟΝΗΣΙ)	1598.41
361	GR4220028	SPA	ANDROS: KENTRIKO KAI NOTIO TMIMA, GYRO NISIDES KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΑΝΔΡΟΣ: ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟ ΤΜΗΜΑ, ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	22036.8
362	GR4220029	SPA	SERIFOS: PARAKTIA ZONI KAI NISIDES SERIFOPOULA, PIPERI KAI VOUS	ΣΕΡΙΦΟΣ: ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΣΕΡΙΦΟΠΟΥΛΑ, ΠΙΠΕΡΙ ΚΑΙ ΒΟΥΣ	5330.89
363	GR4220030	SPA	DYTIKI MILOS, ANTIMILOS, POLYAIGOS KAI NISIDES	ΔΥΤΙΚΗ ΜΗΛΟΣ, ΑΝΤΙΜΗΛΟΣ, ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ	9253.52
364	GR4220031	SPA	VOREIOANATOLIKI TINOS KAI NISIDES	ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΤΗΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ	5055.95
365	GR4220032	SPA	VOREIA SYROS KAI NISIDES	ΒΟΡΕΙΑ ΣΥΡΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ	2906
366	GR4220033	pSCI-SPA	NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI	ΝΗΣΟΣ ΓΥΑΡΟΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	26114.31
			43 ΚΡΗΤΗ		
			ΗΡΑΚΛΕΙΟ		
367	GR4310002	SCI	GIOUCHTAS - FARANGI AGIAS EIRINIS	ΓΙΟΥΧΤΑΣ: ΦΑΡΑΓΓΙ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ	716.05
368	GR4310003	SCI-SPA	NISOS DIA	ΝΗΣΟΣ ΔΙΑ	1188.02

369	GR4310004	SCI	DYTIKA ASTEROUSIA (APO AGIOFARANGO EOS KOKKINO PYRGO)	ΔΥΤΙΚΑ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ (ΑΠΟ ΑΓΙΟΦΑΡΑΓΓΟ ΕΩΣ ΚΟΚΚΙΝΟ ΠΥΡΓΟ)	2650.79
370	GR4310005	SCI	ASTEROUSIA (KOFINAS)	ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ (ΚΟΦΙΝΑΣ)	16173.89
371	GR4310006	SCI	DIKTI: OMALOS VIANNOU (SYMI - OMALOS)	ΔΙΚΤΗ: ΟΜΑΛΟΣ ΒΙΑΝΝΟΥ (ΣΥΜΗ - ΟΜΑΛΟΣ)	3939.68
372	GR4310009	SPA	KROUSONAS - VROMONERO IDIS	ΚΡΟΥΣΩΝΑΣ - ΒΡΩΜΟΝΕΡΟ ΙΔΗΣ	7877.02
373	GR4310010	SPA	OROS GIOUCHTAS	ΟΡΟΣ ΓΙΟΥΧΤΑΣ	411.94
374	GR4310011	SPA	KORYFI KOUPIA (DYTIKI KRITI)	ΚΟΡΥΦΗ ΚΟΥΠΙΑ (ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ)	1993.16
375	GR4310012	SPA	EKVOLI GEROPOTAMOU MESARAS	ΕΚΒΟΛΗ ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ ΜΕΣΑΡΑΣ	684.52
376	GR4310013	SPA	ASTEROUSIA ORI (KOFINAS)	ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ ΟΡΗ (ΚΟΦΙΝΑΣ)	28648.47
			ΛΑΣΙΘΙ		
377	GR4320002	SCI	DIKTI: OROPEIDIO LASITHIOU, KATHARO, SELENA, KRASI, SELAKANO, CHALASMENI KORYFI	ΔΙΚΤΗ: ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ, ΚΑΘΑΡΟ, ΣΕΛΕΝΑ, ΚΡΑΣΙ, ΣΕΛΕΚΑΝΟΣ, ΧΑΛΑΣΜΕΝΗ ΚΟΡΥΦΗ	34007.16
378	GR4320003	SCI	NISOS CHRYSI	ΝΗΣΟΣ ΧΡΥΣΗ	546.54
379	GR4320004	SCI	MONI KAPSA (FARANGI KAPSA KAI GYRO PERIOCHI)	ΜΟΝΗ ΚΑΨΑ (ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΨΑ & ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ)	974.43
380	GR4320005	SCI	OROS THRYPTIS KAI GYRO PERIOCHI	ΟΡΟΣ ΘΡΥΠΤΗΣ & ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ	8528.56
381	GR4320006	SCI	VOREIOANATOLIKO AKRO KRITIS: DIONYSADES, ELASA KAI CHERSONISOS SIDERO (AKRA MAVRO MOURI - VAI - AKRA PLAKAS) KAI THALASSIA ZONI	ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΚΡΗΤΗΣ: ΔΙΟΝΥΣΑΔΕΣ, ΕΛΑΣΑ ΚΑΙ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΣΙΔΕΡΟ (ΑΚΡΑ ΜΑΥΡΟ ΜΟΥΡΙ - ΒΑΪ - ΑΚΡΑ ΠΛΑΚΑΣ) ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	13072.7
382	GR4320008	SCI	NISOS KOUFONISI KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΝΗΣΟΣ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	804.94
383	GR4320009	SPA	VOREIOANATOLIKO AKRO KRITIS	ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΚΡΗΤΗΣ	3760.36
384	GR4320010	SPA	LAZAROS KORYFI - MADARA DIKTIS	ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΡΥΦΗ - ΜΑΔΑΡΑ ΔΙΚΤΗΣ	13157.93
385	GR4320011	SPA	DIONYSADES NISOI	ΔΙΟΝΥΣΑΔΕΣ ΝΗΣΟΙ	532.22
386	GR4320013	SPA	FARANGI SELINARI - VRACHASI	ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΗΝΑΡΙ-ΒΡΑΧΑΣΙ	2313.5
387	GR4320014	SPA	NOTIODYTIKI THRYPTI (KOUFOTO)	ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΘΡΥΠΤΗ (ΚΟΥΦΩΤΟ)	1617.29
388	GR4320016	SPA	ORI ZAKROU	ΟΡΗ ΖΑΚΡΟΥ	3914
389	GR4320017	SPA	NISOS KOUFONISI, GYRO NISIDES KAI NISIDES KAVALLOI	ΝΗΣΟΣ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ, ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΒΑΛΛΟΙ	480.16
			ΡΕΘΥΜΝΟ		
390	GR4330002	SCI	OROS KEDROS	ΟΡΟΣ ΚΕΔΡΟΣ	4700.27
391	GR4330003	SCI	KOURTALIOTIKO FARANGI - MONI PREVELI - EVRYTERI PERIOCHI	ΚΟΥΡΤΑΛΙΩΤΙΚΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΜΟΝΗ ΠΡΕΒΕΛΗ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	3642.73
392	GR4330004	SCI	PRASSANO FARANGI - PATSOS - SFAKORYAKO REMA - PARALIA RETHYMNOU KAI EKVOLI GEROPOTAMOU, AKR. LIANOS KAVOS - PERIVOLIA	ΠΡΑΣΣΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΠΑΤΣΟΣ - ΣΦΑΚΟΡΥΑΚΟ ΡΕΜΑ - ΠΑΡΑΛΙΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΗ ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ, ΑΚΡ. ΛΙΑΝΟΣ ΚΑΒΟΣ - ΠΕΡΙΒΟΛΙΑ	13121.42
393	GR4330005	SCI	OROS IDI (VORIZIA, GERANOI, KALI MADARA)	ΟΡΟΣ ΙΔΗ (ΒΟΡΙΖΙΑ, ΓΕΡΑΝΟΙ, ΚΑΛΗ ΜΑΔΑΡΑ)	39913.06
394	GR4330006	SPA	SOROS - AGKATHI - KEDROS	ΣΩΡΟΣ - ΑΓΚΑΘΙ - ΚΕΔΡΟΣ	8128.93
395	GR4330007	SPA	KOURTALIOTIKO FARANGI, FARANGI PREVELI	ΚΟΥΡΤΑΛΙΩΤΙΚΟ ΦΑΡΑΓΓΙ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΠΡΕΒΕΛΗ	7595.21

396	GR4330008	SPA	PRASSANO FARANGI	ΠΡΑΣΣΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ	1121.5
397	GR4330009	SPA	OROS PSILOREITIS (NOTIODYTIKO TMIMA)	ΟΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ (ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ)	10632.24
			XANIA		
398	GR4340001	SCI	IMERI KAI AGRIA GRAMVOUSSA - TIGANI KAI FALASARNA - PONTIKONISI, ORMOS LIVADI - VIGLIA	ΗΜΕΡΗ & ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ - ΤΙΓΑΝΙ & ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ - ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ, ΟΡΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙ - ΒΙΓΛΙΑ	5781.32
399	GR4340002	SCI	NISOS ELAFONISOS KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI	ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ	271.75
400	GR4340003	SCI	CHERSONISOS RODOPOU - PARALIA MALEME	ΧΕΡΣΟΝΗΟΣ ΡΟΔΟΠΟΥ - ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΑΛΕΜΕ	8797.27
401	GR4340004	SCI	ELOS - TOPOLIA - SASALOS - AGIOS DIKAIOS	ΕΛΟΣ - ΤΟΠΟΛΙΑ - ΣΑΣΑΛΟΣ - ΑΓΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ	7351.95
402	GR4340005	SCI	ORMOS SOUGIAS - VARDIA - FARANGI LISSOU MECHRI ANYDROUS KAI PARAKTIA ZONI	ΟΡΜΟΣ ΣΟΥΓΙΑΣ - ΒΑΡΔΙΑ - ΦΑΡΑΓΓΙ ΛΙΣΣΟΥ ΜΕΧΡΙ ΑΝΥΔΡΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	3039.87
403	GR4340006	SCI	LIMNI AGIAS - PLATANIAS - REMA KAI EKVOLI KERITI - KOILADA FASA	ΛΙΜΝΗ ΑΓΙΑΣ - ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ - ΡΕΜΑ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΗ ΚΕΡΙΤΗ - ΚΟΙΛΑΔΑ ΦΑΣΑ	1211.83
404	GR4340007	SCI	FARANGI THERISSOU	ΦΑΡΑΓΓΙ ΘΕΡΙΣΣΟΥ	497.73
405	GR4340008	SCI	LEFKA ORI KAI PARAKTIA ZONI	ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	53363.64
406	GR4340010	SCI	DRAPANO (VOREIOANATOLIKES AKTES) - PARALIA GEORGIPOULIS - LIMNI KOURNA	ΔΡΑΠΑΝΟ (ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ) - ΠΑΡΑΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΗΣ - ΛΙΜΝΗ ΚΟΥΡΝΑ	4511.13
407	GR4340011	SCI	FRE - TZITZIFES - NIPOS	ΦΡΕ - ΤΖΙΤΖΙΦΕΣ - ΝΙΠΟΣ	1217.6
408	GR4340012	SCI	ASFENDOU - KALLIKRATIS KAI PARAKTIA ZONI	ΑΣΦΕΝΔΟΥ - ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ	14022.54
409	GR4340013	SCI	NISOI GAVDOS KAI GAVDOPOULA	ΝΗΣΟΙ ΓΑΥΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΥΔΟΠΟΥΛΑ	6290.57
410	GR4340014	SPA	ETHNIKOS DRYMOS SAMARIAS - FARANGI TRYPITIS - PSILAFI - KOUSTOGERAKO	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ - ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΡΥΠΗΤΗΣ - ΨΙΛΑΦΙ - ΚΟΥΣΤΟΓΕΡΑΚΟ	13979.76
411	GR4340015	SCI	PARALIA APO CHRYSOSKALITISSA MECHRI AKROTIRIO KRIOS	ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΠΟ ΧΡΥΣΟΣΚΑΛΙΤΙΣΣΑ ΜΕΧΡΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΡΙΟΣ	2202.53
412	GR4340016	SPA	METERIZIA AGIOS DIKAIOS - TSOUNARA - VITSILIA LEFKON OREON	ΜΕΤΕΡΙΖΙΑ ΑΓΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ - ΤΣΟΥΝΑΡΑ - ΒΙΤΣΙΛΙΑ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ	6875.01
413	GR4340017	SPA	CHERSONISOS GRAMVOUSSAS KAI NISIDES IMERI KAI AGRIA GRAMVOUSSA, PONTIKONISI	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ	2839.56
414	GR4340018	SPA	NISIDA AGIOI THEODOROI	ΝΗΣΙΔΑ ΑΓΙΟΙ ΘΕΟΔΩΡΟΙ	81.52
415	GR4340019	SPA	FARANGI KALLIKRATIS - ARGOULIANO FARANGI - OROPEDIO MANIKA	ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ- ΑΡΓΟΥΛΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ- ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΜΑΝΙΚΑ	4232.53
416	GR4340020	SPA	LIMNI AGIAS (CHANIA)	ΛΙΜΝΗ ΑΓΙΑΣ (ΧΑΝΙΑ)	66.71
417	GR4340021	SPA	CHERSONISOS RODOPOU	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΡΟΔΟΠΟΥ	2920.24
418	GR4340022	SPA	LIMNI KOURNA KAI EKVOLI ALMYROU	ΛΙΜΝΗ ΚΟΥΡΝΑ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΗ ΑΛΜΥΡΟΥ	199.7
419	GR4340023	SPA	NOTIODYTIKI GAVDOS KAI GAVDOPOULA	ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΓΑΥΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΥΔΟΠΟΥΛΑ	1563.73

Πηγή: www.tee.gr

Παράρτημα Β

Νομικό πλαίσιο για τους 28

Φορείς Διαχείρισης στην Ελλάδα

A/A	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
1	Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου	ΚΥΑ 4110/29.1.07/ΦΕΚ 102 Δ /16.3.07	1. ΥΑ 51999/ΦΕΚ 1925 Β' /27.12.04 2. ΥΑ 18107/ΦΕΚ 843 Β' /22.6.05 3. ΥΑ 51996/ΦΕΚ 1890 Β' /21.12.04 4. ΥΑ 52001/ΦΕΚ 1924 Β' / 27.12.04	ΚΥΑ 125188/361 /ΦΕΚ 126 Β' / 17.2.03	ΥΑ 126440/2468/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 43716/ΦΕΚ 65 ΥΟΔΔ/ 7.11.06
2	Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου	ΚΥΑ 35633/ΦΕΚ 911 Δ / 13.10.06	1. ΥΑ 865/ΦΕΚ 72Β' 24.1.05 2. ΥΑ 1006/ΦΕΚ 62Β' /24.1.06 3. ΥΑ 861/ΦΕΚ 72Β' /24.1.05 4. ΥΑ 864/ΦΕΚ 72Β' /24.1.05	ΚΥΑ 125187/360 /ΦΕΚ 126 Β' / 17.2.03	ΥΑ 126435/2463/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 43552/ΦΕΚ 63/7.11.06
3	Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Δ. Νέστου.Βιστωνίδας. Ισμαρίδας)	ΚΥΑ 44549/ 17.10.08/ΦΕΚ 497 Δ /17.10.08	1. ΥΑ 40556/ΦΕΚ 1528 Β' /13.10.04 2. ΥΑ 18185/ΦΕΚ 686 Β' /23.5.05 3. ΥΑ 18184/ΦΕΚ 694 Β' /24.5.05 4. ΥΑ 13702/ΦΕΚ 1528 Β' /13.10.04	ΚΥΑ 125208/394 /ΦΕΚ 140 Β' / 11.2.03	ΥΑ 126431/2459/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 155318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 ΥΑ 48578/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 2212/ΦΕΚ 391ΥΟΔΔ /4.9.09
4	Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης	ΚΥΑ 40379/1.10.09 ΦΕΚ 445/Δ/2-10-09	1. ΥΑ 875/ΦΕΚ 66 Β' /21.1.05 2. ΥΑ 18174/ΦΕΚ 707 Β' /26.5.05 3. ΥΑ 18169/ΦΕΚ 674 Β' /19.5.05 4. ΥΑ 18172/ΦΕΚ 674 Β' /19.5.05	ΚΥΑ 125810/1415 /ΦΕΚ 566 Β' / 9.5.03	ΥΑ 126442/2470/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 ΥΑ 48589/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 2809/ ΦΕΚ 417 ΥΟΔΔ/ 17.9.09
5	Εθνικό Πάρκο Υγρότοπου Κερκίνης	ΚΥΑ 42699/ ΦΕΚ 98/ ΤΑΑΠΘ/ 8.9.06	1. ΥΑ 52771/ΦΕΚ 1934 Β' /28.12.04 2. ΥΑ 18104/ΦΕΚ 617 Β' /10.5.05 3. ΥΑ 52762/ΦΕΚ 1934 Β' /28.12.04 4. ΥΑ 52763/ΦΕΚ 1934 Β' /28.12.04	ΚΥΑ 125564/994 /ΦΕΚ 364 Β' / 28.3.03	ΥΑ 126433/2461/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 155318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 ΥΑ 23601/ΦΕΚ 758Β' /26.6.06
6	Εθνικό Πάρκο Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης	ΚΥΑ 6919 /ΦΕΚ 248 Δ /5.3.04 Τροποποίηση με την ΚΥΑ: 39542 / 9.10.08/ ΦΕΚ 441 ΤΑΑΠΘ/ 9.10.08	1. ΥΑ 50547/ΦΕΚ 1876 Β' /17.12.04 2. ΥΑ 49707/ΦΕΚ 2408 Β' /21.12.07 3. ΥΑ 50550/ΦΕΚ 1879 Β' /20.12.04 4. ΥΑ 50545/ΦΕΚ 1879 Β' /20.12.04	ΚΥΑ 125192/365 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03 ΥΑ 15564 / ΦΕΚ 493 Β' / 18.4.06	ΥΑ 126439/2467/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 20698/ΦΕΚ 659/Β/25.5.06 ΥΑ 28504/ ΦΕΚ 397 ΥΟΔΔ /7.9.09
7	Εθνικό Πάρκο Δέλτα Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα	ΚΥΑ 12966 /ΦΕΚ 220 ΤΑΠΠΘ/ 14.5.2009	1. ΥΑ 18093/ΦΕΚ 624 Β' / 11.5.05 2. ΥΑ 11741/ΦΕΚ 392 Β' /31.3.06 3. ΥΑ 18092/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05 4. ΥΑ 18091/ΦΕΚ 624 Β' / 11.5.05	ΚΥΑ 125191/364 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03	ΥΑ 126441/2469/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 43685/ΦΕΚ 65 ΥΟΔΔ/ 7.11.06

Α/Α	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
8	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πρεσπών	ΚΥΑ 28651/09 / ΦΕΚ 302 Δ / 23.7.09	1. ΥΑ 18194/ΦΕΚ 693 Β' /24.5.05 2. ΥΑ 27173/ΦΕΚ 965 Β' /12.7.05 3. ΥΑ 22112/ΦΕΚ 775 Β' /9.6.05 4. ΥΑ 18192/ΦΕΚ 673 Β' / 19.5.05	ΚΥΑ 125811/1416 /ΦΕΚ 566 Β' /9.5.03	ΥΑ 126445/2473/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41Β' /16.1.04 ΥΑ 20706/ΦΕΚ 659Β'/25.5.06 ΥΑ 17515/ΦΕΚ 397 ΥΟΔΔ /7.9.09
9	Εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου (Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου)	ΚΥΑ 23069 /ΦΕΚ 639 Δ/ 14.6.05	1. ΥΑ 36427/ΦΕΚ 1401 Β' /13.9.04 2. ΥΑ 21732/ΦΕΚ 787 Β' /10.6.05 3. ΥΑ 34939/ΦΕΚ 1311Β' /19.9.05 4. ΥΑ 36431/ΦΕΚ 1401 Β' /13.9.04	ΚΥΑ 125184/357 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03	ΥΑ 126438/2466/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 155318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 ΥΑ 48591/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 383/3.7.09/ΦΕΚ 303 ΥΟΔΔ/14.7.09
10	Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων , Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου	ΠΔ: ΦΕΚ 49 Δ/ 12.2.09	1. ΥΑ 39808/ ΦΕΚ 2152 Β'/ 2.10.09 2. ΥΑ 39803/ ΦΕΚ 2142 Β/2.10.09 3. ΥΑ 39809/ ΦΕΚ 2152 Β'/ 2.10.09 4. ΥΑ 39798/ ΦΕΚ 2100 Β'/ 29.9.09	ΠΔ: ΦΕΚ 49 Δ/ 12.2.09	ΦΕΚ 415 ΥΟΔΔ/ 16.9.09
11	Περιοχή Οικοανάπτυξης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων	Πρώθηση προς θεσμοθέτηση σχεδίου ΠΔ μετά από ακύρωση της ΚΥΑ: 22943 /ΦΕΚ 649 Δ/ 5.6.03	1. ΥΑ 50072/ΦΕΚ 1905 Β' /22.12.03 2. ΥΑ 10579/ΦΕΚ 504 Β' /5.3.04 3. ΥΑ 51724/ΦΕΚ 1879 Β' /20.12.04 4. ΥΑ 50075/ΦΕΚ 1905 Β' /22.12.03	ΚΥΑ 135074/5193 /ΦΕΚ 1531 Β' / 9.12.02	ΥΑ 135389/5670. Δεν δημοσιεύθηκε σε ΦΕΚ ΥΑ 48607/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 Τροποποίηση: ΥΑ 16049/ ΦΕΚ 196 ΥΟΔΔ/ 6.5.08
12	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Ολύμπου	ΕΠΜ υπό επεξεργασία	1. ΥΑ 52909/ΦΕΚ 1965 Β' /31.12.04 2. ΥΑ 18122/ΦΕΚ 617 Β' /10.5.05 3. ΥΑ 18190/ΦΕΚ 694 Β' /24.5.05 4. ΥΑ 52907/ΦΕΚ 1965 Β' /31.12.04	ΚΥΑ 125206/392 /ΦΕΚ 140 Β' / 11.2.03	ΥΑ 126519/2575/ΦΕΚ 907 Β' /4.7.03 ΥΑ 24515/ΦΕΚ 754/26.6.06 ΥΑ 30719/ΦΕΚ 374/01.09.09 (και διόρθωσή σφάλματος στο ΦΕΚ 384/03.09.09)
13	Περιοχή Οικοανάπτυξης Κάρλας Μαυροβουνίου – Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου	ΚΥΑ υπογεγραμμένη από Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ (Σεπτ. 09)	1. ΥΑ 53948/ΦΕΚ 1979 Β' /31.12.04 2. ΥΑ 24825/ΦΕΚ 802/3.7.06 3. ΥΑ 53950/ΦΕΚ 1979 Β' /31.12.04 4. ΥΑ 53949/ΦΕΚ 1979 Β' /31.12.04	ΚΥΑ 126885/3051 /ΦΕΚ 1141 Β' / 11.8.03	ΥΑ 127889/4560/ΦΕΚ 1604 Β' /30.10.03 ΥΑ 5857/ΦΕΚ 239 Β' /23.2.05 ΥΑ 7233/3.7.09/ΦΕΚ 303 ΥΟΔΔ/14.7.09

Α/Α	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
14	Εθνικό θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου – Β. Σποράδων	ΚΥΑ 23537/ ΦΕΚ 621 Δ/ 19.6.03	1. ΥΑ 53946/ΦΕΚ 1961 Β' /31.12.04 2. ΥΑ 38503/ΦΕΚ 1382/Β/6.10.05 3. ΥΑ 53944/ΦΕΚ 1961 Β' /31.12.04 4. ΥΑ 53945/ΦΕΚ 1961 Β' /31.12.04	ΚΥΑ 23537 /ΦΕΚ 621/ Δ/ 19.6.03	ΥΑ 126517/2773/ΦΕΚ 939 Β' /8.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 55318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 ΥΑ 25140/ΦΕΚ 775Β' /28.6.06
15	Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού	ΚΥΑ 11989/08/ ΦΕΚ 123/ Δ/ 21.3.08	1. ΥΑ 27044/ΦΕΚ 971 Β' /13.7.05 2. ΥΑ 27004/ΦΕΚ 950 Β' /11.7.05 3. ΥΑ 27045/ΦΕΚ 950 Β' /11.7.05 4. ΥΑ 27006/ΦΕΚ 950 Β' /11.7.05	ΚΥΑ 125566/996 / ΦΕΚ 364 Β' / 28.3.03 Τροποποίηση: ΚΥΑ 126866/3017/ ΦΕΚ 1072 Β' / 1.8.03	ΥΑ 127381/3793/ΦΕΚ 1419 Β' / 1.10.03 ΥΑ 48602/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 12679/11.7.08/ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ/ 24.7.08 ΥΑ 4129/ΦΕΚ/310/ΥΟΔΔ/20.7.2009
16	Περιοχή Προστασίας της Φύσης Στενών και εκβολών των ποταμών Αχέροντα και Καλαμά	ΚΥΑ 36427/09/ ΦΕΚ 396 Δ/ 17.9.09	1. ΥΑ 18130/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05 2. ΥΑ 27170/ΦΕΚ 1000 Β'/18.7.05 3. ΥΑ 18124/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05 4. ΥΑ 18129/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05	ΚΥΑ 125185/358/ ΦΕΚ 126 Β' / 7.2.03	ΥΑ 126437/2465/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 48570/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 2191/ΦΕΚ 434 ΥΟΔΔ' /1.10.09
17	Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου	ΚΥΑ 22306/ ΦΕΚ 477 Δ/ 31.5.06.	1. ΥΑ 52890/ΦΕΚ 1965 Β' /31.12.04 2. ΥΑ 18179/ΦΕΚ 695 Β' / 24.5.05 3. ΥΑ 40681/ΦΕΚ 1442 Β' /19.10.05. 4. ΥΑ 52893/ΦΕΚ 1965 Β' /31.12.04	ΚΥΑ 125735/1282/ ΦΕΚ 473 Β' /18.4.03	ΥΑ 126432/2460/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 20700/ΦΕΚ 659/Β/25.5.06 ΥΑ 6644 / 11.7.08/ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ/ 24.7.08
18	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Αίνου	ΕΠΜ εγκεκριμένη, ΚΥΑ υπό δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 866/ΦΕΚ 65 Β' /21.1.05 2. ΥΑ 27180/ΦΕΚ 975/Β' /13.7.05 3. ΥΑ 28004/ΦΕΚ 999 Β' /18.7.05 4. ΥΑ 27188/ΦΕΚ 999 Β' /18.7.05	ΚΥΑ 125190/363/ ΦΕΚ 126 Β' / 7.2.03	ΥΑ 126436/2464/26.6.03/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 23602/ΦΕΚ 775Β' /28.6.06 ΥΑ 4024 /11.7.08 /ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ /24.7.08
19	Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	ΠΔ: ΦΕΚ 906 Α/ 22.12.99 Τροποποίηση: ΦΕΚ 1272 Δ/ 27.11.03	1. ΥΑ 5475/ΦΕΚ 325 Β' / 11.2.04 2. ΥΑ 16075/ΦΕΚ 565Β' /27.4.05 3. ΥΑ 5473/ΦΕΚ 322 Β' / 11.2.04 4. ΥΑ 870/ΦΕΚ 65 Β' /21.1.05	ΠΔ: ΦΕΚ 906/ Δ/ 22.12.99 Τροποποίηση: ΠΔ ΦΕΚ 1272/ Δ/ 27.11.03	ΥΑ 66209/20.7.00 ΥΑ 45510/471/30.1.01 ΥΑ 28553/14.7.03 ΥΑ 166834/3732/28.9.05 /ΦΕΚ 1400 Β' / 10.10.05 ΥΑ 166834/3732/ΦΕΚ 1400 Β' / 10.10.05 ΥΑ 6081/ ΦΕΚ 58 ΥΟΔΔ/ 17.2.09

Α/Α	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
20	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Οίτης	ΕΠΜ υπό επεξεργασία	1. ΥΑ 872/ΦΕΚ 78 Β' /25.1.05 2. ΥΑ 33751/ΦΕΚ 1717/Β'/29.8.07 3. ΥΑ 51924/ΦΕΚ 1890 Β' /21.12.04 4. ΥΑ 51925/ΦΕΚ 1926 Β' /27.12.04	ΚΥΑ 125734/1281/ ΦΕΚ 473 Β' /18.4.03	ΥΑ 126434/2462/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 ΥΑ 37515/13.9.06/ΦΕΚ 32 ΥΟΔΔ/ 6.10.06 Τροποποίηση: ΥΑ 26534/28.11.08 /ΦΕΚ 505 ΥΟΔΔ/5.12.08
21	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Παρασσού	ΕΠΜ εγκεκριμένη, προετοιμασία για δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 47508/ΦΕΚ 1708 Β' /6.12.05 2. ΥΑ 47510/ΦΕΚ 1707 Β' /6.12.05 3. ΥΑ 47500/ΦΕΚ 1708 Β' /6.12.05 4. ΥΑ 47423/ΦΕΚ 1708 Β' /6.12.05	ΚΥΑ 125913/1552/ ΦΕΚ 566 Β' / 9.5.03	ΥΑ 126443/2471/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 29977/ΦΕΚ 312 ΥΟΔΔ/ 24.7.07 ΥΑ 14308/11.7.08/ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ/ 24.7.08
22	Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πάρνηθας	ΕΠΜ υπό επεξεργασία	1. ΥΑ 52778/ΦΕΚ 1933 Β' /28.12.04 2. ΥΑ 27186/ΦΕΚ 966 Β' /12.7.05 3. ΥΑ 52817/ΦΕΚ 1933 Β' /28.12.04 4. ΥΑ 52774/ΦΕΚ 1933 Β' /28.12.04	ΚΥΑ 125736/1283/ ΦΕΚ 473 Β' /18.4.03	ΥΑ 126444/2472/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 ΥΑ 167077/4226//ΦΕΚ 1649 Β' / 29.11.05
23	Εθνικό Πάρκο Σχινιά – Μαραθώνα	ΠΔ: ΦΕΚ 395 Δ/ 3.7.00	1. ΥΑ 46795/ΦΕΚ 1755 Β' /26.11.03 2. ΥΑ 46783/ΦΕΚ 1755 Β' /26.11.03 3. ΥΑ 46789/ΦΕΚ 1755 Β' /26.11.03 4. ΥΑ 868/ΦΕΚ 65 Β' /21.1.02	ΠΔ: ΦΕΚ 793/ Δ/ 13.9.02	ΥΑ 646/ΦΕΚ 31 Β' /17.1.03 ΥΑ 8952/3.7.09/ΦΕΚ 303 ΥΟΔΔ/ 14.7.09
24	Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού	ΚΥΑ 40390/1.10.09 ΦΕΚ 446/Δ/2-10-09	1. ΥΑ 45716/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05 2. ΥΑ 45719/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05 3. ΥΑ 45720/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05 4. ΥΑ 45718/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05	ΚΥΑ 125207/393/ ΦΕΚ 140 Β' /11.2.03 Τροποποίηση: ΚΥΑ 126866/3017/ ΦΕΚ 1072 Β' /1.8.03	ΥΑ 127651/4197/ΦΕΚ 1538 Β' /17.10.03 ΥΑ 44748/ΦΕΚ 76/15.11.06 Τροποποίηση: ΥΑ 41925/11.12.07/ ΦΕΚ 542 ΥΟΔΔ /18.12.07
25	Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς	ΚΥΑ 12365/ ΦΕΚ 159 Δ/ 29.4.09	1. ΥΑ 52900/ΦΕΚ 1942 Β' /29.12.04 2. ΥΑ 47421/ΦΕΚ 1681 Β' /1.12.05. 3. ΥΑ 52895/ΦΕΚ 1942 Β' /29.12.04 4. ΥΑ 52897/ΦΕΚ 1942 Β' /29.12.04	ΚΥΑ 125565/995/ ΦΕΚ 364 Β' /28.3.03	ΥΑ 126518/2574/ΦΕΚ 907 Β' /4.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 ΥΑ 23600/ΦΕΚ 754/26.6.06

Α/Α	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
26	Περιοχή Οικοανάπτυξης Όρους Πάρνωνα και Υγρότοπου Μουστού	ΚΥΑ: Στο τελικό στάδιο υπογραφών από τα συναρμόδια Υπουργεία Υπεγράφη από τον Υπουργό ΥΠΕΧΩΔΕ	1. ΥΑ 51922/ΦΕΚ 1926 Β' /27.12.04 2. ΥΑ 21393//ΦΕΚ 747 Β' /21.06.06 3. ΥΑ 51923/ΦΕΚ 1924 Β' /27.12.04 4. ΥΑ 51920/ΦΕΚ 1925 Β' /27.12.04	ΚΥΑ 125186/359 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03	ΥΑ 126446/2474/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 Τροποποίηση: ΥΑ 155318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 ΥΑ 167078/4227//ΦΕΚ 1649 Β' /29.11.05 ΥΑ 3946/3.7.09/ΦΕΚ 303 ΥΟΔΔ/ 14.7.09
27	Περιοχή οικοανάπτυξης Ολύμπου Καρπάθου – Σαρίας	ΚΥΑ – Στο τελικό στάδιο υπογραφών από τα συναρμόδια Υπουργεία. Υπεγράφη από τον Υπουργό ΥΠΕΧΩΔΕ	1. ΥΑ 52902/ΦΕΚ 1943 Β' /29.12.04 2. ΥΑ 18188/ΦΕΚ 673 Β' /19.5.05 3. ΥΑ 52901/ΦΕΚ 1943 Β' /29.12.04 4. ΥΑ 11737/ΦΕΚ 392 Β' /31.3.06	ΚΥΑ 125914/1553 /ΦΕΚ 566 Β' /9.5.03	ΥΑ 126639/2640/ΦΕΚ 968 Β' /15.7.03 ΥΑ 23797/ΦΕΚ 775Β' /28.6.06 Τροποποίηση: ΥΑ 54926/ ΦΕΚ 545 ΥΟΔΔ/ 31.12.08
28	Εθνικό Πάρκο Δρυμών Σαμαριάς και Λευκών Ορέων	ΕΠΜ υπό εκπόνηση	1. ΥΑ 16599/ΦΕΚ 717 Β' / 8.5.07 2. ΥΑ 1273/ΦΕΚ 88 Β' / 24.1.08 3. ΥΑ 23842/ΦΕΚ 923 Β' /8.6.07 4. ΥΑ 23841/ΦΕΚ 1018 Β'/22.6.07	ΚΥΑ 125189/362 /ΦΕΚ 126 Β' / 7.2.03 Τροποποίηση: ΚΥΑ 126866/3017 /ΦΕΚ 1072 Β' /1.8.03	ΥΑ 155029/44/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 ΥΑ 18070/ΦΕΚ 625Β' /18.5.06

Πηγή: <http://www.ypeka.gr>

Παράρτημα Γ
Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί
ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης
στην Ελλάδα

Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	Εμβαδόν (εκτάρια) ¹	ΦΕΚ
Οι δύο Πλάτανοι του Σχολαρίου	-	281/B/1975
Το κλήμα των Καλαβρύτων	-	738/B/1975
Το Πεύκο της Νικήτης Χαλκιδικής	-	738/B/1975
Ο Πλάτανος στον Γεροπλάτανο Χαλκιδικής	-	738/B/1975
Ο Πλάτανος της Βάβδου	-	738/B/1975
Ο Πλάτανος του Παισανία στο Αίγιο	-	738/B/1976
Οι Δώδεκα Βρύσες του Αιγίου	-	738/B/1976
Οι Πλάτανοι των Κομποτάδων	-	113/B/1976
Ο Πλάτανος της Άρτας	-	1113/B/1976
Ο αειθαλής Πλάτανος της Φαιστού	-	590/B/1977
Οι Πλάτανοι της Βέροιας	-	590/B/1977
Ο Πλάτανος του Ναυπλίου	-	590/B/1977
Η Ελιά του Ναυπλίου	-	590/B/1977
Ο Φοίνικας του Ναυπλίου	-	590/B/1977
Οι Ίταμοι Κρυονερίου Αργολίδας	-	590/B/1977
Οι Ελιές της Δημαίνης Αργολίδας	-	590/B/1977
Οι Ελιές του Αλμυροποτάμου Εύβοιας	-	590/B/1977
Ο Πλάτανος της Δημητσάνας Αρκαδίας	-	121/Δ/1980
Ο Σφένδαμος του Σιδηροκάστρου Μεσσηνίας	-	121/Δ/1980
Η Ελιά της Καλαμάτας	-	121/Δ/1980
Το Δάσος Δενδροκέρδων στην Κυνουρία Αρκαδίας	74	121/Δ/1980
Η Δρυς του Περιθωρίου Αρκαδίας	-	121/Δ/1980
Συστάδα Δρυός και Φράξου (Μουριών)	9,2	121/Δ/1980
Η Δρυς στις Κορφές Ηρακλείου	-	121/Δ/1980
Οι Βελανιδιές στην Καλαμιά Αιγίου	-	121/Δ/1980
Η Δρυς της Δόριζας Αρκαδίας	-	121/Δ/1980
Ο Πλάτανος Βλάτους Χανίων	-	121/Δ/1980
Ο Πλάτανος της Αγ. Μαρίνας Φθιώτιδας	-	121/Δ/1980
Οι Πλάτανοι της Λαμίας	-	121/Δ/1980
Το Δάσος της Οξιάς στην Τσίγλα Χαϊντού Ξάνθης	18	121/Δ/1980
Το Δάσος Οξιάς στο Πευκωτό Πέλλας	3,2	121/Δ/1980
Το Παρθένο Δάσος της Κεντρικής Ροδόπης	550	121/Δ/1980
Το νησί Πιπέρι στις Βόρειες Σποράδες	438	121/Δ/1980
Ο Πλάτανος στην Ελαία Θεσπρωτίας	-	173/B/1981

Η Φτελιά της Αηδόνας Καλαμπάκας	-	173/B/1981
Ο αειθαλής Πλάτανος των Αζωγυρών Χανίων	-	173/B/1981
Το Κρητικό Κεφαλάνθηρο στις Καμάρες Ηρακλείου	-	589/B/1985
Ο Πλάτανος του Αγ. Φλώρου Μεσσηνίας	-	589/B/1985
Το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου	15.000	160/A/1985
Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη στην Κω	-	589/B/1985
Ο Πλάτανος της Απολλωνίας - Σταυρός Θεσσαλονίκης	-	589/B/1985
Ο Πλάτανος της Πλατανιώτισσας Καλαβρύτων	-	773/B/1985
Το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας	45,9	773/B/1985
Ο Πλάτανος της Αγ. Λαύρας Καλαβρύτων	-	656/B/1986
Ο Σφαγνώνας στο δάσος του Λαϊλιά Σερρών	3,9	656/B/1986
Υπόλειμμα υδροχαρούς δάσους στην Ιστιαία Εύβοιας	-	656/B/1986
Το Δάσος αειφυλλων πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα	240	656/B/1986
Το Μικτό Δάσος Προμάχων - Λυκοστόμου Αριδαίας	192	656/B/1986
Το Φυσικό Δάσος κυπαρισσίου στον Έμπωνα Ρόδου	135	656/B/1986
Το Μικτό Δάσος του Γράμου	130	656/B/1986
Το Κυπαρίσσι της Πρασιάς Ευρυτανίας	-	520/B/1997

Πηγή: Γιβροπούλου, 2007

---

¹ Όπου δε δίνεται τιμή για το εμβαδόν σημαίνει ότι αυτό είναι κάτω από 1 εκτάριο.

Παράρτημα Δ

Χάρτες

Υγρότοποι Διεθνούς
Σημασίας της Ελλάδας
(Υγρότοποι Ραμσάρ)

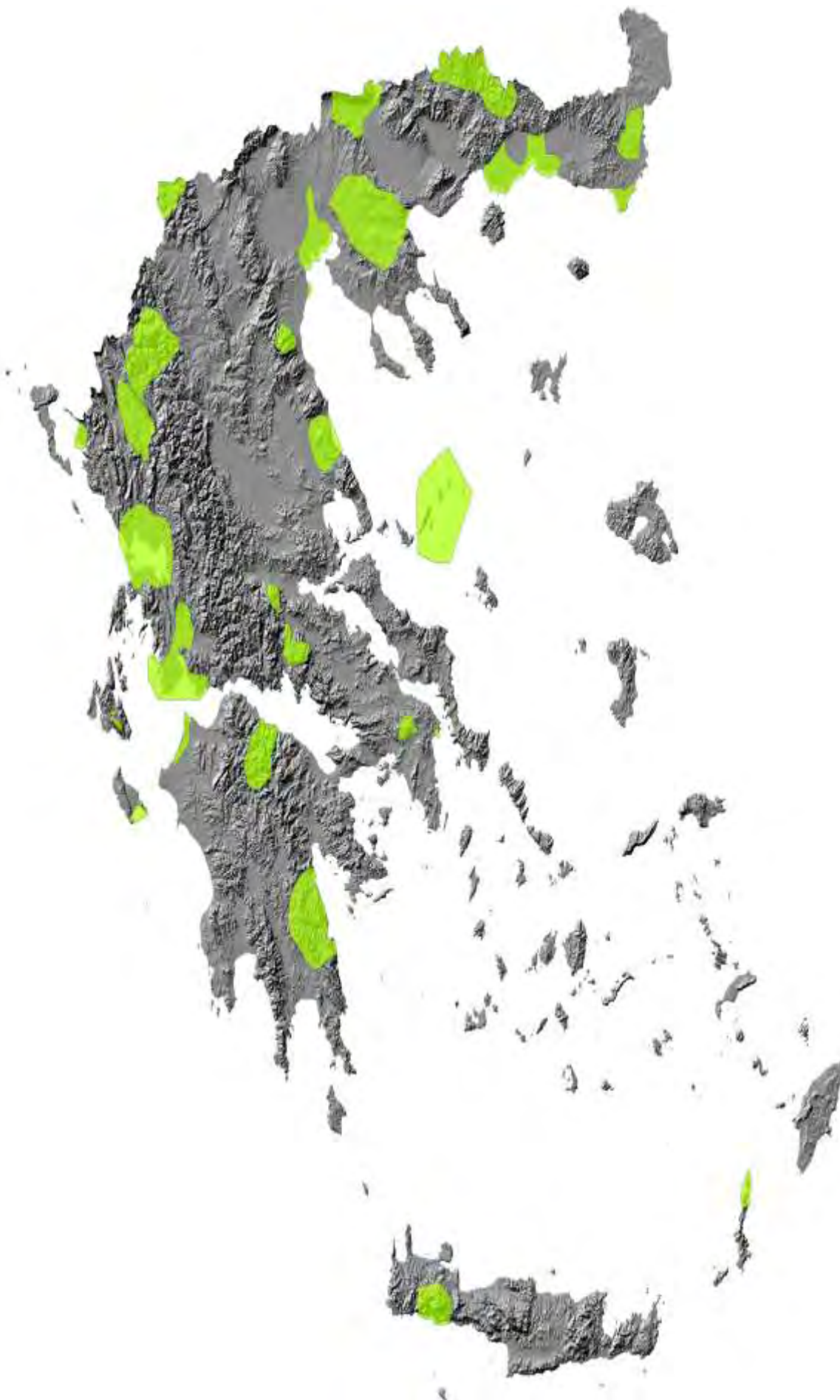

- 1 Δέλτα Έβρου
- 2 Λίμνη Βιστονίς, Πόρτο Λάγος, Λίμνη Ισαμαρίς και γειτονικές λιμνοθάλασσες
- 3 Δέλτα Νέστου και γειτονικές λιμνοθάλασσες
- 4 Τεχνητή Λίμνη Κερκίνη
- 5 Λίμνες Βόλβη και Κορώνεια
- 6 Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα
- 7 Λίμνη Μικρή Πρέσπα
- 8 Αμβρακικός Κόλπος
- 9 Λιμνοθάλασσα Μεσσολογίου
- 10 Λιμνοθάλασσα Κατουχίου

Πηγή: WWF Ελλάς κ.ά., 2009: 2

**Όρια Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών
στον ελλαδικό χώρο**

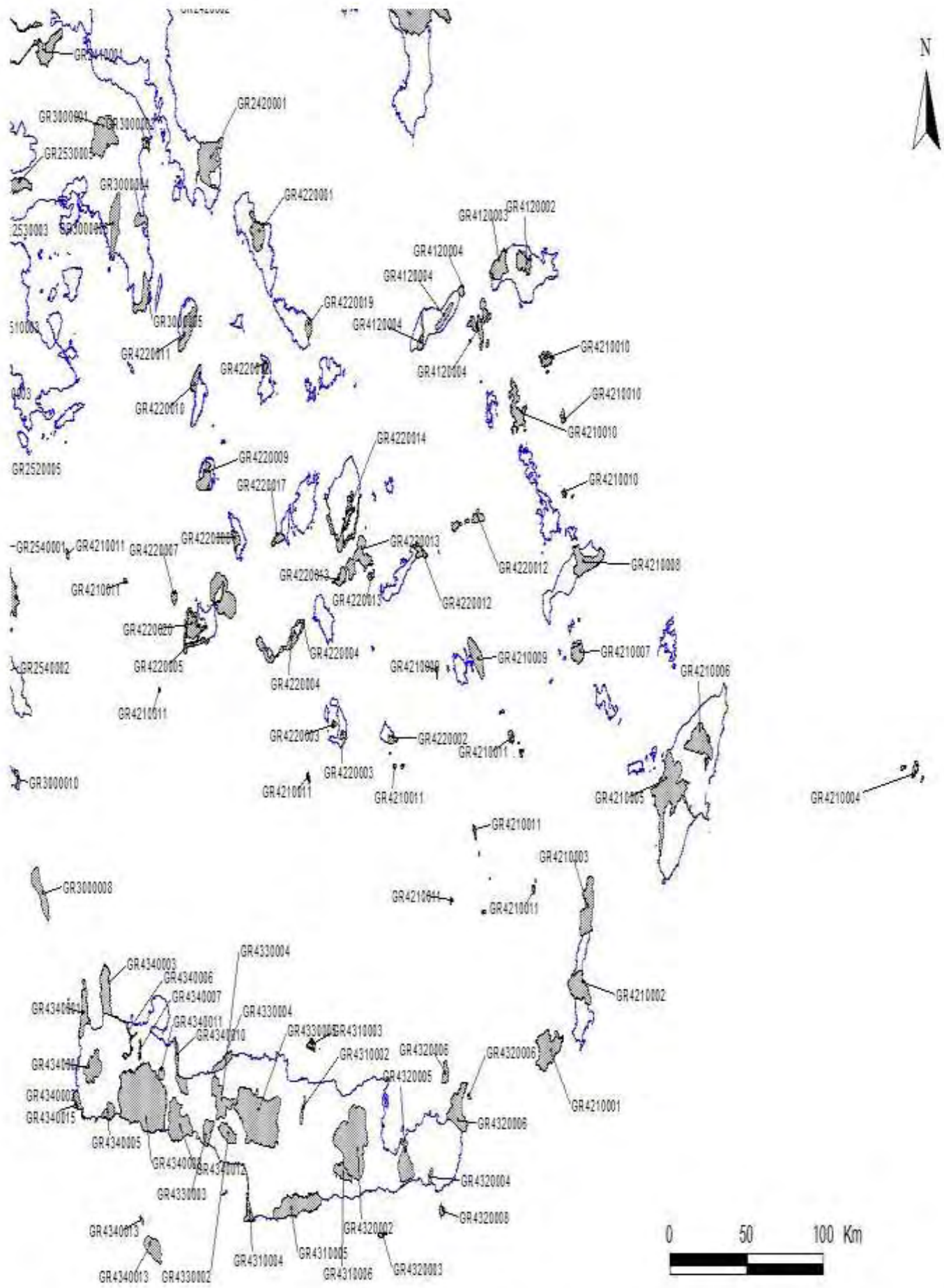
Πηγή: geodata.gov.gr

**Η μοναδική Περιοχή Οικοανάπτυξης της Ελλάδας· η
χερσαία και λιμναία περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας**

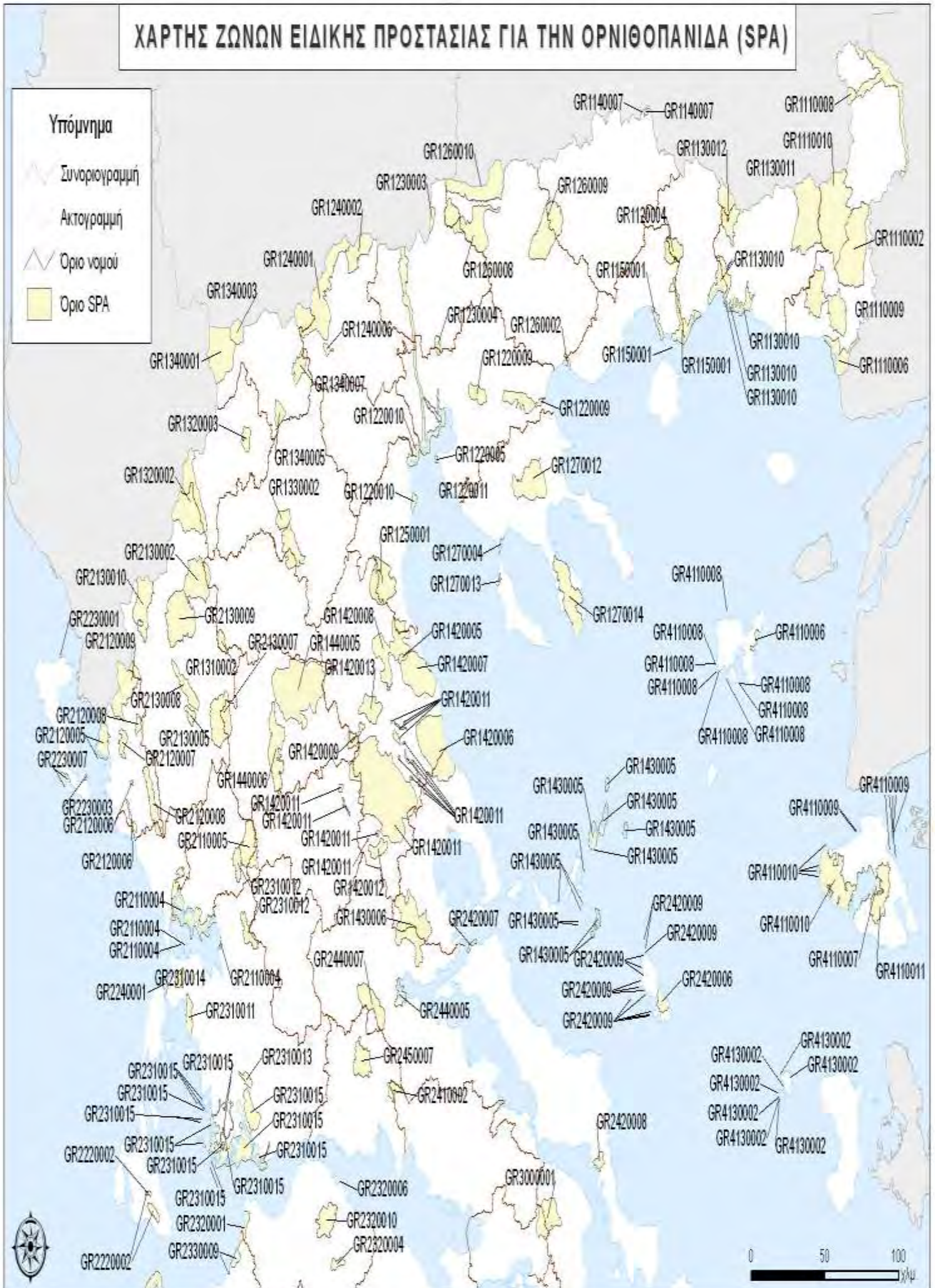

ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΠΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ (SCI)

ΧΑΡΤΗΣ ΖΩΝΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ (SPA)

ΧΑΡΤΗΣ ΖΩΝΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ (SPA)

